DEMOKRASİNİN 50 Yılı

1945-1995

1

RADİKAL

1965

Ocak

4. SSCB Yüksek Şûrası'ndan bir heyet Ankara'ya geldi. ☞
5. SSCB Yüksek Şûrası Heyeti Başkanı Podgornıy, Meclis'te bir konuşma yaptı. ☞
9. Aydın Milletvekili Orhan Apaydın YTP'den ayrıldı.
10. TİP'in İstanbul'daki genel merkez binası saldırıya uğradı. ☞
10. Toprak reformunun esasları açıklandı.
12. AP sert politika yürüteceğini açıkladı.
13. İstanbul'da ekmeğe zam yapıldı; 655 g ekmek 70 kuruş oldu.
13. SSCB Yüksek Şûrası heyeti Türkiye'den ayrıldı. ☞
15. ABD, Türkiye'ye 70 milyon dolar kredi verdi.
15. Manisa'nın Kırkağaç İlçesi'nin Karakurt Köyü'nde gericiler öğretmenlere saldırdı. ☞
19. Başbakan İnönü, « Hükûmet aşırı sağ ve solun karşısındadır » dedi. ☞
20. Lyndon B. Johnson, ABD'nin 36. başkanı olarak yemin etti.
20. 1965 malî yıl bütçesi 14 767 623 669 lira olarak bağlandı.
22. Seçim Kanunu Meclis'te kabul edildi; AP'liler Meclis'i terk etti. ☞
23. Afyon'da 10 tarikatçı tutuklandı.
23. Seçim Kanunu'nun esasları belli oldu; genel seçim 10 ekimde yapılacak. ☞
26. Başbakan İnönü, AP'yi irticayı desteklemekle suçladı. ☞
27. Savcılık, Ali Fuat Başgil'in 5 yıl hapsini istedi. ☞
29. Senato komisyonu, Seçim Kanunu'nda değişiklik yapılmasını öngören tasarıyı reddetti. ☞
30. AP ve MP ortak bildiri yayımladı; iki parti yeni bir hükûmet kurulmasının imkânlarını araştırdı.

ÖLÜM

24. Winston Churchill. ☞

Gericiler öğretmenlere saldırdı

19 ocak - Başbakan İsmet İnönü Millet Meclisi'nde yaptığı konuşmada, « Hükûmet aşırı sağ ve solun karşısındadır » dedi.
İnönü bu konuşmasını, 15 ocakta Manisa'nın Kırkağaç İlçesi Karakurt Köyü'nde bazı gericilerin iki öğretmeni öldürmeye kalkışmaları ve olayı bastırmaya gelen kaymakam vekilini taş ve odunla ağır yaralamaları üzerine yaptı. Olayla ilgili olarak 23 kişi tutuklandı.
Olay yerine giden Devlet Bakanı İbrahim Saffet Omay meseleye Nurcuların neden olduğunu söyledi. Öğretmenlerin öğrencilere futbol oynatmasını bahane eden gericiler, öğretmenlere karşı saldırı düzenlediler. Diyanet İşleri Başkanı Tevfik Gerçeker, « Futbol spordur. Müslüman olan evvela beden eğitimiyle mükelleftir. Bizim dinimizde beden eğitimi yer alır » dedi.

Ali Fuat Başgil'in 5 yıl hapsi istendi

27 ocak - Kadıköy Sorgu Hakimliği, Ordinaryüs Profesör Ali Fuat Başgil'in, İsviçre'de Fransızca olarak yayımladığı « 27 Mayıs Askerî İhtilali » adlı kitabındaki bazı bölümler nedeniyle 5 yıldan az olmamak üzere hapisle cezalandırılmasını istedi.

TİP Genel Merkezi taşlandı

10 ocak - Türkiye İşçi Partisi Genel Yönetim Kurulu toplantısının yapıldığı Eminönü Öğrenci Lokali ile TİP Genel Merkezi bir grup genç tarafından taşlandı.
Aralarında Adalet Partisi Gençlik Kolları üyelerinin de bulunduğu grup, « Moskova'ya, Moskova'ya », « Kahrolsun Komünistler » diye bağırdı. Gençler « Milliyetçi ve Mukaddesatçı Üniversite Gençliği » adı altında bildiri dağıttılar. Polisin yakaladığı 20 gösterici hakkında soruşturma açıldı.

Podgornıy Millet Meclisi'nde bir konuşma yaptı

13 ocak - Ankara'ya gelen Podgornıy başkanlığındaki SSCB Yüksek Şûrası Heyeti Türkiye'den ayrıldı.
5 ocakta Millet Meclisi'nde bir konuşma yapan Podgornıy, « Türkiye'ye yardım etmeye daima hazırız » dedi ve Cumhurbaşkanı Gürsel ile Başbakan İnönü'yü ülkesine davet etti. Podgornıy'ın Meclis'te konuşmasına bazı milletvekilleri karşı çıktı.
Podgornıy başkanlığındaki Sovyet heyetinin bu ziyareti, haziran 1963'te Senato Başkanı Suat Hayri Ürgüplü başkanlığındaki Türk parlamento heyetinin Sovyetler Birliği'ni ziyaretinin karşılığı oluyor. Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Johnson'ın Türkiye Kıbrıs'a bir çıkarma yapmaya hazırlandığı sırada, haziran 1964'te Başbakan İnönü'ye gönderdiği talihsiz mektup, Türk-Amerikan ilişkilerinde bir soğumaya yol açarken, Türk-Sovyet ilişkilerinde normalleşme doğrultusunda bazı gelişmeler gözleniyor.

Amerika Birleşik Devletleri'nin 36. başkanı seçilen Lyndon B. Johnson, kendi annesine ait bir Kitabı Mukaddes'e el basarak yemin etti.

Sir Winston Churchill.

Sir Winston Churchill öldü

30 ocak - Dünya büyük bir siyaset ve devlet adamını kaybetti. Ingiltere'nin eski başbakanlarından Sir Winston Churchill, 90 yaşında Londra'da öldü.

Churchill, Birinci Dünya Savaşı yıllarında Amirallik Birinci Lordu olarak görev yapmış, ancak teşvik ettiği Çanakkale Seferi'nin başarısızlığı üzerine 1915 yılında istifa etmek zorunda kalmıştı. Ikinci Dünya Savaşı yıllarındaki başbakanlığı sırasında Ingiltere'nin Nazilere karşı direnişini, bütün cephelerde büyük bir enerjiyle örgütledi. Churchill, Roosevelt ve Stalin'le birlikte savaş sonrası dünya düzeninin mimarlarından biriydi. SSCB'yle ilişkiler bozulunca, « Baltık'ta Stettin'den Adriyatik'te Trieste'ye kadar Avrupa'yı boydan boya bölen demirperdeyi » protesto etti. 1951-1954 yılları arasında bir kere daha başbakanlık yapan Churchill, 30 ocakta Oxfordshire'da, aile evi Blenheim Palace'ın yakınındaki bir köy kilisesinin bahçesine gömüldü.

Petrol meselesi

22 ocak - Siyasal Bilgiler Fakültesi profesörlerinden Muammer Aksoy Hukuk Fakültesi'nde verdiği konferansta, « Petrol meselesinin bugüne kadar halledilememesinin baş sebebi, yasama ve yürütme organlarının petrol davamıza gereken önemi vermemiş olmalarıdır » dedi.

Muammer Aksoy, yabancı şirketlerin Türkiye'de 10 yıldır buldukları petrol kaynaklarını işletmemek suretiyle döviz kaybına sebep olduklarını öne sürerek, bu duruma göz yuman Petrol Dairesi yetkililerinin cezalandırılmaları için kanunlara cezaî hükümler konmasını tavsiye etti.

AP, Seçim Kanunu'na karşı

29 ocak - Millet Meclisi, Seçim Kanunu'nu tartışmalı bir oturumdan sonra 22 ocakta kabul etti. Kanun, seçimlerin 10 ekimde yapılmasını, millî bakiye sistemini ve birleşik oy pusulası kullanımını öngörüyor.

Adalet Partisi, birleşik oy pusulası sistemine karşı çıktı. Tartışmalar başlayınca da Adalet Partili ve Millet Partili milletvekilleri Meclis'i terk ettiler.

Adalet Partisi Genel Merkezi teşkilatına gönderdiği genelgede, birleşik oy pusulası kullanımının yüzbinlerce oyun iptaline neden olacağı belirtti ve Seçim Kanunu'nun usulsuz şekilde görüşüldüğünü ileri sürüldü.

Adalet Parti'nin son tutumu üzerine Senato'da konuşan Başbakan ve CHP Genel Başkanı İsmet Inönü, Adalet Partisi'ni irticayı desteklemekle suçlayarak « Tuttuğunuz yol yanlıştır. Zararlıdır. » dedi.

Seçim konusunda değişiklik yapılmasını öngören kanun tasarısı, 29 ocakta Senato komisyonunda reddedildi.

Yeni Türkiye Partisi'nden ayrılan Aydın Milletvekili Orhan Apaydın.

AP Genel Başkanı Süleyman Demirel.

Süleyman Demirel: Kimsenin ücretli adamı değilim

5 ocak - Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel, hakkında ileri sürülen « yabancıların ücretli adamı » ve « birtakım kartel ve tröstlerle irtibatlı » olduğu yolundaki iddiaları reddetti.

Hakkındaki iddiaları « Yalan, tezvir ve iftira » diye adlandıran Demirel, müşavirlik ve mühendislik bürosuyla ilişkilerini 30 kasım 1964 tarihinde genel başkan seçildiği gün kestiğini ve başta Morrison olmak üzere hiçbir firmanın mümessili olmadığını söyledi.

Baykam AP'lileri ata benzetti

4 ocak - Yurt gezisine çıkan CHP Genel Sekreter Yardımcısı Suphi Baykam, Silifke'de yaptığı konuşmada AP'lileri, « yokuşta soluyan, düzlükte kişneyen » atlara benzetti. Baykam, her ihtilal hareketinden sonra AP'lilerin Inönü'yü ellerini kanatırcasına alkışladıklarını, fakat sonra horozlandıklarını, bu yönden durumlarının tarife uyduğunu söyledi.

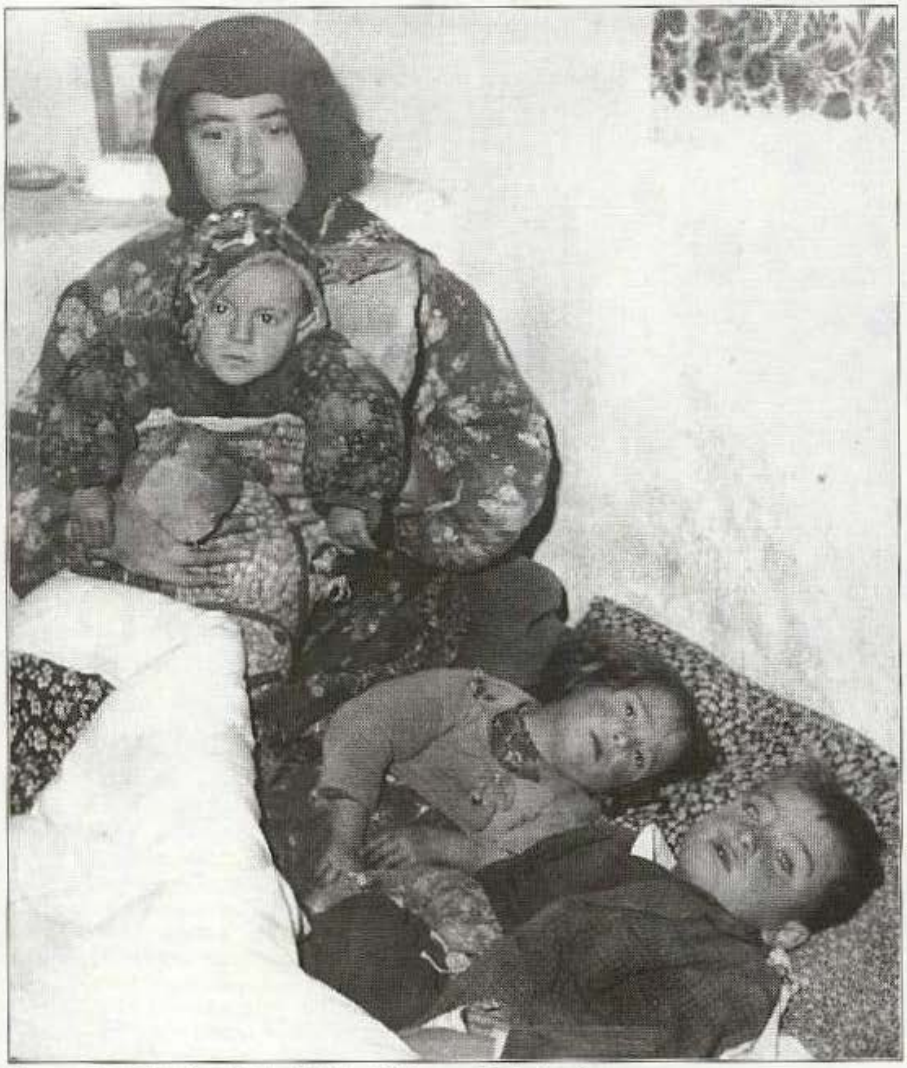
Otomobil permisi satışı yasaklandı

9 ocak - Otomobil permisi satış ve devri durduruldu. Bu konuda Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan bildiriye göre, otomobil permisi kimin adına yazılmışsa, ancak o kimse tarafından gümrükten çekilebilecek. Sürücü aracılığıyla getirilen otomobiller de aynı muameleye tâbi tutulacak.

1965

Şubat

1. Akaryakıt fiyatlarında ortalama 2,5 kuruş indirim yapıldı.
2. AP Genel Başkanı Demirel, « Aşırı sol mevcut düzeni zorla devirme gayretindedir » dedi.
8. AP Genel Başkanı Demirel, YTP, MP ve CKMP'den AP'yle hükûmet kurmalarını istedi.
9. Ağrı Milletvekili Kerem Özcan, AP'den istifa etti.
9. Keban Barajı'nın inşasına başlandı.
11. ABD uçakları, Kuzey Vietnam'ı bombaladı. ☞
12. Maliye Bakanı Ferit Melen, Türkiye'nin dış borcunun 1 milyar 138 milyon doları bulduğunu açıkladı.
12. Seçim Kanunu yürürlüğe girdi.
13. Bütçe Meclis'te 197'ye karşı 225 oyla reddedildi; Başbakan İnönü istifa etti. ☞
14. Cumhurbaşkanı Gürsel, CHP'nin muhalefette kalacağı 4'lü bir koalisyon hükûmeti istedi.
16. Cumhurbaşkanı Gürsel, Kayseri Senatörü Suat Hayri Ürgüplü'yü hükûmeti kurmakla görevlendirdi.
20. Başbakan Suat Hayri Ürgüplü yeni Bakanlar Kurulu'nu açıkladı. ☞
21. AP Genel Başkanı Demirel teşkilata gönderdiği genelgede « Yeni hükûmet, AP hükûmeti değil » dedi. ☞
23. Erzurum'da kızamık salgını; 10 günde 306 kişi öldü. ☞
23. Kıbrıs arabulucusu Galo Plaza, Ankara'da temaslarda bulundu.
26. Hükûmet programı Meclis ve Senato'da okundu.
27. CHP hükûmet programını « samimiyetsiz » buldu.
28. Koalisyon ortağı MP'nin Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, hükûmet programını beğenmediğini bir mektupla Başbakan Ürgüplü'ye bildirdi.

Erzurum'un Çakıllar köyündeki bir evde kızamıklı üç kardeş.

Doğu Anadolu'da kızamık salgını

23 şubat - Şiddetli kışın etkisi altındaki Erzurum'un Tekman ve Çat ilçelerine bağlı köylerde, kızamık salgınından 283'ü çocuk 306 kişi öldü. 50'ye yakın köyden bir bilgi alınamıyor. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Faruk Sükan, yerinde incelemelerde bulunmak üzere Erzurum'a gitti. Bakan Sükan, « Maalesef ölümün asıl sebebi gıdasızlıktır » dedi.

Ankara'da temaslarda bulunan Kıbrıs arabulucusu Galo Plaza, İsmet İnönü'yle de görüştü.

İnönü istifa etti; yeni hükûmeti Suat Hayri Ürgüplü kurdu (29. hükûmet)

28 şubat - Bütçenin 13 şubatta Meclis'te 197 kabul oyuna karşılık 225 ret oyuyla onaylanmaması üzerine Başbakan İsmet İnönü, gece saat 22.10'da istifasını Cumhurbaşkanı Celal Gürsel'e sundu. Böylece, 25 aralık 1963'te işbaşına gelen Türkiye Cumhuriyeti'nin 28. hükûmeti veya diğer bir deyişle Onuncu İnönü hükûmeti görevini tamamlayarak demokrasi tarihimizdeki yerini aldı. Bir süreden beri AP, YTP, CKMP ve MP arasında başlatılan hükûmeti devirme girişimi de bu suretle başarıya ulaştı. Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı, oylamadan önce muhalefet partilerine, birbirlerinin balonlarını söndürmelerini tavsiye etti. Oylamaya katılması için bir milletvekili Meclis'e sedyeyle getirildi, oy kullanma yerine koltukla taşındı.

Oylama, Türk siyasî tarihinde yeni bir dönem açtı. Adalet Partisi Genel Başkanı Demirel bu konuda, « Söylenecek bir şey yok » derken Bölükbaşı, « Oylar bizden daha veciz konuştu » dedi. İnönü ise, « İlk defa 24 saat uyuyacağım, sonra da briç oynayacağım » diyerek istifasını serinkanlı karşıladığını belli etmeye çalıştı.

Cumhurbaşkanı Gürsel, 14 şubatta yaptığı açıklamada, Cumhuriyet Halk Partisi'nin muhalefette kalacağı 4 partili bir koalisyon hükûmetinin kurulmasını önerdi. Adalet Partisi böyle bir hükûmete razıydı, asıl önemli olan kimin başbakan olacağıydı. Cemal Gürsel, Genel Başkan Demirel'in çok genç olduğunu ileri sürerek Kemal Kurdaş'ı önerdi. Adalet Partisi'yse Profesör İhsan Doğramacı üzerinde durdu.

16 şubatta, hükûmeti düşüren 4 muhalefet partisi, AP, YTP, CKMP ve MP aralarında anlaşarak Kayseri Bağımsız Senatörü Suat Hayri Ürgüplü'nün başbakanlığa getirilmesini kararlaştırdı. Cumhurbaşkanı Gürsel de görevi Ürgüplü'ye verdi. Demirel dışındaki parti genel başkanları hükûmete girmeme kararı aldı. Partiler 17 şubatta Bakanlar Kurulu'nun oluşumunda da anlaştı. Yeni kabinede AP 10, YTP, CKMP ve MP 4'er bakanlık aldı. 18 şubatta koalisyon protokolü üzerinde de anlaşılmaya varıldı. Suat Hayri Ürgüplü 20 şubatta yeni kabineyi açıkladı. Başbakan Ürgüplü ve Adalet Partisi kontenjanından Dışişleri bakanlığına getirilen Moskova Büyükelçisi Hasan Esat Işık dışında partili üyelerden oluşan hükûmette şu isimler yer alıyor:

Başbakan: Suat Hayri Ürgüplü (bağımsız)
Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı: Süleyman Demirel (AP)
Devlet Bakanı: Şekip İnal (YTP)
Devlet Bakanı: Mehmet Altınsoy (CKMP)
Devlet Bakanı: Hüseyin Ataman (MP)
Adalet Bakanı: İrfan Baran (CKMP)
Millî Savunma Bakanı: Hasan Dinçer (CKMP)
İçişleri Bakanı: İsmail Hakkı Akdoğan (MP)
Dışişleri Bakanı: Hasan Esat Işık (AP kontenjanından)
Maliye Bakanı: İhsan Gürsan (AP)
Millî Eğitim Bakanı: Cihat Bilgehan (AP)
Bayındırlık Bakanı: Orhan Alp (MP)
Ticaret Bakanı: Macit Zeren (AP)
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı: Faruk Sükan (AP)
Gümrük ve Tekel Bakanı: Ahmet Topaloğlu (AP)
Tarım Bakanı: Turan Kapanlı (YTP)
Ulaştırma Bakanı: Mithat San (YTP)
Çalışma Bakanı: İhsan Sabri Çağlayangil (AP)
Sanayi Bakanı: Ali Naili Erdem (AP)
Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanı: Mehmet Turgut (AP)
Turizm ve Tanıtma Bakanı: Ömer Zekâi Dormen (MP)
İmar ve İskân Bakanı: Recai İskenderoğlu (YTP)
Köyişleri Bakanı: Seyfi Öztürk (CKMP).

Suat Hayri Ürgüplü.

21 şubatta Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel, parti örgütünden gelen itirazlar üzerine, « Hükûmet, Adalet Partisi hükûmeti değildir » dedi.

22 şubatta yeni Başbakan Ürgüplü, görevi Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü'den devraldı. Törende Genelkurmay Başkanı Sunay da hazır bulundu.

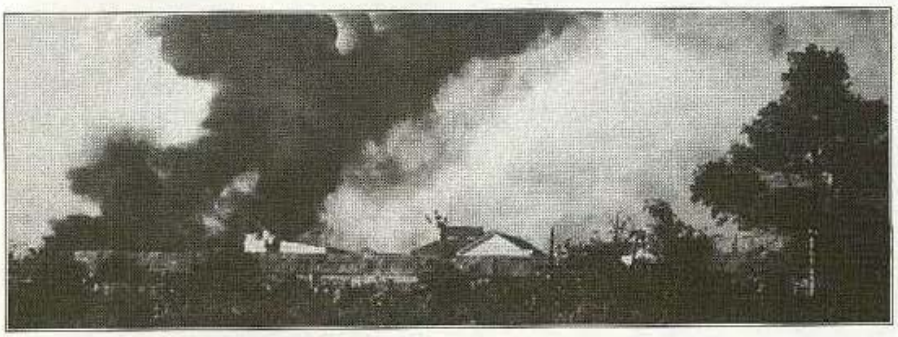
Başbakan Ürgüplü 26 şubatta hükûmet programını Meclis ve Senato'da okudu. Ancak bu programın pek önemi yoktu, çünkü yeni kurulan hükûmet siyasî çevrelerce « bekçi hükûmet » olarak nitelendiriliyordu. Başlıca sorumluluğu istikrarı sağlayarak ülkeyi seçime götürmekti. Hükûmet programında Adalet Partisi'nin son kongresinde kabul edilen ekonomik esaslar ağır basıyordu. Bu defa muhalefette kalan CHP, programı « samimiyetsiz » buldu.

Hükûmetteki ilk « baş kaldırma » 28 şubatta yaşandı. Koalisyon ortaklarından Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, Başbakan Ürgüplü'ye gönderdiği mektupta hükûmet programını beğenmediğini yazdı.

ABD Kuzey Vietnam'ı bombaladı

11 şubat - 7 şubat gecesi, Kuzey Vietnam tarafından desteklenen Vietkong gerillaları Pleiku'daki Amerikan üssüne bir saldırı düzenledi; 8 askeri öldürdü, 100'den fazlasını da yaraladı. Bunun üzerine Başkan Johnson bir kere daha misilleme emri verdi.

Amerika Birleşik Devletleri ve Güney Vietnam uçakları, Kuzey Vietnam'daki 6 Vietkong hedefini ve Saygon'u bombaladılar. Saldırıya katılan uçaklardan ikisi denize düşerken, biri de iniş takımlarının açılmaması üzerine Da Nang Havaalanı'nda parçalandı. Bir ABD sözcüsü hava harekâtının amacına ulaştığını söyledi.

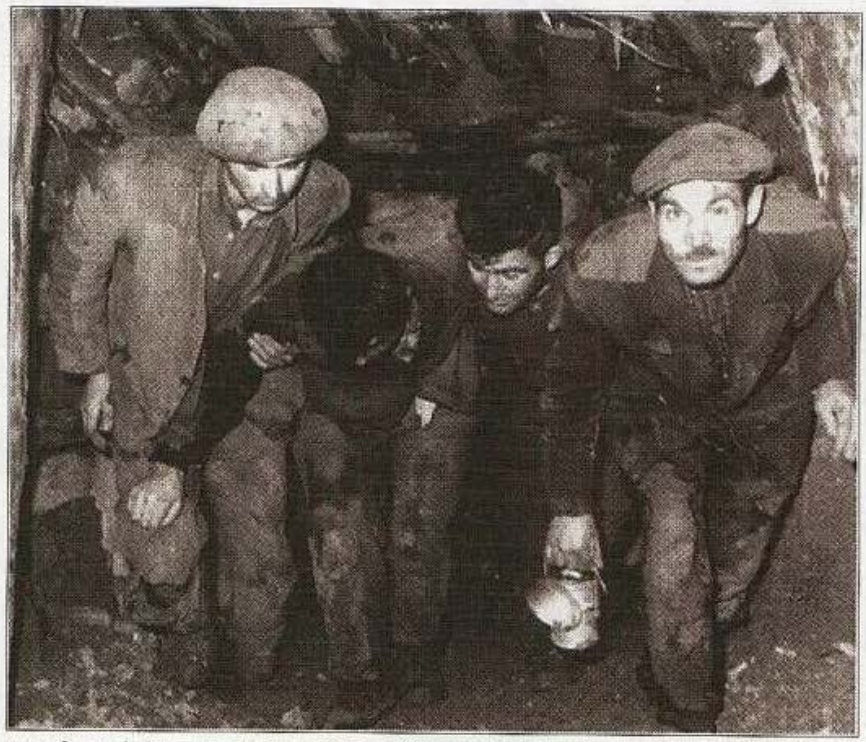

ABD uçaklarının yoğun bombardımanı sürüyor.

1965

Mart

2. DPT'ye danışman olarak Türkiye'ye gelen Hollandalı Profesör Jan Tinbergen, I. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın tam başarıya ulaşamamış olduğunu söyledi; « Toprak reformu şart » dedi.
3. Senato'da hükûmet programı görüşülürken « Çankaya » eleştirildi.
4. Hükûmet, 200 ret ve 1 çekimser oya karşılık 231 kabul oyuyla Meclis'ten güvenoyu aldı.
7. DPT'den bir heyet ABD'ye gitti. ☞
9. Yeni Dışişleri Bakanı Hasan Esat Işık, dış politikanın esasta değişmeyeceğini açıkladı.
11. Parlamenter maaşlarına zam, Senato'da kabul edildi.
12. Zonguldak Kozlu'da kanunsuz grev ayaklanmaya dönüştü; 2 işçi öldürüldü. ☞
17. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U- Thant, Kıbrıs'ta 30 000 Rum, 12 500 Türk askeri bulunduğunu açıkladı.
18. Sovyet kozmonot Leonov, uzayda ilk yürüyüşü gerçekleştirdi.
19. Merzifon Çeltek'te grizu patlamasından 69 işçi öldü.
20. Yunanistan Başbakanı Papandreu, Türkiye'nin iki görüşme teklifini de reddetti.
22. Millî Türk Talebe Birliği'ndeki anlaşmazlığa polis müdahale etti. ☞
25. Tunus Devlet Başkanı Habib Burgiba Ankara'ya geldi ve Meclis'te bir konuşma yaptı.
26. Milletvekili ve senatörlerin aylığına zam yapıldı. ☞
26. CHP Parti Meclisi, partiden çıkarılan eski Genel Sekreter Kasım Gülek'i affetti.
27. CHP Genel Başkanı İnönü, parlamenter aylıklarına yapılan zammın Anayasa'ya aykırı olduğunu söyledi.
29. Kıbrıs Türk Değiştirme Birliği, Magosa'ya gitti.
30. Eski Milli Birlik Komitesi üyesi Alparslan Türkeş, Muzaffer Özdağ, Dündar Taşer, Rıfat Baykal ve Ahmet Er CKMP'ye katıldı.

Merzifon Çeltek'te grizu faciası: 69 işçi öldü. Ocaktan kurtulan madenci, bitkin bir vaziyette arkadaşları tarafından dışarı taşınıyor.

Parlamenterlere yapılan zam fırtına yarattı

31 mart - Bir süreden beri kamuoyunu meşgul eden parlamenter aylıklarına yapılacak zam, 26 martta Millet Meclisi'nde kabul edildi. Oylama gizli yapıldı ve karar 73 ret oyuna karşılık 190 kabul oyuyla alındı. Yapılan bu zamma göre milletvekili ve senatörler 5 550 lira aylık alacaklar.

Meclis'in aldığı zam kararıyla ilgili olarak Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü, « Zam Anayasa'ya aykırıdır » dedi. Meclis'te oylamanın gizli yapılması da tepkilere yol açtı. Senato Başkanı Enver Aka zamma taraftar olmadığını, Başbakan Suat Hayri Ürgüplü de zamma karşı olduğunu belirtti. Meclis Başkanı Fuat Sirmen de zamma hayır derken CHP Urfa Senatörü Vasfi Gerger, « Zam kararını tenkit, siyasî bir rezalet ve parlamentoya hakarettir » dedi.

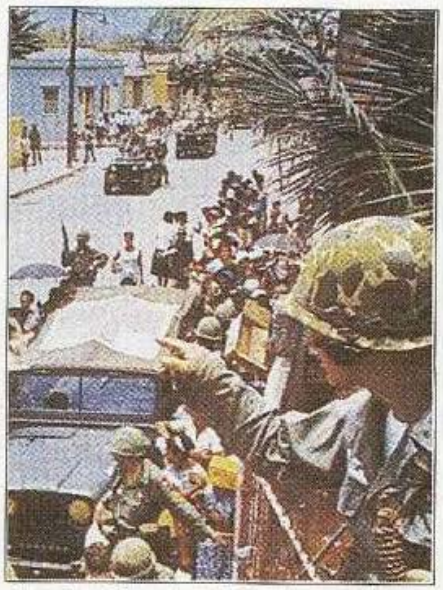
Amerikan deniz piyadeleri Vietnam'da

30 mart - Vietnam'da 1964 yazında başlayan ve geçtiğimiz şubat ayında alevlenen çatışma bütün şiddetiyle devam ediyor.

11 şubatta, Kuzey Vietnam tarafından desteklenen Vietkong hedeflerine hava saldırılarının başlamasından sonra, Başkan Johnson, Amerikan üslerini Vietkong saldırılarından korumak amacıyla bölgeye 3 500 deniz piyadesi gönderdi.

Böylece Amerika Birleşik Devletleri, Güney ve Kuzey Vietnam arasındaki mücadeleye iyice bulaşmış oluyor.

Öte yandan 30 martta Saygon'da, Amerika Birleşik Devletleri elçiliğinin dışında patlayıcı yüklü bir arabanın patlaması sonucu, aralarında 2 Amerikalının da bulunduğu 21 kişi öldü, 156 kişi yaralandı.

Amerikan deniz piyadeleri Vietnam'da.

Kozlu'da olaylar istenmeyen boyutlara ulaştı: jandarmayla işçiler arasında çıkan çatışmada 2 işçi öldü, 15 jandarma yaralandı.

Kozlu'da çatışma; 2 işçi öldü

15 mart - Zonguldak Kozlu'daki Ereğli Kömür İşletmesi'nde, çalışan maden işçileri, Türk-İş'in ve hükûmetin kanunsuz saymasına rağmen 9 martta greve gittiler. Madenciler greve gerekçe olarak, liyakat zammının dağıtılış şeklini gösterdiler.

11 martta, çalışmak isteyen işçilerin yer altına inmesini engelleyen grevci madencilerin bu tutumu, bir süre sonra ayaklanmaya dönüştü. Grevci işçiler bir mühendisi linç etmek istediler. Hükûmet, gelişmeler üzerine 12 martta Kozlu'ya bir tümen asker gönderdi. Jandarma ile işçiler arasında çatışma çıktı; açılan ateş sonucunda 2 işçi öldü, 15 jandarma yaralandı, 14 kişi de gözaltına alındı. Bir açıklama yapan Başbakan Ürgüplü, işçilerin tahriklere kapılmamasını istedi. Olayların radyodan verilmesi hükûmet kararıyla durduruldu. 13 martta olaylar yatıştı, işçiler işbaşı yaparken mühendisler ocaklara girmekten kaçındılar.

Başbakanlık 15 martta olayla ilgili bir bildiri yayımlayarak, kanunsuz davranışlara müsamaha edilmeyeceğini duyurdu.

Olaylara, siyasî kuruluşlar ile sendika ve gençlik kuruluşları da tepki gösterdi. Mahallî idarecilerin grevcilere karşı davranışını eleştiren TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, « kitleleri birbirine düşüren konuşma yaptığı » iddiasıyla hakkında soruşturma açılmakla tehdit edildi.

Ankara'da gençlik, Zonguldak maden işçilerine sevgi gösterilerinde bulundu. Türk-İş bir bildiri yayımlayarak bu yürüyüşe karşı olduğunu açıkladı ve işçi hareketlerine politika karıştırıldığını öne sürdü. Petrol-İş, Türk-İş'in tutumunu eleştirdi ve « Ne yazık ki, bu gibi olaylar karşısında tepki gösterecek güçte olmadığımız için, olayı herkesten önce sizler örtbas etmeye çalıştınız » dedi.

MTTB'de gruplar çekişmesi

22 mart - İstanbul Cağaloğlu'ndaki Millî Türk Talebe Birliği binası, Bursa kongresinden dönen Rasim Cinisli taraftarı 140 kişilik bir öğrenci grubu tarafından basıldı. Olayı duyan ve Bursa'daki kongrenin meşruluğunu kabul etmeyen MTTB Başkanı Yüksel Çengel ve 150 taraftarı genel merkezi işgal edenleri binadan çıkarmak için yürüyüşe geçti, ancak 200'den fazla polisin aldığı önlem iki grubun çatışmasının engelledi.

İstanbul Emniyet Müdürlüğü, Ankara'da bulunan İstanbul Valisi Niyazi Akı'nın dönüşüne kadar kimseyi MTTB binasına sokmamayı kararlaştırdı.

DPT heyeti ABD'de

7 mart - Müsteşar Memduh Aytür başkanlığındaki bir DPT heyeti ABD'ye gitti. Devlet Su İşleri'nden Selahattin Kılıç, Elektrik Etüd İdaresi'nden Turgut Özal ve Maliye Bakanlığı'ndan Tayyar Sadıklar'dan kurulu heyet, Keban Barajı için 80 milyon dolar kredi bulmaya çalışacak.

1965

Ankara'yı ziyaret eden Tunus Devlet Başkanı Habib Burgiba Meclis'e gelişinde.

İnsanoğlunun uzayda ilk yürüyüşü

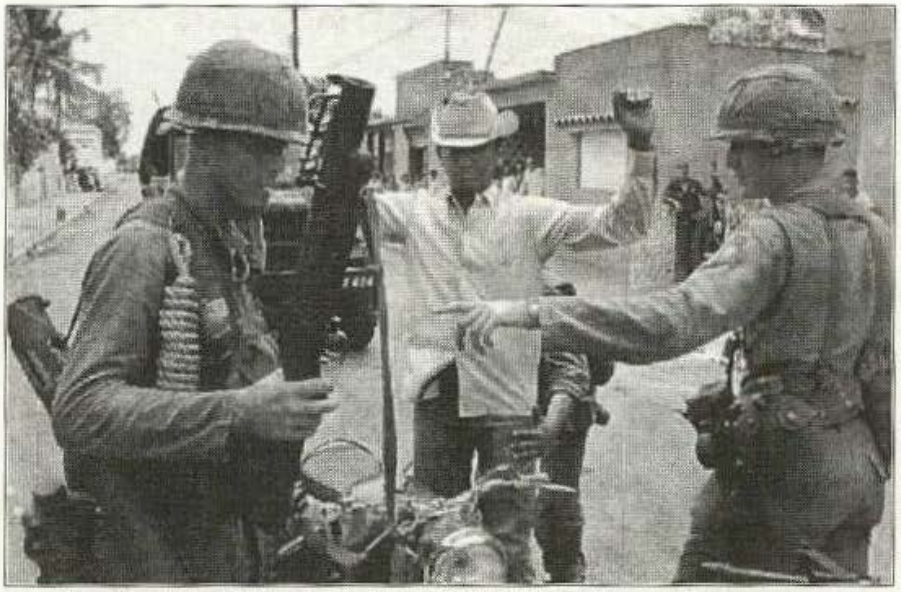
18 mart - Tarihte ilk defa bir insan uzay boşluğuna adımını attı. Kozmonot Aleksey Leonov, Dünya'dan binlerce kilometre yükseklikte, kapsülü terk ederek uzayın sonsuz boşluğuna kendini bıraktı. Leonov'un gezintisi birkaç dakika sürdü. İnsanoğlunun uzaydaki bu ilk yürüyüşüne ait görüntüler Sovyet televizyonu tarafından kısa süre sonra yayınlandı.

Sovyet kozmonotlar Pavel Belyayev ve Aleksey Leonov (sağda) uzay aracında.

Nisan

1. Türkiye, Kıbrıs arabulucusu Plaza'nın raporunu reddetti.
2. BM Genel Sekreteri U-Thant Türkiye'nin, Kıbrıs arabulucusu Galo Plaza'nın işine son verilmesi önerisini reddetti.
5. Adalet Bakanı İrfan Baran, « Türk Ceza Kanunu'ndan 141. ve 142. maddeler kalkarsa Kürtçülük serbest kalır » dedi.
7. TRT için verilen araştırma önergesi Meclis komisyonuna havale edildi. ☞
8. Meclis, üniversitede reform yapılmasını istedi.
9. Meclis'te TİP için soruşturma açılması istendi.
10. Vergi kaçıran 300 firma hakkında soruşturma açıldı.
11. Savcılık, Atatürk aleyhinde bir yazı yayımladığı gerekçesiyle *Time* dergisini toplattı.
15. Başbakan Ürgüplü TİP hakkında, « İşçiyi ordu aleyhine tahrik » iddiasıyla soruşturma açılmasını istedi. ☞
17. 40 albay kendi isteğiyle emekli oldu.
18. Alevîler İzmir'de balo düzenledi. ☞
19. Hükûmet, Fener Patrikhanesi'ni denetleme kararı aldı.
20. TİP, hükûmeti Anayasa'ya tecavüzle suçladı.
20. Türkiye'deki Yunan uyrukluların hepsinin sınır dışı edilmeleri kararlaştırıldı.
20. Irak, ayaklanmacı Kürtlere karşı Türkiye'den yardım istedi. ☞
20. Amerikalı yazar Steinbeck'in « Bitmeyen Kavga » adlı kitabı toplatıldı. ☞
22. Fener Rum Patrikhanesi'nin hesaplarının incelenmesine başlandı.
25. Dominik Cumhuriyeti'nde ordu iktidarı ele geçirdi ve solcu gerillalara karşı ABD'den yardım istedi. ☞
28. ABD, Türk-Yunan donanmaları arasındaki dengeyi Yunanistan lehine bozdu; Yunanistan'a 6 zırhlı, 44 çıkarma gemisi ve 2 denizaltı verdi.
29. ABD Dominik Cumhuriyeti'ne asker çıkardı. ☞

Amerikan deniz piyadeleri kontrol noktasında bir sivilin üstünü ararken.

Dominik Cumhuriyeti'nde ABD müdahalesi

30 nisan - Dominik Cumuriyeti'nde iktidarı ele geçiren askerî cunta, solcu gerillalarla mücadele edebilmek için ABD'den yardım istedi. 29 nisanda 550 kişilik bir ABD deniz piyade birliği, Dominik'teki ABD vatandaşlarını ve onların mülklerini korumak amacıyla adaya çıktı. 30 nisanda 1 000 ABD deniz piyadesi ile uçaklarla taşınan 2 500 asker daha getirildi. Ülkede geçen hafta meydana gelen yoğun çatışmalarda 400 kişi hayatını kaybetmişti.

Steinbeck'in kitabı toplatıldı

20 nisan - Ünlü Amerikalı yazar John Steinbeck'in « Bitmeyen Kavga » adlı romanı siyasî polis tarafından toplatıldı. İçişleri Bakanlığı'ndan gelen emir üzerine harekete geçen polis, 1946'da Bakanlar Kurulu tarafından alınan bir karara dayanarak kitabı toplattı. Böylece karar 19 yıl sonra yerine getirilmiş oldu.

Irak, Kürtlere karşı yardım istedi

20 nisan - Irak kuvvetlerine bağlı 5 tümen, roket ve hava bombardımanıyla Kuzey Irak'taki ayaklanmacı Kürtlere karşı yeni bir saldırıya geçti. Irak, Kürtlerin kaçışını önlemek için de Türkiye ve İran'dan hava sahasını ve kara sınırını uçak ve askerlerine açık bırakmasını istedi.

Alevîlerin balosu

18 nisan - Cumhuriyet'in ilanından sonra tüm faaliyetlerini gizli yürüten Alevî ve Bektaşî cemaati, İzmir Fuarı'nda düzenlenen baloda birkaç bin kişiye yakın bir topluluk olarak ortaya çıktı. Alevî ve Bektaşîler devletin, Anayasa'nın teminat altına aldığı laiklik ilkesi uyarınca mensubu oldukları Caferî mezhebini tanıması gerektiğini belirttiler.

Ekonomide tehlike çanları: 1965'te enflasyon tehlikesi var

27 nisan - Cumhuriyet Halk Partisi Van Senatörü ve eski Maliye Bakanı Ferit Melen ile Yeni Türkiye Partisi Hatay Milletvekili ve gene eski Maliye bakanlarından Şefik İnan, 1965 yılı içinde bir enflasyon tehlikesi yaşanmasından korktuklarını belirterek, hükûmeti bu konuda uyardılar.
Adalet Partisi Sakarya Milletvekili Muslihittin Gürer de bir öneride bulunarak, servet beyannamelerinin kaldırılmasını ve piyasanın canlandırılmasını istedi.

Meclis'te TRT tartışması

7 nisan - 1 nisanda Millet Partisi'nin Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Kanunu'nda değişiklik isteyen teklifini inceleyen Bakanlar Kurulu, bunun bir komisyon tarafından gözden geçirilmesini kararlaştırdı.
2 nisanda Millet Meclisi'nde TRT hakkında Meclis araştırması isteyen önerge görüşüldü. Hükûmet adına bir konuşma yapan Turizm ve Tanıtma Bakanı Ömer Zekâi Dorman, « Hükûmet, radyonun tarafsız olmadığı fikrindedir » dedi.
Görüşmeler sırasında konuyu Meclis'e getiren Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, kendisine « manyak, sarhoş » diye laf atanlara, « reziller, ahlaksızlar » diye karşılık verdi. 6 nisanda Meclis'te konuşan Bölükbaşı, « Devlet radyosu gayesine ihanet etmekte. TRT yöneticileri büyük cüret içinde tahrifçi ve partizan bir organ halinde çalışmaktadır » dedi.
7 nisandaki Meclis oturumundaysa, CHP Kayseri Milletvekili Profesör Turhan Feyzioğlu önergenin Anayasa'ya aykırı olduğunu ileri sürdü. Meclis araştırması önergesi incelenmek üzere komisyona havale edildi.

Meclis'te konuşan Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı.

TİP'le ilgili soruşturma açılması istendi

15 nisan - Başbakan Suat Hayri Ürgüplü, TİP'in işçiyi ordu aleyhine tahrik ettiği iddiaları üzerine savcıların harekete geçmesini istedi. Başbakan bu açıklamayı, Cumhurbaşkanı Gürsel'le yaptığı bir saatlik görüşmeden sonra yaptı. Bu suçlamalar Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç tarafından ortaya atıldı. Tunç, Zonguldak Kozlu'da çıkan olaylara TİP'in neden olduğunu iddia etti. Savcılık Tunç'un ifadesine başvurdu ve TİP hakkında soruşturma başlattı. TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, soruşturma açma yetkisinin Anayasa Mahkemesi'ne ait olduğunu belirterek, « TİP'in seçime katılma hakkını elde etmesi üzerine bu çirkin tertiplere girişildi » dedi. 8 nisanda gelişen bu olayların ardından 12 nisanda bir açıklama yapan Başbakan Ürgüplü, TİP'in seçime katılma hakkını aldığını ve olayın siyasî bir yönü bulunmadığını söyledi. Türk-İş Genel Sekreteri Tunç, 15 nisanda Türk-İş ile TİP arasında ihtilaf olduğunu açıkladı ve « TİP'li üyeler zaman zaman demokratik rejime aykırı telkin ve tekliflerde bulundular » dedi.

1965

Mayıs

1. Vergi ödeyen mükelleflerin adları *Resmî Gazete*'de yayımlanacak. ☞
3. Kastamonu Milletvekili İsmail Hakkı Yılanlıoğlu ile Ankara Milletvekili Mustafa Kemal Erkovanlı, AP'den istifa etti.
3. Keban Barajı için 140 milyon dolar kredi alındı.
6. Senato'da, parlamenter aylıklarına yapılan zam tartışıldı.
7. 14'lerden Orhan Kabibay, İrfan Solmazer ve Orhan Erkanlı, CHP'ye girdiler.
8. Millet Partisi Genel Başkanı Bölükbaşı, TRT Kanunu'ndaki değişiklik için koalisyonu tehdit etti.
8. Adalet Bakanı İrfan Baran, « Sosyalizmin yasak edilmesi mümkün değildir » dedi. ☞
10. Dışişleri Bakanı Hasan Işık ile Yunanistan Dışişleri Bakanı Kostopulos Londra'da, Kıbrıs sorununa barışçı çözüm bulma konusunda anlaştılar.
10. İki savaş gemisi Gölcük'te denize indirildi.
13. Savcılık, TRT hakkında soruşturma başlattı.
14. Eskişehir Milletvekili Celalettin Üzer, CHP'den istifa etti.
17. SSCB Dışişleri Bakanı Gromiko Ankara'ya geldi. ☞
20. Adalet Bakanı İrfan Baran, 141. ve 142. maddelerin kaldırılmasına karşı çıktı. ☞
21. Balıkesir Milletvekili Gökhan Evliyaoğlu, AP'den istifa etti.
24. CKMP Genel Başkanı Ahmet Oğuz'un eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ı ziyareti partiyi karıştırdı. ☞
27. CHP, MP ve CKMP petrolün millîleştirilmesini istedi; AP karşı çıktı. ☞
27. Petrolün millîleştirilmesi yönünde afiş asan 50 öğrencinin emniyette ifadesi alındı.
29. Meclis'te, parlamenter maaşlarına yapılan zam yüzünden kavga çıktı. ☞
31. Bakanlar Kurulu, sol akımlar için tedbir almayı kararlaştırdı.

Sovyetler Birliği Dışişleri Bakanı Gromiko Türkiye'de: (soldan sağa) CKMP Genel Başkanı Ahmet Oğuz, AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, Başbakan Suat Hayri Ürgüplü, Andrey Gromiko, Dışişleri Bakanı Hasan Esat Işık ve YTP Genel Başkanı Ekrem Alican.

Türk-Sovyet yakınlaşması

21 mayıs - 4 günlük resmî bir ziyarette bulunmak üzere 17 mayısta başkent Ankara'ya gelen Sovyetler Birliği Dışişleri Bakanı Andrey Gromiko, ülkesine döndü.

Türk ve Sovyet heyetleri arasındaki temaslar sonucunda yayımlanan ortak bildiride, Türk-Sovyet yakınlaşmasının giderek hız kazandığı açıklandı.

TCK'nın 141. ve 142. maddeleri değişmiyor

20 mayıs - Adalet Bakanı Irfan Baran 8 mayısta yaptığı bir açıklamada, « Sosyalizmin yasak edilmesi mümkün değildir. Anayasa'ya göre bu imkânsız, sosyalizm Türkiye'de başarılı olmuştur » dedi. Bakan Baran 20 mayısta yaptığı açıklamadaysa, « Ancak komünizm ve faşizm yasaklanabilir. Bunun için de 141. ve 142. maddelerin kaldırılması düşünülmemektedir » şeklinde konuştu.

Vergisini ödeyenler açıklanacak

1 mayıs - Maliye Bakanı İhsan Gürsan, tüm bakanlık teşkilatına bir genelge yayımlayarak, vergisini ödeyen mükelleflerin isimlerinin ve ödedikleri verginin miktarının mahallî vergi dairesinin tabelalarında ilan edilmesini istedi. Bu isimler ayrıca *Resmi Gazete*'de de yayımlanacak. Bu suretle halk kimin ne kadar vergi ödediğini öğrenecek.

Demirel, petrolün millîleştirilmesine karşı çıktı

27 mayıs - Meclis'te, petrol ve madenlerin millîleştirilmesi konusu görüşülürken tartışma çıktı. CHP, MP ve CKMP, AP'nin millîleştirmeye karşı çıkmasını şiddetle eleştirdiler. Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanı Adalet Partili Mehmet Turgut, mevcut durumu savundu. Diğer AP'li konuşmacılar da bu alanda özel sektöre daha fazla ağırlık verilmesini istediler. Adalet Partisi'nin dışındaki 3 partinin millîleştirmede ısrar etmesi koalisyonu tehlikeye soktu.

Hükûmet protokolündeyse petrol konusunda bir açıklık yok. Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel, « Petrol millîleştirilmeyecek » derken, Yeni Türkiye Partisi Genel Başkanı Ekrem Alican, « Petrolün millî ellerde bulunması, benimsenmesi gerekli bir politikadır » dedi. Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi Genel Başkanı Ahmet Oğuz ise, « Farklı düşüncelerin hükûmet davranışı için bir önemi yoktur » demekle yetindi. Petrolün millîleştirilmesine karşı çıkan Demirel ve AP'liler gençler tarafından suçlandı.

1965

Genel Başkan'ın Celal Bayar'ı ziyareti CKMP'yi karıştırdı

24 mayıs - Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi Genel Başkanı Ahmet Oğuz'un, Demokrat Parti döneminin Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ı evinde ziyaret ettiğinin öğrenilmesi parti içinde fırtına kopardı.
Bayar-Oğuz görüşmesi önce yalanlandı, ancak CKMP Meclis grubunda verilen bir önerge üzerine Genel Başkan Oğuz gerçeği açıklamak zorunda kaldı. Oğuz'un açıkladığına göre ziyarette Bayar, CKMP'nin AP'yle işbirliği yapmasını önerdi ve seçimde de birlikte davranmalarını istedi. Eski Genel Başkan Ahmet Tahtakılıç, Bayar'ın taraflı bir afla hapisten çıkarıldığını ileri sürdü. Partide bu ziyaret en fazla Alparslan Türkeş ve arkadaşlarını sinirlendirdi, çünkü Türkeş 27 Mayıs Devrimi'ni gerçekleştiren Millî Birlik Komitesi içinde yer alıyordu. Genel Başkanlığa Türkeş'in getirilmesini sağlayacak kurultayın bir türlü yapılamaması üzerine Türkeş, kurultay derhal toplanmazsa arkadaşlarıyla birlikte partiden istifa edeceğini açıkladı.

Meclis'te zam kavgası

29 mayıs - Meclis'te, bütçe görüşmeleri sırasında parlamenter maaşlarına yapılan zam görüşülürken YTP Genel Başkanı Ekrem Alican, CKMP Genel Başkanı Ahmet Oğuz ve AP adına konuşan Isparta Milletvekili Sadettin Bilgiç, CHP'yi ve Genel Başkanı İnönü'yü konuyu istismar etmekle suçladılar.
Konuşmacılara cevap veren Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü, « Zamcıları seçimde millete şikâyet edeceğiz » dedi ve zammın durdurulması için Anayasa Mahkemesi'ne başvuracaklarını söyledi. CHP Genel Sekreteri Kemal Satır konuşurken bazı milletvekillerinin birbirlerini yumrukladıkları görüldü ve Meclis Başkanı Fuat Sirmen oturumu öğleden sonraya erteledi. MP Genel Başkanı Bölükbaşı, İnönü'nün konuşmasında tahrik unsuru olduğunu ileri sürdü. Oylamada CHP zamma ret oyu verdi. Mecliste bütçe 174 ret oyuna karşı 230 kabul oyuyla onaylandı.

27 gecekondusu olan var

5 mayıs - İmar ve Iskân Bakanı Recai İskenderoğlu, « Gecekondu problemini yaratanların başında büyük işadamlarının yanında çalışanlarla kapıcılar gelmektedir » dedi. Bakan Recai İskenderoğlu, bir vatandaşın tam 27 gecekondu sahibi olduğunu tespit ettiklerini açıkladı.

Haziran

1. CHP, parlamenter maaşlarına yapılan zammın iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu.
2. ABD, zeytinyağı ambargosunu kaldırdı.
3. Astronot Edward White, uzayda yürüyen ilk Amerikalı oldu.
5. Senato'da, Türk petrollerinin durumu görüşüldü.
9. Toprak Reformu Kanunu tasarısı açıklandı.
10. Hububat fiyatlarına yüzde 10 zam yapıldı; zam, seçim yatırımı olarak görüldü.
11. Ekmeğe zam yapıldı.
11. AP Genel Başkanı Demirel, seçim gezisine Karadeniz Bölgesi'nde başladı. ☞
14. AP Genel Başkanı Demirel, CHP'yi aşırı sola karşı gevşek davranmakla suçladı. ☞
16. İstanbul'da ekmeğin gramajı 35 g düşürüldü.
17. Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel, « Aşırı sol tehlikesi sunîdir » dedi.
17. Ahmet Oğuz, CKMP genel başkanlığı görevinden istifa etti. ☞
19. Cezayir'de askerî darbe; Bin Bella devrildi, Albay Bumedyen iktidarı ele geçirdi.
22. Turizm ve Tanıtma Bakanı Ömer Zekâi Dorman'ın istifası istendi.
23. Kat Mülkiyeti tasarısı kanunlaştı.
24. Başbakan Ürgüplü, petrol konusunda hiçbir taahhüdü olmadığını açıkladı.
26. Millî Eğitim Bakanı Cihat Bilgehan, imam hatip okulu mezunlarının ilkokullara öğretmen olmasını istedi.
27. Kıbrıs Cumhurbaşkanı Makarios, 15 yaşından büyük Türk öğrencilerin adaya girişini yasakladı.
29. Anayasa Mahkemesi, 141. ve 142. maddelerin Anayasa'ya aykırı olmadığını açıkladı. ☞
30. CHP, AP Genel Başkanı Demirel'i, Cumhurbaşkanı Gürsel ve Başbakan Ürgüplü'ye şikâyet etti.

Demirel: Ortanın solu Moskova yolu

30 haziran - 11 haziranda Karadeniz illerini kapsayan bir yurt gezisine çıkan AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, halka ilk hitap ettiği Sungurlu'da, « Türk milletini hiç kimse bir sınıf kavgasına götüremeyecektir » dedi. 14 haziranda Giresun'da da CHP'yi aşırı sola karşı gevşek davranmakla suçladı. Demirel gezisi boyunca yaptığı konuşmalarda, AP'nin seçim öncesi izleyeceği stratejiyi de belli etti: komünizm aleyhtarlığı. AP'ye göre « Ortanın solu Moskova yolu »ydu.
Karadeniz gezisinden dönen CHP Genel Sekreteri Kemal Satır da Demirel'e cevap vererek, « Dilerim ki bu seçim mücadelesi sonunda birbirimizin yüzüne bakabilelim » dedi. Satır, başbakan yardımcısı olarak soya fabrikasını açmaya giden Demirel'in devlet fonunu AP lehine kullandığını ileri sürdü. 17 haziran'daki bu açıklamadan sonra CHP, « Demirel masondur » sloganını kullanmaya başladı. Cumhurbaşkanı Gürsel, « Politika mücadeleleri seviyesinin bu kadar düşmesi karşısında esef duyuyorum » diyerek siyasîleri uyardı ve aşırı sol tehlikesinin sunî olduğunu söyledi.
CHP Genel Sekreter Yardımcısı Suphi Baykam, Sarıkamış'ta yaptığı bir konuşmada, « Tahrikler devam ettiği takdirde memleket bir iç harbe sürüklenecektir » dedi ve Demirel'in komünistlik suçlamalarıyla vatandaşı ikiye böldüğünü belirterek, önlem alınması için Cumhurbaşkanı ve Başbakan'a telgraf çekerek Demirel'i şikâyet etti.

İşverenlerin SSK borcu 240 milyon

27 haziran - Sosyal Sigortalar Kurumu 2. Genel Kurulu'nda yapılan bir açıklamada, işverenlerin kuruma 240 milyon lira prim borçları olduğu açıklandı.

Millîleştirmeye Genelkurmay el attı

15 haziran - Petrolün ve madenlerin millîleştirilmesi tartışması her geçen gün büyüyor. AP Genel Başkanı Demirel millîleştirmeye karşı olan tutumunu sürdürürken, Genelkurmay Başkanlığı'nda Türkiye Petrolleri A. O. Genel Müdürü İhsan Topaloğlu'nun da katıldığı konuyla ilgili bir toplantı yapıldı.
CHP, millîleştirme için Meclis'te bir genel görüşme açılması yanlısı. CHP Senato ve Meclis ortak grubunda bu konuda bir konuşma yapan Genel Başkan İnönü, « Petrol büyük bir siyasî mesele olacaktır » dedi.
8 haziranda Senato'da Yüksek Denetleme Kurulu'nun raporu görüşülürken, değişiklik istemi üzerine Komisyon Başkanı Baki Güzey istifa etti. Rezervleri şirketlere mal eden bölüm rapordan çıkarıldı. Demirel, « Devletleştirme olursa tazminat doğar » dedi.

1965

Millî Eğitim Bakanı Cihat Bilgehan imam hatip mezunlarının ilkokul öğretmeni olmasını istedi.

141. ve 142. maddeler Anayasa'ya uygun

29 haziran - Anayasa Mahkemesi, Türk Ceza Kanunu'nun 141. ve 142. maddelerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verdi. TİP'in bu konudaki başvurusunu incelemek üzere bu sabah saat 10.00'da başlayıp akşam saat 19.00'da biten bir toplantı yapan Anayasa Mahkemesi, kararı oyçokluğuyla aldı.

CKMP Genel Başkanı Oğuz istifa etti

17 haziran - Ahmet Oğuz, CKMP genel başkanlığı görevinden istifa ettiğini açıkladı. Oğuz istifasında Alparslan Türkeş'in tutumunun büyük rol oynadığını belirtti. Oğuz, « İstifa nedenini açıklarsam yer yerinden oynar » dedi ve Türkeş'i partiyi ele geçirme çabalarından dolayı suçladı.

Gemini 4 uzay aracından çıkarak 14 dakika boşlukta kalan astronot Binbaşı Edward White, uzayda yürüyen ilk Amerikalı oldu.

Temmuz

1. Partiler arası çekişme şiddetlendi; AP Genel Başkanı Demirel, « Bugünlerde benden şikâyetçi çok » dedi.
2. Milli Güvenlik Kurulu partiler arası çekişmeleri görüştü.
2. CHP İstanbul Milletvekili Reşit Ülker ile Gümüşhane Milletvekili Nurettin Özdemir, gazetecilerin önünde dövüştü.
4. CHP Genel Başkanı İnönü gençlere seslenerek, « Seçim kampanyasında çatışma olabilir » dedi.
4. TİP Bursa Kongresi'nde delegelere saldırı. ☞
11. Genelkurmay Başkanı Sunay, orduya bir genelge yayımlayarak aşırı akımların dışında kalmalarını istedi. ☞
12. Anayasa Mahkemesi, parlamenterlerin ödenek ve yolluk artırımlarıyla ilgili olarak bütçeye eklenen bölümleri iptal etti. ☞
15. Tatvan'da maskeli 6 eşkıya 40 aracı soydu.
16. Yunanistan'da Kral Konstantinos, Başbakan Papandreu'yu azletti; Yunanistan karıştı.
17. « Karanlıkta Uyananlar » filmi yasaklandı. ☞
17. Adalet Bakanlığı, Komünizmle Mücadele Derneği hakkında soruşturma açtı.
20. AP, partinin amblemini « kır at » olarak değiştirdi. ☞
28. Irak uçağı yanlışlıkla bir ilçemizi bombaladı; 1 kişi öldü, 10 kişi yaralandı.
29. İçişleri Bakanı İsmail Hakkı Akdoğan, Adalet Bakanı İrfan Baran ve Ulaştırma Bakanı Mithat Sun, seçimlerle ilgili Anayasa hükmü gereği görevlerinden istifa ettiler; yerlerine sırayla bağımsızlardan İzzet Gener, İhsan Köknel ve Kâzım Yurdakul atandı.
31. CKMP Olağanüstü Kurultayı'nda Alparslan Türkeş genel başkan seçildi. ☞

ÖLÜM

18. Yazar Refik Halit Karay. ☞

AP'nin eski amblemi.

Adalet Partisi yeni bir amblem benimsedi: kır at

20 temmuz - Adalet Partisi'nin, « bir kitabın içinden yükselen güneş » şeklindeki amblemi, « kır at » olarak değiştirildi. Partinin bu yolda Yüksek Seçim Kurulu'na yaptığı müracaat uygun bulundu ve yeni amblem resmen kabul edildi. Demokrat Parti'ye halk arasında « demirkırat » adının verildiğini hatırlatan Cumhuriyet Halk Partililer yeni amblem için, « Bu vatandaştan Demokrat Parti oylarını ucuz yoldan toplamak gayesi güden bir girişimdir » dediler.

AP'nin yeni amblemi.

Milletvekillerinin zamları iptal edildi

12 temmuz - Anayasa Mahkemesi, parlamenterlerin ödenek ve yolluk artırımlarıyla ilgili olarak bütçeye konan bölümleri iptal etti. Lütfi Akadlı başkanlığında toplanan Mahkeme, iptal kararına gerekçe olarak, Anayasa'nın 82. maddesinde yer alan « parlamento üyeleri aynı devre içinde kendi yolluk ve ödeneklerini artıramazlar » ibaresini gösterdi.

Partiler Kanunu

13 temmuz - Siyasî Partiler Kanunu Meclis'te de kabul edildi. Kanun, siyasî partileri, demokratik hayatın vazgeçilmez unsurları kabul ediyor; Hazine'nin partilere yapacağı yardımları ve kapatılma koşullarını hükme bağlıyor.

CKMP Genel Başkanı Alparslan Türkeş.

TİP Bursa Kongresi'ne saldırı

4 temmuz - Türkiye İşçi Partisi'nin Bursa İl Kongresi, Komünizmle Mücadele Derneği mensuplarınca basılmak istendi, ancak bu girişim güvenlik güçleri tarafından önlendi. Kongre'den sonra saldırganlar, « Komünistler Moskova'ya » diye bağırarak Setbaşı'nda delegelere saldırdılar. 7 delege linç edilircesine dövüldü, 8 delege de yaralandı. TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar hükûmeti suçladı ve « İstenseydi önlem alınabilirdi » dedi.

Karanlıkta Uyananlar yasaklandı

17 temmuz - İçişleri Bakanlığı, komünizm propagandası yapıldığı gerekçesiyle, yönetmenliğini Ertem Göreç - Vedat Türkali ikilisinin yaptığı 1964 yapımı « Karanlıkta Uyananlar » adlı filmin sinemalarda oynatılmasını geçici bir süre için yasakladı. Filmin daha sonra oynatılıp oynatılmayacağına film incelendikten sonra karar verilecek.

Alparslan Türkeş CKMP'ye genel başkan seçildi

31 temmuz - 27 Mayıs Devrimi'nin önde gelen isimlerinden, eski Millî Birlik Komitesi üyesi, 14'lerden emekli Kurmay Albay Alparslan Türkeş, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi Olağanüstü Kurultayı'nda oy kullanan 1 214 delegeden 698'inin oyunu olarak, 17 haziranda istifa eden Ahmet Oğuz'dan boşalan parti genel başkanlığına seçildi; diğer aday Ahmet Tahtakılıç ise 516 oy aldı.

İki gün süren kurultay tartışmalı geçti, iki adayın söz düellosu, yuh ve alkış sesleri arasında dinlendi. Kurultayda konuşan Türkeş, « Milliyetçilik, halkını ve insanları sevmektir. Türk milletini bir bütün olarak kabul ediyoruz. Kin ve garez artık dinmelidir » dedi. Kurultay öncesi Türkeş'i suçlayan CKMP Genel İdare Kurulu üyesi ve Adalet Bakanı İrfan Baran, « Bugün partide Alman Nazilerinin usulleri uygulanmakta, yeni bir führer yaratılmakta, karşı duranlar partiden kaçırtılmakta veya sindirilmektedir » dedi.

Genelkurmay Başkanı Cevdet Sunay.

Ordu, aşırı akımlar dışında kalmalı

11 temmuz - Genelkurmay Başkanı Cevdet Sunay yayımladığı bir genelgeyle orduyu aşırı akımlara karşı uyardı. Sunay genelgesinde, « Son zamanlarda Türkiye'de aşırı sağ ve aşırı sol cereyanlar dikkati çekecek kadar artmıştır. Aşırı solcular, sosyalist kimlik altında birçok kuruluşa sızmak isteyeceklerdir. Silahlı Kuvvetler mensuplarının Türkiye'de kanundışı ilan edilen komünizm eylemleriyle, laik Türkiye'de şeriata dayanan aşırı sağ grubun eylemi dışında kalmaları, memleketimizin menfaatleri bakımından çok önemlidir » dedi.

1965

ABD, Vietnam'a 50 000 asker daha gönderiyor

28 temmuz - Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Lyndon B. Jonhson, Vietnam'a 50 000 kişilik yeni bir destek birliğinin gönderileceğini açıkladı. Böylece ABD'nin Vietnam'daki askerî gücü 125 000 kişiye yükselecek; ABD Vietnam'da devam eden savaş nedeniyle her ay 35 000 kişiyi askere çağırıyor.
Güney Vietnam kuvvetlerinin, Kuzey Vietnam tarafından desteklenen Vietkong gerillaları karşısında yetersiz kaldığı, Amerika Birleşik Devletleri'nin gittikçe daha çok silah ve daha çok askerle savaşa katılmak zorunda kalacağı belirtiliyor.

Refik Halit Karay öldü

18 temmuz - Türk basın ve edebiyat dünyası, en renkli kişilerinden birini kaybetti. Refik Halit Karay, 77 yaşında İstanbul'da öldü. Başlangıçta, edebî eserlerinden çok « kirpi » takma adıyla yazdığı mizahî yazılarla tanınan Refik Halit'in 1919'da yayımladığı « Memleket Hikâyeleri », Anadolu gerçeğini yansıtması açısından büyük ilgi uyandırmıştı. 1913-1918 yılları arasında İttihat ve Terakki muhalifi olduğu için Sinop, Çorum, Ankara ve Bilecik'te, 1922-1938 yılları arasında da Millî Mücadele aleyhtarı Yüzelliliklerden biri olarak yurtdışında, Halep ve Beyrut'ta sürgünde kalan Refik Halit, Türkiye'ye döndükten sonra yeniden gazeteciliğe başlamış, ama siyasete girmemişti.

Refik Halit Karay.

Ağustos

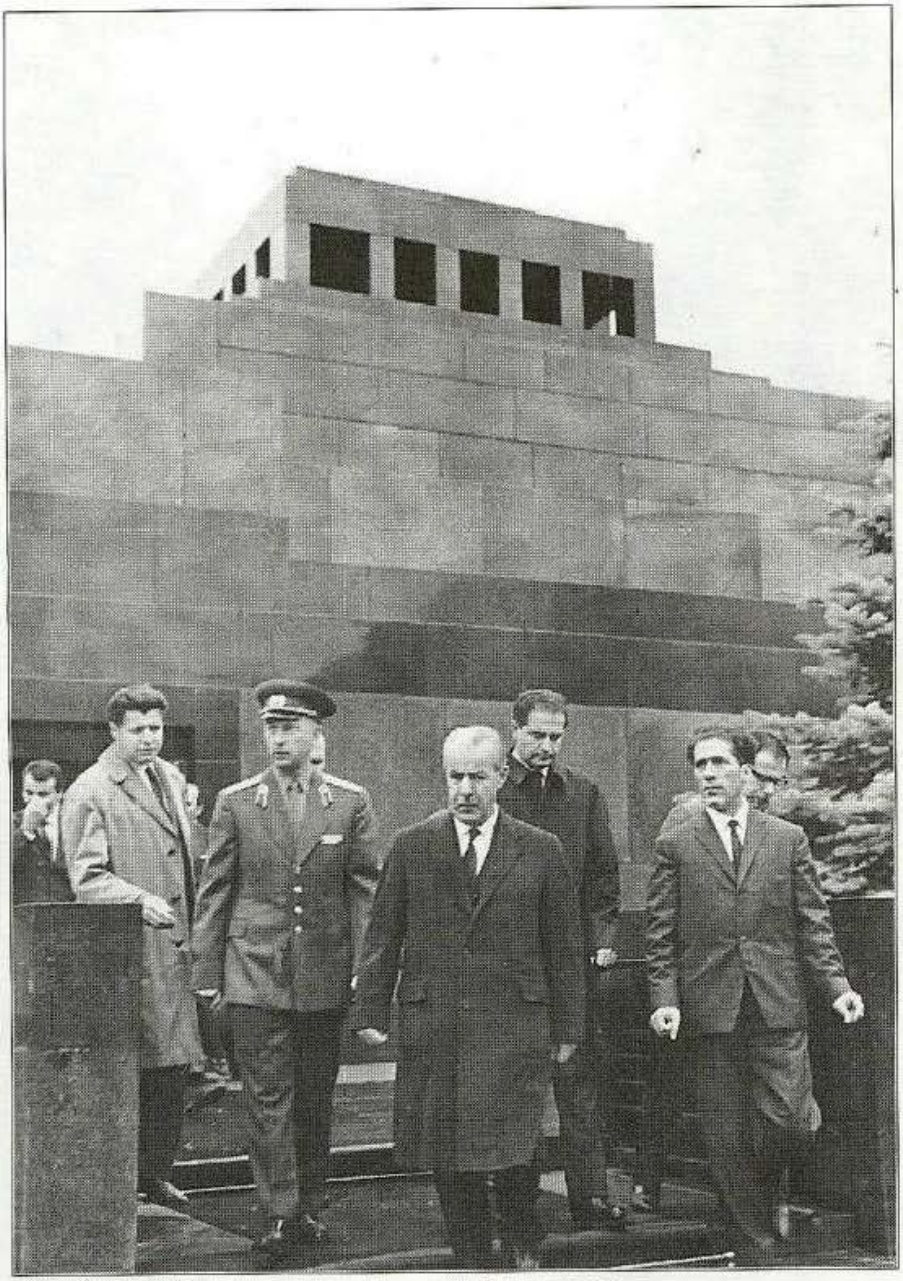
2. CHP Genel Başkanı İnönü, seçim kampanyasının yüksek tansiyonla başladığını söyledi.
2. Seçim propagandası resmen başladı.
3. Başbakan Suat Hayri Ürgüplü, partileri ılımlı davranmaya davet etti.
4. CKMP'de Türkeş'in genel başkan seçilmesine tepki; 2 bakan ile 6 milletvekili ve senatör istifa etti.
6. CKMP'li Hasan Dinçer ile Seyfi Öztürk, bakanlık görevlerinden de istifa etti.
7. Köyişleri bakanlığına Mustafa Kepir, Milli Savunma bakanlığına Hâzım Dağlı getirildi.
9. Başbakan Suat Hayri Ürgüplü, resmî bir ziyaret için Moskova'ya gitti.
9. MP'li bakanlar, Türk-Sovyet Kültür Anlaşmasını imzalamadı.
9. Belediye seçimlerini, 3 il ve 5 ilçede AP, 1 il 2 ilçede CHP kazandı.
9. Başbakan Ürgüplü, Moskova'da SSCB Başbakanı Kosigin'le görüştü.
10. Türkeş'in « ajan » dediği CKMP'li milletvekilleri AP'ye girdi. ☞
11. Siirt'te jandarma elbisesi giyen maskeli eşkıyalar, 40'a yakın yolcuyu soydu.
16. Türk-Sovyet ortak bildirisi yayımlandı. Başbakan Ürgüplü, Moskova'dan yurda döndü.
22. TİP'in Bergama, Ödemiş ve Menemen ilçe merkezlerinde arama yapıldı.
23. Turizm ve Tanıtma Bakanı Ömer Zekâi Dorman, MP'den istifa etti.
25. Ömer Zekâi Dorman, bakanlıktan da istifa etti.
25. Türk-İş yöneticileri hakkında Siyasî Partiler Kanunu'na aykırı hareketten dava açıldı. ☞
27. Turizm ve Tanıtma bakanlığına yine MP'den eski İçişleri Bakanı İsmail Hakkı Akdoğan atandı.
29. Partiler ön seçimle adaylarını belirlediler. ☞

Partiler adaylarını belirledi

30 ağustos - Partilerin milletvekili adaylarını belirmek için 29 ağustosta yaptıkları ön seçimler sürpriz sonuçlarla sona erdi; Adalet Partisi ve Cumhuriyet Halk Partisi'nde aday adayı olan birçok milletvekili ve tanınmış isim liste dışı kaldı.
Seçimler sonrası ilk açıklamayı Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi adına Gökhan Evliyaoğlu yaptı. Evliyaoğlu, « Demokrat Parti yakınlarının listelere girmesi Adalet Partisi'ne pahalıya mal olacaktır » dedi. Eski Başbakan Adnan Menderes'in oğlu Yüksel Menderes Aydın'da liste başı olurken, intihar eden eski İçişleri Bakanı Namık Gedik'in eşi Melahat Gedik listede sona düştü.
İstanbul'da ön seçime katılım AP'de yüzde 90, CHP'de ise yüzde 60 oldu. Tüm partilerde ön seçime 3 004 aday katıldı; AP 954 adayla başı çekerken CHP'de aday sayısı 685'te kaldı.
Öte yandan seçim konuşmaları da giderek şiddetleniyor. Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Kemal Satır, « Adalet Partisi'ni merhamet artığı bir kimse idare etmektedir » diyerek eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ı hedef gösterdi.

Aydın'dan liste başı olan, Adnan Menderes'in büyük oğlu Yüksel Menderes partililerin omuzlarında.

Başbakan Suat Hayri Ürgüplü, Lenin'in mozolesinden çıkarken.

Başbakan Ürgüplü (sağda), Aleksey Kosigin (solda) ile de görüştü.

Sovyetler Birliği Türkiye'de 180 milyon dolarlık tesis kuracak

24 ağustos - Sovyetler Birliği'ne resmî bir ziyarette bulunan Başbakan Suat Hayri Ürgüplü, SSCB'yle Türkiye'de sınaî tesisler yapmak için bir antlaşma imzalandığını belirtti.
Yeni ikili antlaşmayla yapılması planlanan sanayi tesisleri ve yaptırılacak işlerin başlıcaları şunlar:
1– İskenderun'da demir çelik tesisi
2– İzmir Aliaağa'da rafineri
3– Alüminyum tesisi
4– Arpaçay Barajı
Bu tesislerin için yapılacak harcamanın 150-180 milyon dolar civarında olduğu tahmin ediliyor. Bu miktarın tediyesi tesislerin teslimini takip eden yıldan itibaren 15 yılda, yıllık yüzde 2,5 faizle ödenecek.
Moskova'da Başbakan Kosigin ve Komünist Parti Genel Sekreteri Brejnev'le de görüşen Başbakan Ürgüplü, « Her konuda anlaşmaya vardık » dedi.

CKMP'den ayrılanlar AP'ye girdi

10 ağustos - Genel Başkan Alparslan Türkeş'i faşistlikle suçlayarak partiden istifa eden Cumhuriyetçi Köylü Millet Partili Hasan Dinçer, Nurettin Ok ve Seyfi Öztürk Adalet Partisi'ne girdiler. Alparslan Türkeş bu kişilere daha önce « ajan » demişti.
Millî Savunma Bakanı Hasan Dinçer ile Köyişleri Bakanı Seyfi Öztürk, 4 ağustosta Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'nden, 5 ağustosta da bakanlıklardan istifa ettiler. Hasan Dinçer ve Seyfi Öztürk istifalarına neden olarak Alparslan Türkeş'in partiye genel başkan olmasını gösterdiler.

Türk-İş yöneticileri hakkında dava açılıyor

25 ağustos - Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy ile Genel Sekreter Halil Tunç hakkında, « kara liste » hazırlamak ve ön seçimlerde propaganda yapmak suçundan dava açıldığı bildirildi.
19 ağustosta Türk-İş, işçilerin çıkarlarına düşman milletvekillerinin bir listesini yayımlamış ve bu listedeki adaylara oy verilmemesini istemişti. Seyfi Demirsoy ve Halil Tunç, Siyasî Partiler Kanunu'na aykırı hareket etmekten yargılanacaklar.

Hendek'te trafik kazası; 25 ölü

11 ağustos - Son yılların en korkunç trafik kazası Ankara-İstanbul yolunda meydana geldi. Ankara'dan İstanbul'a gelmekte olan bir yolcu otobüsü, Hendek-Kargalı arasında saat 3.15'te, şaftı kırıldığı için yol kenarına park edene ve park lambalarını yakmış olan asit yüklü tankere bindirdi. Çarpma sonucu otobüs yanmaya başladı, tankerdeki asit de yol kenarındaki hendeğe boşaldı. Yolcular canlarını kurtarmak çin otobüsten atlarken bu defa da asit dolu hendeğe düşerek feci şekilde can verdiler. Kazada 25 kişinin öldüğü saptandı.

1965

Eylül

2. Eski Adalet Bakanı İrfan Baran, CKMP'den istifa ederek AP'ye girdi.
3. Siyasî partiler, seçime katılacak adaylarının listesini Yüksek Seçim Kurulu'na verdi. ☞
4. AP, Yüksek Seçim Kurulu'na başvurarak TİP'in seçime sokulmamasını istedi. ☞
6. Hindistan ile Pakistan arasında savaş başladı.
7. Yüksek Seçim Kurulu, TİP'in seçimlere katılabileceğini açıkladı.
10. Türkiye ve İran ortak bir bildiri yayımlayarak, Hindistan'ın işgal ettiği topraklardan çekilmesini istedi.
11. Türkiye, Pakistan'a silah ve cephane gönderdi.
13. Dışişleri Bakanı Hasan Esat Işık, Pakistan'a gitti.
14. Partilerin kesin aday listeleri yayımlandı. ☞
14. Kıbrıs Türk Değiştirme Birliği adaya çıktı.
15. Devlet Planlama Teşkilatı, bir raporla hükûmeti enflasyon tehlikesine karşı uyardı. ☞
17. CHP seçim bildirgesini yayımladı: « CHP Söz Veriyor ».
18. AP seçim bildirgesini yayımladı: « Vatan İçin El Ele Verelim ». ☞
20. CHP Genel Başkanı İnönü seçim kampanyasını Malatya'da başlattı. ☞
24. AP Genel Başkanı Demirel, CHP Genel Başkanı İnönü'yü huzuru bozmakla suçladı. ☞
24. İki milletvekili adayı Kürtçülükten mahkûm oldu. ☞
27. Meriç Nehri üstündeki bir adacığı işgal eden Yunanlılar, Türkiye'nin ikazı üzerine geri çekildi. ☞
28. Türk-İş bir bildiri yayımlayarak seçimlerde partiler üstü bir siyaset izleyeceğini açıkladı.
28. Tarihî Kız Kulesi, Millî Savunma Bakanlığı'na devredildi.
29. Türk-İş partiler üstü kalmayı kararlaştırdı.
30. 22 kişilik bir SSCB İktisadî Heyeti, çeşitli projeleri görüşmek üzere Türkiye'ye geldi.

İsmet İnönü arabasından inerken partililer tarafından coşkuyla karşılanıyor.

CHP ile AP arasında bildiri savaşı

30 eylül - 10 ekimde yapılacak genel seçime katılan partiler, kesin aday listelerini 3 eylülde Yüksek Seçim Kurulu'na verdiler. 7 eylülde CKMP, 17 eylülde CHP ve bir gün sonra da AP seçim bildirilerini yayımladılar. CHP'nin, « CHP Söz Veriyor » başlıklı bildirisinde, toprak reformu, planlama, devletin kuracağı firmalar ve siyasî şartlara bağlanmayan dış yardım yer alıyor. AP'nin, « Vatan İçin El Ele Verelim » başlıklı bildirisindeyse, millî irade ve güçlü bir devlet ve hükûmetin kurulması, Seçim Kanunu'nun değiştirilmesi gibi konulara yer veriliyor, ancak Anayasa'nın değişikliğini gerektirecek bir durum olmadığı belirtiliyor.

Seçim kampanyasını 19 eylülde Erzurum'da başlatan AP Genel Başkanı Demirel, « Güzide Başbakan » diye halka tanıtıldı. 20 eylülde Malatya'da konuşan CHP Genel Başkanı İnönü, « Huzur bir daha bozulursa ne olur bilinmez » diye diğer partilere uyarıda bulundu. İnönü, Demirel'in tutumunun ciddîyetten uzak olduğunu ileri sürdü. Demirel de İnönü'yü huzuru bozmakla suçladı. CKMP Genel Başkanı Türkeş milliyetçi şuur isterken, TİP Genel Başkanı Aybar tam bağımsız bir dış politikayı benimsediklerini açıkladı.
Demirel'in 30 eylüldeki Malatya ziyaretinde polis, partililer arası çatışmayı zor önledi.

Seçim kampanyasını 19 eylülde başlatan Süleyman Demirel Adalet Partililer arasında.

1965

Başbakan Yardımcısı Demirel: Fiyat artışı sıhhat işaretidir

22 eylül - YTP Genel Başkanı Ekrem Alican, AP Genel Başkanı, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Süleyman Demirel'in, « Fiyat artışı sıhhat alametidir » sözlerine, « Bu zihniyetle memleket enflasyona gider » şeklinde karşılık verdi.
İstanbul Ticaret Odası, başta yiyecek fiyatlarında olmak üzere pahalılığın yüzde 50 oranında arttığını açıkladı.
Devlet Planlama Teşkilatı, hükûmete bir rapor sunarak enflasyon tehlikesine dikkat çekti ve gereken önlemlerin bir an önce alınmasını istedi.

İki milletvekili adayı Kürtçülükten hapse mahkûm oldu

24 eylül - Kürtçülük ve bölücülük faaliyetlerinde bulundukları gerekçesiyle bir süredir Genelkurmay Askerî Mahkemesi'nde yargılanan, aralarında Mardin bağımsız milletvekili adayı Musa Anter ile Yeni Türkiye Partisi Hakkâri milletvekili adayı Ali Karahan'ın da bulunduğu 16 sanığın duruşması sona erdi. Mahkeme, sanıkları 1'er yıl 4'er ay hapis cezasına çarptırdı.

AP'li Talat Asal: TİP seçime giremez

4 eylül - Adalet Partisi Genel Başkan Yardımcısı Talat Asal, Türkiye İşçi Partisi'nin Türkiye'deki hiçbir partinin girişemeyeceği gayri hukukî yollara başvurarak teşkilatını kurmuş gösterdiğini, aslında 15 ilde teşkilât kuramadığını, ellerindeki vesika ve delillere göre TİP'in bir siyasî parti değil, bir komite olduğunu, bu yüzden TİP'in seçimlere girmesini önlemek amacıyla Yüksek Seçim Kurulu'na başvuracaklarını bildirdi.
Ancak Yüksek Seçim Kurulu 7 ekimde Adalet Partisi'nin bu itirazını reddetti ve Türkiye İşçi Partisi'nin seçimlere katılmasına bir engel olmadığını açıkladı.

Meriç Nehri'nde Yunan işgali (!)

27 eylül - Meriç Nehri üzerindeki bir adacığı işgal eden Yunan askerleri, ikazımız üzerine geri çekildi. Bu adacık, 1926 yılında yapılan bir antlaşmayla ve üzerinde asker bulundurmamak koşuluyla Yunanistan'a bırakılmıştı. Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada, « Adacığın alınması veya verilmesi diye bir şey yoktur » denildi.

Ekim

1. İki emekli general, Süleyman Demirel'i sözünü tutmamakla suçlayarak AP'den istifa etti. ☞
2. AP Genel Başkanı Demirel, « Petrol için sermaye ithali gereklidir » dedi.
3. CHP Genel Başkanı İnönü, reformları yapmadan siyaseti bırakmayacağını açıkladı.
7. CHP Genel Başkanı İnönü, « CHP ortanın solundadır » dedi.
10. Genel seçim yapıldı; AP tek başına iktidar oldu.
11. YTP Genel Başkanı Ekrem Alican Meclis'e giremedi.
13. Yüksek Seçim Kurulu kesin sonuçları açıkladı: AP 240, CHP 134, MP 31, YTP 19, TİP 15, CKMP 11 milletvekilliği kazandı. ☞
13. AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, « Türkiye'nin ihtilale tahammülü yoktur » dedi.
14. Cumhurbaşkanı Gürsel, Demirel'i Çankaya'ya davet edip kutladı.
19. Yüksek Seçim Kurulu 6 kişinin milletvekilliğini iptal etti. ☞
22. Millet Meclisi toplandı; Ferruh Bozbeyli Meclis başkanı seçildi.
24. Yurtta nüfus sayımı yapıldı.
27. Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel yeni hükûmeti kurdu. ☞
28. Cumhurbaşkanı Gürsel yeni hükûmetten, Boğaz Köprüsü'nün inşaasını ve yerli otomobil üretiminin gerçekleştirilmesini istedi.
28. İstanbul Üniversitesi rektörlüğüne Ordinaryüs Profesör Ekrem Şerif Egeli seçildi.
30. Hükûmetin oluşumu konusunda Demirel ile Bilgiç arasında anlaşmazlık çıktı.

Adalet Partisi tek başına iktidar

13 ekim - 1965 genel seçimleri tüm yurtta yapıldı. 10 ekim pazar günü yapılan seçime kayıtlı 13 679 753 seçmenden sadece 9 748 678'i, yani yüzde 71'i katıldı, bu katılım serbest seçim tarihimizin en düşük oranıydı.
Yüksek Seçim Kurulu'nun açıkladığı kesin sonuçlara göre oy ve milletvekilliği dağılımı şöyle gerçekleşti:
Adalet Partisi: 4 921 235 (% 52,87) oy ve 240 milletvekilliği;
Cumhuriyet Halk Partisi: 2 675 785 (% 28,75) oy ve 134 milletvekilliği;
Millet Partisi: 582 704 (% 6,16) oy ve 31 milletvekilliği;
Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi: 208 696 (% 2,24) oy ve 11 milletvekilliği;
Yeni Türkiye Partisi: 346 504 (% 3,72) oy ve 19 milletvekilliği;
Türkiye İşçi Partisi: 276 101 (% 2,97) oy ve 15 milletvekilliği;
Bağımsızlar: 296 528 (% 3,19) oy ve 0 milletvekilliği.
Seçimin sonucunda AP, koalisyon hükûmetlerine son vererek tek başına iktidar olurken, CHP ciddî bir yenilgiye uğradı.
İlk defa seçimlere giren TİP ise büyük bir başarı sağladı.
Bakiye oylar büyük partilerin milletvekili sayısını azalttı. Seçim sonrası konuşan AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, « Türkiye'nin bir ihtilale tahammülü yoktur » dedi. CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, Demirel'i tebrik etti ve « CHP olarak bıraktığımız yerden devam edeceğiz » dedi.

Yavuz zırhlısı Türkiye'ye her zaman zarar vermiştir

1 ekim - Başbakan Suat Hayri Ürgüplü, istenen fiyat verilmediği için satılamayan Yavuz zırhlısının bugün artık bir demir yığınından başka bir şey olmadığını belirterek, « Yavuz zırhlısı her zaman Türk milletine zarar vermiştir » dedi. Başbakan Ürgüplü sözlerine şöyle devam etti: « Yavuz zırhlısı Türkiye'nin savaşa girmesine sebep olmuştur. Ve bunun üzerine Türk milletinin 1,5 milyon evladı Çanakkale'de şehit düşmüştür. Biz Yavuz'un satışından elde edilecek olan parayla Türk denizcilerinin kullanabileceği bir savaş gemisi almak istiyoruz. »

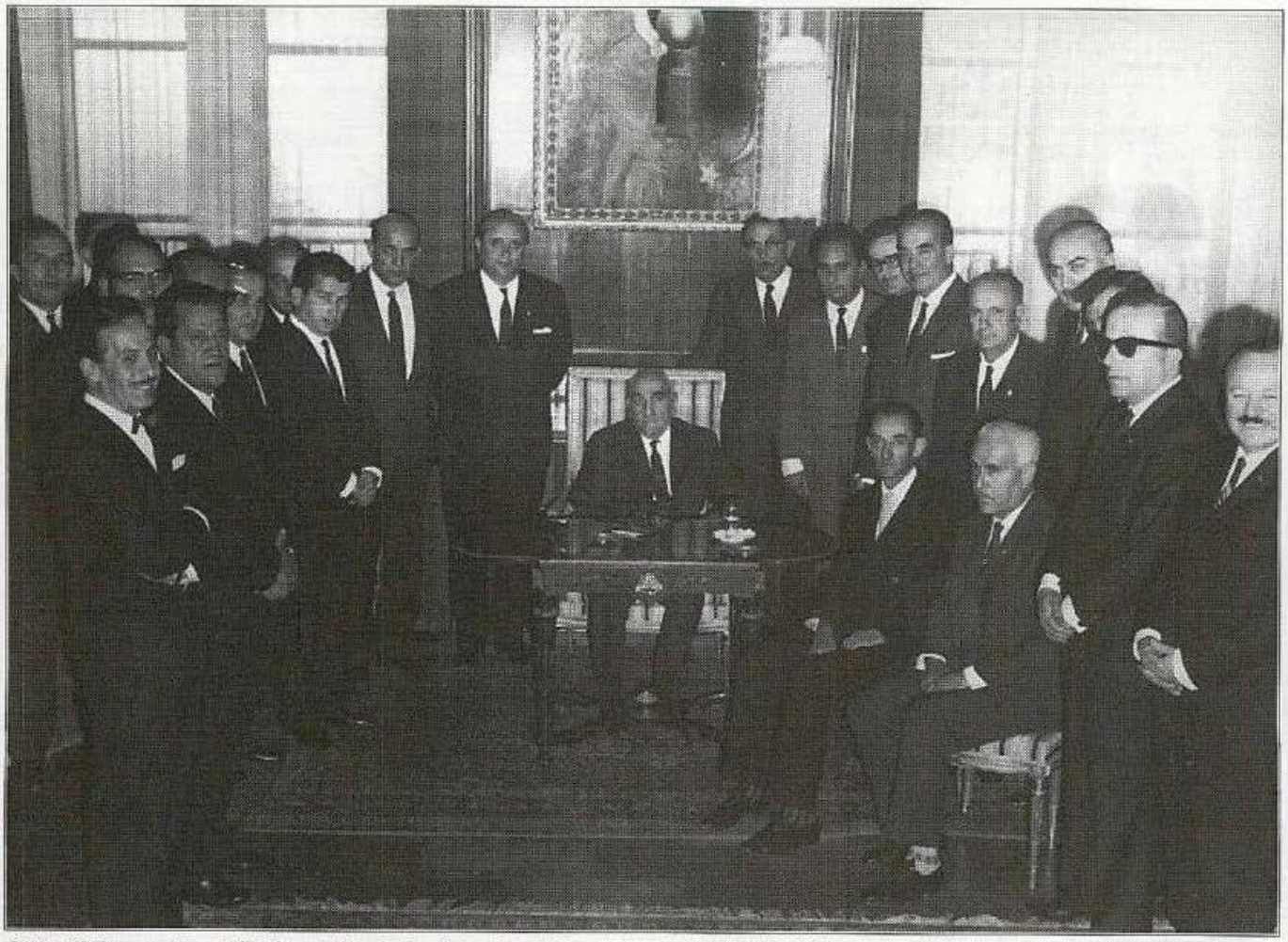
Birinci Demirel Hükûmeti kuruldu (30. hükûmet)

27 ekim - Hükûmeti kurmakla görevlendirilen AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, yeni Bakanlar Kurulu listesini açıkladı.
Başbakan: Süleyman Demirel
Devlet Bakanı: Cihat Bilgehan
Devlet Bakanı: Ali Fuat Alişan
Devlet Bakanı: Refet Sezgin
Devlet Bakanı: Kâmil Ocak
Devlet Bakanı: Hasan Dinçer
Millî Savunma Bakanı: Ahmet Topaloğlu
İçişleri Bakanı: Faruk Sükan
Dışişleri Bakanı: İhsan Sabri Çağlayangil
Maliye Bakanı: İhsan Gürsan
Millî Eğitim Bakanı: Orhan Dengiz
Bayındırlık Bakanı: Ethem Erdinç
Ticaret Bakanı: Macit Zeren
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı: Edip Somunoğlu
Gümrük ve Tekel Bakanı: İbrahim Tekin
Tarım Bakanı: Bahri Dağdaş
Ulaştırma Bakanı: Seyfi Öztürk
Çalışma Bakanı: Ali Naili Erdem
Sanayi Bakanı: Mehmet Turgut
Enerji ve Tabîi Kaynaklar Bakanı: İbrahim Deriner
Turizm ve Tanıtma Bakanı: Nihat Kürşat
İmar ve İskân Bakanı: Haldun Menemencioğlu
Köyişleri Bakanı: Sabit Osman Avcı

Cumhurbaşkanı Gürsel, 14 ekimde AP Genel Başkanı Süleyman Demirel'i Çankaya Köşkü'ne davet ederek kutladı ve yeni hükûmeti kurmakla görevlendirdi. MP Genel Başkanı Bölükbaşı, « Tek parti iktidarı rejim için tehlikeli » derken, Demirel, « Biz halka tek başımıza iktidar sözü verdik, koalisyona gerek yok » açıklamasını yaptı. Bölükbaşı, 19 ekimde istifa etti, 20 ekimde kararını geri aldı. 22 ekimde Meclis ilk toplantısını yaptı ve AP'li Fernuh Bozbeyli Meclis başkanı seçildi. 22 ekimde Başbakan Ürgüplü istifasını verdi. 27 ekimde hükûmet açıklandı. Listede AP ileri gelenlerinden Sadettin Bilgiç'in yer almadığı dikkati çekiyordu.

Başbakan Demirel Meclis kürsüsünde.

Birinci Süleyman Demirel Kabinesi Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel tarafından kabul edildi.

1965

Demirel'in tutmadığı şeref sözü (!)

1 ekim - Genel Başkan Süleyman Demirel'in bizzat şahsî isteği doğrultusunda Adalet Partisi'ne girmiş olan Kara Kuvvetleri eski komutanlarından emekli Korgeneral Celal Alkoç ile emekli Korgeneral Ziya Komut, Demirel'e gönderdikleri bir mektupla partiden istifa ettiler.
İstifacı generaller mektupta, Demirel'in kendilerine verdiği « şeref sözü »ne rağmen milletvekili aday listesine alınmadıklarını belirterek, « Sözünü tutmayan bir liderin partisinde kalmamıza imkân yok » dediler.

Yeni Meclis Başkanı Ferruh Bozbeyli.

Türkeş, Menderes'in ihtilali onayladığını ileri sürdü

5 ekim - CKMP Genel Başkanı Alparslan Türkeş, Sivas'ta partililerle yaptığı konuşma sırasında, ihtilalden üç gün sonra, o zamanki Dışişleri Bakanı Selim Sarper'le birlikte Harp Okulu'nda Adnan Menderes'le yapmış oldukları bir görüşmeyi açıkladı. Türkeş şunları söyledi:
« Menderes ihtilalin zamanında yapıldığını söyledi. Ülke iki kampa bölündü, dedi. Menderes bu durumu düşünmekten geceleri uyuyamadığını ifade etti. Hatta isterseniz radyoda konuşup durumu vatandaşlara anlatayım, isterseniz bir yazı yazıp altına imza atayım ve radyodan halka duyurulsun, dedi ».

Kasım

1. AP'de iç huzur sağlandı; Sadettin Bilgiç ve yanlıları hükûmete güvenoyu vereceklerini açıkladı.
2. CHP, « ortanın solu » politikasını sürdüreceğini açıkladı.
3. Başbakan Demirel, hükûmet programını Meclis ve Senato'da okudu.
5. Kıbrıs'ta gergin hava; Türkiye, Güvenlik Konseyi'ni acele toplantıya çağırdı ve askerî birliklere hazır ol emri verdi.
7. CKMP Genel Başkanı Türkeş, TİP Genel Başkanı Aybar ve YTP Genel Başkanı Alican, Meclis'te hükûmet programını eleştirdi.
8. TİP İstanbul Milletvekili Çetin Altan'ın konuşması Meclis'i karıştırdı.
9. SSCB'de Nikolay Podgorniy, emekliye ayrılan Anastas Mikoyan'ın yerine Yüksek Sovyet Prezidyumu başkanlığına getirildi.
11. Hükûmet güvenoyu aldı.
14. Gecekondu sorununun çözümü için İmar ve İskân Bakanlığı'nda bir komisyon kuruldu.
17. Devlet Tiyatrosu'nda grev.
20. CHP Parti Meclisi'nde « ortanın solu » politikası tartışıldı.
23. Türkiye, Kıbrıs arabulucusu Plaza'nın yetkilerinin elinden alınmasını istedi.
25. Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U-Thant'la Kıbrıs konusunu görüştü.
25. Kongo'da askerî bir darbe yapan General Mobutu, iktidarı ele geçirdi.
27. CHP Genel Sekreter Yardımcısı Suphi Baykam istifa etti.
28. CHP Genel Sekreteri Kemal Satır istifa etti, ancak yeniden bu göreve seçildi.
28. Ankara'da 38 üniversite öğretim üyesi ortak bir bildiri yayımlayarak, ABD'nin Vietnam politikasını değiştirmesini istedi.
30. AP Meclis grubunda basına karşı tedbir istendi.
30. Senato'da başkanlık seçimi sırasında kavga çıktı.

Demirel Hükûmeti Meclis'ten güvenoyu aldı

11 kasım - Hükûmet programının görüşülmesine 7 kasımda Millet Meclisi'nde başlandı. Program üzerinde konuşan YTP Genel Başkanı Ekrem Alican, CKMP Genel Başkanı Türkeş ve TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, programı, gerçekleşemeyeceğini belirterek eleştirdiler. Ekrem Alican « İktisadî Devlet Teşekkülleri'nin özel sektöre devri hayaline bel bağlamasınlar. Demokrat Parti de bu hayallerle iktidara gelmişti, ama tatbik edilemedi » dedi. Görüşmeler 9 kasımda sona erdi. 11 kasımda Demirel hükûmeti, 172 ret ve 10 çekimser oya karşılık 252 kabul oyuyla güvenoyu aldı.
Hükûmet programında İstanbul Boğazı'na köprü yapılması da yer alıyor. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda olmamasına rağmen bu girişimin nasıl olacağını soran gazetecilere Başbakan Demirel, « Biz yarın yapacağız demedik, hükûmet programında vardır. Program bir yıllık değildir. Bana vakit sormayın, ama yapacağız » dedi.

AP'li Özdemir: Basına tedbir gerekiyor

30 kasım - AP Meclis grubunda solcu basının yaptığı yayımların ülke için vahim olaylara sebebiyet verebileceği ileri sürüldü. AP İstanbul Milletvekili Kaya Özdemir bu yayımlarla milletvekillerinin tahkir edildiğini ve « demir perde » gerisindeki tabirlere uygun olarak halk cumhuriyeti kuruluncaya kadar mücadeleye devam edileceğinin yazıldığını söyledi. Özdemir, devletin itibarını zedelememek için hükûmetin tedbir almasını istedi.

Senato'da kavga

30 kasım - Cumhuriyet Senatosu başkanını belirlemek için yapılan seçimler sırasında Tabii Senatör Mucip Atakh, Adalet Partisi Bolu Senatörü Rahmi Arıkan'ın boğazına sarılıp dövmek istedi. Senatörler kavgayı güçlükle yaptırdılar. Bu arada 52. turda da Senato'ya başkan seçilemedi.

Profesörlerin Vietnam bildirisi

28 kasım - Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler ve Hukuk fakülteleri ile Ortadoğu Teknik Üniversitesi'ne mensup 38 profesör, doçent ve asistan ortak bir bildiri yayımlayarak, Türkiye'nin, bağımsızlıkları için savaşan ulusların karşısında değil, yanında olması gerektiği ileri sürdüler ve Vietnam Savaşı'na Türkiye'nin tepki göstermemesini eleştirdiler. Bildiride, « ABD, Kıbrıs ve Vietnam politikasını değiştirmeli » denildi.

1965

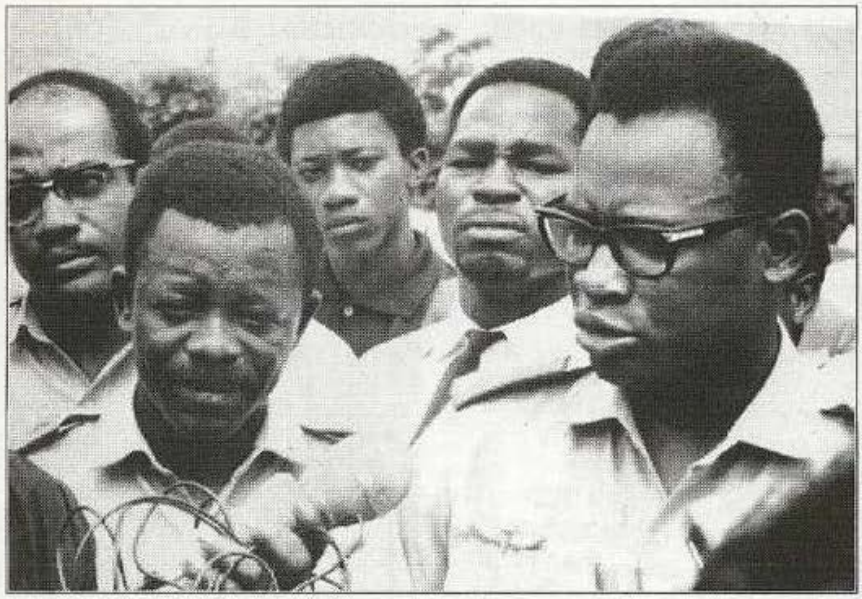
İmar ve İskân Bakanlığı'nda kurulan gecekondu meselesiyle ilgili komisyonu en çok İstanbul ve çevresi uğraştıracak. Resimde Salıpazarı sırtlarında gecekondular görülüyor.

Çetin Altan'ın konuşması Meclis'te kavgaya yol açtı

8 kasım - Meclis'te hükûmet programı görüşülürken TİP İstanbul Milletvekili Çetin Altan, « Otuz milyon zavallı millet bu programla kalkınamaz » dedi. Altan'ın kullandığı « zavallı » kelimesi protestolara neden oldu, konuşma sık sık, « Sarhoş! » sesleriyle kesildi. Altan'ın, 35 milyon m^2 arazinin ABD'ye üs olarak verildiğini söylemesi bardağı taşırdı. Milletvekilleri göğüs göğüse kavga edecek hale geldiler.

Bir gazeteci 7 yıla mahkûm oldu

30 kasım - Fransız Devrimi'nin önderlerinden Babeuf'ün « devrim yazıları »ndan iktibas yapan *Gündem* gazetesi sorumlu müdürü Atilla Bartınlıoğlu, İstanbul 1'inci Ağır Ceza Mahkemesi'nde 7 yıl 4 ay hapis cezasına çarptırıldı. Öte yandan sahnelenmesi yasaklanan « Eşeğin Gölgesi » adlı oyunun yazarı Haldun Taner ile, « Millî Emniyet Islah Edilmelidir » şeklinde bir yazı yayımlayan *Yön* dergisi yazı işleri müdürü Doğan Avcıoğlu'nun da savcılıkta ifadeleri alındı.

Kongo'da bir darbeyle iktidarı ele geçiren General Mobutu (sağda).

Aralık

1. Ereğli'de grizu faciası; 9 maden işçisi öldü.
2. Yargıtay, Nurculuğun suç olduğuna karar verdi. ☞
2. AP Nevşehir Senatörü emekli General Profesör Şevki Atasagun, 63. turda 93 oyla Senato başkanı seçildi.
6. İzmir'de 4 tekstil fabrikasında grev başladı.
9. Podgorniy, Mikoyan'ın yerine Yüksek Sovyet Prezidyumu başkanlığına getirildi.
11. Kıbrıs konusu üçüncü defa BM Genel Kurulu'na getirildi.
14. AP Meclis grubunda, Petrol Ofisi Genel Müdürü İhsan Topaloğlu'nun görevden alınması istendi.
15. 4 Amerikalı astronot uzayda buluştu.
16. NATO, Türkiye ve Yunanistan'ı ikili görüşmeye çağırdı.
17. Birleşmiş Milletler, Kıbrıs konusundaki Türkiye aleyhine tasarıyı onayladı. ☞
18. Türk heyeti, Birleşmiş Milletler'in aldığı kararı reddederek salonu terketti.
19. İnönü, AP'yi Kıbrıs konusunda siyasî basiretsizlikle suçladı.
19. Fransa'da Charles de Gaulle yeniden cumhurbaşkanı.
20. İstanbul'da on binlerce genç Kıbrıs için yürüyüş yaptı.
20. Cumhurbaşkanı Gürsel genel müdür değişikliklerini onayladı. ☞
22. Başbakan Demirel Kıbrıs konusunda, « Biz bu neticeyi devraldık » dedi.
23. Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil, Birleşmiş Milletler kararının Türkiye'nin siyasetini değiştirmeyeceğini açıkladı.
24. İstanbul Kâğıthane'de bir cam fabrikasında kazan patladı; 14 işçi öldü.
27. Meclis'te Kıbrıs konusunda genel görüşme başladı; AP, CHP'yi suçladı.
28. Türkiye, ABD'nin Türkiye'deki üslerinden gerçekleştirdiği casus uçuşlarını yasakladı.
28. AP ve CHP Meclis'te Kıbrıs konusunda birbirini suçladı; gizli oturum zabıtlarının açıklanmaması kararlaştırıldı.

Başbakan Süleyman Demirel DPT'ye karşı çıktı

23 aralık - Meclis Plan ve Bütçe Komisyonu'nda eleştirilere cevap veren Başbakan ve Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel, « Plan fikrini ve teşkilatını, her derde deva bir Lokman Hekim gibi görmeye imkân yoktur. Devlet Planlama Teşkilatı kurulduğundan beri idaremizde atalet başladı, çünkü herkes yapacağı işi bu teşkilata sormaktadır. » dedi.

Eşeğin Gölgesi ile ilgili yasak kalktı

6 aralık - İstanbul 7'nci Asliye Ceza Mahkemesi, Haldun Taner'in « Eşeğin Gölgesi » adlı oyunuyla ilgili sahne yasağını iptal etti.
Sulh Ceza Mahkemesi, Haldun Taner'in yazdığı ve İstanbul Belediyesi Yeni Komedi Tiyatrosu'nda sahnelenen « Eşeğin Gölgesi » adlı eserin oynanması kasım ayının 18'inde yasaklanmıştı.
Basın Savcılığı, oyunda komünizm propagandası yapıldığı yolunda aldığı ihbar üzerine eseri bilirkişiye tetkik ettirmiş, yapılan tetkikler sonucu eserde, « halkı kanuna karşı itaatsizliğe sevk etmek, sınıflar arasında kin ve nefret uyandırmak » gibi bazı suç unsurları bulunduğu iddia edilerek, eserin sahibi ve sahneye koyanlar hakkında kovuşturma açılmış ve « Eşeğin Gölgesi » adlı eser oyundan men edilmişti.

5 genel müdür görevden alındı

20 aralık - Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel, uzun bir süredir kamuoyunu meşgul eden kamu genel müdürlerinin tayinleriyle ilgili tartışmalara son verdi.
Gürsel'in imzaladığı tayin kararnamesine göre Türkiye Petrolleri Genel Müdürü İhsan Topaloğlu, Etibank Genel Müdürü Tahsin Yalabık, Sümerbank Genel Müdürü Rahmi Tuncagil ve Ziraat Bankası Genel Müdürü Akil Kitapçı görevlerinden alınarak başka yerlere atandılar.
Bu kişiler yabancı sermayeyi desteklemeyen « milliyetçiler » olarak görülüyordu. Cumhuriyet Halk Partisi yayımladığı bir bildiride « Yurtsever idareciler aleyhindeki tertiplerle mücadele edilecek » dedi.

Nurculuk suç

2 aralık - Yargıtay aldığı bir kararla, Nurculuğun ve Nurculukla ilgili basım ve yayımın suç olduğunu kabul etti. Böylece yıllardır mahkemeleri meşgul eden ve tartışmalara yol açan bir mesele de çözümlendi.

63. turda Senato başkanı seçilen AP Nevşehir Senatörü emekli General Profesör Şevki Atasagun (sağda), Meclis Başkanı Ferruh Bozbeyli tarafından tebrik edilirken.

Meclis'teki Kıbrıs genel görüşmesinde CHP ile AP birbirlerini suçladılar

29 aralık - 17 aralıkta Birleşmiş Milletler, Kıbrıs konusunda Makarios'un istekleri doğrultusunda bir kararı onayladı. Kararda, « Hükümran ve bağımsız Kıbrıs'a yabancı müdahalesi kabul edilemez » deniyordu. Amerika Birleşik Devletleri, Türkiye'nin aleyhine olan bu karar için lehte oy kullandı, Sovyetler Birliği ise çekimser kaldı. Toplantıda Türkiye'yi temsilen bulunan Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil başkanlığındaki Türk heyeti kararı reddederek salonu terk etti. Karar 6 ret ve 51 çekimser oya karşılık 47 evet oyuyla alındı. Başbakan Demirel yapılan anlaşmaları Birleşmiş Milletler'in bozma yetkisi olmadığını ve Kıbrıs siyasetinde Türkiye'nin değişiklik yapmayacağını açıklarken, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü, bu durumu, « Büyük bir siyasî basiretsizlik » olarak nitelendirdi.
CHP'nin isteği üzerine 28 aralıkta Millet Meclisi'nde açılan Kıbrıs'la ilgili genel görüşme, AP'lilerin yeterlilik oylarıyla sona erdi.
Görüşmelerde CKMP Genel Başkanı Alparslan Türkeş eski ve yeni hükûmetleri suçlayarak, Kıbrıs'a çıkarma yapılmasını istedi. CHP'li konuşmacılar da, ABD'nin Yunanistan'ın adayı işgaline göz yumduğunu ileri sürdüler. 28 aralıktaki oturumda, 15 haziran 1964 günü Meclis'te yapılan gizli görüşme tutanaklarının açıklanması, istemi AP ve YTP oylarıyla engellendi. Bazı milletvekilleri, ABD Başkanı Johnson'ın eski Başbakan İnönü'ye yazdığı mektup metninin açıklanmasını istediler. Süleyman Demirel bu isteğin solculardan geldiğini ileri sürdü. Mektup metni açıklanmadı. 27 aralıktaki oturumda AP sözcüsü Talat Asal, CHP'yi suçladı. CHP adına cevap veren Nihat Erim, « Amerika, Kıbrıs'a yapılacak bütün müdahalelerde bizim karşımıza çıktı. » dedi.

Kıbrıs konusunda Birleşmiş Milletler'in aldığı kararı reddederek, 18 aralıkta salonu terkeden Türk heyetinin başkanı Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil.

1966

Ocak

1. Birleşmiş Milletler Kıbrıs arabulucusu Galo Plaza, görevinden istifa etti.
2. Kat Mülkiyeti Kanunu yürürlüğe girdi.
4. Başbakan Demirel ilk basın toplantısında, « Enosis hayaldir » dedi.
6. Senato, Kıbrıs konusunu görüştü.
8. Türkiye, Kıbrıs Cumhurbaşkanı Makarios'a Anayasa'ya aykırı davranışlarından dolayı sert bir nota verdi.
12. Fikir suçlarının af kapsamına alınması istendi.
13. *Hürriyet* gazetesi, ABD Başkanı Johnson'ın eski Başbakan İnönü'ye yazdığı, uzun süredir üzerinde konuşulan ve gizli tutulan mektubu yayımladı. ☞
14. Danıştay, TPAO Genel Müdürü İhsan Topaloğlu'nun görevden alınma kararını durdurdu.
14. ABD Başkanı Johnson'ın eski Başbakan İnönü'ye gönderdiği mektup, Meclis'te görüşüldü. ☞
15. Johnson ve İnönü mektupları resmen açıklandı. ☞
17. Turizm ve Tanıtma Bakanı Nihat Kürşat, TRT Kanunu'nun değiştirileceğini açıkladı.
18. Ankara Cezaevi'nde af isteyen mahkûmlar isyan etti; 3 kişi öldü.
19. İstanbul valiliğine Vefa Payraz atandı.
19. Nehru'nun kızı İndra Gandhi, Hindistan başbakanı oldu.
20. Hükümet pirinç, soya yağı ve çimento ithaline karar verdi.
22. Ticaret Bakanı Macit Zeren, fiyat artışından korkulmamasını söyledi ve « Narh yok » dedi. ☞
25. OECD, Türkiye'de enflasyon başlangıcına dikkat çekti. ☞
28. 504 mücahit Kıbrıs'tan döndü. ☞
28. 25 profesör, 19 doçent ve 20 asistan bir bildiri yayımlayarak, Başbakan Demirel'in zihniyetini kınadı.
29. İstanbul İl Trafik Komisyonu, plaka sınırlaması koydu.
30. Seçim Kanunu tasarısı görüşülürken muhalefet Meclis'i terk etti. ☞

HADİSELER YARATAN MEKTUBUN TAM METNİNİ AÇIKLIYORUZ:

Hürriyet

İŞTE

JOHNSON'UN MEKTUBU

Herkesin merak ettiği mektubu elde edip açıklamak bir gazetecilik görevidir

Cüneyt ARCAYÜREK bildiriyor:

SAYIN BAY BAŞBAKAN,

Mektup krizi!

15 ocak - ABD Başkanı Johnson'ın eski Başbakan İnönü'ye yazdığı ve Kıbrıs'a yapılacak bir çıkarmayı önlediği ileri sürülen, ancak yıllardır konuşulmakla birlikte içeriği açıklanmayan mektup ile İnönü'nün cevabî mektubunun metni resmen açıklandı. Ancak bundan iki gün önce *Hürriyet* Johnson mektubunu yayımladı ve savcılıkça toplatıldı.

Johnson mektubunda, Türkiye'nin Kıbrıs'a yapacağı bir müdahalenin tehlikelerini anlatarak, ABD'nin verdiği silahların kullanılmamasını istiyor ve NATO ülkelerinin Sovyet müdahalesi halinde Türkiye'yi savunmayacaklarını belirtiyor. Açıkça tehdit havası sezilen mektuba cevabındaysa İnönü, « Mesajınızın üslubunu aceleyle yazılmasına bağlıyoruz » diyor.

Öte yandan Meclis'te hükûmetten, mektubun basına sızdırılışı konusunda açıklama istendi. TİP İstanbul Milletvekili Çetin Altan, « Hükûmet arşivlerine sahip değil mi? Meclis postaneye döndü. Gelen mektuplar dağılıyor. » dedi. Başbakan Demirel ise, « Devlet mekanizmasında sızmalar var. Bizim devraldığımız durum bu. Bundan müştekiyiz. » dedi.

Cavaharlal Nehru'nun kızı İndra Gandhi Hindistan başbakanı oldu.

Muzır cereyanlara karşı ek ödenek

6 ocak - Millî Eğitim Bakanlığı bütçesinin yayın giderleri bölümüne, « muzır cereyanlarla mücadele yayınları için » 17,5 milyon liralık ek ödenek konmasını istedi, ancak teklif 6 milyon liraya indirilerek kabul edildi.

Muhalefet, Meclis'i topluca terk etti

30 ocak - Muhalefet partilerine mensup milletvekilleri, Adalet Bakanı Hasan Dinçer'in Seçim Kanunu tasarısının geçici bir komisyona sevkini isteyen önergesinin oylanmasına engel olmak için topluca Meclis'i terk ettiler.

1966

Uzmanlara göre Türkiye enflasyon çemberine giriyor

31 ocak - OECD Türkiye Yardım Konsorsiyumu'nun Başkanı Von Mongoldt, Maliye Bakanlığı Müsteşarı Zeyyat Baykara'ya 1966 yılı programının hedefleri ve uygulamaları hakkında bir muhtıra gönderdi. Mongoldt muhtırada, kalkınma hızının düşürülmesini isteyerek gittikçe artmakta olan enflasyona da dikkat çekti.
Bu arada Devlet Planlama Teşkilatı da bir açıklama yaparak, Türkiye'de enflasyonun kısırdöngüye girdiğini belirtti.
Ancak Başbakan Demirel uzmanların tüm bu görüşlerine karşı çıktı.
Öte yandan yetkililer, 1965 yılında fiyatlar genel düzeyinin yüzde 10,3 oranında arttığı bildirdiler. Bu oran Türkiye'de son 15 yılda tespit edilen en önemli artış. Türk lirasının dünya piyasalarında değer kaybetmesinin nedeninin de enflasyondaki bu artış olduğu biliniyor.
Ticaret Bakanı Macit Zeren, « Fiyat artışlarından korkmamalı, narh söz konusu değil » dedi. Bakan Zeren, fiyat istikrarının sağlanması için 6 ay gibi bir zamana ihtiyaç olduğunu söyledi.
Maliye Bakanı İhsan Gürsan 31 ocakta bir açıklama yaparak, 1965 yılı kalkınma hızının yüzde 5,1 olarak gerçekleştiğini açıkladı.

Maliye Bakanı İhsan Gürsan.

504 mücahit Kıbrıs'tan yurda döndü

28 ocak - Ağustos 1964'ten beri Kıbrıs'ın Erenköy kesiminde kuşatma altında bulunan 504 mücahit, Giresun gemisiyle yurda getirildi. Mücahitlerin adadan ayrılmaları, Birleşmiş Milletler Barış Gücü aracılığıyla Kıbrıs Rum hükûmeti ve Türk liderlerinin görüşmeleri sonucunda kararlaştırıldı.

Şubat

2. Cumhurbaşkanı Gürsel Başkan, Johnson'ın özel uçağıyla tedavi için ABD'ye gitti. ☞
2. AP'liler CKMP Kırşehir Milletvekili Memduh Erdemir'i Meclis kürsüsünde dövdüler. ☞
3. Başbakan Demirel, « Kalkınmış ülkelerde planın yeri yoktur » dedi. ☞
5. Türkiye, Kıbrıs konusunda Yunanistan'a sert bir nota verdi; Atina Büyükelçisi geri çağrıldı.
9. ABD'de tedavi gören Cumhurbaşkanı Gürsel'in durumu ağırlaştı. ☞
11. CHP, hükûmet hakkında gensoru açılmasını istedi.
13. Partiler, Genelkurmay Başkanı Cevdet Sunay'ın cumhurbaşkanı adaylığında birleştiler. ☞
16. TİP Malatya Milletvekili Şaban Erik Meclis'te konuşurken AP'lilerin hücumuna uğradı.
18. Adalet Bakanı Hasan Dinçer, 141. ve 142. maddelerin daha da ağırlaştırılacağını söyledi.
22. Millî Eğitim Bakanlığı'nda geniş çapta tayin ve nakiller yapıldı.
23. Suriye'de hükûmet darbesi; Devlet Başkanı Emin Hafız tutuklandı.
26. Meclis'te bütçe görüşmeleri sırasında AP'liler ile CHP'liler çatıştı.
27. 1966 yılı bütçesi Meclis'te kabul edildi.

ÖLÜM

2. İşadamı Hacı Ömer Sabancı. ☞

Hür ülkelerde plan var mı, yok mu?

3 şubat - Devlet Planlama Teşkilatı bütçesi görüşmeleri sırasında Senato'da bir konuşma yapan Başbakan Süleyman Demirel, « Hür ve demokratik memleketlerin kalkınması planla olmamıştır » dedi.
Demirel'in bu sözleri üzerine bir açıklama yapan Planlama Dairesi'nin eski başkanlarından Profesör Besim Üstünel, « Sayın Başbakan'ın böyle bir şey söylemiş olmasına ihtimal vermiyorum. Hür ülkelerin kalkınması planlı olmuştur. Avrupa ülkelerinin çoğunda bu bir metot haline gelmiştir. Bazı örnekler verirsek, Japonya ve İsrail de plan uygulayan ülkeler arasındadır » dedi.

Türkiye'nin durumu nasıl?

8 şubat - Başbakan Süleyman Demirel, gerek kendi partisi içinden gerek Cumhuriyet Halk Partisi ve diğer muhalefet partilerinden gelen çeşitli suçlamalara Meclis kürsüsünden cevap verdi.
Demirel, 2,5 saatlik konuşmasında CHP'den, « Siyasî menfaat kollektif şirketi » diye bahsetti, af ve seçim kanunlarının millete vaat edildiğini belirterek bunların yerine getirileceğini söyledi.
4 şubattaki bu konuşmaya 6 şubatta cevap veren CHP Genel Sekreteri Kemal Satır, Süleyman Demirel'in ülkeyi felakete götürdüğünü ileri sürdü. Bir gün sonra CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, Başbakan Demirel'den özel bir randevu isteyip 45 dakikalık bir görüşme yaptı. İnönü, Demirel'e, « Durum gergindir. Getirdiğiniz af ve seçim kanunlarıyla durum daha da ağırlaşacak, vahim bir hal alacaktır » dedi.
Demirel ise bütün sonuçların hesaplanarak hareket edildiğini söyledi.

Meclis kürsüsünde konuşan CKMP milletvekili, AP'liler tarafından dövüldü

2 şubat - CKMP Kırşehir Milletvekili Memduh Erdemir'in Millet Meclisi'nde yaptığı konuşmada, « Başbakan Demirel paraya çok düşkündür. Johnson'ın gizli mektubunu yayımlayan gazeteye o satmıştır. » şeklindeki sözleri kavgaya neden oldu. Kürsüye yürüyen AP İzmir Milletvekili Osman Zeki Efeoğlu, Erdemir'i yumrukladı. Ulaştırma Bakanı Seyfi Öztürk ile Devlet Bakanı Cihat Bilgehan'ın da aralarında bulunduğu 20 kadar AP milletvekili Erdemir'i döverek kürsüden indirdi. Olayla ilgili olarak bir bildiri yayımlayan CKMP, « Bu çirkin tecavüz, kürsü masuniyetine indirilmiş ağır bir darbedir » dedi.

1966

Başbakan Demirel, tedavi için ABD'ye giden Cumhurbaşkanı Gürsel'i uğurlarken.

Cumhurbaşkanı Gürsel komada

13 şubat - Bir süredir rahatsız olan Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel, durumu ağırlaşınca, 2 şubatta ABD Başkanı Johnson'ın özel uçağıyla Washington'a götürüldü. Burada Walter Reed Tıp Merkezi'nde 8 şubatta muayene edilen Gürsel, 9 şubatta kısmî felcin bütün vücuduna yayılmasıyla komaya girdi. 10 şubatta, Gürsel'in durumunun ümitsiz olduğu bir bildiriyle Türk kamuoyuna açıklandı.
Cumhurbaşkanı Vekili Senato Başkanı İbrahim Şevki Atasagun, parti liderleriyle görüşerek yeni cumhurbaşkanının adını belirleme çalışmalarına başladı.
13 şubatta bütün partilerin, Genelkurmay Başkanı Cevdet Sunay'ın cumhurbaşkanlığı adaylığında birleştikleri açıklandı.

Hacı Ömer Sabancı, 1952 yılında, Cumhurbaşkanı Celal Bayar'la birlikte.

Ak altının ağası Hacı Ömer Sabancı öldü

2 şubat - İşadamı Hacı Ömer Sabancı 60 yaşında Adana'da öldü. Doğum yeri olan Kayseri'nin Akçakaya Köyü'nden küçük yaşta göç ederek Adana'ya gelen Sabancı, burada balya işçisi olarak hayata atıldı. Kısa süre sonra pamuk ticaretiyle uğraşmaya başlayan ve 1932 yılında bir çırçır fabrikasına ortak olan Hacı Ömer Sabancı öldüğünde, Yağsa, Marsa, Bossa, Akbank, Aksigorta gibi büyük sanayi ve finans kuruluşlarının sahibi olarak, Türkiye'nin Vehbi Koç'tan sonra en büyük işadamıydı.

Mart

1. İki Sovyet tankeri Dolmabahçe önlerinde çarpıştı; dökülen mazot yangına neden oldu, Karaköy İskelesi ve Kadıköy vapuru yandı.
4. Seçim Kanunu tasarısı için Meclis'in aralıksız çalışması kararlaştırıldı. ☞
4. NATO Genel Sekreteri Manlio Brosio, Ankara'ya geldi.
5. Meclis'te milletvekilleri birbirine girdi; İrfan Solmazer ve Orhan Kabibay hastaneye kaldırıldı. ☞
6. Meclis'teki kavga hakkında soruşturma açıldı. ☞
6. AP Aydın Milletvekili Reşat Özarda, Sanayi Bakanı Mehmet Turgut ve CHP'li eski Bayındırlık Bakanı Arif Hikmet Onat için Meclis soruşturması açılmasını istedi. ☞
7. Doğu'da deprem; Erzurum'da 10, Muş'ta 5 kişi öldü.
8. AP Aydın Milletvekili Reşat Özarda, partiden ihraç edildi. ☞
8. Orhan Kemal, komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle tutuklandı. ☞
13. TİP Denizli Milletvekili Muzaffer Karan istifa etti.
14. Genelkurmay Başkanı Cevdet Sunay emekliye ayrılarak, kontenjan senatörlüğüne atandı. ☞
15. Kara Kuvvetleri Komutanı Cemal Tural, Genelkurmay başkanı oldu.
18. Milli Birlik Grubu, Başbakan Demirel'le ülkedeki durum hakkında bir görüşme yaptı.
21. CKMP İstanbul Milletvekili Ahmet Tahtakılıç istifa etti.
26. 46 gündür komada olan Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel, Ankara'ya getirildi. ☞
28. 37 doktor, Gürsel'in cumhurbaşkanlığına devam edemeyeceğine dair rapor verdi. Cevdet Sunay cumhurbaşkanı seçildi. ☞
30. 54 senatörün görevi sona erdi.

ÖLÜM

2. Yazar ve mimar Abdullah Ziya Kozanoğlu.

Sunay cumhurbaşkanı

Koma halinde Türkiye'ye dönen Cemal Gürsel Washington'da uçağa bindirilirken.

28 mart - Eski Genelkurmay Başkanı, Kontenjan Senatörü Cevdet Sunay TBMM'de yapılan oylama sonucu Türkiye'nin 5. cumhurbaşkanı seçildi. Oylamada Sunay 461, diğer aday CKMP Genel Başkanı Alparslan Türkeş 11 oy aldı. 47 boş oy kullanıldı, Yassıada mahkûmu Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a da 5 oy çıktı.
Cumhurbaşkanlığı sorunu Cemal Gürsel'in tedavi amacıyla ABD'ye gitmesiyle Türkiye gündemine girdi. Gürsel'in 9 şubatta komaya girmesi ve komadan çıkması ümidinin bulunmaması üzerine partiler, Genelkurmay Başkanı Cevdet Sunay'ın cumhurbaşkanlığına adaylığı konusunda anlaştılar. 14 martta Sunay ordudan ayrıldı ve aynı gün cumhurbaşkanlığına vekalet eden Şevki Atasagun tarafından kontenjan senatörlüğüne atandı.
Cumhurbaşkanı Gürsel komaya girişinin 46. gününde Türkiye'ye getirildi ve 28 martta kendisini muayene eden 37 uzman hekimin hazırladığı ortak raporda Gürsel'in cumhurbaşkanlığı görevini yerine getirmesine sağlık durumunun elvermediğini hükûmete bildirdi. Böylece yasal olarak boşalan cumhurbaşkanlığına 28 martta Sunay geçildi.
Genelkurmay başkanının ordudan ayrılarak cumhurbaşkanlığına seçilmesi esas olarak Başbakan Demirel'in fikriydi. İnönü de bu fikre yeşil ışık yakınca Sunay'ın cumhurbaşkanlığının gerçekleşmesi zor olmadı.

Cevdet Sunay, Başkan Ferruh Bozbeyli'yle birlikte yemin etmek için Meclis'e giderken.

Orhan Kemal, Yaşar Kemal, Ruhi Su ve Can Yücel hakkında adlî işlem

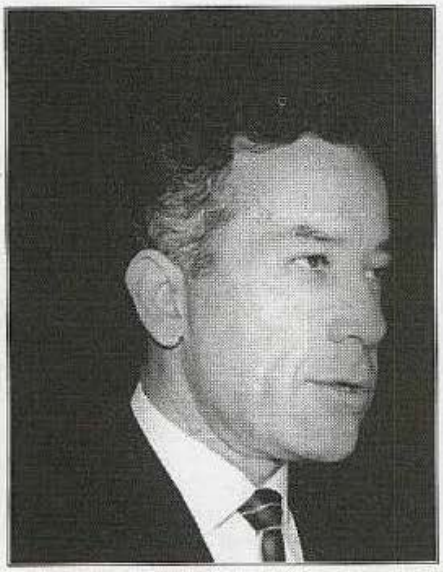
12 mart - Yazar Orhan Kemal ile TİP Fatih İlçe Başkanı Mehmet Şahin ve aynı parti üyesi Mustafa Kutlu, hücre çalışması ve komünizm propagandası yaptıkları gerekçesiyle tutuklandılar. Aynı gün Gürbüz Şimşek adında 15 yaşındaki bir ortaokul öğrencisi de, komünizm propagandası yaptığı iddiasıyla tutuklandı. Edebiyat öğretmeninin « Atatürk'ü başka bir dünya lideriyle karşılaştırınız » konulu ödevinde Şimşek, Atatürk'ü Lenin'le karşılaştırmıştı. Öğretmenin ihbarı üzerine tutuklanan Şimşek, 11 martta tahliye edildi. 12 marttaysa yazar Yaşar Kemal, şair Can Yücel ve ses sanatçısı Ruhi Su, Ankara'da 5 martta düzenlenen « Şair Hatayî Gecesi »nde dini siyasete alet etmek ve komünizm propagandası yapmak iddialarıyla adliyeye verildi.

Demirel hem alkışlandı hem yuhalandı

8 mart - Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyeleriyle, rejim ve memleket sorunları üzerine bir toplantı yapan Başbakan Süleyman Demirel, ayrılışı sırasında bazı öğrencilerin alkışları bazılarının da yuhalamalarıyla karşılaştı.
Başbakan'ın isteği üzerine yapılan toplantıda Profesör Muammer Aksoy, Türkiye'de fikir hürriyeti olmadığını ve dinin istismar edildiğini söyledi. Profesör Besim Üstünel ekonomik sorunlara önem verilmediğini, rejim meselelerinin hortlatıldığını ileri sürdü. Mümtaz Soysal ise fikir hürriyetine sınır koymamak gerektiğini belirtti.
Başbakan Demirel toplantı sırasında kendisine yöneltilen bazı konulardaki sorulara cevap vermemeyi tercih etti.

Milliyetçi Gençlik TMTF'yi bastı

16 mart - Türkiye Millî Talebe Federasyonu'nun Cağaloğlu'ndaki binası, kendilerine Milliyetçi Gençlik adını veren 25-30 kişilik bir grup tarafından basıldı; saldırganlar binada bulunan ikinci başkan Cavit Savcı ile 3 arkadaşını zorla dışarı attılar.
Binayı işgal eden ve « federasyonu fethettiklerini » söyleyen grup, daha sonra olay yerine gelen polislerce binanın arka kapısından çıkarıldı ve işgal sona erdirildi.
Grubun arka kapıdan gizlice çıkarılması, bina önünde toplanmış olan yüzlerce genç tarafından protesto edildi.

Meclis'teki kavgada yaralanan CHP Sivas Milletvekili Orhan Kabibay.

CHP Tokat Milletvekili İrfan Solmazer hastaneden çıkarken.

Seçim Kanunu kan dökülmesine sebep oldu

6 mart - Millet Meclisi Adalet Partililerin oylarıyla, Seçim Kanunu tasarısı çıkıncaya kadar resmî tatil günleri de dahil olmak üzere devamlı çalışma kararı aldı.

4 martta alınan bu karar üzerine Meclis, 5 martta toplandı. Adalet Partisi Kayseri Milletvekili Feyyaz Köksal'ın görüşmelerde, Cumhuriyet Halk Partisi Kayseri Milletvekili Profesör Turhan Feyzioğlu'na, « Anası babası belli değil » demesi, Cumhuriyet Halk Partililer ile Adalet Partililerin sille tokat birbirlerine girmesine neden oldu. Kavga sırasında Adalet Partisi Malatya Milletvekili Hamit Fendoğlu'nun elinde beyaz saplı, yaklaşık 10 cm uzunluğunda, şiş veya bıçak olduğu tahmin edilen bir cisim görüldü. Cumhuriyet Halk Partisi Tokat Milletvekili İrfan Solmazer ile Sivas Milletvekili Orhan Kabibay başlarından yaralanarak hastaneye kaldırıldı.

Olaylardan sonra Adalet Partisi Samsun Milletvekili Kemal Tülezoğlu partisinden istifa etti. Seçim Kanunu'nun görüşülmesi partilerin havayı yumuşatmak için tatil istemeleri üzerine bir hafta ertelendi. 6 martta Meclis başkanı, 5 marttaki oturumda meydana gelen olay hakkında soruşturma açtı. Başbakan Demirel, Seçim Kanunu'nun çıkmasında her şeye karşın kararlı olduklarını açıkladı.

Soruşturma istedi, ihraç edildi

8 mart - AP Aydın Milletvekili Reşat Özarda 6 martta, Sanayi Bakanı Mehmet Turgut ile CHP'li eski Bayındırlık Bakanı Arif Hikmet Onat için Meclis soruşturması isteyince, partisinden ihraç edildi. Özarda, Başbakan Demirel'in Türkiye temsilcisi olduğu Morrison firmasına, gümrüksüz ithal edilen Ereğli Demir Çelik Fabrikaları'nın mallarının ve araçlarının usulsüz olarak verildiğini iddia ediyordu.

Muhsin Ertuğrul olayı

16 mart - AP'li Belediye Meclisi tarafından yönetmelikte yapılan değişiklikle genel sanat yönetmenliği makamı kaldırılarak İstanbul Şehir Tiyatroları'ndaki görevinden uzaklaştırılan Muhsin Ertuğrul'dan sonra, durumu protesto eden Mücap Ofluoğlu, Şirin Devrim, Ayla Algan ve Beklan Algan da istifa etti.

Karaköy'deki Kadıköy iskelesinin yangından sonraki durumu.

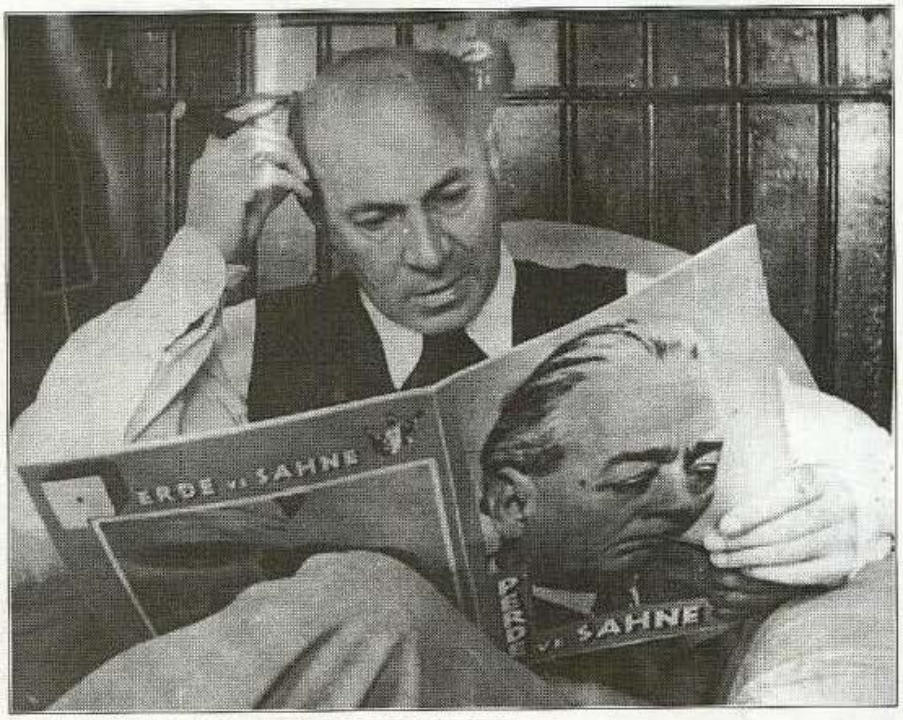
Yeni Genelkurmay Başkanı Cemal Tural.

1966

Nisan

4. Başbakan Süleyman Demirel, « Türkiye'de Amerikan üssü yoktur, tesisi vardır » dedi.
5. Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay ilk demecini verdi: « Bizi ileriye orta yol götürür ». ☞
8. İzmir'de Atatürk heykeline baltayla saldırıldı; 14 kişi gözaltına alındı.
9. Başbakan Demirel, İzmir'deki bir Atatürk heykeline saldırı için, « Bu bir zabıta vakasıdır » dedi.
10. İstanbul Üniversitesi'nde gençler Atatürk büstlerine yapılan saldırıları kınamak için gösteri yaptılar.
11. Antalya ve Malatya'da da Atatürk büstleri parçalandı.
13. Yazar Orhan Kemal 36 gün sonra tahliye edildi.
13. Rejisör Muhsin Ertuğrul'un görevden alınması Meclis'i karıştırdı. ☞
14. Helikopteri düşen Irak Cumhurbaşkanı Abdüsselam Arif öldü.
15. CHP Genel Başkanı İnönü « son peygamber » iddiasına cevap verdi: « İrtica, komünizmden daha az tehlikeli değildir ». ☞
16. Başbakan Demirel irtica konusunda CHP Genel Başkanı İnönü'nün görüşüne katıldı. ☞
16. CKMP Genel Başkanı Alparslan Türkeş, « Marksizmle mücadeleyi kutsal sayıyoruz » dedi.
17. ABD'nin verdiği 21 adet F-5 uçağı törenle teslim alındı.
18. Başbakan Demirel ve CHP Genel Başkanı İnönü « silahlandı »; ikisi de tabanca aldılar.
19. ABD Dışişleri Bakanı Dean Rusk'ın Ankara'ya gelişini protesto eden 70 öğrenci mahkemeye verildi. ☞
20. CENTO 14. Bakanlar Konseyi, Ankara'da toplandı.
21. Başbakan Demirel'i yuhalayan öğrenciler, AP'liler tarafından taşlandı. ☞
24. Senato kısmî seçimi için 23 ilde ön seçim yapıldı.

Muhsin Ertuğrul meselesi Meclis'i karıştırdı

İstanbul Şehir Tiyatroları Rejisörü Muhsin Ertuğrul.

13 nisan - CHP İstanbul Milletvekili Suphi Baykam, İstanbul Şehir Tiyatroları Rejisörü Muhsin Ertuğrul'un görevden alınmasını Meclis'e getirerek, « Sanatçılar, tiyatro yazarları, çevirmenler, sanatseverler isyan halindedir. Genel müdür, hâkim, savcı, vali ve idare adamlarından sonra Adalet Partisi iktidarı şimdi de sanat âlemini tahrip etme teşebbüsündedir » dedi. Baykam, sanatın politika emrine verilemeyeceğini, buna ancak dikta ve demirperde rejimlerinde rastlanacağını söyledi.
Baykam'a cevap veren İçişleri Bakanı Faruk Sükan, « Devletin temelini sarsan güç Volga kıyılarından, şimal rüzgârlarından geliyor. Bunlardan ilham alanlara asla müsaade etmeyeceğiz » dedi.

10 nisanda Ata'nın büstlerine yapılan saldırıları kınamak için İstanbul Üniversitesi'nin bahçesindeki Atatürk ve gençlik anıtının önünde toplanan gençler.

1966

ABD Dışişleri Bakanı Dean Rusk.

ABD Dışişleri Bakanı'nı protesto eden 70 öğrenci mahkemeye verildi

19 nisan - Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanı Dean Rusk'ın başkent Ankara'ya gelişini protesto etmek amacıyla yürüyüş düzenlemek isteyen, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nden 70 öğrenci, polis tarafından gözaltına alınarak, izinsiz gösteri düzenlemek suçuyla mahkemeye verildi.

Demirel'i yuhalayan öğrenciler taşlandı

21 nisan - İstanbul Teknik Üniversitesi'ni ziyaret eden Başbakan Demirel'i yuhalayan 30 kadar öğrenci, genel başkanlarına tezahürata gelen bazı AP'liler tarafından taşlandı.

İnönü peygamber mi?

15 nisan - CHP Genel Başkanı Ismet İnönü, bazı AP'lilerin bir gazete haberine dayanarak kendisi için « son peygamber » demeleri üzerine Meclis'te yaptığı konuşmada, « Gazete bu mütecaviz yalanı uydurduktan sonra, iktidar partisi de bu sözü memlekette işlemeye başladı » dedi.

İnönü bu yolun hayırlı bir yol olmadığını belirttikten sonra şunları söyledi: « Ben irticanın bu memlekete getirdiği zararları tecrübe etmiş bir kimseyim. Rakipleri din yolunda küçük düşürmek siyasî bir oyundur. İrticaya heves etmeyiniz. Komünizmden daha az tehlikeli görmeyiniz, teşvik etmeyiniz, hangisinin daha tehlikeli olduğunu zaman gösterecektir ».

Başbakan Demirel de, sorulan bir soru üzerine, İnönü'nün irtica konusundaki sözlerine katıldığını söyledi.

Sunay: En iyi yol orta yol

5 nisan - Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, bu göreve seçildikten sonra verdiği ilk demecinde, « Aşırı cereyanlar ister sağ ister sol olsun, karşısındayım. Bizi ileriye ve selamete götürecek yol orta yoldur » dedi. Rejimin tıkandığı iddialarına da katılmayan Sunay, « 27 Mayıs yeni devir için bir kapı açmıştır » şeklinde konuştu.

ABD'nin verdiği F-5 uçakları Bandırma'daki Türk Hava Kuvvetleri Altıncı Jet Üssü'nde.

Mayıs

2. Meclis çoğunluk sağlanamadığından toplanamıyor.
3. Başbakan Demirel, muhalefeti Meclis'i çalıştırmamakla suçladı.
4. Hükûmet değişikliği, Senato kısmî seçimleri sonrasına bırakıldı.
6. Eski Tabiî Senatör Sıtkı Ulay Meclis'te bazı AP'liler tarafından dövüldü. ☞
6. AP Haysiyet Divanı, Manisa Milletvekili Muammer Dirik'i partiden ihraç etti. ☞
7. Siyasî polis Millet Meclisi'nde arama yaptı; olay büyük tepki yarattı. ☞
8. Meclis Başkanı Ferruh Bozbeyli, CHP'nin olağanüstü toplantı önerisini reddetti. ☞
11. Meclis 6 ayda ancak 6 kanun ile bütçeyi çıkarabildi; 195 kanun tasarısı sırada bekliyor.
12. Cumhurbaşkanı Sunay parti liderleriyle ayrı ayrı görüştü; gericilik olayları ele alındı. ☞
13. *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlanan « Türkiye'yi Kurtaracak Tek Yol Sosyalizmdir » başlıklı yazının sahibi Şadi Alkılıç, komünizm propagandası yapmaktan 6 yıl 3 ay hapse mahkûm oldu.
14. ABD Dış İlişkiler Komitesi'nde Türkiye'nin sorunları görüşüldü.
19. Cumhurbaşkanı Sunay 19 Mayıs mesajında ordunun tarafsızlığını bir kere daha vurgulayarak, partileri uyardı.
22. İstanbul'daki Amerikan Haberler Merkezi'nde bombalar patladı. ☞
25. MP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, « Adalet Partisi dini istismar ediyor » dedi.
27. Almanya Türkiye'ye 175 milyon mark kredi verdi.
29. Senato kısmî seçimlerinde 6 siyasî parti lideri 6 ayrı yerde konuştu.
30. AP Malatya Milletvekili Hamit Fendoğlu, seçim konuşmasında tabanca çekti.
30. Ortak Pazar'la yapılan anlaşma aksadı; ihracatta kontenjan doldurulamadı.

Polis, Millet Meclisi'nde arama yaptı

9 mayıs - Millet Meclisi, tarihinde ilk defa polis tarafından arandı. 7 mayısta sivil polisler ve idare amirleri, Meclis'teki bütün grup odalarını çekmecelerine kadar tek tek gözden geçirdiler. Meclis İdare Amiri Zühtü Pehlivanlı, aramanın İçişleri Bakanlığı'nın emriyle yapıldığını söylerken, İçişleri Bakanı Faruk Sükan, « Olaydan haberim yok » dedi. Polisler özellikle daktilo ve teksir makinelerinin üzerinde durdular.

Olay, partilerin tepkisine yol açtı, Meclis ve Senato başkanları bir araştırma açılmasını isterken, İçişleri Bakanı Sükan'ı da kınadılar.

Polis çevreleri aramanın bazı bildirilerin basımında Meclis'teki daktilo ve teksir makinelerinin kullanıldığı yönünde yapılan ihbar üzerine yapıldığını söylediler.

CHP Genel Başkanı İnönü aramayla ilgili olarak, « Eşkıyanın bu gece ne yapacağı bilinmez » dedi. MP Genel Başkanı Bölükbaşı, « Adalet Partisi'ndeki geçmişi ihya hevesi, 27 Mayıs aleyhtarı intikamcı cereyan pervasız hale gelmektedir » diyerek aramayı kınadı. Bu konuda Meclis'in olağanüstü toplanmasını isteyen CHP'nin önerisi, AP'li Meclis Başkanı Ferruh Bozbeyli tarafından reddedildi, AP Genel Başkanı ve Başbakan Demirel, « Gereksiz yere gürültü koparılıyor » demekle yetindi.

Meclis'in 9 mayıstaki oturumunda liderler konuyla ilgili olarak görüşlerini açıkladılar. CHP Genel Başkanı İnönü, « Bileğinden yakalanan suçlu hükûmette kalamaz » dedi. MP Genel Başkanı Bölükbaşı, « Bir yay boşalıyor. 27 Mayıs düşmanlığının yayı » derken, TİP Genel Başkanı Aybar, « Meclis'e bu yapılırsa vatandaşın güveni kalmaz » şeklinde görüş bildirdi, YTP Genel Başkanı Alican ise, « Hadise hukuk yoluyla telif edilemez » dedi. Meclis grubunda konuşan Demirel, İçişleri Bakanı Sükan'ı savundu.

Öte yandan arama olayıyla ilgili olarak, Meclis'te bir araştırma komisyonu kuruldu.

Seçim kampanyası başladı

30 mayıs - 5 haziranda yapılacak Senato kısmî seçimleri için seçim kampanyaları başladı. Partiler, her zaman olduğu gibi birbirlerine sert eleştiriler yönelttiler. CHP Genel Başkanı İnönü, « Seçim Adalet Partisi'ni yola getirmek için bir fırsattır » derken, Adapazarı'nda konuşan MP Genel Başkanı Bölükbaşı da, Demirel'in halkın geçimini değil, Seçim Kanunu'nu düşündüğünü ileri sürdü. CKMP Genel Başkanı Türkeş, « Cumhuriyet Halk Partisi, 27 Mayıs Devrimi'ni büyük ustalıkla dejenere etti » dedi. TİP Genel Başkanı Aybar da, AP'den çok CHP'ye yüklenerek, « Bozuk düzen Cumhuriyet Halk Partisi'nin eseridir, Doğu'nun mahrumiyet bölgesi olmasının vebali Halk Partisi'nin boynundadır » dedi. AP Malatya Milletvekili Hamit Fendoğlu, 30 mayıstaki seçim konuşmasında heyecanlanarak tabanca çekti.

AP Malatya Milletvekili Hamit Fendoğlu.

Sunay partileri uyardı, Demirel muhalefeti suçladı

29 mayıs - AP, Seçim Kanunu'nu Meclis'ten hemen çıkarabilmek için radyo yayını, telefon ve tebliğlerle milletvekillerini 2 mayıs günü yapılacak Meclis oturumuna çağırdı. Ancak oturuma muhalefet ve bağımsızlar katılmayınca Meclis'te çoğunluk sağlanamadı. Başbakan Demirel bu konuda muhalefeti suçlayarak, « Mesuliyet yalnız bize ait değildir » dedi.

12 mayısta Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, parti liderleriyle Çankaya Köşkü'nde ayrı ayrı görüşmeler yaptı. Görüşmelerde Meclis'teki ve ülkedeki gericilik olayları ele alındı.

ABD üsleriyle ilgili resmî görüşmeler

5 mayıs - NATO üyeliğine dayanılarak Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri arasında imzalanan 55 ikili antlaşmanın gözden geçirilmesi görüşmeleri resmen başladı.

Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil ile ABD'nin Ankara Büyükelçisi Hart arasındaki ilk görüşme Dışişleri Bakanlığı'nda yapıldı ve 40 dakika sürdü.

Kız öğrenciler Dirik'in başını yaktı

6 mayıs - AP Haysiyet Divanı, Manisa Milletvekili Muammer Dirik'in partiden ihracını kararlaştırdı. Dirik, karardan sonra Meclis'te yaptığı konuşmada, « Kız öğrencilerin 19 Mayıs gösterilerine katılması men edilsin demedim. Sadece şortlarının biraz uzatılmasını istedim » dedi.

Sıtkı Ulay.

Ulay AP'liler tarafından dövüldü

6 mayıs - Meclis oturumunu askerî erkân locasından izleyen eski Tabiî Senatör Sıtkı Ulay AP milletvekilleri tarafından dövüldü. AP'liler, emekli General Ulay'ın kendilerine küfür ettiğini ileri sürerken, alnından ve kulağından yaralanan Ulay, Meclis revirinde tedavi edildi. Ulay'ı döven AP'liler hakkında soruşturma açıldı. Öte yandan bu olay, Ordu ile AP arasında gergin bir hava yarattı.

Amerikan Haberler Merkezi'nde patlama

22 mayıs - İstanbul'daki Amerikan Haberler Merkezi'nde gece saat 21.15'te, 21.30'da ve 22.00'de toplam üç kere bomba patladı.

İstanbul Polisinin, patlamalarla ilgili olarak binanın gece bekçisi Nejat Tüfekçi'yi gözaltına aldığı öğrenildi.

1966

Haziran

2. AP'liler Kayseri'de, TİP İl Merkezi'ni tahrip etti. ☞
2. Rumlar Lefkoşa'da, Türk kesimine giriş çıkışı yasakladı.
5. Senato kısmî seçimi yapıldı; AP 35, CHP 13, MP1, TİP 1, CKMP 1, YTP 1 senatör çıkardı. ☞
8. Savcılık, Başbakan Demirel'in, « Demokrat Parti'nin devamıyız » sözü için soruşturma açtı.
9. Cumhurbaşkanı Sunay, « Müslümanlık gericilik değildir » dedi.
11. Genelkurmay Başkanı Cemal Tural yayımladığı bir emirle, birliklerde Nurculuk tehlikesinin anlatılmasını istedi.
12. Keban Barajı'nın temeli atıldı. ☞
13. Meclis'te Seçim Kanunu tasarısı komisyona iade edildi.
13. Muğla'da Alevî-Sünnî çekişmesinden 1 kişi öldü. ☞
14. Yeni basılan 20 liralıklar tedavüle çıktı.
16. Bazı öğrenciler aşırı sağ hareketleri nedeniyle Harp Okulu'ndan çıkarıldı.
19. Türk Güreş Millî Takımı, Kanada'daki Dünya Serbest Güreş Şampiyonası'nda birinci oldu. ☞
22. Cumhurbaşkanı Sunay 5 kanunu veto etti.

ÖLÜM

11. Yazar ve siyaset adamı Hamdullah Suphi Tanrıöver. ☞
15. Yazar İzzet Melih Devrim.
28. Siyaset ve bilim adamı Fuad Köprülü. ☞

Keban Barajı'nın temeli atıldı

Başbakan Demirel, Keban Barajı'nda düzenlenen temel atma töreninde.

12 haziran - Elazığ'da, Fırat Nehri üzerinde inşa edilecek olan Keban Barajı'nın temeli büyük bir törenle atıldı.

Yaklaşık 3 milyar liraya mal olması beklenen baraj için yapılan törene, Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, Başbakan Süleyman Demirel, bazı büyükelçiler, konsorsiyum heyeti, kordiplomatik ve binlerce vatandaş katıldı. Törende temele ilk harcı koyan ve bir konuşma yapan Cumhurbaşkanı Sunay, « Müstesna günlerden birini yaşıyoruz. Allahın izniyle Keban Barajı büyük bir eser olacaktır » dedi.

Sunay'dan sonra konuşan Başbakan Demirel ise, toprağın suya, suyun toprağa âşık olduğunu belirterek, « Memleketimizin ihtiyaçları büyüktür. İmkânları da büyüktür. Keban Barajı bütün yatırım tarihimizde büyük bir merhale olacaktır » dedi.

Dünyanın 13. büyük barajı olacak olan Keban Barajı'nın hemen yanında inşa edilecek hidroelektrik santalında yılda 6 milyar KW-sa elektrik enerjisi üretilmesi planlanıyor.

Tedavüle çıkan yeni 20 liralık banknot.

Seçimde Nurcular AP'ye çalıştı

8 haziran - 52 sandalyelik Senato kısmî seçimleri 5 haziranda yapıldı. Kayıtlı seçmenin yüzde 54'ünün sandık başına gittiği seçimlerin kesin sonucu 7 haziranda Yüksek Seçim Kurulu tarafından açıklandı.
Açıklanan sonuçlara göre, yüzde 56,29'la AP 35, yüzde 29,98'le CHP 13, yüzde 5,9'la MP 1, yüzde 3,92'yle TİP 1, yüzde 2,25'le YTP 1 ve yüzde 1,91'le CKMP 1 senatörlük kazandı.
Seçim sonuçlarıyla ilgili bir açıklama yapan Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İnönü, Nurcuların canla başla Adalet Partisi için çalıştıklarını ileri sürdü. Bu suçlamaya Demirel, « Yalancının mumu yatsıya kadar yanar » diye cevap verdi. Millet Partisi de, AP'nin manevî bir kayıt tanımadan gayrimeşru bir yolda yürüdüğünü iddia etti.
Ancak asıl çekişmeler seçimden önce yaşanmıştı. 1 haziranda CHP Genel Başkanı İnönü, « Demirel, Said Nursî'ye karşıyım diyebilir mi? » diye sordu. 3 haziranda da Demirel'in laik cumhuriyeti dinsizlik saydığını söyledi. Süleyman Demirel bu sözlere, « zırva » diye karşılık verdi. CHP Genel Sekreter Yardımcısı ve eski Savunma Bakanı İlhami Sancar da, « Demirel ve arkadaşları Nurcuların hamisidir. Eski bakan olarak elimdeki Millî Emniyet'in dosyalarında bu sabittir » dedi.

Kayseri TİP İl Merkezi tahrip edildi

2 haziran - Türkiye İşçi Partisi'nin Kayseri mitinginde olay çıkaran, başlarında Adalet Partililerin bulunduğu bir topluluk, mitingten sonra da TİP İl Merkezi'ni taşladı, gece de binayı işgal ederek yakıp yıktı ve harabeye çevirdi.
Olaylar, TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, Urfa Milletvekili Behice Boran ve İstanbul Milletvekili Çetin Altan konuşurken başladı. Aralarında imam hatip okulu öğrencileri de bulunduğu bir grup, konuşmacıları devamlı yuhaladı.
Bu grup daha sonra Tok Kitabevi'ni basarak vitrinleri kırdı, kitapları parçaladı, *Anadolu* gazetesi binasına tabancalarla ateş ederek saldırdı. Polis, olayla ilgili olarak 15 kişiyi gözaltına aldı.

Süleyman Demirel hakkında soruşturma

8 haziran - Savcılık, Adalet Partisi Genel Başkanı ve Başbakan Süleyman Demirel hakkında, bir demecinde, « Demokrat Parti'nin devamıyız » demesi nedeniyle soruşturma başlattı. Savcılık ilk olarak, bahsedilen bu sözün Demirel tarafından gerçekten söylenip söylenmediğini araştıracak.

Fuad Köprülü öldü

28 haziran - Edebiyat tarihçisi ve siyaset adamı Profesör Mehmet Fuad Köprülü, 76 yaşında, İstanbul Baltalimanı Kemik Hastanesi'nde öldü.
Köprülü, 1908-1910 yılları arasında *Mehasin* ve *Servetifünun* dergilerinde, *Tanin* gazetesinde şiir ve makaleler yayımladı. 1910-1913 arasında İstanbul'da çeşitli liselerde Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı. Henüz 24 yaşındayken Darülfünun-u Osmanî'de Türk edebiyatı profesörlüğüne getirildi. İlahiyat Fakültesi'nde Türk tarihi, Mülkiye Mektebi'nde siyasî tarih, Sanayi-i Nefise Mektebi'nde medeniyet dersleri okuttu. 1924'te Türk tarihi, dili ve edebiyatı konularını araştırmak için Bakanlar Kurulu kararıyla kurulan Türkiyat Enstitüsü'nün müdürlüğüne getirildi; *Türkiyat Mecmuası*'nı yayımlamaya başladı.
Fuad Köprülü, 1934 yılında Kars milletvekili seçildi ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne girdi. 1943'e kadar bilim adamlığı ile siyaseti bir arada yürüttükten sonra, 1943 yılında üniversiteden ayrıldı ve kendini bütünüyle siyasete verdi. 1946 yılında Celal Bayar, Adnan Menderes ve Refik Koraltan ile birlikte Demokrat Parti'yi kuran Fuad Köprülü, DP iktidara geldikten sonra 1950-1955 yılları arasında Dışişleri, 1955'te Devlet bakanlığı, Başbakan yardımcılığı, 1955-1956 arasında yeniden Dışişleri bakanlığı yaptı. 1957'den itibaren Demokrat Parti yöneticileriyle anlaşmazlığa düştü ve partiden istifa etti.
27 mayıs 1960 sonrasında 6-7 Eylül Olayları'yla ilgili olarak tutuklandı, 4 ay Yassıada'da kaldı. 1961'de kurduğu Yeni Demokrat Parti, önemli bir gelişme gösteremedi ve 1965'te İçişleri bakanlığının « demokrat » adının değiştirilmesi isteğine uymadığı için kapatıldı.
Çalışmalarında Émile Durkheim sosyolojisinin etkileri görülen Köprülü, asıl ilgi alanı olan edebiyat tarihini, kültür tarihinin biralt birimi olarak değerlendirmiş, belgeci tarih anlayışına karşı, çözümlemelere dayanan bir senteze varmayı amaçlamıştı. « Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar » (1919) adlı eseriyle Avrupa bilim çevrelerinde büyük ün kazanan Fuad Köprülü'nün diğer önemli eserleri şunlardır: « Türkiye Tarihi » (1926), « Divan Edebiyatı Antolojisi » (1931), « Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu » (1959).

Fuad Köprülü.

Hamdullah Suphi Tanrıöver öldü

Hamdullah Suphi Tanrıöver.

11 haziran - Türk kültür ve siyaset hayatının renkli kişiliklerinden ve en büyük hatiplerinden biri olan Hamdullah Suphi Tanrıöver, 81 yaşında İstanbul'da öldü. 1913 yılından itibaren Türk Ocakları'nın başkanı ve Türkçülük hareketinin önde gelen isimlerinden biri olan Hamdullah Suphi, 1920-1957 yılları arasında milletvekili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde de bulundu, bu arada 1920-1921 ve 1923'te iki kere Millî Eğitim Bakanlığı yaptı.
Millî edebiyat akımı içinde yer alan şair ve yazar Hamdullah Suphi Tanrıöver daha çok, İstanbul'da işgalci güçlere karşı düzenlenen açık hava toplantılarına, Kurtuluş Savaşı sırasında halkı aydınlatmak için gönderildiği Anadolu'nun çeşitli köşelerinde, daha sonra Meclis kürsüsünde yaptığı coşkulu konuşmalarıyla ün yapmıştı.
Konuşmalarından seçmeleri « Dağ Yolu » (1928), yazılarını « Günebakan » (1929) adlı kitaplarda toplamıştır.

1966

Muğla'da Alevîler ile Sünnîler arasında çatışma

13 haziran - Muğla'nın Köyceğiz İlçesi Ortaca Bucağı'nda, Alevî vatandaşlarla Sünnî vatandaşlar arasında çatışma çıktı.
11 haziranda Ortaca'da yaşayan Alevîler, Sünnîlerin kendilerine karşı bir hareket hazırlığı içinde olduklarını ileri sürerek kadınları bir evde topladılar ve sokak başlarında silahla nöbet tutmaya başladılar. İki gün süren bu gergin ortamdan sonra 13 haziranda çatışma çıktı. 1 Alevî vatandaş öldürüldü, olayla ilgili olarak 12 kişi tutuklandı.
Mezhep kavgasını aynı gün Meclis'e getiren Cumhuriyet Halk Partisi Aydın Milletvekili Şükrü Koç, « Isparta'ya giden Başbakan, Said Nursî'nin sürgün yerine giderek, Nursî Hazretleri'nin müritlerinin dualarını almıştır. Türk milletini mezhep kavgalarıyla parçalamaya çalışıyorlar. Bunların baş suçlusu Başbakan Demirel'dir » dedi. Süleyman Demirel bu suçlamaya, « Türkiye'de mezhep kavgası olmaz » cevabını verdi. Millet Partisi, çatışmaları önlemek konusunda pasif davranan Başbakan Demirel ve İçişleri Bakanı Faruk Sükan için gensoru açılmasını istedi.
Türkiye İşçi Partisi Kocaeli Senatörü Fatma Hikmet İşmen de konuyu Senato'ya taşıyarak, Diyanet İşleri Başkanı Tevfik Gerçeker'in, « Alevîlik ölmüştür » sözünün Anayasa'ya aykırı olduğunu söyledi. İşmen, bazı AP yayın organlarının Alevîleri komünistlikle suçladıklarını da ileri sürdü.
Konuyla Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay da ilgilendi ve « Müslümanlık gericilik değildir, aksine birbirine karşı hoşgörü demektir » dedi. Sunay, Türkiye'de bir mezhep ayrımı olmadığını söyledi.

Babeuf beraat etti!

23 haziran - Fransız düşünür Babeuf'ün yazılarını « Devrim Yazıları » adlı bir kitapta toplayarak yayımlayan ve bu yüzden komünizm propagandası yapmak suçlamasıyla yargılanmakta olan Sabahattin Eyüboğlu ile Vedat Günyol, İstanbul 2'nci Ağır Ceza Mahkemesi'nde beraat ettiler.

Serbest güreşte dünya şampiyonuyuz

19 haziran - ABD'nin Ohio eyaletinin Toledo şehrinde yapılan Dünya Serbest Güreş Şampiyonası'nda Millî Takımımız 9 yıl sonra takım halinde birinciliği kazandı.
78 kiloda Mahmut Atalay birinci olarak Türkiye'ye tek altın madalyayı kazandırırken, 57 kiloda Hasan Sevinç, 87 kiloda Hasan Güngör ve 97 kiloda Ahmet Ayık gümüş madalya elde ettiler. 63 kiloda Nihat Kabanlı 70 kiloda Seyit Ahmet Ağralı ise üçüncü olarak bronz madalya kazandılar.

Temmuz

1. CHP'liler « ortanın solu »nu tartıştı.
3. Türk-Alman Dostluk Derneği'nin Boğaz gezisinde motor battı; 11 kişi öldü.
3. Irak Başbakanı Abdurrahman el-Bezzaz Türkiye'ye geldi.
6. Kıbrıs konusunda ikili görüşmelere Viyana'da başlandı.
7. Tabiî Senatör Haydar Tunçkanat, ABD'nin Türkiye'nin içişlerine karıştığına dair belgeler açıkladı.
7. CHP Genel Başkanı İnönü, « Partimiz sosyalist değildir, ortanın solundadır » dedi.
8. Cumhurbaşkanı Sunay, hükümetin isteği üzerine eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ı affetti.
10. Cumhurbaşkanı Sunay, « Nurculuk Anayasa'ya aykırıdır ve suçtur » dedi.
11. Meclis, Af Kanunu tasarısını görüşmeye başladı.
12. Muş'un Varto İlçesi'nde deprem; 12 ölü, 15 yaralı var.
14. Millet Meclisi, Yassıada mahkûmları ile siyasî firarîleri affetti.
15. 21 Mayısçılar için af teklifi reddedildi.
18. 21 Mayısçılar için kısmî af kabul edildi; vergi suçları da af kapsamına alındı.
21. TİP, Yassıada mahkûmlarının affına karşı çıktı.
24. Başbakan Demirel, « Tabiî senatörlük müessesesi münakaşa yaratacak bir kurumdur » dedi.
26. Tabii senatörler, Başbakan Demirel'e cevap verdi: « Anayasa'yı değiştirmek istiyorlar ».
27. İşten çıkarılan Çorum Belediyesi temizlik işçilerinin Ankara yürüyüşü başladı.
28. Ortak Pazar, Türkiye'ye engel çıkarmaya başladı.
30. MP, Cumhurbaşkanı Sunay'dan Af Kanunu'nu veto etmesini istedi.

Bayar affedildi

30 temmuz - DP dönemi Cumhurbaşkanı Celal Bayar, hükûmetin isteği üzerine 8 temmuzda Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay tarafından affedildi. Açıklamayı yapan Adalet Bakanı Hasan Dinçer, af talebinin Bayar'dan gelmediğini söyledi.
Millet Meclisi, 11 temmuzda Af Kanunu tasarısını görüşmeye başladı. Bir gün sonraki oturumda 21 Mayısçıların toptan affedilmesi istendi. 13 temmuzdaki oturumda Meclis 21 Mayısçıların affedilmesiyle ilgili maddeyi komisyona iade etti. 14 temmuzda Yassıada mahkûmları ve siyasî firarîlerin affına karar verildi. AP Meclis grubunda Nurcuların da affı istendi, aksi taktirde AP oylarına ihanet edileceği ileri sürüldü. 15 temmuzda Meclis, 21 Mayısçıların toptan affını tekrar reddetti; Başbakan Demirel, « Atıfeti daha ileriye götüremeyiz » dedi. 17 temmuzda bir bildiri yayımlayan eski Harbiyeliler, « 21 Mayısçıların toptan affı adaletin gereğidir » dediler. 18 temmuzda 21 Mayısçılar için kısmî affı kabul eden Meclis, vergi suçlarını da af kapsamına aldı. 19 temmuzda sabaha kadar çalışan milletvekilleri, 141. ve 142. madde suçlarını affın dışında bırakan kanunu çıkardı.
22 temmuzda Millet Partisi, Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'a başvurarak bütün 21 Mayısçıların affını istedi.
Senato Adalet Komisyonu, Yassıada mahkûmlarının affıyla ilgili maddeyi tasarıdan çıkardı. Tabiî Senatör Şükran Özkaya, konuyla ilgili olarak, « Yassıada sanıklarının tüm haklarının iadesi, 27 Mayıs'a karşı olmanın bir ifadesidir » dedi.
28 temmuzda Senato affı görüşmeye başladı.
30 temmuzta Millet Partisi tekrar Cumhurbaşkanı Sunay'a başvurarak Af Kanunu'nu veto etmesini istedi ve « Af, 27 Mayıs Devrimi'ni mahkûm eder hale getirilmiştir » dedi.

Celal Bayar.

DİE Başkanı Alpat: 21 000 kamu çalışanı okuma-yazma bilmiyor

1 temmuz - Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanı Sabahattin Alpat, Türkiye'de 268 913 kamu çalışanı bulunduğunu, bunlardan 20 908'inin hiç okuma-yazma bilmediğini açıkladı.

Esrarengiz rapor

12 temmuz - 7 temmuzda Cumhuriyet Senatosu'nda konuşan Tabiî Senatör Haydar Tunçkanat, esrarengiz bir rapor (!) göstererek, ABD'nin Türkiye'nin içişlerine karıştığını gösteren bir belgeyi ifşa etti. « Çok gizli » kaydını taşıyan rapor 4 maddeden oluşuyor. Amerikalı Albay Dickson'ın imzasını taşıyan raporda, devlet cihazının muhalefete bağlı kimselerin ellerinde olduğu, subayların büyük çoğunluğunun reform taraftarı olup körü körüne İnönü'ye bağlı oldukları yazıyor. Tunçkanat'ın okuduğu bu rapor günlerce tartışma konusu oldu. 12 temmuzda Tunçkanat, esrarengiz raporda nötralize edilecek diye belirtilen önemli kişilerin adlarını basına açıkladı. ABD Büyükelçisi rapor için, « Albay Dickson'ın imzası taklit edilmiştir » açıklamasını yaptı. Başbakan Demirel ise, « Raporun bir DP'li veya AP'li tarafından yazıldığı izlenimi verilmek isteniyor » diyerek Tunçkanat'ı ispata çağırdı ve « Aksi halde müfteri durumuna düşecektir » dedi.

Ortak Pazar, Türkiye'ye engeller çıkarıyor

28 temmuz - Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması'na (GATT) imza koyan ve yerli sanayi ile mamulleri korumaya amaçlayan ülkelerle 1964'de yeniden başlayan gümrük görüşmelerinde Ortak Pazar ülkeleri, Türkiye'ye zorluk çıkarıyor. Her ülke, kendi ekonomik yapısına göre gümrük kanunları çıkararak, ithal edilecek mallara gümrük duvarları koyuyor. Yine bazı ülkeler kendi aralarında anlaşmalar yapıyor. Cenevre'de yapılan görüşmelerde İsveç, İngiltere, ABD ve Ortak Pazar ülkeleri, Türkiye'nin sanayiini korumak için 1953'te GATT'a katılırken verdiği bazı tavizleri kaldırmak istemesine karşı çıkıyorlar.

Boğaz'da facia, bir gezi motoru battı

Hürriyet

Boğazda gece iki motor çarpıştı

48 KİŞİ DENİZE DUŞTU BİR ÖLU VAR 13 KİŞİ DE KAYIP

7,5 milyon liralık kalpazanlık ortaya çıktı

DÜN ANKARA'YA GELEN

Bazzaz: Darbe ile ilgili 53 kişi tevkif edildi dedi

Askeri doktorun otosunda kesik baş bulundu

Güzel Sofiya ortadan kayboldu

Genç kadın Almanya'dan yeni gelmişti

Komşusu başına şarap şişesi vurarak öldürdü

4 temmuz - 3 temmuz gecesi Yeniköy ile Beykoz arasında bir deniz faciası meydana geldi. Türk - Alman Dostluk Derneği'nin düzenlediği Adalar ve Boğaz gezintisi için kiralanan Yeni Galatasaray dolmuş motoru, gündüz Adalar'ı dolaştıktan sonra gece saat 21.00'de Boğaz'a döndü. Motor, Sarıyer'den Yeniköy'e gelirken, Boğaz seferini yapmakta olan Şehir Hatları'nın Vaniköy vapuru karşısına çıktı. Vapurdan kurtulmayı başaran motor, arkasından gelen tomruk yüklü bir takayla çarpıştı. Çarpışma sonucu, motorda bulunan 48 kişi denize düşerken, motor tamamen sulara gömüldü. Çevreden yetişen balıkçılar denize düşenlerden çoğunu kurtarmayı başardılar, bir yolcunun ise cesedi çıkarıldı. 4 temmuz günü yapılan açıklamada kazada 11 kişinin öldüğü bildirildi.

Demirel tabiî senatörleri tehdit etti

26 temmuz - Af Kanunu tasarısının Senato'da engellenmesi üzerine 24 temmuzda bir demeç veren Başbakan Demirel, « Tabiî senatörlük müessesesi münakaşa yaratacak bir kurum haline gelmiştir » dedi. Bu demece ilk cevap MP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı'dan geldi. Bölükbaşı, « Bu davranış milletin idrakine karşı bir zulümdür » dedi. Tabiî senatörler de 26 temmuzda bir bildiri yayımlayarak Başbakan Demirel'e cevap verdiler. Bildiride, « İktidar, Anayasa'yı değiştirmek peşinde » denildi.

CHP sosyalist değil

7 temmuz - Cumhuriyet Halk Partisi Senato ve Meclis ortak grubunda konuşan Genel Başkan İnönü, « Partimiz sosyalist değildir » dedi. İnönü, CHP'nin « ortanın solu »nda bir parti olduğunu vurgulayarak, günlerdir süren tartışmaları da noktaladı.

1966

Ağustos

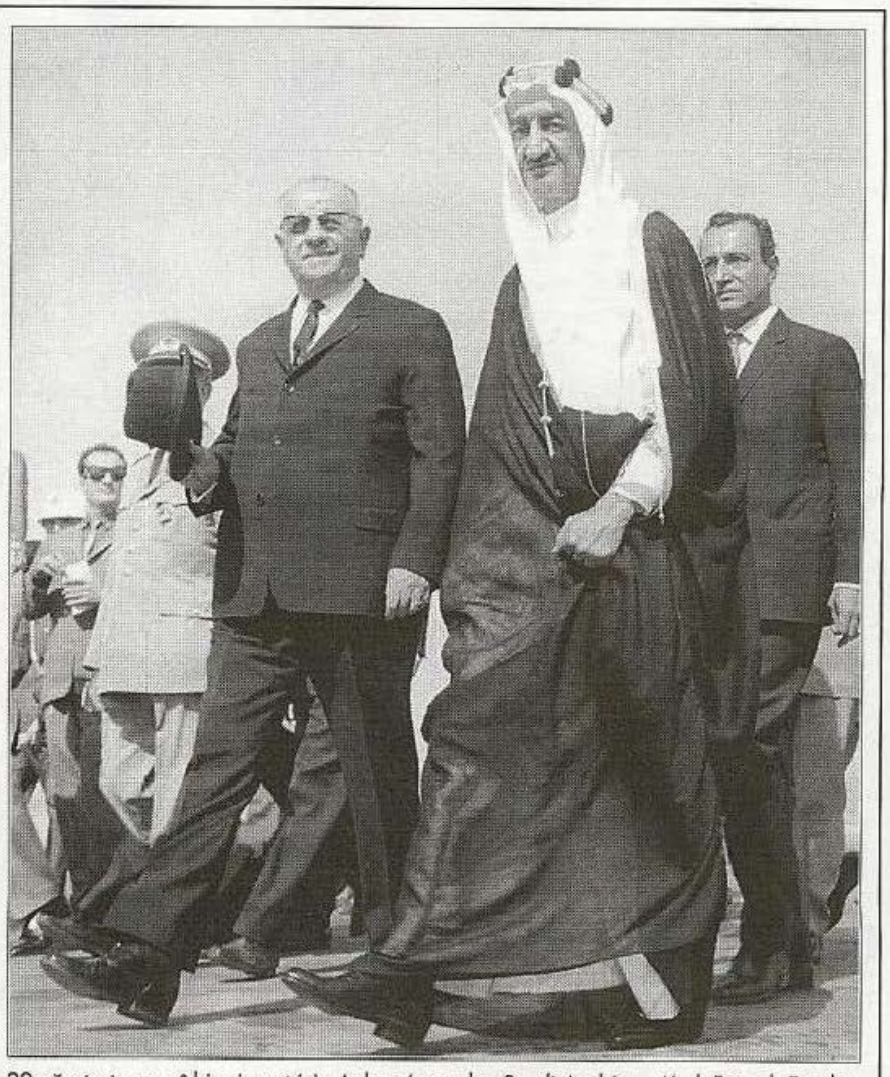
1. Senato, Af Kanunu tasarısını kabul etti. ☞
3. Af Kanunu tasarısı, Meclis'te kanunlaştı. ☞
3. Meclis tatile girdi; memura zam kasıma kaldı. ☞
3. 27 temmuzda yürüyüşe başlayan Çorum Belediyesi temizlik işçileri Ankara'ya ulaştı. ☞
5. Kıbrıs'ta çatışmalar yeniden başladı.
6. Başbakan Demirel, « Milletin iradesi her türlü tasallutu yok etmeye muktedirdir » dedi.
9. Cumhurbaşkanı Sunay, Af Kanunu'nu onayladı; tahliyeler başladı. ☞
12. CHP Parti Meclisi bir bildiri yayımladı; CHP'de « ortanın solu » ağır bastı. ☞
13. Kıbrıs'ta 1 Türk'ün öldürülmesi, Ankara'da büyük tepki yarattı.
13. Çin'de, Mao Zedong Kültür Devrimi'ni başlattı.
16. Bulgaristan Dışişleri Bakanı İvan Başev geldi.
17. NATO'ya bağlı olmayan « çekirdek birlikler » kuruldu.
19. Doğu'da deprem; Muş, Bingöl ve Erzurum'da 3 162 kişi öldü. ☞
23. Ticaret Bakanı Macit Zeren, görevinden istifa etti.
25. Sümerbank mamullerine yüzde 3,8-9,3 oranında zam yapıldı.
25. Türkiye-Irak sınırı kolera salgını nedeniyle kapatıldı.
27. Sümerbank mamullerine yapılan zam geri alındı.
28. Denizli'de trenle otobüs çarpıştı; 25 yolcu öldü.
28. « Ölüm yürüyüşü »ne çıkan Çorumlu işçiler İstanbul'a 60 km kadar yaklaştı. ☞
29. Suudî Arabistan Kralı Faysal, resmî bir ziyaret için Ankara'ya geldi.
30. Piyasaya sahteleri sürülünce 500 liralıklar tedavülden kaldırıldı.
30. Türkiye-Suudî Arabistan görüşmeleri başladı. Kral Faysal için suikast ihbarı yapıldı.
31. Çorum Belediyesi temizlik işçileri İstanbul'a ulaştı. ☞

Af çıktı, tahliyeler başladı

9 ağustos - Cumhuriyet Senatosu 1 ağustosta, muhalefet gruplarının hazır bulunmadığı bir oturumda Af Kanunu tasarısını, 4 ret oyuna karşılık 85 kabul oyuyla onayladı.
3 ağustosta Meclis, Senato'dan geçen Af Kanunu tasarısı'nı kabul ederek kanunlaştırdı.
Bazı çevreler, bu kanunla Anayasa'nın ihlal edildiğini ileri sürdüler. Başbakan Demirel 6 ağustosta bir basın toplantısı düzenleyerek, « Milletin iradesi her türlü tasallutu yok etmeye muktedirdir » dedi.
Cumhurbaşkanı Sunay, Af Kanunu'nu gecikmeyle 9 ağustosta İstanbul'da imzaladı. Derhal yürürlüğe konan kanunla cezaevlerinden tahliyelere başlandı. Yeni Af Kanunu'na göre, Yassıada mahkûmlarının tümü, 21 Mayısçıları bir kısmı aftan yararlanıyor, idam mahkûmlarının cezaları 30 yıl ağır hapse çevriliyor, vergi ve döviz kaçakçılığı gibi cezalar da kısmî af kapsamına sokuluyor.

Cumhuriyet Halk Partisi ortanın solundadır

12 ağustos - Genel Başkan İnönü başkanlığında toplanan Cumhuriyet Halk Partisi Meclisi, yapılan çalışmalar hakkında bir bildiri yayımladı.
Bildiride, Parti Meclisi'nde uzun tartışmalara yol açan « ortanın solu » görüşünün slogan olarak ağır bastığı bildirildi. Cumhuriyet Halk Partisi'nin programıyla « ortanın solu »nda bir parti görünümünde olduğu belirtilerek, « Parti Meclisi, 'ortanın solu' deyimini ve tanımlamasını her partilinin lüzum gördüğü ölçüde dile getirmesini ve değerlendirmesini tabiî sayar » kaydı bildiriye geçirildi.
CHP Parti Meclisi'nin yayımladığı bildiride ayrıca hükûmet hakkındaki görüşlere de yer verildi ve « Adalet Parti iktidarının müspet icraat ve lüzumlu kanunlar bakımından yaptığı hiçbir şey yoktur » denildi.

29 ağustosta resmî bir ziyaret için Ankara'ya gelen Suudî Arabistan Kralı Faysal, Esenboğa Havaalanı'nda kendisini karşılayan Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'la birlikte.

Muş'un Varto İlçesi'nde deprem bir aydır ikinci defa vuruyor.

Varto'da deprem: 3 162 ölü

19 ağustos - Muş'un Varto İlçesi'nde meydana gelen şiddetli deprem büyük can ve mal kaybına yol açtı. Gündüz saatlerinde meydana gelen ve Richter ölçeğine göre 6,5 şiddetinde olduğu tespit edilen deprem, Erzurum'un Hınıs İlçesi ve Bingöl'de de can ve mal kaybına neden oldu. Çok sayıda ev ve işyerinin ağır hasar nedeniyle kullanılamaz hale geldiği bildirilen bölgede kurtarma çalışmaları sürüyor.

Yapılan hasar tespit ve kurtarma çalışmaları sonucu ölü sayısının 3 162'ye ulaştığı, bunlardan 2 394'ünün Varto İlçesi merkez ve köylerinde yaşayan vatandaşlarımız olduğu belirlendi.

Varto'da bir ay önce de bir deprem olmuş, 12 kişi ölmüştü.

Çorum Belediyesi temizlik işçileri 34 gün ürüdü

31 ağustos - İşten çıkarılmalarını protesto etmek amacıyla 27 temmuzda yürüyüşe geçen Çorum Belediyesi temizlik işçileri İstanbul'a ulaştı. Çorum Belediyesi, 54 temizlik işçisi adına Türk-İş'e bağlı Genel-İş Sendikası'yla imzaladığı toplu sözleşmenin ardından işçileri memur kadrosuna geçirmiş, sonra da işlerine son vermişti. Bunun üzerine seslerini kamuoyuna ve yetkililere duyurmak amacıyla yürüyüşe geçen işçiler, 3 ağustosta Ankara'ya ulaştı ve Anıtkabir'de saygı duruşunda bulundu.

Genel-İş Sendikası'nın, Çorum Belediyesi'nin işçileri memur kadrosuna geçiren kararının iptali için açtığı dava üzerine Danıştay, 5 ağustosta yürütmeyi durdurma kararı verdi. Ancak Çorum Belediyesi'nin bu son kararı uygulamaması üzerine işçiler, 15 ağustosta İstanbul'a doğru yürümeye başladılar. 34 günde toplam 716 km yürüyerek İstanbul'a ulaştılar ve Taksim Atatürk Anıtı'na çelenk koydular.

Temizlik işçilerinin yürüyüşü yurtiçinde ve yurtdışında büyük ilgi uyandırdı. İskandinav ülkeleri, İngiltere, Avusturya ve Belçika işçileri, yürüyüşçülere parasal yardımda bulundu.

Memura zam yok

3 ağustos - « Yorucu » bir çalışma döneminden sonra Af Kanunu'nu çıkaran Meclis, 1 kasımda toplanmak üzere tatile çıktı. Böylece memurlara zam tasarısının görüşülmesi « bir başka bahara » kaldı. Zamla ilgili çalışmaları yürüten komisyon, memura avans verilmesini kararlaştırdı.

Çin Halk Cumhuriyeti'nde Mao Zedong, Kültür Devrimi'ni başlattı.

1966

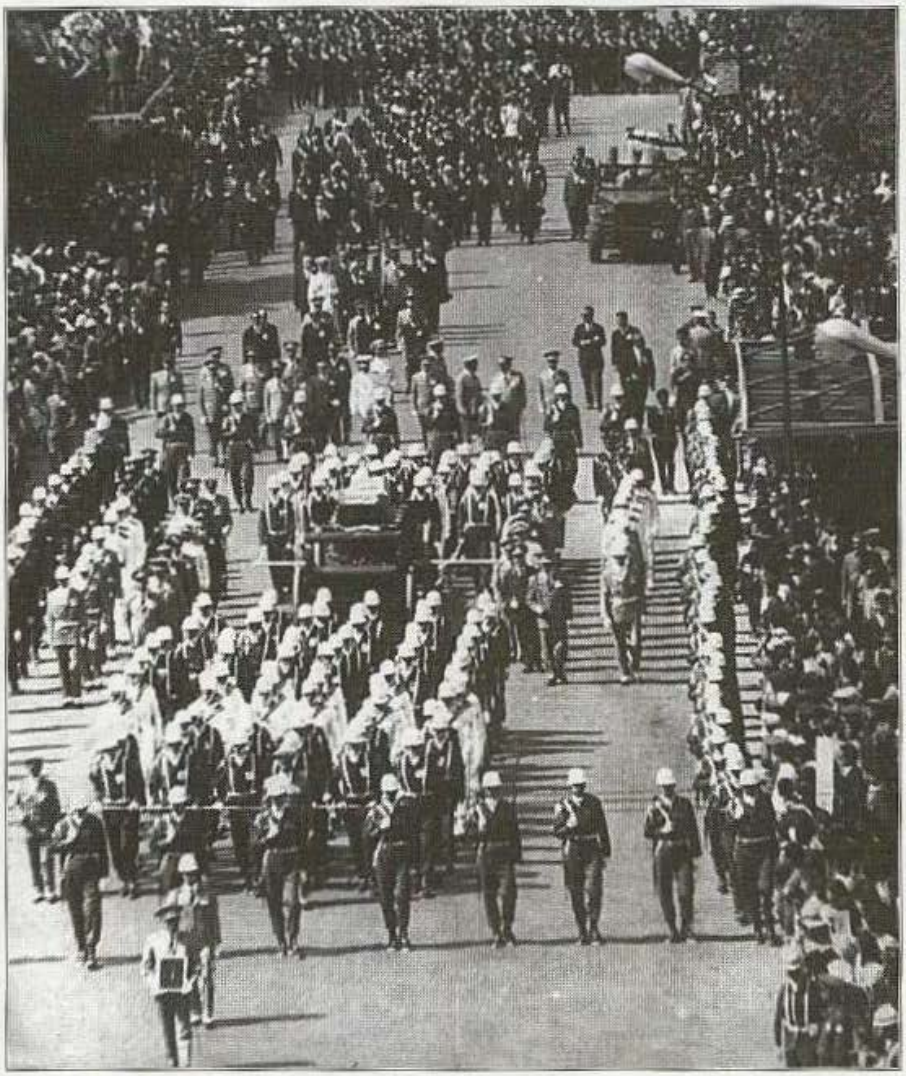
Eylül

2. Suudî Arabistan Kralı Faysal, Ankara'dan İstanbul'a geçti; « dinin istediği yoldan işbirliği » diledi. ☞
2. İstanbul'da suya 61 kuruş zam yapıldı.
3. CKMP Genel Başkanı Alparslan Türkeş Başbakan Demirel'i « ciddiyetsizlikle » suçladı. ☞
6. Yargıtay Başkanı İmran Öktem, « Gerici akımlar tehlikeli hal aldı » dedi. ☞
6. Ticaret bakanlığına Sadık Tekin Müftüoğlu getirildi.
8. Gazeteci İlhami Soysal kaçırılarak feci şekilde dövüldü. ☞
15. Maratoncu İsmail Akçam, Balkan şampiyonu oldu.
16. Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil, ABD askerî yardımının yetersiz olduğunu söyledi.
18. Eski Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel toprağa verildi. ☞
18. Kıbrıs'ta silahlar tekrar patladı.
20. İzmir Yarımca Petrokimya Tesisleri'nin temeli atıldı.
21. CHP Genel Sekreteri Kemal Satır, « partiyi aşırı uçlara götürenlerin » tasfiyesini istedi.
23. Resmî bir ziyaret için Ankara'ya gelen Afganistan Başbakanı Muhammed Haşim Nayvandval, bağırsağı tıkanınca ameliyat edildi.
23. Kıbrıs'ta 12 Türk köyü ablukadan kurtarılamıyor.
24. CHP Genel Başkanı İnönü, « İktidar aşırı sağı harekete geçirdi » dedi. ☞
27. Ordu, Danıştay kararlarını uyguladı; emekli edilen 20 subay Silahlı Kuvvetler'e geri döndü.
28. Başbakan Demirel, « Bazı kurtarıcılar türemiştir » dedi.
29. Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil, Birleşmiş Milletler'de Kıbrıs için « şerefli » çözüm yolu istedi.

ÖLÜM

14. Türkiye'nin 4. Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel. ☞

Cemal Gürsel öldü

Türkiye'nin 4. Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in cenazesi.

18 eylül - 14 eylül günü vefat eden Türkiye Cumhuriyeti'nin 4. Cumhurbaşkanı, 27 Mayıs Devrimi'nin lideri Orgeneral Cemal Gürsel, Anıtkabir'de Hürriyet Şehitleri yanındaki ebedî istirahatgâhına defnedildi.

Gürsel'in 17 eylülde Gülhane Askerî Tıp Fakültesi Hastanesi'nden alınan naaşı Millet Meclisi'nde katafalka kondu ve halkın ziyaretine açıldı.

Şubat 1966'dan ölüm günü 14 eylüle kadar 7 ay 7 gün boyunca bitkisel hayatta kalan Cemal Gürsel'in başında doktorlar ve hemşireler 24 saat nöbet tuttu.

Gürsel'in ölümü üzerine 27 Mayıs Devrimi'ni yeren yazılar yayımlayan Ankara *Adalet* ve İstanbul *Son Havadis* gazeteleriyle bazı gençlik kuruluşları hakkında soruşturma açıldı. Gürsel'in ölümünün eski Başbakan Adnan Menderes'in idam yıldönümüne denk düştüğünü belirten bu gazeteler, bu durumu, « Allah'ın işareti » şeklinde yorumladılar. 27 Mayıs yandaşı gençler de bu gazeteleri yaktılar.

Türkeş Başbakan Demirel'i suçladı

3 eylül - Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi Genel Başkanı Alparslan Türkeş, Başbakan ve Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel'i « ciddiyetsizlikle » suçladı.

Genel Başkan Türkeş iktidar tarafından verilen çeşitli sözlerin yerine getirilmeyişine değinerek, « Hükûmetin başı, benim sözüm senettir, diyor. Misal olarak, Personel Kanunu en geç haziran ayında yürürlüğe girecektir, diye söz verdi, ama bugüne kadar bir şey olmadı. En hafif tabirle bu ciddiyetsizliktir. Ciddî bir devlet adamı ancak yapabileceği şeyleri söylemeli, söylediklerini de mutlaka yapmalıdır » dedi.

Bülent Ecevit ve ortanın solu

24 eylül - CHP Istanbul İl Kongresi'nde bir konuşma yapan Genel Başkan İnönü, aşırı sağın CHP'yi dinsizlik ve komünistlikle suçladığını belirterek, « İktidar aşırı sağı hareketete geçirdi » dedi. İnönü gerici cereyanların Meşrutiyet'ten beri ilerici ve reformcu hareketlere set çektiğini belirterek, « Şimdi de Atatürk ve 27 Mayıs dile dolanmıştır » dedi.

Daha sonra söz alan Genel Sekreter Kemal Satır da, « İktidar dini istismar ediyor » şeklinde konuştu.

Kongrede, Zonguldak Milletvekili Bülent Ecevit'in konuşması büyük ilgi çekti. 41 yaşındaki Ecevit, 1 saat süren konuşmasında « ortanın solu »nun ne olduğunu değil, ne olmadığını anlatmaya çalıştı.

Faysal, dinin istediği yoldan işbirliği diledi

2 eylül - Resmî ziyaretlerde bulunmak üzere 29 ağustosta Türkiye'ye gelen Suudî Arabistan Kralı Faysal, İstanbul'da yaptığı konuşmada, « Arzumuz, dinin istediği yoldan işbirliğidir » dedi. CHP Zonguldak Milletvekili Bülent Ecevit, Suudî Arabistan'ın Türkiye'ye telkin ettiği bu pakt için, « Yabancı petrol şirketleri, Müslüman Ortadoğu milletlerini uyutmak ve onları kolayca ve uzun süre sömürmek için bu yola başvuruyorlar » dedi.

Boğaz'da 2 avcı feribotu infilak etti

8 eylül - İstanbul Boğazı'nda, Beykoz önlerinde demirli bulunan donanmaya ait 2 avcı botu gece saat 20.15'te infilak ettikten sonra yanarak battı.

AB-5 ve AB-8 avcı botlarında meydana gelen patlama sonucu bir er kayboldu, 2 astsubay ile 5 er yaralandı.

Avcı botlarındaki şiddetli patlama Beykoz, Çubuklu ve Paşabahçe semtleriyle Boğaz'ın Rumeli kıyısındaki Yeniköy ve Sarıyer çevresinde hemen bütün binaların camlarının kırılmasına neden oldu.

İlhami Soysal.

Gazeteci İlhami Soysal kaçırıldı ve dövüldü

8 eylül - *Akşam* gazetesinin Ankara temsilcisi İlhami Soysal, Ankara'da evinden çıktığı sırada 3 kişi tarafından zorla bir otomobile bindirilip şehir dışına kaçırıldı ve feci şekilde dövüldükten sonra Ankara'ya 16 km mesafede, Çayyolu Köyü civarında arabadan atıldı. Gazeteci Soysal, « Bu şahısların Millî İstihbarat Teşkilatı üyelerinden olduğu kanısındayım » derken, olaya siyasî partiler de tepki gösterdiler. Türkiye İşçi Partisi, « faşist metotların kullanılışı » diyerek olayı kınadı. Cumhuriyet Halk Partisi ve Adalet Partisi de Soysal'a birer geçmiş olsun telgrafı yolladılar.

İlhami Soysal son aylarda, bazı ordu ileri gelenleri, özellikle Genelkurmay Başkanı Cemal Tural'ın davranışlarını eleştiren yazılarıyla dikkat çekiyordu.

Gericilik tartışması

12 eylül - 6 eylüldeki adlî yılın açılış töreninde bir konuşma yapan Yargıtay Başkanı İmran Öktem, gerici ve sağcı akımların ülke üzerindeki tehlikelerine değinerek, « Nurculuk gibi, Müslümanların çoğunluğu tarafından İslam akideleriyle telifi mümkün olmayan gerici ve sağcı akımlar yurtiçinde çok tehlikeli bir hal aldı. Doğruyu gören vatandaşların dikkatine » dedi.

Bu konuşma büyük yankı uyandırdı ve İmran Öktem'in görevinden alınacağı söylentileri yayıldı. Ayrıca istifa edebileceği de söylenen Öktem, 8 eylülde bir açıklama yaparak, « Böyle bir niyetim yok. Göreve devam edeceğim » dedi.

Bu konudaki gelişmeleri yakından izleyen Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, Öktem'i 12 eylülde Çankaya Köşkü'ne davet ederek 1 saat kadar süren bir görüşme yaptı, konuşması hakkında bilgi aldı.

Yargıtay Başkanı İmran Öktem.

Varto depremi için gelen yardımın akıbeti (!)

2 eylül - Batı Almanya basını, 19 ağustosta meydana gelen Varto depremiyle ilgili olarak, deprem bölgesinin durumu ve Almanya'dan gönderilen yardımların kullanılış şekli hakkında ağır eleştiriler yaptı ve suçlamalarda bulundu.

Bild gazetesi, Almanya'dan uçakla Erzurum'a gönderilen 33 teknik uzmanla hiçbir yetkilinin ilgilenmediğini, bu uzmanların şimdilik otel odalarında tahtakurusu avıyla meşgul olduklarını yazarken, *Süddeutsche Zeitung* ise, yöre halkının, Alman gazetelerinin muhabirlerine, « Eğer bize yardım yapmak istiyorsanız, sakın para olarak göndermeyin, çünkü hükûmet bu paraları cebine aktarır, bizim elimize hiçbir şey geçmez » dediklerini açıkladı. Yazının devamında, deprem bölgesindeki resmî yapıların bile hırsızlık yüzünden çürük malzemeyle yapıldığını, bu yüzden can kaybının yüksek olduğundan bahsedildi.

Anlaşıldığına göre, millî felaketleri bile istismardan kaçınmayan bazı fırsat düşkünleri, Varto için yurtdışından gönderilen ve halka dağıtılan malzemeleri ucuza toplayarak büyük şehirlerde yüksek fiyattan satıyorlar.

Siirt-Diyarbakır karayolunda silahlı soygun

3 eylül - Siirt-Diyarbakır yolunda, Ağaçköprü Jandarma Karakolu'ndan yalnızca 3 kilometre uzaklıkta, Kefendül mevkiinde, jandarma elbisesi giymiş silahlı 9 haydut, sabahın erken saatlerinde 8 aracı durdurarak 35 yolcuyu soydu.

Haydutlar, araçlardaki yolcuların üzerinde buldukları yaklaşık 30 000 lira tutarındaki nakit ile saat, radyo, teyp gibi değerli eşyaları alarak kaçtılar.

Soygundan sonra dağa kaçtıkları anlaşılan haydutları yakalamak için bölgedeki jandarma birlikleri seferber oldu.

1966

Ekim

2. Cumhurbaşkanı Sunay, resmî ziyaret amacıyla İran'a gitti.
2. Televizyon yayınına, 1968 sonunda başlanacağı açıklandı.
4. DPT Ekonomik Planlama Dairesi Başkanı Baran Tuncer görevinden ayrıldı.
5. Başbakan Demirel, Almus Barajı'nın açılışında, « Din hürriyeti baskı ve istismar vasıtası olamaz » dedi.
5. Diyanet İşleri Başkanı İbrahim Elmalı hakkında, « hilafeti geri getirme » çabası içinde olduğu iddiasıyla soruşturma açıldı. ☞
7. Başbakan Demirel Merzifon'da, « Elmalı'yı İsteriz » pankartlarıyla karşılandı. ☞
7. İlk Türk otomobiline « Anadol » adı verildi. ☞
8. CHP Genel Başkanı İnönü, « İrtica derdi geniş ve teşkilatlı olarak var » dedi.
15. YTP Kurultayı toplandı; Genel Başkan Ekrem Alican görevinden çekildi. ☞
16. Türk Millî Futbol Takımı, Moskova'da oynanan maçta SSCB'yi 2-0 yendi.
16. CHP Genel Başkanı İnönü'nün, eski Başbakan Menderes ve arkadaşları hakkındaki idam cezalarının infaz edilmemesi için Millî Birlik Komitesi'ne yazdığı mektup açıklandı. ☞
17. Birlik Partisi kuruldu. ☞
18. CHP 18. Kurultayı toplandı; Genel Başkan İnönü, « Cumhuriyet Halk Partisi sosyalist değildir ve olmayacaktır » dedi. ☞
18. YTP genel başkanlığına, Isparta Milletvekili İrfan Aksu seçildi. ☞
21. Diyanet İşleri Başkanı İbrahim Elmalı görevinden alındı. ☞
21. CHP 18. Kurultayı'nda İnönü yeniden genel başkan seçildi. ☞
24. Zonguldak Milletvekili Bülent Ecevit, CHP genel sekreteri seçildi. ☞
25. Diyanet İşleri Başkanlığı'na, Ali Rıza Hakses atandı. ☞
28. Maliye Bakanı İhsan Gürsan görevinden istifa etti.

Zonguldak Milletvekili Ecevit Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri oldu.

Bülent Ecevit CHP Genel sekreteri

24 ekim - 18 ekimde Ankara'da toplanan Cumhuriyet Halk Partisi 18. Kurultayı çalışmalarını tamamlayarak sona erdi.
Kurultayın açılışında bir konuşma yapan Genel Başkan İsmet İnönü, « Cumhuriyet Halk Partisi sosyalist değildir ve olmayacaktır » dedi. Kurultay başkanlığına Muammer Aksoy seçilmesi « solcular » için bir zafer olarak kabul edildi. Kurultayın ikinci gününde delegeler arasında « ortanın solu » kavgası yaşandı, delegeler yumruk ve tekmelerle birbirlerine girdiler. Kayseri Milletvekili Profesör Turhan Feyzioğlu « ortanın solu »na karşı çıkarken, bir diğer bilim adamı Kocaeli Milletvekili Profesör Turan Güneş aksine « ortanın solu »nu savundu.
21 ekimde yapılan seçimde, kurultaya katılan 1 220 delegeden 929'unun oyunu alan İsmet İnönü yeniden genel başkan seçildi. Diğer aday Kasım Gülek 230 oy aldı. Parti Meclisi de « karma » şekilde oluşturuldu.
Kurultay « ortanın solu »nu, Cumhuriyet Halk Partisi'nin politik çizgisi olarak kabul etti. İnönü, « Bu kurultay yeni bir sahaya açılış kurultayı oldu » dedi.
Genel Başkan İnönü başkanlığında 24 ekimde toplanan Parti Meclisi, Zonguldak Milletvekili Bülent Ecevit'i 31 oyla genel sekreter seçti. Robert Kolej mezunu 41 yaşında bir gazeteci olan Ecevit, CHP'ye ve memlekete, kurultayın benimsediği tutuma bağlı kalarak hizmet edeceğini söyledi.

Laiklik, İslam dininin yayılmasını engelliyor

8 ekim - İstanbul'da düzenlenen « Türkiye'de Laiklik ve Diyanet İşleri » konulu bir konferansta, laiklik adı altında İslam dininin propagandasının ve dolayısıyla da yayılmasının engellendiği ileri sürüldü.
Dinleyicilerden bir kısmı, « İslam dinine dil uzatanları bir daha seçmeyeceğiz » diye bağırarak, hakkında hilafeti geri getirme çabası içinde olduğu gerekçesiyle Türk Ceza Kanunu'nun 163. maddesine aykırı davranmaktan soruşturma açılan, Diyanet İşleri Başkanı İbrahim Elmalı'nın görevinden uzaklaştırılmak istenmesini protesto ettiler.

İnönü'nün mektubu

16 ekim - CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün, Yassıada mahkûmlarının idam cezalarının infaz edilmemesi için 13 eylül 1961'de Devlet Başkanı ve Başbakan Cemal Gürsel'e yazdığı mektubun içeriği CHP Genel Sekreteri Kemal Satır tarafından açıklandı. Mektubun açıklamasına, Talat Aydemir'in *Akşam* gazetesinde yayımlanan hatıralarında, İnönü'nün idamlara taraftar olduğunun ima edilmesi yol açtı.
İnönü mektubunda, « Memleketin bugünkü halinde ne kadar az sayıda olursa olsun, ölüm kararlarının tasdik ve infazı yüksek millî menfaatlere her suretle aykırıdır » dedikten sonra, idamların infazının « siyasî partiler arasında ve memlekette manen huzur teessüsünü » imkânsız kılacağına işaret ediyor.

Ali Rıza Hakses Diyanet İşleri başkanı

25 ekim - 21 ekimde İbrahim Elmalı'nın görevden alınmasıyla boşalan Diyanet İşleri başkanlığına Ali Rıza Hakses atandı.
Elmalı'nın görevden alınması konusu günlerdir kamuoyunu meşgul ediyordu. 5 ekimde İstanbul Basın Savcılığı, merkez vaizi Mehmet Küçük'ün bir gazeteye gönderdiği « Elmalı, hilafeti geri getirmek için çalışıyor » şeklindeki mektubu ihbar olarak kabul ederek Elmalı hakkında, Türk Ceza Kanunu'nun 163. maddesine aykırı davranıştan soruşturma açmıştı.
Buna karşılık bazı çevreler İbrahim Elmalı'nın görevden alınmaması için Başbakan Demirel'e baskı yaptılar. 7-8 ekimde Tokat ve Amasya'ya gelen Başbakan ve AP Genel Başkanı Demirel'i bazı kişiler, « Elmalı'yı İsteriz, Görevden Alma » pankartlarıyla karşıladılar. Buna karşılık 12 ekimde AP yayın organı *Adalet* gazetesi, İbrahim Elmalı'yı şeriata dayanan bir devlet kurmak için çaba göstermekle suçladı.
Tüm bu gelişmelerden sonra hükûmet, Elmalı'yı görevden almaya karar verdi. Kararname 20 ekimde Cumhurbaşkanı Sunay tarafından imzalanarak yürürlüğe girdi.

İbrahim Elmalı.

Ali Rıza Hakses.

İlk Türk otomobili Anadol

7 ekim - Yıl sonunda satışa sunulacak ilk Türk yapımı otomobile « Anadol » adı verildi. Açılan « ad koyma » kampanyasına 86 118 kişi katıldı. Güney Afrika Cumhuriyeti ve Gana'dan bile katılan oldu. Anadol 2 kapılı, 4 silindirli ve 54 beygir gücünde olacak.

Birlik Partisi kuruldu

17 ekim - Alevî kökenli bir grup siyasetçi tarafından kurulan Birlik Partisi Türk siyasî hayatına katıldı. Partinin amblemi Hz. Ali'yi temsil eden bir aslanla, 12 imamı temsil eden 12 yıldızdan oluşuyor. Partinin programında din ve vicdan özgürlüğü ilkesine bağlılık özellikle vurgulanırken, kanuna, kamu düzenine ve genel ahlaka aykırı olmayan ibadet, dinî tören ve ayinlerin serbest bırakılması gerektiği belirtiliyor. Partinin genel başkanlığına emekli General Hüseyin Tahsin Berkmen getirildi.

Alican çekildi, YTP'nin yeni Genel Başkanı İrfan Aksu

18 ekim - 15 ekimde toplanan YTP Kurultayı, yeni genel başkanını seçerek çalışmalarını tamamladı. Kurultaydan bir gün önce genel başkanlıktan çekileceğini açıklayan partinin kurucusu Ekrem Alican, kurultayın ilk gününde bu kararını uyguladı. Yapılan seçimdeyse genel başkanlığa, Isparta Milletvekili İrfan Aksu getirildi.

16 ekimde Moskova'da oynanan maçta Sovyetler Birliği'ni 2-0 yenen Türk Millî Futbol Takımı.

1966

Kasım

1. Çanakkale Boğazı'nda kaza; Derince araba vapuru bir Rus şilebiyle çarpıştı; Derince battı, 7 kişi öldü. ☞
5. AP Genel Başkanı Demirel İstanbul İl Kongresi'nde yaptığı konuşmada, « Macera devri kapandı » dedi. ☞
7. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğrenci boykotu başladı.
7. Türk Tarih Kurumu Atatürk'ün « Bursa Nutku »nu 1933'te söylediğini açıkladı.
8. TİP Yönetim Kurulu üyesi Profesör Sadun Aren, Başbakan Demirel'i suçladı.
11. Balıkesir Milletvekili Cihat Bilgehan, Maliye bakanı oldu.
13. Adana'da halk, ABD'ye ait binalara saldırdı. ☞
15. Başbakan Demirel sosyalizme çattı. ☞
16. Osman Bölükbaşı, MP genel başkanlığı görevinden istifa etti.
18. Varto depremindeki yolsuzluk olaylarıyla ilgili olarak Meclis araştırması açılması kararlaştırıldı.
18. İstanbul Boğazı'nda kaza; Romen bandralı Ploieşti tankeri Bereket adlı balıkçı motorunu batırdı, 7 balıkçı öldü. ☞
19. CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, Başbakan Demirel'in huzuru bozduğunu söyledi.
20. OECD, Türkiye'nin ödeme dengesinin bozulduğunu açıkladı.
20. TİP 2. Büyük Kongresi Malatya'da toplandı; Genel Başkan Mehmet Ali Aybar, « Demirel'in tehditlerine gülüp geçeriz » dedi.
24. Mehmet Ali Aybar yeniden TİP genel başkanı seçildi.
27. AP 3. Büyük Kongresi Ankara'da toplandı. ☞
28. AP 3. Büyük Kongresi'nde TİP'in kapatılması istendi. ☞
28. Süleyman Demirel yeniden AP genel başkanı seçildi. ☞

AP Genel Başkanı ve Başbakan Süleyman Demirel kendisine tezahürat yapanları selamlarken, eşi Nazmiye Hanım memnun bir halde arkasında görülüyor.

AP 3. Büyük Kurultayı yapıldı

29 kasım - 27 kasımda başlayan AP 3. Büyük Kurultayı'nda yapılan seçimde genel başkanlığa yeniden Süleyman Demirel seçildi. Demirel 1 239 oy alırken, diğer aday Sakarya Milletvekili Kadri Eroğan'a 175 oy çıktı.

Kurultay öncesi Ankara Palas'ta verilen yemekte konuşan Demirel, « Eski Başbakan Menderes'e plan fikrini ben verdim » dedi. Daha önceki birçok demecinde Batı ülkelerinde plan olmadığını söyleyen ve karşı çıkan Demirel'in bu çelişkisi dikkat çekti.

İkinci gün bazı delegeler TİP'in kapatılmasını istediler ve « sol »a şiddetle çattılar. Demirel konuşmasında Atatürk'ün « Bursa Nutku » konusuna geniş yer ayırdı. Demirel, « Atatürk'e aidiyeti son derece şüpheli bu demeç, tahriklerle harekete geçirilmek istenen masum kimselerin karşısına Ata'nın bir vasiyeti, bir direktifi olarak konmaktadır » dedi.

Yeniden genel başkan seçilen Demirel'in iki yıl öncesine göre değiştiği görüldü. Eskiden hayli tutuk konuşan, cümlenin hakkını veremeyen Demirel'e, bu kurultayda bir rahatlık geldiği gözlendi.

Hürriyet
AMERİKALI ERLER KADINLARA SARKINTILIK EDİNCE
Galeyana gelen Adanalılar bina ve otoları tahrip ettiler
Eceline susamıştı
İsrail Birlikleri Urdün'e Hücum etti
Şehirdeki büyük "Arama-Tarama,,
Demirel: "AP, milî bünyeyi korumaya azimli"

Adana'da ABD'ye karşı gösteri

14 kasım - 8 Amerikalı askerin Adana'da sinema çıkışı kadınlara elle sarkıntılık yapması olaylara yol açtı. Olayın duyulması üzerine 13 kasımda meydana gelen Amerikan aleyhtarı gösterilerde ABD Konsolosluğu, ABD Kızılhaç Merkezi ve Amerikalıların oturduğu binalar halk tarafından tahrip edildi.

Yaşanan bu olaylar sonucu, 14 kişi gözaltına alınırken adliye binası önünde toplanan büyük bir grup, « Kahrolsun komünistler » diye bağırarak gösteri yaptı.

İçişleri Bakanı Faruk Sükan Adana'daki olaylar karşısında, « Kanunlar müsamahasız tatbik edilecektir » dedi.

Romen tankeri Boğaz'da bir motora çarptı; 7 ölü

18 kasım - Çanakkale Boğazı'ndaki deniz kazasından sonra, yeni bir deniz kazası da İstanbul Boğazı'nda meydana geldi.

Sabah saat 05.00'te, Romen bandıralı bir tanker, içinde 10 kişi bulunan bir balıkçı motoruna arkadan çarparak batırdı. 7 balıkçı sulara gömülerek öldü, diğer 3 balıkçı ise çevreden yetişen balıkçılar tarafından kurtarıldı.

İlhami Soysal'a yapılan saldırı ve Silahlı Kuvvetler

22 kasım - *Akşam* gazetesi Ankara temsilcisi İlhami Soysal'ın, 8 eylülde şehir dışına kaçırılarak dövülmesi olayında kullanılan Albay Raci Tekin'e ait Buick marka otomobil, Niğde'nin Aksaray İlçesi'nin bir köyünde bulundu. İlhami Soysal kendisini döven iki astsubayı da teşhis etti.

Silahlı Kuvvetler'in bu saldırı olayına karıştığına dair ileri sürülen savlar üzerine, Genelkurmay Başkanlığı bir açıklama yaparak konunun adalete intikal ettiğini bildirdi ve bu konuda yayın yapılmamasını istedi.

Çanakkale'de facia; araba vapuru Rus şilebiyle çarpıştı

1 kasım - Çanakkale - Eceabat arasında çalışan Derince araba vapuru, saat 21.15'te bir Rus şilebiyle çarpışarak battı. Kaza sonucu 7 kişi boğularak öldü, 101 kişi ise kurtarıldı.

Çarpışmadan sonra, bir süre Rus şilebinin bordasında asılı kalan araba vapurundaki yolcular ve mürettebat, Rus şilebi, gümrük muhafaza motorları ve diğer tekneler tarafından kurtarılarak Rus şilebine nakledildi.

Derince vapuru daha sonra 20 dakika içinde tamamen sulara gömüldü.

Üniversite bilim için siyaset yapar

2 kasım - Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde yeni ders yılına başlanırken, « Üniversite ve Politika » konulu ilk dersi veren Profesör Cahit Talas, « Üniversitenin zaman zaman siyasetin içine girdiğini söyleniyor. Üniversite siyaset yaparsa bir partinin menfaati için değil, ancak bilim için siyaset yapar » dedi.

Talas, Atatürk ilkelerine karşı bir durum olduğu zaman üniversitenin tarafsız kalamayacağını, hukuk anlayışı içinde her fikrin tartışılabileceğini belirtti.

Radyo sanatçıları grev yapacaklar

4 kasım - İstanbul Radyosu'nda görevli Türk ve Batı müziği sanatçıları, 17 aralık cumartesi gününden itibaren grev yapacaklarını söylediler.

Türkiye Müzisyenler Sendikası yöneticileri grev sebeplerini açıklamak amacıyla düzenledikleri basın toplantısında az para aldıklarını öne sürerek, TRT'yi suçladılar.

Türkiye Müzisyenler Sendika Genel Başkanı Şerif Yüzbaşıoğlu meseleyle ilgili konuşmasında, TRT'nin tamamen çiftlik zihniyetiyle yönetildiğini, hiçbir iş yapmadan binlerce lira alanlar olduğunu belirterek, « TRT sanatçıyı istismar ediyor. Ucuza aldığını pahalı satıyor, yani karaborsacılık yapıyor » dedi.

Başbakan Demirel'in konuşmaları Senato'da tartışıldı

24 kasım - Demirel, 5 kasımda İstanbul İl Kongresi'nde yaptığı konuşmada, « Adalet Partisi, Demokrat Parti'nin akıbetine sürüklenmek isteniyor. Macera devri kapandı » dedi. Bir gün sonra İzmir İl Kongresi'nde de, Fransa'daki bir darbe girişimi karşısında 200 000 kişinin bir günde silahlandığını söyleyerek halkı, bir ihtilal girişimi durumunda orduya karşı silahlanmaya davet etti.

12 kasımda Bursa İl Kongresi'nde, « Kurulu nizamı yıkmak isteyenlere karşı, gayet tabiî ki milletin direnme hakkı vardır » dedi, 15 kasımdaki Adana İl Kongresi'nde de sosyalizme çattı.

Son olarak 19 kasımda, « Son Fatih » olarak karşılandığı AP Gençlik Kolları Kongresi'nde, « Hiç kimse tehlike rüzgârı estiremez » dedi.

AP Genel Başkanı ve Başbakan Süleyman Demirel'in yaptığı son konuşmalar, 24 kasımda Senato'da görüşüldü. Senatörler, Demirel'in « ateşi körükler » nitelikteki demeçlerinin toplumsal gerilimi artırdığını ileri sürdüler.

Osman Bölükbaşı, MP genel başkanlığı görevinden istifa etti.

1966

Aralık

1. Maliye Bakanı Cihat Bilgehan, Türkiye'nin dış borcunun 1,2 milyar liraya yükseldiğini açıkladı.
1. 1967 yılı bütçesi 19 665 000 000 lira olarak bağlandı.
2. Genelkurmay Başkanı Cemal Tural rejime bağlı olduğunu açıkladı. ☞
2. Türkiye Millî Talebe Federasyonu Kongresi'nde kopma. ☞
5. Petrol konusunda Meclis araştırması açılmasına karar verildi.
6. ÇKMP Aydın Milletvekili Reşat Özarda görevinden istifa etti.
7. Başbakan Demirel, « Türkiye'nin meseleleri 10 yılda halledilir » dedi.
7. Erzurum 247. Piyade Alayı'nda patlama; 65 er şehit oldu. ☞
12. Hakkâri'nin AP'li Belediye Başkanı Mikail İlçin, « Doğu'da dağ kanunları hüküm sürüyor » dedi. ☞
13. AP Meclis grubunda hükûmet eleştirildi.
14. Bir Türk savaş filosu, polis harekâtı için Akdeniz'e açıldı; Kıbrıs'a silah taşıyan Çek şilebi konusunda Çekoslovakya'ya nota verildi.
15. Çekoslovakya, Kıbrıslı Rumlara silah sevkiyatını durdurdu.
16. Meclis zabıtlarındaki tahrifatla ilgili Meclis araştırması açılması kabul edildi.
20. SSCB Başbakanı Aleksey Kosigin, Ankara'ya geldi. ☞
21. Gazeteci İlhami Soysal, kendisini Genelkurmay Başkanı Cemal Tural'ın dövdürdüğünü ileri sürdü.
22. Edirne Senatörü ve eski Millî Eğitim Bakanı Tahsin Banguoğlu, CHP'den ihraç edildi. ☞
25. CHP'de « ortanın solu » yüzünden kavga çıktı. ☞
27. Benzine 7,35, gazyağına 8,8, motorine de 10,2 kuruş zam yapıldı.
27. SSCB Başbakanı Aleksey Kosigin, Türkiye'den ayrıldı. ☞

Bursa Nutku mahkemelik

27 aralık - Bornova Cumhuriyet Savcılığı'nın, 28 nisan 1960 olaylarının yıldönümünde Atatürk'ün « Bursa Nutku »nu bildiri halinde yayımlayan Ege Üniversitesi Fikir Kulübü'ne, siyasetle uğraştığı iddiasıyla açtığı dava Asliye Hukuk Mahkemesi'nde sonuçlandı. Mahkeme, kulübün « Bursa Nutku »nu yayımlamakla siyasetle uğraşmadığına ve faaliyetinin devamına karar verdi. Mahkeme, konuşmanın Atatürk'e ait olup olmadığını Türk Tarih Kurumu'ndan sordu ve alınan cevapta konuşmanın Atatürk'e ait olduğu bildirildi.

Başta siyasîler olmak üzere uzun süredir kamuoyunda tartışmalara neden olan Atatürk'ün 1933 tarihli « Bursa Nutku »nun metni şöyle:

« Türk genci inkılapların ve rejimin şahidi ve bekçisidir. Bunların lüzumuna, doğruluğuna herkesten çok inanmıştır. Bunları zayıf düşürecek en küçük veya en büyük kıpırtı ve hareket duydu mu, bu memleketin polisi vardır, jandarması vardır, adliyesi vardır, ordusu vardır demeyecektir. Hemen müdahale edecek, elle, taşla, sopayla ve silahla, nesi varsa onunla kendi eserini koruyacaktır. Polis gelecektir, asıl suçluları bırakıp suçlu diye onu yakalayacaktır. Gene polis inkılap ve Cumhuriyet'in polisi değildir diye düşünecek, fakat asla yalvarmayacaktır. Mahkeme onu mahkûm edecektir. Gene düşünecek, demek adliyeyi ıslah etmek, rejime göre düzenlemek lazım diyecek; onu hapse atacaklar; kanun yolundan itirazlarını yapmakla beraber Meclis'e telgraflar yağdırıp haklı ve suçsuz olduğu için tahliyesine çalışılmasını istemeyecek. Diyecek ki: 'Ben inanç ve kanaatimin icabını yaptım, müdahale ve hareketimde haklıyım. Eğer buraya haksız olarak gelmişsem bu haksızlığı meydana getiren sebep ve âmilleri düzeltmek benim vazifemdir'.

İşte benim anladığım Türk gençleri ve Türk gençliği ».

Doğu'da dağ kanunu hüküm sürüyor

12 aralık - Hakkâri'nin Adalet Partili Belediye Başkanı Mikail İlçin, Ankara'da düzenlediği basın toplantısında, « Doğu'ya tecrübesiz idareci gönderilmesinden, Doğu'nun devlet memuru için bir sürgün, bir ceza yeri olarak kullanılmasından » yakındı ve « Bu şartlar altında Doğu Anadolu illerine gelen idarecisi, jandarması, 'Bundan daha öteye süremezler' zihniyetiyle hıncını vatandaştan almakta, vatandaşa tasavvur edilmeyecek zulüm yapmaktadır. Doğu'da dağ kanunu hüküm sürmektedir » dedi.

Erzurum 247. Piyade Alayı'nın yatakhanesinde patlama; 65 er şehit

Hürriyet

10

Askerî yatakhanedeki soba infilâk edince...

65 ER YANARAK ÖLDÜ

Günlerdir aranan polis katili Gangster İrfan metresinin evini saran polislerden birini vurup, yaralı ele geçti

Yangına nöbetçi erin sobaya bir bidon benzin dökerek ateşlemesi sebep oldu. 29 da ağır yaralı var

EGE'DE DENİZ FACİASI

7 aralık - Erzurum'un Dumlu bucağındaki 247. Piyade Alayı'nın bir koğuşunda benzin bidonunun patlaması sonucu çıkan yangınla 65 er şehit oldu, 29 er de ağır yaralandı.

Facia saat 23.30 sıralarında, erlerin istirahate çekilmesinden bir süre sonra meydana geldi. Nöbetçi er koğuştaki sobayı benzin kullanarak yakmaya kalkışınca, soba birdenbire parlayarak yanındaki benzin bidonunun patlamasına yol açtı. Patlamayla birlikte büyük bir yangın çıktı. Bu arada koğuşta uyumakta olan erler uyanarak panik içinde çıkış kapısına doğru yöneldiler. Yaşanan izdiham sonucu ölü sayısı arttı.

SSCB Başbakanı Aleksey Kosigin (ortada) Cumhurbaşkanı Sunay'la (solda).

Kosigin Türkiye'de

27 aralık - Bir haftadır Türkiye'de bulunan Sovyetler Birliği Başbakanı Aleksey Kosigin, ülkemizden ayrıldı. Kosigin'in 20 aralıkta başlayan ziyareti Türk-Sovyet ilişkilerinde yeni bir gelişmeyi gösteriyor. Eski Başbakan Suat Hayri Ürgüplü'nün 1965'te Moskova'ya yaptığı ziyareti iade eden Kosigin, Başbakan Demirel'le yaptığı görüşmelerde, « İlişkilerimizi Atatürk-Lenin dönemine döndürmek istiyoruz. Biz ilişkilerimizin askerî alan dışında çok sıkı olmasından yanayız » dedi. Demirel buna, « Biz içtenlikle Türk-Sovyet ilişkilerinin geliştirilmesinden yana olmuşuzdur. Hükûmette bulunduğumuz son 14 aylık süre içinde bu hususa büyük bir özen gösterdik. Bu ilişkileri daha da geliştirmek için ne yapmak gerekiyor sorusu üzerinde düşünüyorum » diye cevap verdi. Kosigin'in görüşmeler sırasında Demirel'e U2 casus uçaklarının Sovyetler Birliği üzerindeki uçuşlarının yasaklanmasından duyduğu memnuniyeti belirttiği öğrenildi.

Orgeneral Cemal Tural.

Tural demokrasiye sadakatini açıkladı

3 aralık - 2 aralıkta Başbakan Süleyman Demirel, Genelkurmay Başkanı Cemal Tural'ın emekliye sevki için kararname çıkarıldığı yolundaki haberleri yalanladı ve « Bu girişimler orduyu politika içine çekme davranışlarıdır, orduyu rahat bırakın » dedi.

Aynı gün Genelkurmay Başkanı Tural bir mesaj yayımlayarak, demokrasinin dünyanın en mütekâmil rejimi olduğunu ve bu ülkünün kendi benliğini de sardığını açıkladı.

Demirel, 3 aralıkta beraberinde Genelkurmay Başkanı Cemal Tural ve kuvvet komutanları da olduğu halde Hirfanlı ve Kesikköprü barajlarında incelemelerde bulundu.

TMTF'nin Sakarya kongresinde sağ ve sol akımlar arasında kopma

2 aralık - Türkiye Millî Talebe Federasyonu'nun Sakarya'da yapılan kongresinde önce Sencer Güneşsoy başkan seçildi. Ancak bu seçimi onaylamayan bir grup Genel Kurul toplantısını sürdürerek tekrar seçime gitti, bu defa da Ekrem Özer genel başkanlığa getirildi.

Ortanın solu tartışması bir türlü bitmiyor

25 aralık - Edirne Senatörü ve eski Millî Eğitim Bakanı Tahsin Banguoğlu, 22 aralıkta Haysiyet Divanı kararıyla, Cumhuriyet Halk Partisi'nden ihraç edildi.

Banguoğlu, « Ben Atatürkçüyüm, İnönücü olmayı reddettim. Onun için de partiden ihraç edildim » dedi. Banguoğlu, « Benim atılmam biraz uzun sürdü. Adnan Menderes'le Fuad Köprülü'yü 24 saatte ihraç ettiklerini hatırlıyorum. Ben ortanın soluna karşı çıktım. Ortanın solunun Atatürk'le bir ilgisi yoktur. Ortanın solu üstü örtülü bir sosyalizmdir » diye düşüncelerini açıkladı.

25 aralıkta aynı konuda Parti Meclisi'nde tartışma çıktı; üye Yaşar Akal, grup yönetim kurulunun milletvekilleri arasında, « ortanın solu »nda olanlarla olmayanlar arasında ayırım yaptığını söyledi. Profesör Turhan Feyzioğlu bunun « hayasızca » bir yalan olduğunu ileri sürdü. Parti Meclisi'nde « ortanın solu » tartışması devam etti, Genel Sekreter Bülent Ecevit eleştirileri cevapladı.

Ambarlı Santralı açıldı

28 aralık - İstanbul'da Küçükçekmece yakınlarında, Avcılar'ın sahil kesiminde kurulan Ambarlı Termik Elektrik Santralı'nın ilk ünitesi Başbakan Süleyman Demirel tarafından işletmeye açıldı.

Başbakan Demirel santralın açılış töreni sırasında konuşmasını yaparken, işletmeye açılan tesislerden çıkan gürültülere işaret ederek, « Hizmete giren bu önemli eserin sesi bizim sesimizi bastırdığı için fazla konuşmayacağım » dedi.

1966 yılı sonu itibariyle işletmeye giren Ambarlı Termik Santralı'nın birinci ünitesinde 110 000 kW-sa elektrik enerjisi üretilecek. Yakıt olarak fuel-oil'la çalışacak santralın ikinci ünitesinin yaklaşık 5-6 ay sonra, üçüncü ünitesinin ise 1969 yılında devreye girecek açıklandı.

Ambarlı Santralı'nda üretilen elektrik enerjisinin, İstanbul'un enerji açığını tamamen kapatması planlanıyor.

Boraks yabancı hâkimiyetine geçmek üzere

17 aralık - Cumhuriyet Halk Partisi Merkez Yönetim Kurulu üyesi eski Enerji Bakanı Hüdai Oral yaptığı basın toplantısında, Türkiye'de madenlerin işletilmesiyle ilgili bazı sorunlara değinerek, füzelerde kuru yakıt olarak kullanılan ve sanayide önemli yeri olan boraks madenlerinin yüzde 80'inin yabancı şirketlerin eline geçmek üzere olduğunu belirterek, bu durumun Türkiye için büyük tehlikeler yaratacağını söyledi.

Oral, yabancı şirketlere işletme imtiyazı verilmemesini de istedi.

1967

Ocak

1. Cumhurbaşkanı Sunay, askerî darbe söylentilerini yalanladı.
2. Türk-İş'ten ayrılan sendikacılar Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nu (DİSK) kurma kararı aldılar.
4. Aşırı milliyetçi görüşleriyle tanınan Antalya Milletvekili Osman Yüksel Serdengeçti, AP'den ihraç edildi.
6. Meclis'te AP'liler ile TİP'liler dövüştü.
11. CHP Genel Başkanı İnönü bir bildiri yayımlayarak, Genel Sekreter Bülent Ecevit'in çalışmalarının kurultay kararlarına uygun olduğunu belirtti. ☞
15. Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil Kahire'de Kıbrıs konusunu görüştü.
16. Başbakan Süleyman Demirel, Boğaz Köprüsü yapımının II. Beş Yıllık Kalkınma Planı'na alındığını açıkladı.
17. İstanbul'da et fiyatlarına zam yapıldı; etin kilo fiyatı 21 liraya yükseldi.
21. Millî Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu'ndan 8'i profesör 13 kişi istifa etti.
22. Ankara'da yürüyüş yapan Türkiye Millî Talebe Federasyonu yöneticisi 6 kişi tutuklandı. ☞
24. Millî Eğitim Bakanı Orhan Dengiz'le ilgili gensoru önergesi Meclis'te reddedildi.
24. Turhan Feyzioğlu CHP Meclis ve Senato gruplarını ortak toplantıya çağırdı. 185 üyeden 88'i çağrıya uydu.
27. Amerikalı astronotlar Virgil Grissom, Edward White ve Roger Chaffee Cap Kennedy Uzay Üssü'nde yapılan bir deneme çalışması sırasında kabin içinde yanarak öldüler.
29. Ziraî krediler yüzde 25 artırıldı; 63 738 çiftçinin toplam 50 milyon liralık borcu ertelendi.
30. Şair ve yazar Hasan Hüseyin Korkmazgil, « Kızılırmak » adlı kitabında komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle tutuklandı.

CHP'de « ortanın solu » tartışması, Feyzioğlu ile Ecevit'in arasını açtı

Turhan Feyzioğlu.

CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit.

14 ocak - CHP Parti Meclisi 8 gün süren çalışmalarından sonra yayımladığı bildiride, Genel Sekreter Bülent Ecevit'in çalışmalarının onaylandığı belirtildi. Bildiriye, « CHP sosyalist değildir » ibaresi konulmadı. Aralarında Turhan Feyzioğlu'nun da bulunduğu 8 üye bildiriyi imzalamadı. Turhan Feyzioğlu, Emin Paksüt, Orhan Öztrak, Ferit Melen, Turan Şahin, Coşkun Kırca, Süreyya Koç ve Fehmi Alpaslan'dan oluşan bu muhalefet grubu « Sekizler » diye adlandırılıyor.
Genel Başkan İnönü, 3 ocakta yaptığı konuşmada bildiriyi imzalamayan Feyzioğlu ve arkadaşları için, « Hareket bana karşıdır, gereğini yapacağım » dedi. Feyzioğlu, İnönü'nün sert çıkışı karşısında, « Biz kimseye karşı değiliz » demek zorunda kaldı. 9 ocakta CHP Merkez Yönetim Kurulu, Sekizler'e ikaz ve ihtar anlamı taşıyan bir bildiriyle girişilen hareketi « tecavüz » olarak nitelendirdi. 11 ocakta İnönü bir bildiri yayımlayarak Ecevit'e destek verdi. Çekişme giderek Ecevit ile Feyzioğlu sürtüşmesine dönüştü. Ecevit, « Feyzioğlu eskiden benimle aynı görüşteydi » dedi. Feyzioğlu, Ecevit'i dolambaçlı yollardan sosyalizm yapmaya çalışmakla suçladı. Ecevit « ortanın solu » ile Türkiye'de topraksız köylünün kalmayacağını ileri sürdü.

Öğrencilerin siyasî eğilimleri

27 ocak - Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde doktora tezi olarak yapılan bir ankette, öğrencilerin siyasî parti eğilimleri tespit edildi. Yapılan ankete göre, üniversite öğrencilerinin yüzde 47,4'ü CHP'yi, yüzde 12'si AP'yi, yüzde 6'sı TİP'i, yüzde 0,9'u MP'yi, yüzde 0,4'ü CKMP'yi ve gene yüzde 0,4'ü de YTP'yi tercih ediyor. Öğrenci derneği yöneticilerinden, yüzde 24,8'inin TİP'i, yüzde 7,3'ünün AP'yi, yüzde 1,8'inin YTP'yi, yüzde 0,9'unun da CKMP'yi tuttuğu tespit edildi.

Yunanlılar alındı

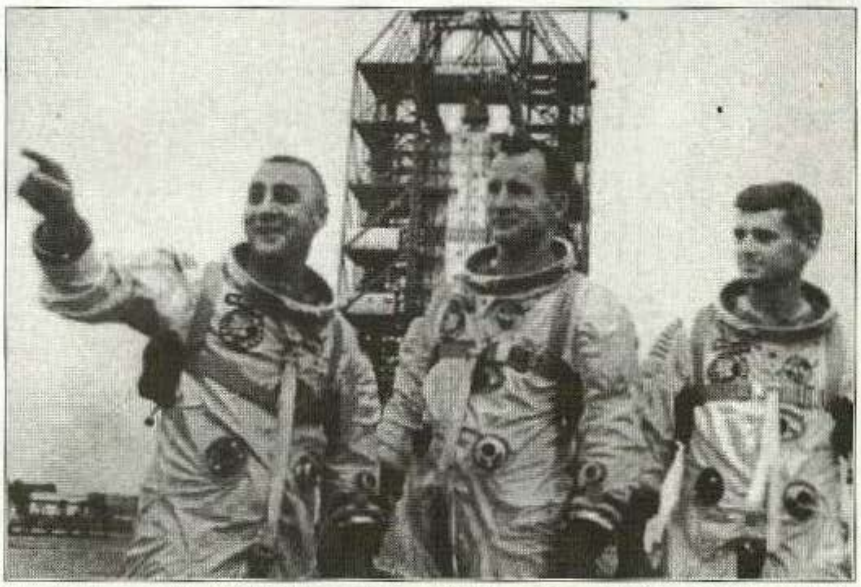
7 ocak - Yunanistan'ın geçici hükûmet Dışişleri Bakanı Ekonomokuras, Türkiye'nin Kıbrıs meselesini kuvvet yoluyla çözme tehdidinde bulunduğunu ileri sürerek, « Kuvvet daima kuvveti doğurur ve tahribe yol açar » dedi. Çağlayangil, Meclis'te yaptığı konuşmada yarım milyon nüfuslu Kıbrıs Devleti'ni kolayca ezebileceğini söylemiş ve « İsterse ağababaları yardıma koşsun, onlar da nasibini alır » demişti. Yunanlıların en çok bu « ağababa » sözüne alındığı belirtildi. Yunan gazeteleri de Çağlayangil'in konuşmasını manşetten vererek, « Türk tutumu sertleşiyor » dediler.

Türkiye Millî Talebe Federasyonu'nda bina kavgası

23 ocak - Türkiye Millî Talebe Federasyonu'nda bina meselesi devam ediyor.
2 aralık 1966'da Sakarya'daki kongrede yapılan ikinci seçimde başkan olan Ekrem Özer'in, federasyon binasına ihtiyatî tedbir konulması talebiyle açtığı davaya karşılık, daha önce başkan seçilen Sencer Güneşsoy'un da açtığı itiraz davası sonucu, 19 ocakta bina yediemin olarak Doçent Nevzat Yalçıntaş'a verilmek istendi, ancak buna karşı çıkan gençler polisle çatıştı. Sonuçta bina mühürlenerek, polise engel olmaya çalışan 7 öğrenci gözaltına alındı.
Federasyondaki olaylar 20 ocakta da devam etti, « sağ » ve « sol » diye iki gruba bölünen federasyon üyesi gençler, binayı kendilerine mal etmek istediler. 21 ocak günü mühürlü binaya girerek bayrak asan ve bildiri dağıtan 5 yönetici tutuklandı.
22 ocakta polisin tutumunu protesto amacıyla Ankara'da bir yürüyüş yapan Türkiye Millî Talebe Federasyonu yöneticisi 6 kişi daha gözaltına alındı.
23 ocakta, şu ana kadar 71 üniversite öğrencisinin mahkemeye verilmesine neden olan, Türkiye Millî Talebe Federasyonu binasındaki mührün kaldırılması isteği mahkeme tarafından reddedildi.

Demirel'den Ordu'ya methiye

31 ocak - Başbakan Süleyman Demirel, « Herkes aklını başına toplasın ve hangi dala bindiğini iyice tespit etsin » dedi. Bu uyarı, Genelkurmay Başkanı Cemal Tural'ın orduya yayımladığı bir genelgenin tartışma konusu edilmesi üzerine yapıldı. Grupta söz alan Çorum Milletvekili Abdurrahman Güler de, « Sayın Genelkurmay Başkanı'na karşı girişilen bu iğrenç ve art niyetli tecavüzler durdurulmalı ve suçlular Türk adaletinin demir pençesine teslim edilmelidir » dedi.
Orgeneral Cemal Tural'ın yayımladığı genelgeyle « devlet içinde devlet kurma » hevesini ortaya koyduğu ileri sürülmüş, AP'liler ise komünizme karşı uyanık olunmasını emreden bu genelgeyi zamanında yapılmış olumlu bir uyarı olarak nitelendirmişlerdi. Tural'ın genelgesinin bir gazetede yayımlanması partileri iyice karıştırmıştı.
Sert bir demeç veren Başbakan Demirel, Genelkurmay Başkanı Cemal Tural'ı savunarak, « Demokrasiyi yıkmaya matuf her türlü maceracı teşebbüslerin karşısına, hayatlarını istihkâr ederek dikilenleri ve mert göğüslerini siper edenleri gizli emellerinin tahakkukuna engel sayarak, kahraman Türk Silahlı Kuvvetler mensuplarına alçakça tarizler yönetenler, kanunlarımızın ve Türk adliyesinin pençesinden kurtulamayacak ve mukadder akıbetlerini bulacaklardır » dedi.

Amerikalı astronotlar Virgil Grissom, Edward White ve Roger Chaffee, Cap Kennedy Uzay Üssü'nde yapılan bir deneme çalışması sırasında kabin içinde yanarak öldüler.

Millî Eğitim Bakanlığı'nda neler oluyor?

28 ocak - 200 öğretmenin görev yerinin değiştirilmesi ve öğretmenler üzerindeki baskıların artması üzerine, Millî Eğitim Bakanı Orhan Dengiz hakkında verilen gensoru önergesi 24 ocaktaki oturumda Meclis'te reddedildi. Bunun üzerine 28 ocakta Demirel'le 1 saat 15 dakika süren bir görüşme yapan CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, öğretmenlerin şikâyetleri ve öğrenci kuruluşlarının sorunlarını Başbakan'a ilettiğini belirtti. İnönü, « Öğretmenlere baskı ve öğrenci çatışmaları huzursuzluk yaratıyor. Demirel'den arkadaşlarını uyarmalarını istedim » dedi.

Moskova'da bir Türk diplomat intihar etti

3 ocak - Moskova Büyükelçiliği Müsteşarı Sadi Çoruk Moskova'daki evinde kendini asarak intihar etti. Türkiye'nin Moskova Büyükelçisi Hasan Esat Işık, Çoruk'un intiharıyla ilgili olarak, bu konuda herhangi bir şey söyleyemeyeceğini, olayın sebebi ve cereyan tarzını bilmediğini açıkladı. Işık, Sadi Çoruk'un intiharının, bir süre önce Ankara'da intihar eden Emniyet Genel Müdürlüğü Önemli İşler eski Müdürü Selahattin Tukyu'yla bir bağlantısı olup olmadığı şeklindeki bir soruya, « Hiçbir şey söyleyemem. Selahattin Tukyu'yu Moskova'ya gidip geldiği zamanlar tanımıştım » diye cevap verdi. Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil aynı konuyla ilgili olarak, « İntihar sebebi tamamen şahsîdir. Politik hiçbir sebep yoktur » şeklinde bir açıklama yaptı.

İki yüksekokulda boykot

9 ocak - Gazi Eğitim Enstitüsü'nde 1200 öğrenci, okullarında sosyal hareketlere izin veren müdürleri Nuri Ersoy'un Millî Eğitim Bakanlığı tarafından görevinden alınmasını protesto etmek amacıyla sabahtan itibaren derslere girmemeye başladılar. Bu arada yeni müdür Zekaî Baloğlu'nun okulun konferans salonunda düzenlediği toplantıda söz alan bir öğrenci, « Enstitü'deki sosyal hareketler hükûmeti korkutmaktadır. Bu bilinçlenmeyi önlemek amacıyla yeni müdür maşa olarak buraya atanmıştır » dedi.
Öğrenciler, yeni müdürün diktatorya kuracağını söyleyerek kendilerini tehdit etmesi üzerine *Milliyet*, *Cumhuriyet*, *Akşam* gazetelerini gizlice okuduklarını belirttiler.
Diğer taraftan Orta Doğu Teknik Üniversitesi hazırlık okulunda da yaklaşık 800 öğrenci, kendilerine çocuk muamelesi yapıldığı iddiasıyla dersleri boykot ettiler. Öğrenciler bazı öğretim üyelerinin, ders sırasında yaramazlık yaptılar diye öğrencileri tek ayak üstünde durdurduklarını, kar topu oynayanlara da okuldan bir hafta uzaklaştırılma cezası verdiklerini iddia ettiler.

Gima açıldı

9 ocak - Türkiye'nin ilk büyük mağazası Gima, Ankara Kızılay'daki gökdelen binasında hizmete girdi. Avrupa'daki benzerleri örnek alınarak düzenlenen mağazada, iğneden ipliğe hemen hemen her şey satılacak. Mağazada yaklaşık 15 000 çeşit ürünün satılacağı belirtildi. Mağazanın ilk müşterilerinin en çok gıda maddeleri satılan alt kata rağbet ettikleri ve son günlerde piyasada bulunmayan yağlardan aldıkları görüldü.

1967

Şubat

1. Genelkurmay Başkanı Cemal Tural yayımladığı genelgeyi savundu. ☞
2. Senato, Genelkurmay Başkanı Cemal Tural'ın yayımladığı genelgeyi görüştü. ☞
4. CHP Küçük Kurultayı'nda konuşan Genel Başkan İnönü, « Cumhuriyet Halk Partisi sosyalist olmayacak » dedi. ☞
6. CHP Küçük Kurultayı bildirisinde, Feyzioğlu ve arkadaşlarının partiye zarar verdiği belirtildi. ☞
7. Şekere ve tuza zam yapıldı; 325 kuruş olan tozşeker 375 kuruş oldu.
11. İçişleri Bakanı Faruk Sükan, Doğu'nun eşkıyadan temizleneceğini söyledi. ☞
12. İstanbul'da bir yıllık gıda fiyatları enflasyonu: yüzde 24.
13. Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) kuruldu. ☞
14. Meclis'te bütçe görüşmeleri başladı; AP, hükûmetten sert yaptırım istedi.
16. MP, Senato'nun gereksiz olduğunu ileri sürdü.
17. Başbakan Demirel, Meclis'te 1950-1960 dönemini övdü. ☞
18. Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS) Genel Başkanı Feyzullah Ertuğrul, Ankara'dan Elazığ'ın Karagedik Köyü'ne sürüldü.
21. Irak Cumhurbaşkanı General Abdüsselam Arif 6 gün sürecek resmî bir ziyaret için Türkiye'ye geldi.
21. Hava Kuvvetleri Komutanı İrfan Tansel, Millî Devrim Ordusu'nun başkanının Tabiî Senatör Mucip Ataklı olduğunu ileri sürdü. ☞
24. İstanbul'da elektrik, havagazı ve otobüse zam yapıldı.
25. Atatürk'ün « Bursa Nutku »nu yayımlayan öğrenci beraat etti.
26. CHP yayımladığı bir bildiriyle, Silahlı Kuvvetler'in siyasî polemikler dışında tutulmasını istedi.
26. ABD, Vietnam'da Vietkong karargâhına büyük bir saldırı başlattı.
28. 1967 yılı bütçesi Meclis'te kabul edildi.

CHP'de Turan Feyzioğlu, Genel Sekreter Bülent Ecevit'e yenildi

6 şubat - 4 şubat günü toplanan Cumhuriyet Halk Partisi Küçük Kurultayı'nda bir konuşma yapan Genel Başkan İsmet İnönü, Genel Sekreter Bülent Ecevit'e « ortanın solu » sınırını aştıkları iddiasıyla karşı çıkan Turhan Feyzioğlu ve 7 arkadaşının iddialarına karşı, « Demokratik rejimi, komünist düşmanlığı perdesi altında kuşa çevirmek isteyen dikta heveslilerine yardımcı olmayacağım » dedi ve Cumhuriyet Halk Partisi'nin sosyalist olmadığını bir defa daha vurguladı.

Kurultayda Feyzioğlu'nun grup başkan vekilliğinden istifası istendi. 6 şubatta çalışmasını tamamlayan kurultay bir bildiri yayımlayarak, Feyzioğlu ve 7 arkadaşının tutumunun partiye zararlı ve tüzüğe aykırı olduğunu belirtti. İnönü, muhaliflere bir şans daha tanınmasını istedi. Bildiri taslağında yer alan « Sekizler CHP'ye komünistlik isnadı yapanlara ve dikta heveslilerine fırsat vermektedir » gibi birçok cümle İnönü'nün isteği üzerine çıkartıldı.

Turgut Özal DPT müsteşarlığına getirildi

2 şubat - Devlet Planlama Teşkilatı müsteşarlığına, Başbakanlık Özel Teknik Müşaviri Turgut Özal getirildi. DPT Müsteşar Vekili Orhan Çapcı ise, 10 ay bir hafta süren vekâlet görevinden sonra Başbakanlık özel müşavirliğine atandı.

Bir yıldır Başbakanlık Özel Teknik müşaviri olan 40 yaşındaki elektrik mühendisi Turgut Özal'ın, Başbakan Süleyman Demirel'in yakın arkadaşı olduğu ve bir zamanlar Devlet Su İşleri'nde ve Elektrik Etüt İdaresi'nde Demirel ile birlikte çalıştığı öğrenildi.

Orgeneral İrfan Tansel.

Mucip Ataklı.

Orgeneral Tansel Senatör Ataklı'yı suçladı

21 şubat - Hava Kuvvetleri Komutanı İrfan Tansel bir açıklama yaparak, « Millî Devrim Ordusu'nun başkanı Tabiî Senatör Mucip Ataklı'dır » dedi.

Orgeneral Tansel bu açıklamayı, Hava Kuvvetleri eski kurmay başkanı olan Cumhuriyet Halk Partisi Hatay Milletvekili Hüsnü Özkan'ın, « Hava Kuvvetleri Komutanı İrfan Tansel, 22 Şubat'ta bir kısım ordu mensuplarının ihtilal girişimi sırasında Eskişehir'de uyuyordu » demesi üzerine yaptı. Orgeneral Tansel ayrıca, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü'yü de suçlayarak, İnönü'nün Hava Kuvvetleri'nde ihtilale teşebbüs eden 11 subayı cezalandırmamış olduğunu iddia etti. İsmet İnönü bu tartışmaya girmekten kaçındı, Mucip Ataklı ise Tansel'in istifasını istedi.

Konuyla ilgili bir açıklama yapan Adalet Partisi Hatay Milletvekili Talat Köseoğlu da, darbe girişimcisi 11 havacı hakkında soruşturma açtırmadığı gerekçesiyle, CHP Genel Başkanı İsmet İnönü hakkında Meclis soruşturması açılmasını istedi.

Başbakan Demirel: Biz hiç zam yapmayacağız demedik ki...

17 şubat - Millet Meclisi'ndeki bütçe görüşmeleri oldukça tartışmalı geçti. Görüşmelerin dördüncü gününde eleştirileri cevaplayan Başbakan ve Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel, « Hükûmet programımızda ve seçim beyannamemizde 'Zam yapmayacağız, vergi almayacağız' diye en ufak bir şey yok » dedi.
Bütçe hakkında bilgi veren Demirel, 1960 yılından önceki 10 yıllık dönemi, yani Demokrat Parti dönemini över şekilde konuştu. İçişleri Bakanı Faruk Sükan da, Türkiye İşçi Partisi'nin komünist metotlarla çalıştığını ve kapatılması gerektiğini söyledi.
Cumhuriyet Halk Partisi grubu adına konuşan Kayseri Milletvekili Turhan Feyzioğlu, programın 2 yıldır bütçeye göre yapıldığını ileri sürdü.

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Cemal Tural.

Doğu ve Güneydoğu illerinde bahar temizliği (!)

11 şubat - İçişleri Bakanı Faruk Sükan, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun eşkıyadan temizlenmesi için bir « bahar harekâtı » hazırlandığını söyledi. Bakan Sükan, « Davudo problemi halledilmiştir. İki yakını yakalanmıştır, kendisi de yaralı olarak takip edilmektedir. Devamlı kontrol yapan seyyar ekipler 7-8 eşkıyayı ele geçirdi. Bahar harekâtıyla Güneydoğu illerimizde güvenlik tamamen tesis edilecektir » dedi.

İçişleri Bakanı Faruk Sükan.

Genelkurmay Başkanı Cemal Tural'ın yayımladığı genelge Senato'da görüşüldü

2 şubat - Genelkurmay Başkanı Orgeneral Cemal Tural, Ordu'yu komünizm tehlikesine karşı uyaran genelgesi hakkında Bandırma Hava Üssü'nde yaptığı açıklamada, « Bu tamim ilk değildir. Atatürk zamanında da milleti uyarmak için böyle tamimler yayımlanmıştır. Benim yaptığım yeni bir çığır açmak değil, son yıllarda unutulmuş olan Atatürk zamanındaki statüye dönüştür. Şöyle ki Türk Ordusu her zaman milleti uyarmada öncülük etmiştir » dedi.
Genelkurmay Başkanı Cemal Tural'ın Ordu'ya yayımladığı genelge Cumhuriyet Senatosu'nda görüşüldü. Millî Birlik Grubu adına konuşan Tabii Senatör Ahmet Yıldız, genelgeyi son derece yadırgadıklarını belirterek, « Bu metinde, sayın Demirel'in ifadelerini askerî elbise giydirilmiş olarak görmekteyiz » dedi. Cemal Tural'ın genelgesinin iktidar çevrelerinin dilini yansıttığını söyleyen Yıldız, Demirel'in de bu genelgeyi yayımlanmadan önce gördüğünü söylediğini ve övdüğünü belirtti. Yıldız, ordunun büyük bir kısmının genelgeyi üzüntüyle karşıladığını ileri sürerek, Süleyman Demirel'in 27 Mayıs'a ve devrimlere devamlı « şaşı » baktığını da sözlerine ekledi.
Daha sonra söz alan Başbakan Demirel, Genelkurmay Başkanı Tural'ın genelgesinin neden yadırgandığını anlamadığını belirtti. Konuşmasında, askerliğini Devlet Planlama Teşkilatı'nda yaptığı şeklindeki sataşmalara da karşılık veren Demirel, « Askerliğini geç yapan ne ilk ve ne de son kişi ben değilim. Beni Devlet Planlama Teşkilatı'na Genelkurmay atadı » dedi.

Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) resmen kuruldu

13 şubat - Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) 13 şubatta İstanbul'da resmen kuruldu.
Konfederasyon, Petrol-İş Sendikası'nın Paşabahçe grevini genel merkezin kararına aykırı olarak desteklediklerı gerekçesiyle Türk-İş'ten geçici olarak ihraç edilen Türkiye Maden-İş, Türkiye Lastik-İş ve Türkiye Basın-İş sendikalarıyla, Türk-İş üyesi olmayan Türkiye Gıda-İş ve Türk Maden-İş sendikalarından oluşuyor.
Konfederasyonun kuruluş dilekçesini sendika başkanları Kemal Türkler, Rıza Kuas, İbrahim Güzelce, Kemal Nebioğlu ve Mehmet Alpdündar verdi. Sendika başkanları yaptıkları açıklamada « Türk işçi sınıfının çıkarları, hakları, özgürlükleri ve onuru için bir araya geldik » dediler.
Türk-İş'in « partiler üstü » sendikacılık anlayışına karşı olan Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konferedasyonu'nun (DİSK) kurucuları, TİP'e yakınlıklarıyla tanınıyor.

1967

Mart

2. Habeşistan İmparatoru Haile Selasiye Ankara'ya geldi.
3. İstanbul'da elektriğe 5 kuruş zam yapıldı.
4. CHP Genel Başkanı İnönü « Sekizler »e çattı. ☞
9. İlk Türk zırhlısı, Gölcük Tersanesi'nde kızağa kondu.
11. Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu tasarısı tartışma konusu oldu; Başbakan Demirel, « Biz tehditten korkmayız » dedi. ☞
12. CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, sendikaları Temel Hak ve Hürriyetler Kanunu tasarısına karşı direnmeye çağırdı. ☞
14. Ankara Milletvekili Hüseyin Balan ve Amasya Milletvekili Kazım Ulusoy, MP'den istifa ederek Birlik Partisi'ne girdi.
14. CHP Genel Başkanı İnönü, kurultayı nisanda olağanüstü toplantıya çağırdı. ☞
16. CHP Parti Meclisi bir bildiri yayımlayarak, « Sekizler »in tüm tekliflerini reddetti. ☞
17. Başbakan Demirel ile üniversite profesörleri arasında Temel Hak ve Hürriyetler Kanunu tasarısı yüzünden tartışma çıktı. ☞
18. 16 kasım 1966'da görevinden istifa eden Osman Bölükbaşı, yeniden MP genel başkanlığı görevini kabul etti.
19. Başbakan Demirel pahalılıktan şikâyet eden halkla tartıştı.
20. Kıbrıs Türk toplumu lideri Rauf Denktaş, 3 yıldan beri ayrı kaldığı adaya dönme kararı aldı.
24. CHP'de Sekizler, Genel Sekreter Bülent Ecevit'i suçladı.
31. 5 bakan istifa etti. ☞

ÖLÜM

9. Gazeteci ve yazar Vâlâ Nurettin Vâ-Nû. ☞
11. Şair ve yazar Yusuf Ziya Ortaç. ☞

Ecevit: Demirel zenginleri koruyor

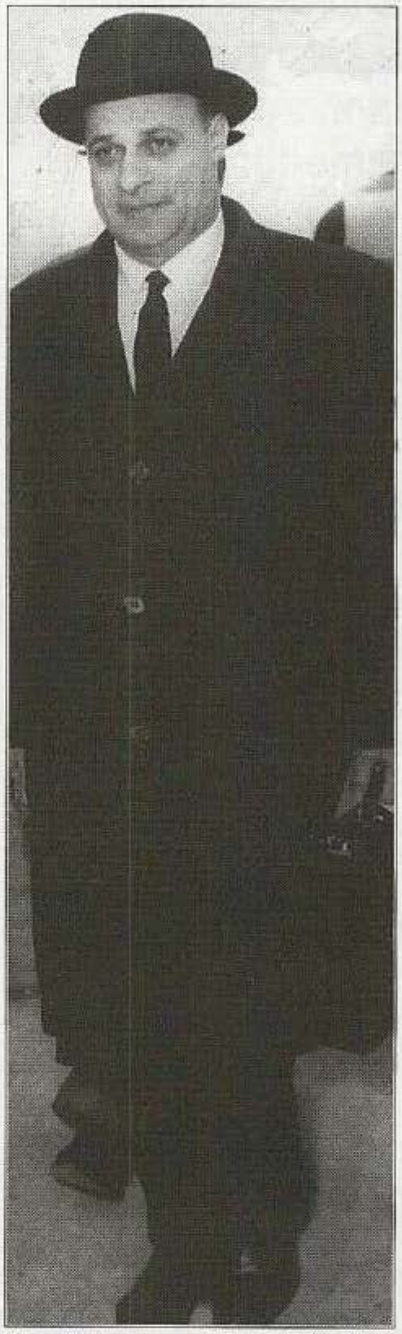
19 mart - CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, Kütahya Tavşanlı'da halka yaptığı konuşmada, « Adalet Partisi halkın sırtından bir avuç insanı zengin yapma ve bu zümrenin menfaatini koruma amacını güden bir partidir » dedi. Ecevit, « Demirel gayret istiyor. Biz de gayret istiyoruz. Ama biz, tek bir gayret sarfetmeden servet yapanlardan bu servetlerini yaparken biraz da gayret sarfetmelerini istiyoruz. Demirel sabır istiyor. Yüz yıldır sabrettiniz sonunda sefalet buldunuz » diyerek sözlerini tamamladı.

CHP kurultaya gidiyor

16 mart - CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, 4 martta yaptığı bir açıklamada, Genel Sekreter Bülent Ecevit'e karşı çıkan Sekizler'e çatarak, « Doğru yolu anlamak istemeyenlere karşı daha tesirli çareler bulacağız » dedi. İnönü 14 martta da, Sekizler'in parti içinde çıkardığı anlaşmazlığın çözümü için kurultayı nisanda olağanüstü toplantıya çağırdı. Sekizler konusu 16 marttaki Parti Meclisi toplantısında da sert tartışmalara neden oldu. Konu hakkındaki son kararı kurultayın vermesi kararlaştırıldı.

Hak ve hürriyet kavgası!

17 mart - Süleyman Demirel, AP Meclis ve Senato ortak grubunda yaptığı konuşmada, Seçim Kanunu'nun değiştirileceğini ve vatandaşın TRT'den şikâyetçi olduğunu söyledi. Demirel, aşırı cereyanlara karşı çalışmalar yapıldığını açıkladı. Temel Hak ve Hürriyetler Kanunu tasarısı hakkında da bilgi veren Demirel'e ilk tepki, bu kanunun « ortanın solu »ndaki CHP'ye karşı çıkarıldığını ileri süren CHP Genel Sekreteri Ecevit'ten geldi.
Adalet Bakanlığı'nca hazırlanmakta olan tasarı uzun süre tartışma konusu oldu. Ecevit, 12 martta yaptığı açıklamada sendikaları bu tasarıya karşı direnmeye çağırdı. Bazı profesörler de tasarıya sert tepki göstererek Anayasa'ya aykırılığını ileri sürdüler ve « Susarsak cesaretleri artacak ve iş teokratik bir devlet düzenine kadar gidecektir » dediler. Ankara Üniversitesi bir bildiri yayımlayarak tasarıya karşı çıktı. Siyasal Bilgiler Fakültesi de tasarı karşısında üzüntü ve kaygısını belirtti. Demirel, tasarıya karşı çıkanların « Ülke 1959 öncesine getirildi » sözlerine karşı, « Biz tehditlerden korkmayız, millet bizim arkamızda » dedi. Demirel 17 martta üniversitelerin tasarıya karşı çıkmaları konusunda, « Türkiye'de dört bin profesör vardır. Eğer beş kişi söylediklerime karşıysa aşırı alınganlıklarını gösterir » dedi. Profesörler, Demirel'in bu konuşmasına karşı, « Bizim gösterdiğimiz hassasiyet alınganlık mı, yoksa sorumluluk mu? » diye sordular.

Kıbrıs Türk toplumu lideri Rauf Denktaş, 3 yıldan beri ayrı kaldığı adaya dönme kararı aldı.

5 bakan, Demirel'in isteğiyle istifa etti

31 mart - 27 ekim 1965'ten bu yana işbaşında olan Birinci Demirel Hükûmeti'nden Devlet Bakanı Ali Fuat Alişan, Millî Eğitim Bakanı Orhan Dengiz, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Edip Somunoğlu, Bayındırlık Bakanı Ethem Erdinç ve Köyişleri Bakanı Sabit Osman Avcı, Başbakan Süleyman Demirel'in isteği üzerine görevlerinden istifa ettiler.

1967

Baba, beyefendi, paşam yasak !

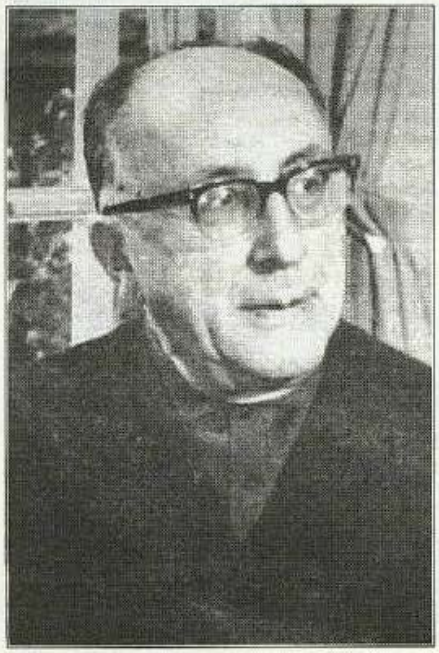
4 mart - Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay kendisine « baba », « beyefendi », « paşam » biçimlerinde hitap edilmesini yasakladı. Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri Kemalettin Gökakın'ın imzasıyla yayımlanan genelgede, Cumhurbaşkanı Sunay'ın isteği kamuoyuna duyuruldu.

Yusuf Ziya Ortaç öldü

11 mart - Yusuf Ziya Ortaç, 72 yaşında İstanbul'da öldü. Edebiyat dünyasında adını Beş Hececiler'den biri olarak duyuran Yusuf Ziya, 1923'ten itibaren, Türkiye'nin en uzun ömürlü mizah dergilerinden biri olan *Akbaba*'yı çıkardı. Roman, hikâye, oyun türlerinde de eserler veren Yusuf Ziya Ortaç, 1946-1954 arasında Ordu milletvekili olarak TBMM'de bulundu.

Vâlâ Nurettin öldü

9 mart - Gazeteci ve yazar Vâlâ Nurettin Vâ-Nû, 66 yaşında İstanbul'da öldü. Kurtuluş Savaşı yıllarında Bolu'da öğretmenlik yaparken arkadaşı Nâzım Hikmet'le birlikte Sovyetler Birliği'ne giden Vâlâ Nurettin, Moskova'da Doğu Üniversitesi'ni bitirdi. 1926'da Türkiye'ye döndükten sonra gazeteciliğe başladı; fıkra, makale, röportaj, eleştiri türlerindeki yazılarıyla tanındı. Takma adlarla hikâyeler, romanlar, radyo oyunları yazdı. 1965'te « Bu Dünyadan Nâzım Geçti » adıyla yayımladığı arkadaşı Nâzım Hikmet'le ilgili anıları geniş ilgi topladı.

Vâlâ Nurettin Vâ-Nû.

Nisan

1. Bakanlar Kurulu'nda değişiklik; 7 yeni bakan göreve geldi, 3 bakanın da yeri değiştirildi. ☞
2. CHP'li Sekizler, İzmir'de gövde gösterisi yaptı.
3. Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, ABD'ye gitti. ☞
3. Washington'daki Türk Büyükelçiliği'ne bomba atıldı; can kaybı yok. ☞
8. 152 öğretim görevlisi, İstanbul Üniversitesi Rektörü Ekrem Şerif Egeli'ye karşı tavır koydu.
8. İstanbul'da taksi ve dolmuş ücretlerine zam yapıldı.
11. « İslam devleti » kurmak isteyen 7 kişi yakalandı. ☞
12. Hamido teslim oldu. ☞
13. Hükûmet, Doğu'da Barzanî adına vergi toplanması olayına el koydu. ☞
14. TİP Sakarya Kongresi'nde Nurcular olay çıkardı; 2'si polis 6 kişi yaralandı.
15. CHP'de Sekizler'in lideri Turhan Feyzioğlu, « Asıl isyancı Genel Merkez'dir » dedi.
15. 8 milletvekili MP'den istifa etti.
18. CHP Merkez Yönetim Kurulu, Sekizler için bir bildiri yayımladı. Genel Başkan İnönü, « Cumhuriyet Halk Partisi kurtulacaktır » dedi.
21. Yunanistan'da askerî darbe: sağcı subaylardan oluşan cunta yönetime el koydu. ☞
23. TİP İstanbul Milletvekili Çetin Altan, İzmir'de saldırıya uğrayarak dövüldü.
24. CHP Ordu Milletvekili Feridun Cemal Erkin, partisinden istifa etti.
26. Başbakan Demirel, Almanya'nın eski şansölyesi Adenauer'in cenazesine katıldı.
28. CHP 4. Olağanüstü Kurultayı toplandı.
30. 48 milletvekili ve senatör CHP'den istifa etti. ☞

ÖLÜM

12. Tarihçi İsmail Hami Danişment.
18. Bilim ve siyaset adamı Ali Fuat Başgil. ☞

Kabinede değişiklik

1 nisan - Başbakan Demirel'in Bakanlar Kurulu'nda yaptığı değişiklikler Cumhurbaşkanı tarafından onaylandı. AP Senato grubunda Demirel'e, kabineye neden az senatör alındığı soruldu. Demirel ise, « Tüzük bakımından bir kabine değişikliği için size hesap verme mecburiyetinde değilim » dedi.
Kabineye giren yeni isimler şunlar: Demirel'in eski rakibi Sadettin Bilgiç (Ulaştırma bakanı), Hüsamettin Atabeyli (Devlet bakanı), Vedat Ali Özkan (Sağlık ve Sosyal Yardım bakanı), Turgut Toker (Köyişleri bakanı), İlhami Ertem (Millî Eğitim bakanı), Ahmet Türkel (Ticaret bakanı), Orhan Alp (Bayındırlık bakanı).

Ecevit: Özel sektör eliyle kalkınılmaz

7 nisan - CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, yurt gezisi sırasında gittiği Yozgat'ta yaptığı konuşmada, « Memleketin özel sektör eliyle kalkınması mümkün değildir. Özel sektör halkın sırtından geçinmeye alışmıştır. Gelip de Yozgat'ta bira fabrikası kurar mı ? » dedi.

Ali Fuat Başgil öldü

17 nisan - Ünlü hukuk hocası Profesör Ali Fuat Başgil 74 yaşında İstanbul'da öldü. 1925'te Grenoble Hukuk Fakültesi'ni bitiren Başgil, 1928'de Paris Hukuk Fakültesi'nde Boğazlar meselesine dair teziyle hukuk doktoru oldu. 1931'de Ankara Hukuk Mektebi'nde doçent, 1932'de profesör oldu. 1933'te İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde anayasa profesörlüğüne getirildi.
Başgil, öğrencileriyle tartışmayı kabul eden sayılı hocalardandı. Suskunluğa alışmış genç kuşaklara kimi zaman siyasetten söz edişi, eleştiren bakış açısı ve 1947'de kurduğu Hür Fikirleri Yayma Cemiyeti'nin çalışmalarını dolaylı yoldan üniversiteye yansıtması, kişiliğinin belirgin yanı olarak önem kazanıyordu.
Siyasî hayatın çetin çekişmelerle geçtiği 1946-1950 döneminde çokpartili demokrasiyi savunan Başgil'in 1960'a kadar siyasetle doğrudan bağlantısı olmadı; yalnız DP yöneticilerinin yakınlık ve güven duydukları bir bilim adamı olarak kaldı. 27 Mayıs'tan bir hafta kadar önce Cumhurbaşkanı Bayar tarafından Ankara'ya çağrılmış, iktidarın durumuna bir çare bulabilmek için danışmanlığına başvurulmuştu.
DP yöneticileriyle bu yakınlığı, Başgil'in ekim 1960'ta üniversiteden uzaklaştırılmasına ve yargılanmasına sebep oldu. Beraat etti. 1961 seçimlerinde Samsun'dan AP Senato üyeliğine seçildi. Ancak cumhurbaşkanlığına adaylığını koyunca 27 Mayısçıların direnmesiyle karşılaştı ve sonunda hem Senato üyeliğinden, hem de Cumhurbaşkanı adaylığından vazgeçti.
1962'de İsviçre'ye giden Başgil, Cenevre Üniversitesi'nde Türk tarihi ve dili dersleri verdi. 1964'te döndükten sonra 1965'te AP İstanbul Milletvekili seçilerek Meclis'e girdi, ama aktif siyasete pek katılmadı.

Yunanistan'da darbe

22 nisan - Yunanistan'da 20 nisanı 21 nisana bağlayan gece, seçim kampanyasının başlamasına 2 gün kala sağcı subaylardan oluşan bir grup yönetimi ele geçirdi.
Albay Papadopulos'un başkanlığındaki cunta başkent Atina'da sıkıyönetim ilan etti ve sokağa çıkma yasağı koydu. Kral Konstantinos adına hareket ettiklerini iddia eden darbeciler, ülkeyi iç düşmanlardan korumak için yönetime el koyduklarını iddia ettiler. Eski Başbakan Georgios Papandreu ve solcu bir darbe planlamakla suçlanan oğlu Andreas Papandreu tutuklandı.
Atina radyosunun 22 nisanda verdiği bir habere göre başbakanlığını Konstantinos Kollias'ın yaptığı yeni hükûmet bir gece önce Kral II. Konstantinos'un önünde yemin ederek göreve başladı.
Kabine yer alan diğer isimlerin daha sonra açıklanacağı, ancak başbakan hariç listede hiçbir sivilin yer almadığı gene Atina radyosunun verdiği haberler arasında.

Hamido teslim oldu

13 nisan - Güvenlik güçlerini uzun zamandır peşinde koşturan azılı şaki Hamido, 12 nisanda Siirt Valiliği'ne teslim oldu. 36 yaşında, evli ve 5 çocuk babası olan Hamido, 3 yıl önce Siirt'in Eruh İlçesi Ekmekçiler Köyü'nde bir süre muhtarlık yapmış, ancak 1965 yılında Tatvan'da giriştiği bir soygundan sonra dağa çıkmıştı.
Öte yandan Eruh'ta bir ağanın, Iraklı Kürt lider Molla Mustafa Barzanî adına vergi toplaması olayına da el kondu. Barzanî adına vergi toplayanların halkı Kürtçülüğe de teşvik ettikleri öğrenildi.

İslam devleti kurmak isteyenler yakalandı

11 nisan - Siyasî polis, laik devlet düzeni yerine teokratik devlet düzeni kurmak amacıyla Hızb-üt Tahrir (Kurtuluş Partisi) adlı örgüt için çalışan 7 kişiyi gözaltına aldı.
Haklarında soruşturma açılarak mahkemeye sevk edilen 7 kişiden 4'ü tutuklandı.
« İslam Devleti Anayasası » diye broşür dağıtırken yakalanan sanıklar arasında bir de astronomi doçenti var.

Feyzioğlu ve arkadaşları CHP'den istifa ettiler

30 nisan - 28 nisanda toplanan Cumhuriyet Halk Partisi 4. Olağanüstü Kurultayı'nda konuşan Genel Başkanı İsmet İnönü, partiyi solculukla suçlayan Turhan Feyzioğlu ve 7 arkadaşından oluşan Sekizler'i, « kimin emrinde olduğu bilinmez bir takım » olarak nitelendirdi.
İnönü'nün bu çıkışı üzerine başta Sekizler olmak üzere, 33 milletvekili ve 15 senatör toplam 48 parlamenter partiden istifa etti. İstifacılar « Biz Cumhuriyet Halk Partisi'nden değil, CHP bizden ayrıldı » dediler. Genel Merkez istifalara bir bildiriyle cevap verdi, « Asıl çalışma şimdi başlıyor » dedi.
İstifacı parlamenterlerin yakında yeni bir parti kurmaları bekleniyor.
Kurultayda delegelerin yuhaladığı Turhan Feyzioğlu ve arkadaşları, kurultay öncesi Anadolu'da dolaşarak taraftar toplama girişiminde bulundular.
Aynı şekilde Genel Sekreter Bülent Ecevit de yurt gezisine çıktı. Sekizler'in lideri Feyzioğlu, gezileri sırasında İzmir ve Kayseri'de kendileri için isyancı diyenlere, « Asıl isyancı Genel Merkez'dir » cevabını verdi. Ecevit ise, « Sekizler giderse 80 000 kişi gelir » dedi. 26 nisanda Ankara'ya dönüşünde Gençlik Kolları İl Başkanları Toplantısı'na da katılan Bülent Ecevit, « Kurultaydan sonra daha rahat çalışacağız » dedi.

Cumhurbaşkanı Sunay'a ABD'de bomba

3 nisan - Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, Başkan Johnson'un davetlisi olarak Amerika Birleşik Devletleri'ne gitti. Sunay'ın 12 günlük resmî ziyaretinin ilk gecesinde Washington'daki Türk elçilik binasına bomba atıldı. Elçiliğin 6 metre ötesinde patlayan uzaktan kumandalı bomba, sokakta park edilmiş bir arabayı hasara uğrattı. Olay sonrası polis alarma geçirildi.
Başkan Johnson'la yemekte buluşan Sunay, « Sonuna kadar yardıma dayanma fikrinde değiliz » dedi. Johnson da, « Kore'deki Türk mezarları dostluğumuzun mirasıdır », diye Türk dostluğunu övdü.

Cumhurbaşkanı Sunay Washington'da Başkan Johnson tarafından karşılanırken.

1967

Mayıs

1. CHP'den ayrılan 48 parlamenter yeni bir parti kurmaya karar verdi.
2. 48'lerin lideri Turhan Feyzioğlu yeni kuracakları partinin programını açıkladı.
3. CHP Erzurum Milletvekili Adnan Şenyurt partisinden istifa ederek 48'lere katıldı.
5. Pakistan ve İran'a resmî ziyarette bulunan Başbakan Demirel yurda döndü.
6. TİP Kayseri İl Merkezi tahrip edildi.
7. Türkiye'nin döviz rezervi 39,5 milyon dolara düştü. 5 yıl vadeli yüksek faizli borç alınması için Avrupa Para Sandığı'na (EMA) başvuruldu.
8. Anayasa Mahkemesi, Men-i İsrafat Kanunu'ndaki bazı maddeleri iptal etti. ☞
9. CHP eski Genel Sekreteri Kasım Gülek partisinden istifa etti; 48'lere katıldı.
10. Kasım Gülek istifasını geri aldı; « Amerikanvarî reklam yaptım » dedi.
10. Yargıtay, bir yazısında komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle 7,5 yıl hapis cezasına çarptırılan yazar Lütfullah Şadi Alkılıç'la ilgili kararı bozdu, tahliyesine karar verdi.
11. Kasım Gülek nihayet CHP'den istifa etti. ☞
12. 48'ler Güven Partisi'ni (GP) kurdular; genel başkanlığa Turhan Feyzioğlu seçildi. ☞
16. Başbakan Demirel hakkında soru önergesi verildi: Yurtdışı gezilerine kimleri götürdün? ☞
17. İmam hatip okulları mezunlarına üniversiteye girme hakkı tanındı.
24. Mısır, Akabe Körfezi'ni kapatıp mayınladı.
28. Anayasa Mahkemesi, 141. ve 142. maddelerle ilgili kararın gerekçesini açıkladı: « Anayasa, hedefi komünizm olmayan sosyalizme açıktır ».

CHP'den istifa edenler Güven Partisi'ni kurdu

13 mayıs - CHP 4. Olağanüstü Kurultay'ı sonrasında istifa eden Turhan Feyzioğlu liderliğindeki 48 eski CHP'li parlamenter, istifalarından 13 gün sonra 12 mayısta Güven Partisi'ni (GP) kurdular. Sloganı, « İçte Güven, Dışta Güven, Güven Partisi'ne Güven » olan partinin genel başkanlığına Turhan Feyzioğlu, yardımcılıklarına da Orhan Öztrak, Ferit Melen ve Emin Paksüt seçildi. 13 mayısta partinin programı açıklandı. Programda Türkiye'nin totaliter rejimlerin ve Atatürkçülüğe aykırı akımların tehdidinden kurtarılacağı belirtiliyor. CHP Genel Başkanı İnönü, Güven Partisi için, « Demek ki güvene ihtiyaçları var » dedi. CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit de seçim bölgesi olan Zonguldak'ta yaptığı konuşmada, « Silinip gideceklerdir » dedi. MP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, « Güven diyenlerde her şeyden önce güvenilecek bir geçmiş aranmalı » dedi. Bölükbaşı, Güven Partisi'yle « ortanın solu »ndaki parti sayısının ikiye çıktığını söyledi.

Turhan Feyzioğlu ve arkadaşları Güven Partisi'ni kurdular.

Men-i İsrafat Kanunu iptal

8 mayıs - Anayasa Mahkemesi, Men-i İsrafat Kanunu'ndaki bazı maddeleri Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle iptal etti. İptal edilen maddelerle düğünlerde bir günden fazla çalgı çaldırtmak, iki kattan fazla elbise yaptırmak, aşırı miktarda hediye vermek ve köçek oynatmak yasaklanıyor, kanuna aykırı davrananların eşyaları da açık artırmayla satılıyordu.

Gülek siyasî hayatını bitirdi

12 mayıs - 9 mayısta partisinden ayrıldığını ve 48'lere katıldığını açıklayan CHP eski Genel Sekreteri Adana Milletvekili Kasım Gülek, bir gün sonra bu haberi yalanladı. Gülek, « Ben istifa etmedim » deyince, gazeteciler teypten sesini dinlettiler. Sıkışan Gülek bu defa, « Bu Amerikanvarî bir reklamdı » dedi. Gülek'in bu tutumunu görenler kendisinin müşahede altına alınması istediler.
Ancak Gülek 11 mayısta gerçekten istifa etti. Gazetecilerden kaçan Gülek, haberi Anadolu Ajansı kanalıyla duyurdu.

Demirel ve dış geziler

20 mayıs - 16 mayısta AP Zonguldak Milletvekili Ekmel Çetinel AP grubunun başkanlığına, Demirel'in dış gezileriyle ilgili bir soru önergesi verdi. Önergede şu sorular var:
1) Pakistan, İran ve Almanya gezilerine kimler götürülmüştür ? Bu kişilerin her birinin aldığı harcırah, yevmiye ve döviz miktarı nedir ?
2) Kimlerin eşleri götürülmüştür ?
3) Almanya gezisine görevli protokol müdürü götürülmezken, başbakanlık özel kalem müdürünün eşinin götürülme sebebi nedir ?
4) Dışişleri Bakanlığı Ortadoğu İşleri Dairesi'nde çalışan Bayan Demiriz'in Almanya'ya götürülme sebebi nedir ?
5) Başbakanlık müşavirlerinden Şeref Ayparlar ve Ramazan Kacıkoç'un heyete dahil edilme sebepleri ve ihtisasları nedir ?
6) Bir gazete muhabirinin istisnai şekilde bu gezilerin hepsine götürülmesinin sebebi nedir, kendisine örtülü ödenekten para verilmiş midir, aldığı döviz miktarı nedir ve bu gazeteci hangi yabancı dilleri bilmektedir ?
7) 30 kişilik heyete gerek var mıydı ?
Demirel ve beraberindeki heyet, önergeden iki gün sonra 180 bavulla Almanya ve Belçika gezisinden yurda döndü. Bu eleştirilere kızan Demirel, « Benim seyahatim Türkiye'nin dış itibarını gösterir » dedi.

1967

Haziran

2. YTP'nin AP'ye katılması için prensip kararı alındı.
5. Ortadoğu'da savaş; Tel Aviv, Kahire ve Şam bombalandı. İsrail üç cephede Araplarla savaşıyor. ☞
9. Mısır Cumhurbaşkanı Nasır, « Trajedinin sorumluluğunu yükleniyorum » dedi, istifa etti, sonra istifasını geri aldı. ☞
9. Permi sistemiyle otomobil ithalatı yasaklandı.
10. CHP Merkez Yönetim Kurulu görevden çekildi. İstifa eden Bülent Ecevit yeniden genel sekreter seçildi.
10. Ortadoğu'da silahlar sustu. ☞
11. Mahallî seçim 1968 haziranına ertelendi.
12. Elbistan'da tahrikler sonucu Alevî-Sünnî çatışması çıktı, 3'ü ağır 35 kişi yaralandı, birçok dükkân zarar gördü.
13. AP'de anlaşmazlık; Demirel « sol »a kaymakla suçlandı. ☞
14. SSCB, Boğazların uluslararası kontrolünü istedi.
21. Dünya Ağır Sıklet Boks Şampiyonu Muhammed Ali, askere gitmediği için 5 yıl hapis ve 10 000 dolar para cezasına çarptırıldı.
22. Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil Birleşmiş Milletler'de İsrail'in Kudüs'ten çekilmesini istedi.
24. İstanbul'da gençler ABD aleyhine gösteri yaptı.
27. Cumhurbaşkanı Sunay, Paris'te Fransa Cumhurbaşkanı De Gaulle'le görüştü.
28. CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, « Adalet Partisi bir ölçüde sola kaymıştır » dedi. ☞
29. CHP Genel Başkanı İnönü, Alevî-Sünnî çatışmasından endişe duyduğunu açıkladı. ☞
30. AP Genel Başkanı ve Başbakan Demirel, « Sola kaydı diyenler yanlış kapı çalıyor » dedi. ☞

ÖLÜM

30. Hukukçu ve siyaset adamı Yavuz Abadan.

İsrail askerleri ve esir aldıkları Araplar Mitla Geçidi'nde.

Altı Gün Savaşı İsrail'in zaferiyle bitti

10 haziran - Mısır, Ürdün ve Suriye ile İsrail arasında 5 haziranda başlayan savaş, İsrail'in ateşkesi kabul etmesiyle sona erdi. Araplara karşı kesin bir zafer kazanan İsrail, 6 gün içinde kendi topraklarından çok daha fazla Arap toprağını ele geçirdi. 5 haziranda İsrail uçakları, anî bir baskınla Mısır, Suriye ve Ürdün'e ait 374 uçağı havaalanlarında tahrip etti ve havada büyük bir üstünlük sağladı. General Rabin'in komutasındaki İsrail kuvvetleri, 5-8 haziran arasında zırhlı birliklerin hızlı bir harekâtıyla, Gazze Şeridi'ni Mısır'dan, kutsal şehirler Beytüllahm, El-Halil ve Kudüs'ü Ürdün'den aldı ve Batı Şeria'yı işgal etti. 9 haziranda Şam'ı bombalayan ve Golan Tepeleri'ne doğru ilerleyerek Suriye'ye karşı geniş çaplı bir saldırı başlatan İsrail, Golan Tepeleri'ni ele geçirdikten sonra Şam'a doğru ilerlerken ateşkesi kabul etmek zorunda kaldı. Ateşkes anında Gazze Şeridi, Port Fuad dışında Sina, Batı Şeria ve Kudüs'ün tamamıyla Golan Tepeleri İsrail işgali altındaydı. İsrail'in bu topraklarda yaşayan düşman toplulukları nasıl kontrol edeceği merak ediliyor. Savaşta en az 100 000 kayıp olduğu sanılıyor.

Bu arada Mısır Cumhurbaşkanı Nasır, 9 haziranda televizyonda yaptığı konuşmada cumhurbaşkanlığından istifa ettiğini açıkladı. Ancak Kahire ve Beyrut'ta görevde kalması için yapılan çeşitli gösterilerden sonra istifasını geri almaya karar verdi.

İnönü, Alevî-Sünnî çatışmasından duyduğu endişeyi Demirel'e bildirdi

29 haziran - Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü, Elbistan'daki olaylarla ilgili olarak Başbakan ve Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel'i ziyaret etti ve Alevî-Sünnî çatışmasından duyduğu endişeyi dile getirdi.

İnönü ziyaretten çıkarken, « Tarihe karışmış hadiselerin uyanmaması için hükûmet çok dikkatlidir, kararlıdır, görüşmeden memnun ayrılıyorum » dedi.

Arpalıklar !

20 haziran - Cumhuriyet Senatosu'ndaki II. Beş Yıllık Kalkınma Planı görüşmelerinde, CHP ile Güven Partisi (GP) ilk defa karşı karşıya geldi. GP Artvin Senatörü Fehmi Alparslan, CHP'yi eleştirerek, « Ortanın solunu sosyalizme götürmek isteyenlerin düşünceleri CHP programına aykırıdır. Türkiye'de özel sektörü sevmemek milleti sevmemektir » dedi. Alparslan'a cevap veren CHP İstanbul Senatörü Fikret Gündoğan ise, « Sosyalizmi, komünizme bağlama ve CHP'yi halkın gözünden düşürme çabaları sonuç vermemiştir » dedi. Tabiî Senatör Haydar Tunçkanat da, İktisadî Devlet Teşekkülleri'nin eski DP'li ve AP'lilerin yerleştirilmesi nedeniyle birer « arpalık » haline getirildiğini söyledi.

AP'li Erer: Basını devletleştirmek bizim şiarımız değil

1 haziran - Millet Meclisi'nde gündem dışı bir konuşma yapan AP'li Tekin Erer, « Basını devletleştirmek bizim şiarımız değildir » dedi. Bu konuda basında çıkan haberlere değinen Erer, « AP iktidarının Babıâli'den geçmek istediği ve devletleştirme yoluna gideceği yazılmaktadır. Sosyalizmin karşısındayız. Ama Türkiye'de fikirlerin hür olarak söylenmesini engelleyen hususun daha çok karşısındayız ».

AP sola kaymadı

30 haziran - CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, 28 haziranda Meclis'te II. Beş Yıllık Kalkınma Planı görüşmeleri sırasında yaptığı konuşmada Demirel'i eleştirerek, « Sayın Başbakan Anayasa'nın sosyal ilkelerini ihmal etmekle tipik bir kapitalist gibi davranmaktadır » dedi.

13 haziranda da AP Trabzon Milletvekili Osman Turan, Meclis ve Senato ortak grubunda Demirel'i « sola kaymakla » suçlamıştı. Turan ayrıca Demirel'in gruptaki konuşmaları basına vererek tüzüğü çiğnediğini ileri sürmüştü.

Eleştirilere 30 haziranda cevap veren Demirel, « AP sola kaymış diyenler yanlış kapı çalıyorlar » dedi. Demirel, « Bu düzen soygun, vurgun düzeniymiş. Kim kimi soyuyor. AP tutucuymuş. Partimiz, Türkiye'nin âdet, gelenek ve dinine bağlıdır. Bu mudur tutuculuk ? » diye sordu.

Askere yapılan zam, Tural'ın ziyaretiyle kabul edildi

19 haziran - Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu tasarısı Millet Meclisi'nde görüşülerek, 6 ret ve 6 çekimser oya karşılık 253 kabul oyuyla onaylandı.

Kanunun çıkmasında Genelkurmay Başkanı Cemal Tural önemli rol oynadı. 17 haziranda Meclis Başkanı Ferruh Bozbeyli'yi ziyaret eden Tural, kanunun malî hükümlerinin tatminkâr olmaktan uzak olduğunu bildirdi. Tural'ın Bozbeyli'yi ziyaretinden iki gün sonraki oturumda subay ve astsubayların kıta tazminatları iki kat artırıldı.

Yargıtay: Demokratik sosyalizm değil, komünizm yasak

2 haziran - Yargıtay Birinci Ceza Dairesi, Trabzon Ağır Ceza Mahkemesi'nin Ali Faik Cihan'a « Sosyalist Türkiye » kitabından dolayı verdiği 7,5 yıllık mahkûmiyet kararını esastan bozarak, « demokratik sosyalizmin yasak olmadığını, yasak olanın ihtilalci sosyalizm, yani komünizm olduğunu » bildirdi.

Kararda bir eserin, mahkûmiyet kararının dayandığı 141. ve 142. maddelerin kapsamına girmesi, yani komünizm propagandası sayılmak için « cebir ve şiddetin esas » olduğu belirtildi ve « bu yollara başvurmaksızın güdülen amaçlar, bu maddelere girmez » denildi.

Erbakan özel sektöre faizsiz kredi ve bedava arsa istedi

28 haziran - Türkiye Odalar Birliği Genel Sekreteri Profesör Necmettin Erbakan, « Devlet bütçeden özel sektöre çatır çatır yardım yapmalıdır » dedi. Erbakan konuşmasını şöyle sürdürdü: « Özel sektör sermaye kıtlığı içindedir. Devlet özel sektöre faizsiz kredi ve bedelsiz arsa vermelidir. Bakanlarla özel sektör temsilcilerinin arasındaki görüşmelerde ele alınan bu konularda hükûmetin olumlu adım atacağını umuyoruz ».

Öğrenciler ABD'yi protesto ettiler

24 haziran - Bugün İstanbul'da Beyazıt Meydanı'ndan Taksim'e kadar yürüyen öğrenciler, ABD 6. Filosu'nun İstanbul'u ziyaretini protesto etti. Yürüyüşe katılanlar Dolmabahçe'deki bayrak direğinden ABD bayrağını indirerek yerine Türk bayrağı çekti. Dolmabahçe'de görevli yaklaşık 30 Amerikan askerî, polis tarafından gençlerin elinden alınarak motorlarla gemilerine gönderildi.

Taksim Anıtı önünde toplananlara hitaben bir konuşma yapan TMTF İkinci Başkanı Faruk Yalnız konuşmasında, « Kıbrıslı Türk kardeşlerimizin yardımına koşan Türk donanmasının yolunu kesen çirkin Amerikalının filosunu limanlarımızda görmek istemiyoruz. Ne Amerika ne Rusya, bağımsız politika istiyoruz. Bunda kararlıyız » dedi.

Paris Orly Havaalanı'nda Fransa Cumhurbaşkanı De Gaulle tarafından karşılanan Cumhurbaşkanı Sunay, tören kıtasını teftiş ediyor.

Bölükbaşı: Bir ülkeyi düşmandan çok ahlaksız politikacılar yıkar

21 haziran - İki aylık yurt gezisini tamamlayan MP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı aydınları politikaya davet ederek, « Aydınlar, aklı erenler, bilginizin zekâtını verin. Gelin, sahtekârları politika sahasından çıkartın. Bir memleketi, düşmandan çok içindeki ahlaksız politikacılar yıkar » dedi.

4 haziranda İstanbul'da, 10 000 kişinin katıldığı Taksim'deki mitingde konuşan Bölükbaşı, « Demirel şurada burada yaptığı konuşmalarla cesaret örneği vermeye çalışıyor. Arkasından çeşitli yollarla Genelkurmay başkanını cumhurbaşkanı seçtiriyor. Sayın Sunay'ın çizmesine sığınıyor. Demirel bu yola devam ederse demokrasi tehlikeye girer » dedi.

Bölükbaşı, politikacılara da şiddetle çatarak, halen politika sahnesinde olanların yüzde 90'ının ahlaksızlar ve halkı aldatan şarlatanlar olduğunu söyledi.

1967

Temmuz

1. Bitlis-Tatvan yolunda 3 otobüs, 5 taksi ve 10 kamyon soyuldu.
2. Hükûmet, aşırı sol akımları önlemek için tedbirler alıyor.
3. Millet Meclisi, II. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nı kabul etti.
4. Gazeteci-yazar Aziz Nesin gözaltına alındı. ☞
7. Meclis mahallî seçimleri 2 haziran 1968'e erteledi. ☞
7. MP Balıkesir Milletvekili Mesut Ozansu partisinden istifa etti.
8. Başbakan Demirel, « Milleti bölmek isteyen çeşitli tesirlerin bir araya gelişi tesadüf değildir » dedi.
9. Başbakan Demirel'e cevap veren CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, « Adalet Partisi Anayasa'nın sosyal ve ekonomik yönüne karşıdır » dedi.
9. Askerî Personel Kanunu tasarısı Senato'da kabul edildi.
19. Başbakan Demirel için verilen soruşturma önergesi Meclis'te reddedildi.
21. TİP İstanbul Milletvekili Çetin Altan'ın dokunulmazlığı kaldırıldı. ☞
22. 20 ilde deprem oldu. Adapazarı'nda 83 kişi öldü, 771 ev yıkıldı. ☞
25. Papa VI. Paulus Türkiye'ye geldi.
25. Dokunulmazlığı kaldırılan TİP İstanbul Milletvekili Çetin Altan'ın tabancası Meclis'i karıştırdı. ☞
26. Papa VI. Paulus, Efes'i ziyaret edip hacı oldu.
26. Tunceli'nin Pülümür İlçesi ve çevresindeki depremde 97 kişi öldü. ☞

ÖLÜM

13. Şair ve yazar Ahmet Kutsi Tecer.

Türkiye'ye gelen Papa VI. Paulus, İzmir Çiğli Havaalanı'ndaki karşılama töreninde.

Çetin Altan'ın dokunulmazlığı kaldırıldı

25 temmuz - Millet Meclisi, 20-21 temmuzdaki oturumunda Türkiye İşçi Partisi İstanbul Milletvekili Çetin Altan'ın dokunulmazlığını kaldırdı. Bir ay kadar önce 22 haziranda Meclis Adalet ve Anayasa komisyonlarından oluşan karma komisyon, Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılması yönünde bir karar almıştı.

Dokunulmazlığın kaldırılmasıyla ilgili görüşmeler tartışmalı geçti. Milletvekillerinden bazıları küfürleştiler, yumruk yumruğa kavgalar güçlükle önlendi.

Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü, « İktidarın sağduyusuna hâkim olmasını isterim » dedi.

Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar kürsüye çıkınca Güven Partili milletvekilleri ile Türkiye İşçi Partili milletvekilleri arasında kavga çıktı. Aybar, « Bu koşullarda dokunulmazlık kalkar, o zaman demokrasi de beraberinde kalkar » dedi.

Millet Meclisi'nde 12 saat süren çalışmalar sonunda sabaha karşı saat 04.45'te Altan'ın dokunulmazlığı kaldırıldı. Çetin Altan ertesi gün kararın iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu.

25 temmuzda da Meclis kürsüsünde Başkan Ahmet Bilgin'in, « Bir ihbar aldım. Çetin Altan'ın üzerinde tabanca varmış, idare amirleri arasın. Meclis Genel Kurulu'na tabancayla girilmez » sözü Millet Meclisi'ni karıştırdı. Daha sonra ortaya atılan bir iddiaya göre Altan tabancasını alelacele Türkiye İşçi Partisi Tekirdağ Milletvekili Kemal Nebioğlu'na verdi, o da süratle Meclis dışına çıkardı.

Çetin Altan.

Demirel: Nazım Hikmet vatan şairi olamaz

11 temmuz - İstanbul Adalet Partisi İl Gençlik Kolu Lokali'nin açılışında konuşan Başbakan ve Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel, « Otuz iki milyonluk ülkede hür sükût olamaz. Alışmadığımız acayip sesler olacaktır. Ancak eğer bunlar kanuna aykırıysa sahibinin yakasına yapışılacaktır » dedi. Son günlerde çok tartışılan üniversite meselelerine de değinen Başbakan Süleyman Demirel, « Kırk tane adam çıkmış şöyle bildiri yayımlamış... Sekiz profesör çıkmış... gibi laflar ediyorlar. Üç beş kişi şaşırmış olabilir. Bu şaşırmış veya şaşırtılmış adamlar bazen çıkıp da çok hüsniniyetle bir şeyler de söyleyebilirler, onun da zararı yok.

Ama biz vatan şairi olarak Namık Kemal'i biliriz, kendi oğlunu Türkiye Komünist Partisi'ne emanet etmiş Nâzım Hikmet, vatan şairi olamaz.

Turnusol kâğıdı diye bir şey vardır. Eğer birisi çıkıp Nâzım Hikmet vatan şairi diyorsa, işte o turnusol kâğıdında o asittir. Bu gibi sapıkların Türk cemiyetinde yeri yoktur. Benim asıl vatanım Rusya diyen bir adamın arkasından gidecek miyiz? Bunun halktan yana olmakla alakası yoktur » dedi.

Mahallî seçimler ertelendi

7 temmuz - Millet Meclisi, bu yıl yapılması gereken mahallî seçimleri 2 haziran 1968 tarihine erteledi. Tasarıya AP ve GP lehte, CHP ile TİP ise aleyhte oy verdi.

Aziz Nesin sorgulandı

6 temmuz - Yurda yasak yayın soktuğu iddiasıyla 4 temmuzda gözaltına alınan Aziz Nesin, gizli olarak yapılan sorgusundan sonra delil yetersizliğinden serbest bırakıldı.

Adapazarı ve civarında deprem: 84 ölü

22 temmuz - Merkez üssü Adapazarı olan ve Batı Anadolu'daki 20 ilimizde hissedilen şiddetli bir deprem oldu. Akşam saat 18.50 sıralarında meydana gelen, Richter ölçeğine göre 7,5 şiddetindeki depremde, ilk belirlemelere göre Adapazarı'nda 72, Bolu'da 7, İstanbul'da 1 ve Bursa'da 4 kişi olmak üzere toplam 84 vatandaşımız hayatını kaybetti. Yaralı sayısının ise yüzlerle ifade edildiği bildiriliyor. Depremden sonra Adapazarı'nda haberleşme ve ulaşım hizmetleri kesildi; ekmek ve su sıkıntısı baş gösterdi. Şehir merkezinde yıkılan bina sayısının 2 000'in üzerinde olduğu gelen bilgiler arasında.

Vatandaşlar geceyi bahçelerinde veya açık alanlarda geçirmeyi tercih ettiler.

Tunceli Pülümür'de deprem; 97 ölü

26 temmuz - Tunceli'nin Pülümür İlçesi'nde meydana gelen, Richter ölçeğine göre 6 şiddetindeki depremde 97 kişi öldü, 188 kişi de yaralandı. Yaklaşık 1 000 yapının ya yıkıldığı ya da ağır hasar gördüğü anlaşıldı. Pülümür'deki deprem çevre illerde de hissedildi.

Adapazarı'nda geceyi sokaklarda geçiren vatandaşlar.

1967

Ağustos

2. Anayasa Mahkemesi, TİP İstanbul Milletvekili Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılması kararını iptal etti. ☞
3. Sosyal Sigortalar Kurumu'nda grev başladı.
4. İstanbul'da benzin darlığı had safhaya ulaştı.
5. Seydişehir Alüminyum Tesisleri'nin temeli atıldı.
6. Van'da « cihat günü » ilan etmek isteyen 4 Nurcu tutuklandı.
10. Başbakan Demirel, « Dağ taş demeden çalışıyorum » dedi.
10. Karadeniz Bakır İşletmeleri'nin temeli atıldı.
11. Başbakan Demirel Ordu'da CHP'ye çattı; cevap veren CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, « Demirel dünyadan habersiz görünüyor » dedi.
12. Yeni İş Kanunu yürürlüğe girdi.
13. CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, « Ortanın solu dertlerin çözüm yoludur » dedi.
14. Başbakan Demirel, « Türk milleti ihanet ve hizmeti iyi ayırır » dedi.
14. Siyasî polis İstanbul'da bazı kitapları mahkeme kararı olmadan topladı. ☞
17. CHP Genel Başkanı İnönü, AP'nin çıkmazda olduğunu söyledi.
17. Başbakan Demirel, « Dış borçlar Türkiye'nin itibarını gösterir » dedi. ☞
20. Başbakan Demirel, İzmir Yüksek İslam Enstitüsü'nün temelini tekbir getirerek attı. ☞
22. Başbakan Demirel TRT Kanunu'nun değiştirileceğini söyledi. ☞
26. Genelkurmay İkinci Başkanı Refik Tulga, Brüksel'deki NATO Türk Askerî Kurulu başkanlığına atandı; yerine Fikret Esen getirildi.
31. TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, Vietnam'daki savaş suçlularını yargılamak üzere kurulan Russel Mahkemesi üyesi sıfatıyla bir basın toplantısı yaptı.

Anayasa Mahkemesi Çetin Altan hakkındaki Meclis kararını iptal etti

2 ağustos - Anayasa Mahkemesi, TİP İstanbul Milletvekili Çetin Altan'ın dokunulmazlığını kaldıran Millet Meclisi kararını iptal etti. Karar 4'e karşı 11 oyla alındı. Çetin Altan ve TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar Meclis kararına 24 temmuzda itiraz etmişlerdi. Mahkeme, Meclis Anayasa ve Adalet komisyonlarından oluşturulan Karma Komisyon'u Anayasa ve içtüzüğe aykırı buldu. Başbakan Demirel, Anayasa Mahkemesi'nin kararı için, « Parlamento icabına bakacaktır » dedi.

Erken seçim mi ?

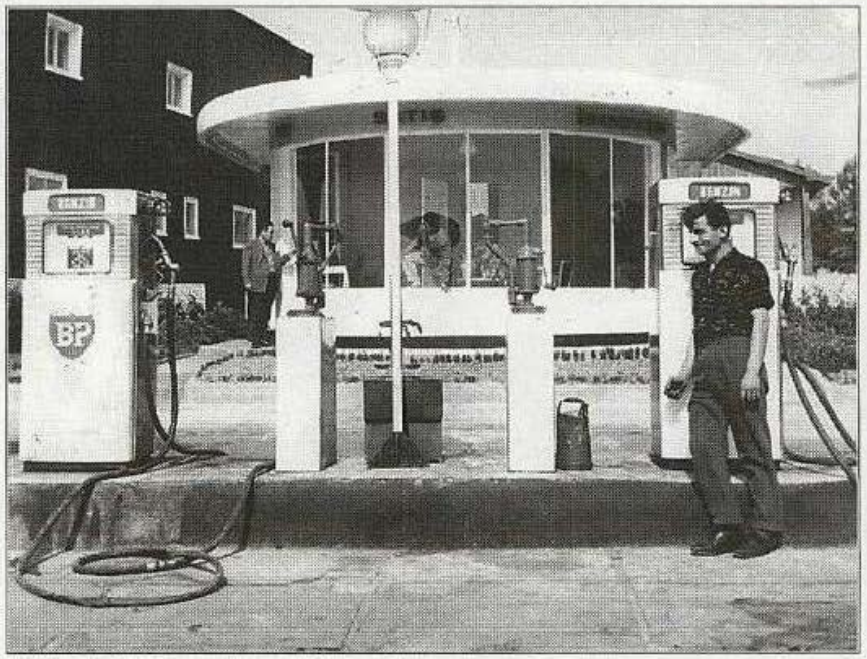
30 ağustos - CHP Genel Sekreter Yardımcısı ve eski Sanayi Bakanı Muammer Erten 11 ağustosta bir açıklama yaparak, « 1965'ten bu yana CHP'nin hazırladığı eserleri, milletin gözünün içine bakarak kendine mal etmesi Demirel'in tabiatına uygun hareketlerdir » dedi. CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, 17 ağustosta « Bugünkü görevimiz demokratik rejimi kurtarmaktır » dedi. İnönü, 1968 yılında erken seçim olabileceğini belirterek, « Adalet Partisi'nin bugünkü çıkmazdan kurtulması bu yolla mümkündür » dedi ve iktidarın seçimi kaybedeceğini ileri sürdü. İnönü'nün görüşüne Ecevit de katıldı. YTP Genel Başkanı İrfan Aksu ile CKMP Genel İdare Kurulu üyelerinden Dündar Taşer de, « Başbakanın daha önce açılmış olan tesisleri yeniymiş gibi bir kere daha açması bunun işaretidir » dediler.

Başbakan Demirel, tekbirle temel atıp besmeleyle tesis açtı

22 ağustos - Başbakan Demirel, ağustos ayını « yatırımlarla » geçirdi; bazı tesisleri hizmete açarken bazılarının da temelini attı. Demirel, 20 milyon lira harcanarak gerçekleştirilen Altınapa Barajı'nın açılışında, köylüye buzdolabı ve çamaşır makinesi vaat etti. Devamlı dolaşan ve her gittiği yerde konuşan Demirel Rize'de, « Birtakım ne idüğü belirsiz fukara tacirleri türedi, salaklar, birtakım budalalar Türk halkına zehir akıtmaktadır. Bunlara fırsat vermeyin » dedi. Karadeniz'den Ege'ye geçen Süleyman Demirel Manisa'da, « Dış borçlar Türkiye'nin itibarını gösterir » diye konuştu ve 20 ağustosta İzmir Yüksek İslam Enstitüsü'nün temelini tekbir getirerek attı. İzmir'deki TRT tesislerini de açan Başbakan Demirel, « Ben besmele çekerek tesisleri açıyorum, siz kızıyorsunuz, TRT Kanunu değiştirilecektir » dedi ve besmele çekerek düğmeye bastı.

İzin almaksızın kitap toplatıldı

14 ağustos - İstanbul Emniyet Müdürlüğü Siyasî Şube polisleri, mahkeme kararı olmadan, Nadir Nadi, Çetin Altan ve Yaşar Kemal'in kitaplarını toplattı. Yapılan başvuru üzerine polisler, kitapların yanlışlıkla toplatıldığını açıkladılar.

İstanbul'da benzin darlığı had safhaya ulaştı.

1967

Eylül

1. 20 yıldır gümrüklerde bekletilen malların satılması kararlaştırıldı.
1. MP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, Başbakan Demirel'e muhtıra verdi.
3. Türk-İş, yeni Grev Kanunu tasarısı için hükûmeti suçladı. ☞
5. Ürdün Kralı Hüseyin bin Tallal Ankara'ya geldi.
6. Yargıtay Başkanı İmran Öktem adlî yıl açılış konuşmasında, « Din bezirgânları hüsrana uğrayacaktır » dedi. ☞
7. İzmir'e giden eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar tezahüratla karşılandı. ☞
9. Başbakan Demirel, Yunanistan Başbakanı Kollias'la Keşan ve Dedeağaç'ta buluşarak Kıbrıs sorununu görüştü. ☞
11. Başbakan Demirel, Yunanlıların Kıbrıs'ı ilhaktan başka hal şekli görmediklerini açıkladı.
13. Demirel Romanya'ya gitti.
16. CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, « İrticanın başı Başbakan'dır » dedi. ☞
17. Kayserispor-Sivasspor maçında olay; 40 kişi öldü. ☞
19. Demirel SSCB'ye gitti.
20. Türkiye SSCB görüşmeleri Moskova'da başladı.
22. Millî Eğitim Bakanı, liselere ihtiyarî ve isteğe bağlı olarak din dersi konacağını söyledi.
22. Adana'daki İncirlik Üssü'nde çalışan Hava-İş'e bağlı işçiler greve gittiler.
23. CHP bir bildiri yayımlayarak, « İrtica hevesi vukuat çıkarma yolundadır » dedi. ☞
25. Hava-İş grevi yayılıyor.
28. ABD Savunma Bakanı Robert McNamara Türkiye'ye geldi; Ankara'da NATO Nükleer Planlama Grubu'nun toplantısına katıldı.
28. Bakanlar Kurulu Hava-İş grevini 30 gün süreyle erteledi.
29. İstanbul'da trafik lambası uygulaması başladı.
30. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, zeytinyağların yüzde 25'inin karışık olduğunu açıkladı.

Kayseri-Sivas maçında olaylar; 40 kişi öldü

19 eylül - 17 eylül pazar günü Kayseri'de oynanan Kayserispor-Sivasspor maçının 20. dakikasında atılan gol yüzünden çıkan kavgada 40 kişi öldü, 300 kişi de yaralandı.
İki takımın taraftarları birbirine taş attığı, tam kavganın kızıştığı bir anda Sivaslı taraftarların bulunduğu tribünün çıkış kapılarından birinin açıldığı, panik halinde buradan kaçmaya çalışan taraftarlardan 40'ının izdihamda öldüğü, 300 kişinin de yaralandığı bildirildi.
Ölenlerden 38'inin Sivaslı olması nedeniyle ertesi gün Sivas'ta Kayserililere ait ev ve dükkânlar tahrip edildi.
19 eylülde Kayseri'de 26 kişi gözaltına alındı.

Kayserispor-Sivasspor maçında çıkan olaylardan bir görüntü.

Türkiye Kürtlere baskı yapıyormuş (!)

75 eylül - Uluslararası Hukukçular Komisyonu tarafından yayımlanan bir bültende Türkiye, ülke topraklarında yaşayan Kürtlere baskı yapmakla suçlandı.
Bültende şu görüşlere yer verildi.
« İki üç milyon dolayında Kürt'ün yaşadığı Türkiye'de okullarda Kürtçe öğrenimi yasaktır. Kürtçe yayınların ithali yasaktır. Türkiye'de Kürtlere Kürt değil, dağlı Türkler denilmektedir ».

Türk-İş, yeni Grev Kanunu tasarısına karşı çıktı

3 eylül - Türk-İş yöneticileri, yeni Grev Kanunu tasarısının işçi hareketini yok etme amacını güttüğünü ileri sürdüler. Bir bildiri yayımlayan Türk-İş, « İşçinin hak ve özgürlüklerine el uzatılmasına müsaade edilmeyeceğini » belirtti.

Bayar'a tezahürat

7 eylül - Kadeş vapuruyla İzmir'e giden Demokrat Parti dönemi Cumhurbaşkanı Celal Bayar, büyük bir kalabalık tarafından tezahüratla karşılandı. İzmir halkı, eski Cumhurbaşkanı'na, « Allah seni başımızdan eksik etmesin » diye bağırdı.

Demirel'e ve AP'ye suçlama

7 eylül - Partisinden istifa eden İstanbul Gençlik Kolu Başkanı Engin Toyer, Adalet Partisi üst düzey yönetimini « soygunculuğa yardımcılıkla » suçlayarak, « Parti soyguncular tekkesi haline geldi » dedi. Toyer suiistimal isnatlarına muhatap olan kişilerin, Süleyman Demirel'in İstanbul İl Teşkilatı'ndaki adamları olduğunu iddia etti.
Başbakan ve Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel, hakkındaki suçlamalara ve Millet Meclisi'ne verilen kardeşlerini kayırdığına dair önerge üzerine, « Söz gelmesin diye kardeşlerimi dünyanın bir köşesine götürüp bırakamam » dedi.

Okyar: İthal tahditlerine son verilmelidir

21 eylül - İktisadî Kalkınma Tesisi'nin düzenlediği « Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Türkiye » konulu seminerin son gününde konuşan Profesör Osman Okyar « İthal miktar tahditleri, döviz ve kambiyo tahsisleri sistemine son vermeliyiz » dedi.
Profesör Okyar konuşmasına şöyle devam etti: « Ortak Pazar'a girişimizi ertelemek lehimize değildir. Çünkü ne kadar ertelersek erteleyelim, gene de hazırlanmamış olanlar bulunacaktır. O halde duvarları yıkmalıyız. Zaten, er veya geç yapmaktan başka çaremiz olmayan bu işi ne zaman yaparsak yapalım güçleri yetmeyerek boğulanlar olacaktır. Avrupa Ekonomik Topluluğu'na girmemize itiraz edenler, alternatif tekliflerini de söylemek zorundadırlar. »

Türk-Yunan görüşmesi sonuçsuz

11 eylül - Başbakan Demirel'le Yunanistan Başbakanı Kollias arasında Keşan ve Dedeağaç'ta 2 gün süren görüşmelerden bir sonuç alınamadı. Demirel, « Yunanistan, Kıbrıs'ı ilhaktan başka hal şekli görmüyor » dedi.

21 kurban veren Bucak ailesinde barış

5 eylül - Kan davası yüzünden 21 kurban veren Bucak ailesinin iki hasım tarafı barıştırıldı. Bucakların akrabası olan AP Urfa Senatörü Hasan Oral'ın evinde buluşturulan iki tarafın temsilcileri Mehmet Celal Bucak ile İhsan Bucak kucaklaşarak barıştılar.

İrticanın başı kim?

23 eylül - 6 eylülde adlî yılın açılış töreninde Yargıtay Başkanı İmran Öktem « Yurttaşın en küçük gerici kıpırdanmaya bile tahammülü kalmamıştır » dedi. Din bezirgânlarının hüsrana uğrayacağını söyleyen Öktem'e, komünizm tehlikesinden bahsetmediği gerekçesiyle AP'liler tarafından tepki gösterildi.
Bu konuşmadan bir gün sonra polis Ankara'da, Hizb-üt Tahrir (Kurtuluş Partisi) adlı cemiyetin üyelerini yakaladı. Hilafeti geri getirmek isteyen bu cemiyetin üyeleri arasında ODTÜ'de okuyan yabancı uyruklu öğrenciler de yer alıyor.
16 eylülde Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Bülent Ecevit, « İrticanın başı Başbakan'dır » dedi. Ertesi gün AP Kayseri Milletvekili Mehmet Ateşoğlu, Yargıtay Başkanı İmran Öktem'i istifaya davet etti. 22 eylülde Millî Eğitim Bakanı İlhami Ertem, liselere velilerin isteklerine bağlı ve seçmeli olmak üzere din dersi konacağını açıkladı.

Resmî bir ziyaret için Ankara'ya gelen Ürdün Kralı Hüseyin, Esenboğa Havaalanı'nda Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay tarafından karşılandı.

Nazmiye Demirel'in berberi sorun oldu

30 eylül - Başbakan Demirel'in Romanya ve SSCB'ye yaptığı resmî ziyaretlere eşi Nazmiye Demirel'in özel kuaförü Nuh Akgün'ü de götürmesi, tepkilere neden oldu. Konuyla ilgili olarak Meclis'e önerge verildi. AP Meclis grubunda da görüşme açılması istendi. Zonguldak Milletvekili Ekmel Çetiner ayrıca, başbakanlık özel kalem müdürünün eşinin geziye neden alındığını sordu. Heyete oda hizmetçisi kadrosuyla katılan Nuh Akgün ise, « Ben vatanî görev yapıyorum » dedi.

Nazmiye Demirel.

1967

Ekim

1. CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, « Bu düzen değişecektir » dedi.
1. Filtreli sigaralar karaborsaya düştü.
2. Danıştay, Bakanlar Kurulu'nun Harb-İş grevini erteleme kararını durdurdu.
3. ABD Türkiye'deki üslerini genişletme kararı aldı.
3. Yargıtay AP'den, Adana Milletvekili Turhan Dilligil'in partiden ihracını istedi. ☞
4. Güven Partisi yayımladığı bildiride, CHP'yi TİP'in hizasına düşmekle suçladı.
7. İstanbul'da 6. Filo aleyhine gösteriler yapıldı; denizciler karaya çıkarılmadı. ☞
10. GP İstanbul İl Teşkilatı kurucusu 86 kişi istifa etti. ☞
10. Otomobil lastik fiyatları yüzde 15 oranında indirildi.
12. Albay Raci Tekin, gazeteci İlhami Soysal'ı dövmekten mahkemeye verildi.
15. CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, Doğu için ayrı bir plan istedi. ☞
15. İzmir'de « Haysiyet ve Namus » mitinginde ABD bayrağı parçalandı. ☞
16. CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, TİP'in tutumunu tehlikeli gördüklerini söyledi.
20. Başbakan Demirel, resmî bir ziyaret için Irak'a gitti.
21. Birlik Partisi 1. Kongresi toplandı.
25. CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, « Doğu bir sürgün yeri haline getirildi » dedi. ☞
26. Pakistan Cumhurbaşkanı Eyüp Han Ankara'ya geldi, « İslam Ortak Pazarı » kurulmasını önerdi.
30. AP Haysiyet Divanı, Trabzon Milletvekili Osman Turan'ı partiden ihraç etti.
31. Adnan Menderes, Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan'ın aileleri, İmralı'daki naaşları almaktan vazgeçtiler. ☞

ÖLÜM

9. Latin Amerikalı gerilla lideri Ernesto Che Guevara. ☞

Che Guevara Bolivya'da öldürüldü

Che Guevara'nın cesedi Villa Grande'de basın mensuplarına gösteriliyor.

10 ekim - 9 ekimde Bolivya ormanlarında, Bolivyalı askerler tarafından vurularak öldürülen, Arjantin doğumlu gerilla önderi Che Guevara'nın cesedi Villa Grande'de basın mensuplarına gösterildi.

Ernesto Guevara, 1953 yılında tıp fakültesini bitirdikten sonra, Latin Amerika'nın kültürel ve ekonomik bir bütün olduğu ve devrim için topyekûn bir mücadele verilmesi gerektiği inancıyla önce Guetemala'ya sonra Meksika'ya gitti. 1959 yılındaki Küba Devrimi'nin önderlerinden biriydi, bir süre bu ülkede Sanayi bakanlığı yaptı. 1965'te Küba'yı terk ederek Latin Amerika'da bir gerilla birliği kurdu ve Bolivya'da savaşmaya başladı.

Latin Amerika'dan dünyaya yayılan devrimci bir romantizm yaratmış olan Che Guevara 39 yaşındaydı.

Menderes, Zorlu ve Polatkan aileleri naaşları almaktan vazgeçti

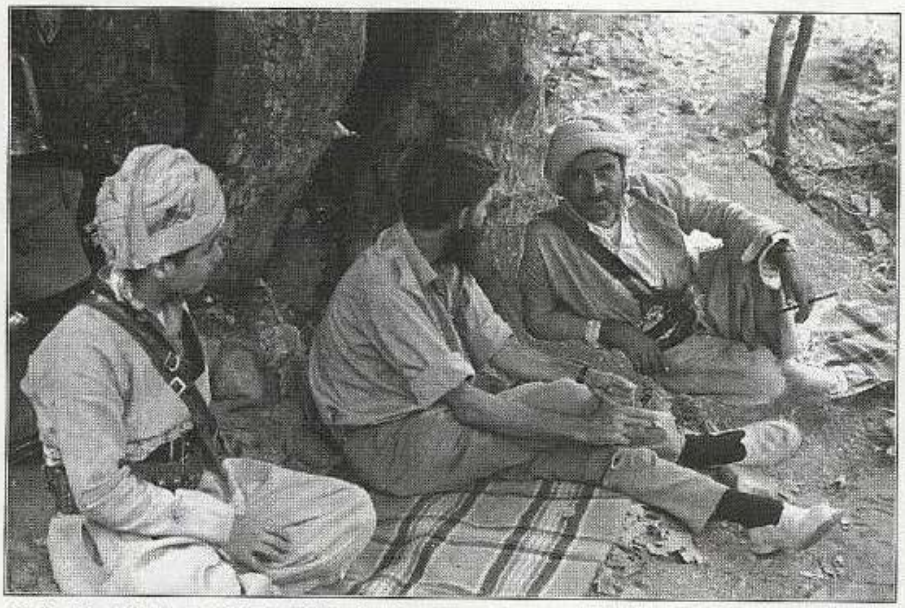
31 ekim - Uzun süredir kamuoyunu meşgul eden, idam edilen DP iktidarı Başbakanı Adnan Menderes, Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu ve Maliye Bakanı Hasan Polatkan'ın İmralı Adası'ndaki naaşlarının Eyüpsultan'a nakli konusu şimdilik sonuçlandı. Hükûmet, naaşların Eyüpsultan Türbesi yanındaki otopark değil, Belediye Mezarlığı'na gömülmesine karar verince, aileler naaşları almaktan vazgeçtiler. Bir açıklama yapan ailelerin avukatı Orhan Cemal Fersoy, « şimdilik » kaydıyla naaşların alınmasından vazgeçildiğini açıkladı. Fersoy, mezarlıktaki plan değişikliğinin İmar ve İskân Bakanlığı'nca onaylanmaması üzerine naaşları almaktan vazgeçildiğini belirterek, AP hükûmetini üstü kapalı suçladı.

Yargıtay, Dilligil'in ihracını istedi

3 ekim - Yargıtay Ceza daireleri başkanlarından kurulu Parti Yasaklarını İnceleme Kurumu, Adana Milletvekili Turhan Dilligil'in AP'den ihracını istedi. Daha önce savcılık, bir gazetede yayımlanan « Sokaktaki Adam » başlıklı yazılarından dolayı Dilligil'in Adalet Partisi'nden ihracını istemiş, ancak AP'nin itirazı üzerine konu Yargıtay'a intikal etmişti. Yargıtay'ın kararı bir ay içinde uygulanmazsa partinin kapatılması istenecek.

Güven Partisi'nden kopmalar

10 ekim - Güven Partisi İstanbul İl Teşkilatı kurucusu 86 kişi istifa etti. İstifacılar, partinin komünizmle mücadele eden bir dernek haline getirildiğini ileri sürdüler.

Molla Mustafa Barzanî (sağda) kendisiyle görüşmek üzere Irak'a gelen bir gazeteciyle.

Kuzey Irak'ta çarpışan Barzanî'ye Türkiye üzerinden silah kaçırılması önleniyor

8 ekim - Hükûmetin, Kuzey Irak'taki isyancı Kürt lider Molla Mustafa Barzanî'ye Türkiye üzerinden silah kaçırılmasını önlemek için yeni tedbirler aldığı bildirildi.

En son Doğu Bloku'na bağlı ülkelerden getirilen silah ve mermilerin Sürmene'de yakalanması üzerine dikkatler bu konuda yoğunlaşmış ve önlemler artırılmıştı.

İstanbul ve İzmir'de 6. Filo'ya tepki

15 ekim - İstanbul'u ziyaret eden Amerika Birleşik Devletleri Deniz Kuvvetleri'ne ait 6. Filo gemilerindeki denizciler, 7 ekimde üniversite öğrencilerinin düzenlediği gösteriler nedeniyle Dolmabahçe'de karaya çıkamadılar. Bunun üzerine Amerikalı denizciler helikopterlerle Yeşilköy'e götürüldü.

10 ekim günü Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF) İstanbul sekreterliği, 6. Filo'yu protesto amacıyla açlık grevi başlattı. Dolmabahçe'ye kurulan grev çadırı polis tarafından kaldırıldı. Bunun üzerine Taksim'de çadır kurularak açlık grevine devam edildi.

Greve FKF İstanbul Sekreteri Veysi Sarısüzen, TMTF ikinci Başkanı Faruk Yalnız, Fazıl Hüsnü Dağlarca ve Şükran Kurdakul katıldı. Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar açlık grevi yapanlara çektiği telgrafta « Açlık greviniz Amerikalıya karşı pasif direnme kampanyasının yeni ve güçlü bir adımıdır » dedi.

İstanbul'daki bu olaylar sürerken 15 ekim günü İzmir'de de bir miting düzenlendi. « Haysiyet ve Namus » mitingi adı verilen toplantıya katılan gençler, Amerika Birleşik Devletleri bayrağını parçalayarak yaktılar. Bazı Adalet Partililerin bu gençlere « komünist » demeleri üzerine çıkan olaylarda 10 kişi yaralandı, 10 öğrenci de polis tarafından gözaltına alındı.

Ecevit, Doğu için ayrı bir plan istedi

25 ekim - Yurt gezisine çıkan CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, 14 ekimde Kars'ta valiliğin engellemesi üzerine halka hitap edemedi. 15 ekimde Doğu illeri için ayrı bir planın gerekli olduğunu ileri süren Ecevit, 16 ekimde de TİP'e çatarak « Tuttukları yol tehlikeli » dedi. Ecevit, « Solculuğun derecesi, ölçüsü hayatî önem taşır, bir ölçüsü sıhhat, daha ileri bir ölçüsü ölüm olabilir » dedi. 25 ekimde Van'da konuşan Ecevit, Doğu'nun iktidar tarafından bir sürgün yeri haline getirildiğini öne sürdü ve Doğu'daki asayiş eksikliğinden yakındı. Hakkâri'de de, « Şimdiye kadar özel teşebbüs Doğu'da hangi fabrikayı kurmuştur » diye sordu.

Ecevit'in bu ziyaret üzerine, AP de Doğu'ya bir heyet gönderme kararı aldı.

Doğulu uyan !

8 ekim - « Doğu Kalkınma » mitinglerinin dördüncüsü bir komando birliğinin gözetimi altında Batman'da yapıldı. Mitingde TİP milletvekilleri konuştu. Mitinge katılanlar, « Beş Yıllık Plan Hepsi de Yalan, Doğulu Uyan », « Batı'ya İmar, Doğu'ya İstismar » yazılı pankartlar taşıdılar. İlk Doğu mitingi haziran ortalarında Silvan'da, ikincisi 3 eylülde Diyarbakır'da, üçüncüsü Siverek'te yapılmıştı.

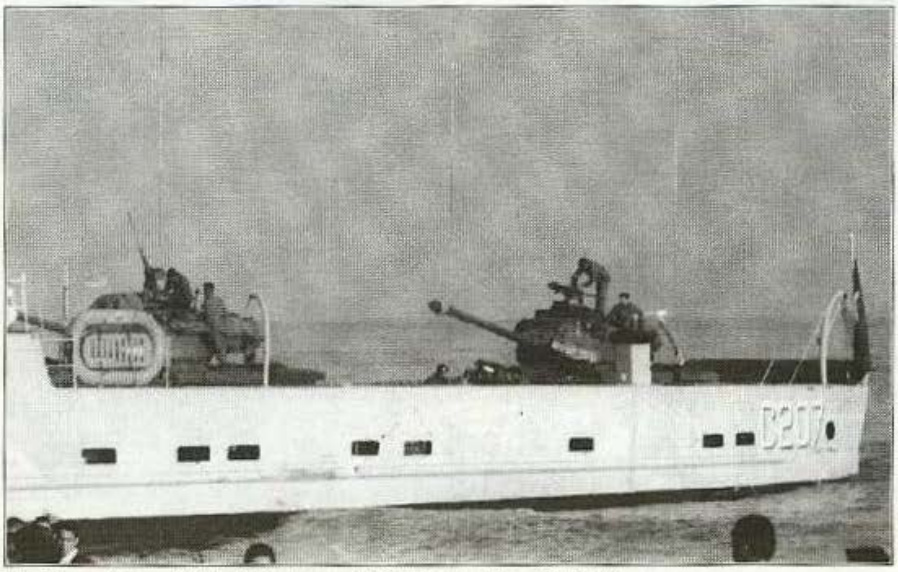
Ankara'ya gelen Pakistan Cumhurbaşkanı Eyüp Han, Esenboğa Havaalanı'ndaki karşılama töreninde Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'la birlikte.

1967

Kasım

1. Rumlar, Kıbrıs'a giren Türk toplumu lideri Rauf Denktaş'ı tutukladı. ☞
1. Ferruh Bozbeyli yeniden Meclis başkanı seçildi.
2. Yargıtay kararını uygulayan AP, Adana Milletvekili Turhan Dilligil'i partiden çıkardı.
2. İbrahim Şevki Atasagun yeniden Senato başkanı seçildi.
4. Başbakan Demirel, CHP Genel Başkanı İnönü'yle görüştü.
6. Millî Devrim Ordusu'yla (MDO) ilgili soruşturma tamamlandı.
7. Gazeteci İlhami Soysal'ı dövdüğü iddia edilen Albay Raci Tekin'in duruşmasına başlandı. ☞
11. CKMP Genel Başkanı Alparslan Türkeş, tabiî senatörlük ve Senato'daki Cumhurbaşkanlığı kontenjanının kaldırılması için kanun teklifi hazırladı.
11. İstanbul ve Ankara'daki gösterilerde Makarios protesto edildi; gençler polisle çatıştı.
12. Kıbrıs Türk toplumu lideri Rauf Denktaş serbest bırakıldı ve Türkiye'ye döndü. ☞
13. 5 tabiî senatör ve bir milletvekilinin dokunulmazlığının kaldırılması istendi. ☞
15. Emekli Albay Sadettin Suhataç, Demokrat Birlik Partisi'ni kurdu.
15. Kıbrıs'ta Rumlar 3 Türk köyünü işgal etti. Çatışmalarda 24 Türk öldü. ☞
17. Meclis, hükûmete Türk Silahlı Kuvvetleri'ni yurtdışında kullanma yetkisi verdi. ☞
18. Türk jetleri Kıbrıs üzerinde alçak uçuş yaptı.
20. ABD Başkanı Johnson, Türkiye'ye Kıbrıs'la ilgili bir mektup daha yolladı. ☞
24. CKMP Kurultayı toplandı.
25. Alparslan Türkeş, CKMP genel başkanlığına yeniden seçildi.
29. Başkan Johnson'ın özel temsilcisi S. Vance'ın temasları sayesinde Türkiye ve Yunanistan savaşın eşiğinden döndü. ☞

Türkiye ve Yunanistan savaşın eşiğinden döndü

Tanklar yüklenmiş bir çıkarma gemisi Mersin açıklarında bekliyor.

29 kasım - 15 kasımda Kıbrıs'ta 3 Türk köyünü işgal eden Rumlar, Türkiye'nin müdahale kararı alması üzerine geri çekildiler. Ancak çatışmalarda 24 Türk şehit oldu.

Olaydan bir gün sonra İstanbul, Ankara ve Erzurum'da miting düzenleyen gençler, « Demirel istifa » diye bağırdılar.

17 kasımda toplanan Millet Meclisi, 18 saat 20 dakika süren gizli oturum sonucunda hükûmete Kıbrıs meselesinde Silahlı Kuvvetleri kullanma yetkisi verdi. Aynı gün Kıbrıs Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fazıl Küçük, Başbakan Süleyman Demirel'den bir an önce müdahale istedi.

18 kasımda Türk jetleri Kıbrıs üzerinde alçak uçuş yaparken, hükûmet anlaşmalara aykırı olarak adada bulunan 15 000 Yunan askerinin Kıbrıs'tan çekilmesini istedi.

19 kasımda Demirel Küçük'e teminat verirken, Türk donanması Girne açıklarında seyretmeye başladı.

20 kasımda Başkan Johnson Ankara'ya, barışçı bir çözüm öneren bir mektup gönderdi.

22 kasımda Yunanistan Türk isteklerini reddedince Türk birlikleri çıkarma için gemilere bindirildi.

23 kasımda Başkan Johnson, özel temsilcisi Syrus Vance'ı Ankara ve Atina'ya yolladı. Vance, Ankara ile Atina arasında bir mekik diplomasisi başlattı.

24 kasımda Cumhurbaşkanı Sunay müdahale kararını açıklarken, ABD, NATO'ya ait silah ve teçhizatın kullanılamayacağını bir kere daha hatırlattı.

26 kasımda Türkiye, Syrus Vance aracılığıyla Yunanistan'dan askerlerini derhal çekmesini talep etti.

29 kasımda karşı taraf Türk şartlarını kabul edince buhran giderildi. ABD Başkanı Johnson'ın temsilcisi Vance'ın, Atina-Ankara arasında yaptığı temaslar bunalımın çözülmesinde etkili oldu.

MDO ve parlamenterler

13 kasım - 1962 ekiminde Ankara'da İnönü aleyhine yapılan gösteriler üzerine, Ankara ve İstanbul'da bu gösterileri kınayan karşı gösteriler ve dağıttığı bildirilerle adını duyuran ve varlığı tartışma konusu olan Millî Devrim Ordusu'yla (MDO) ilgileri olduğu iddia edilen Tabiî Senatör Mucip Ataklı, Sezai Okan, Şükran Özkaya, Ekrem Acuner ve Suphi Karaman ile, CHP Hatay Milletvekili Hüsnü Özkan'ın dokunulmazlığının kaldırılması istendi. Dosyalar Senato ve Meclis başkanlıklarına verildi.

Profesör Kubalı: Atatürk devrimleri demokratik sola açıktır

12 kasım - Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü'nün düzenlediği « Atatürk Önderliğinde Kültür Devrimi » konulu seminerin son gününde bir konuşma yapan Profesör Hüseyin Nail Kubalı, Atatürk devrimleri ve Anayasa'nın sola, daha doğrusu demokratik sosyalizme açık olduğunu söyledi.

Soysal davasının sanıkları, (soldan sağa) Albay Raci Tekin, Astsubay Yüksel Aşçıoğlu ve Astsubay Sadık Görmez duruşmada.

Gazeteci İlhami Soysal'ı dövdüğü iddia edilen albayın duruşması başladı

7 kasım - Yaklaşık bir yıl önce, 8 eylül 1966 günü akşam saatlerinde, *Akşam* gazetesinin Ankara temsilcisi İlhami Soysal'ı Ankara'daki evinin önünden bir otomobile bindirip kaçırarak şehir dışına çıktıktan sonra dövdükleri iddia edilen Albay Raci Tekin ile Astsubay Yüksel Aşçıoğlu ve Astsubay Sadık Görmez'in yargılanmalarına, Ankara 3'üncü Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlandı.

Sanıkların üçü de kendilerine yöneltilen bütün suçlamaları reddettiler.

Sanık Albay Raci Tekin duruşma sırasında verdiği ifadede, « Gazeteci İlhami Soysal'ın, Genelkurmay Başkanı Cemal Tural'ın emriyle dövüldüğü iddiası millî menfaatlerimize aykırıdır » dedi.

Rauf Denktaş.

Kıbrıs'a gizlice giren Rauf Denktaş önce yakalandı, sonra serbest bırakıldı

12 kasım - 1964 yılından beri Türkiye'de bulunan Kıbrıs Türk toplumu lideri Rauf Denktaş 1 kasımda Kıbrıs'ta Rumlar tarafından tutuklandı. Kıbrıs'a gizlice giren Rauf Denktaş ve 2 arkadaşının Karpaz Burnu'nda yakalandığı açıklandı.

Türkiye, adaya 21 ekimde çıktığı anlaşılan Denktaş'ın iadesi için girişimde bulundu. Ancak Rumlar Rauf Denktaş'ın isyan suçuyla yargılanacağını açıkladılar. Amerika Birleşik Devletleri de Denktaş'ın tahliyesini istedi. 10 kasımda Rumlar, Rauf Denktaş'ın tutukluluk süresinin 8 gün uzatıldığını bildirdiler, ama 12 kasımda salıvererek Türkiye'ye dönmesine izin verdiler. Denktaş ve 2 arkadaşı aynı gün Türkiye'ye döndü.

Aralık

1. CKMP Genel Başkanı Alparslan Türkeş'in Kıbrıs önergesi Meclis'te tepki yarattı. ☞
2. Yunanistan, Kıbrıs konusunda, « Anlaşmaya vardık » dedi.
2. Maliye Bakanı Cihat Bilgehan, 900 milyon liralık bütçe açığının vergiyle kapatılacağını söyledi.
3. Tıpta devrim: insandan insana kalp nakli yapıldı. ☞
3. Kıbrıs sorunu, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne götürüldü.
4. Yunanistan, Kıbrıs'taki askerlerini geri çekmek üzere adaya gemi gönderdi.
4. İstanbul'da 9 Rum okulu kapatıldı. ☞
8. Yunan askerlerinin Kıbrıs'tan tahliyesine başlandı.
11. Türkiye'nin iç ve dış borç miktarının, 44 milyar 362 milyon lira olduğu açıklandı.
13. Yunanistan ikiye bölündü; kuzeydeki birlikler Kral Konstantinos önderliğinde cuntaya isyan etti. ☞
14. Yunanistan Kralı Konstantinos, Roma'ya kaçtı. ☞
18. 1968 yılı bütçesinin Meclis'te görüşülmesine başlandı.
21. Louis Washkansky öldü. ☞
22. Anayasa Mahkemesi, Adalet bakanının savcıların tayin ve terfileriyle ilgili yetkilerini iptal etti.
26. 20-21 Mayıs Olayları'na karışanların affı Meclis'te kabul edildi.
29. Kıbrıs'ta geçici Türk yönetimi ilan edildi.
30. 20. ithal kotasının esasları açıklandı; teminat yatırma süresi bir aya çıkarıldı.

ÖLÜM

4. Fizikçi Salih Murat Uzdilek.
5. Şair Fazıl Ahmet Aykaç.

Konstantinos kaçtı

Kral Konstantinos ve ailesi Roma'da.

Yunanistan'da iktidarı elinde tutan cuntanın lideri Albay Papadopulos (sağda).

14 aralık - Yunanistan'daa yönetimde bulunan Albaylar Cuntası, Kral Konstantinos liderliğindeki karşı ihtilali 24 saatten kısa bir sürede ezmeyi başararak ülkeye hâkim oldu. Gelişmeler üzerine Kral Konstantinos, Kavala'dan karısı Anna Maria, kızkardeşi Prenses İrene, kızı Prenses Aleksia ve annesi Kraliçe Frederica ile birlikte bir uçağa binerek İtalya'nın başkenti Roma'ya kaçtı.
Kralın darbe girişimine karışan Tümgeneral Aposiopulos da Uzunköprü'den Türkiye'ye iltica etmek zorunda kaldı.

Türkeş'in Kıbrıs önergesine tepki

4 aralık - 1 aralıkta CKMP Genel Başkanı Alparslan Türkeş, « Geçen yirmi gün içinde hükûmet Kıbrıs'a asker çıkarmamakla suç işledi » diyerek, hükûmet aleyhine bir gensoru önergesi verdi. Önerge okunurken, AP Balıkesir Milletvekili İhsan Ataöv Türkeş'e « Gecekondu albayı » diye laf attı, Malatya Milletvekili Hamit Fendoğlu, « Yatırım yapıyorsun » diye bağırdı, Adana Milletvekili Tahir Yücekök, Albay Grivas'ın yanına gitmesini önerdi. 4 aralıkta gensoru önergesinin gündeme alınması Meclis'te reddedildi.

Kıbrıs sorunu ekonomiyi vurdu

2 aralık - Rumların 15 kasımda Türklere karşı saldırıya geçmesiyle hareketlenen Kıbrıs sorunu ekonomimizi etkiledi. Altın fiyatları yükseldi, bankalardaki mevduatın yüzde 10'u çekildi, emisyon 14 günde 792 milyon artırıldı.

İstanbul'da 9 Rum ilkokulu kapatıldı

4 aralık - Millî Eğitim Bakanlığı İstanbul'daki 9 Rum azınlık ilkokulunun kapatılmasına karar verdi. Kararın, « bu okulların muadeletlerinin bulunmadığı ve muadelet kazanmak için ciddî bir çalışma yapmadıkları » gerekçesiyle alındığı bildirildi.

Meclis'te iftar tatili

11 aralık - Adalet Partisi Balıkesir Milletvekili Mevlüt Yılmaz'ın Millet Meclisi'nde iftar vakti çalışmalara ara verilmesini isteyen önergesi tartışma yarattı.
Yılmaz, « Müslüman Türk halkının temsilcileri olarak millete ramazan ayında olduğumuzu hissettirmek için iftar vakti çalışmalarımıza bir saat ara vermeliyiz. Meclis'in böyle bir karar almasının laikliğe aykırı olduğu safsatasını, anayasa, babayasa edebiyatını bir yana bırakalım » dedi.
Başkan İsmail Arar gelen tepkiler üzerine Yılmaz'dan, Anayasa'yı küçümser şekilde söylenen « babayasa » sözünü geri almasını istedi. Cumhuriyet Halk Partisi Mardin Milletvekili Nazmi Oğuz, Meclis'in XX. yüzyılda bu gibi konularla meşgul edilmesinin üzücü olduğunu söyledi. Adalet Partililer bu sözü gürültüyle karşıladılar.

İnsandan insana kalp nakli yapıldı

21 aralık - 3 aralıkta Güney Afrika'nın başkenti Cape Town'da, Doktor Christian Barnard ve 20 kişilik bir ekip, 7 yıldır kalp hastası olan 55 yaşındaki Louis Washkansky'e, trafik kazasında ölen 25 yaşındaki genç kızın kalbini, 7 saat süren başarılı bir ameliyatla nakletti. Hastanın sağlık durumunun iyi olduğu belirtilirken, olay dünya tıp çevrelerince büyük bir başarı olarak karşılandı. 21 aralıkta Louis Washkansky öldüyse de, hastanın ölümünün kalbiyle ilgili bir sorundan değil, akciğerindeki enfeksiyondan kaynaklandığı belirtiliyor.

Bozbeyli'nin Meclis'te verdiği iftar daveti

22 aralık - Adalet Partili Meclis Başkanı Ferruh Bozbeyli'nin Meclis'te iftar yemeği vermesi eleştirilere neden oldu. Milletvekilleri, Bozbeyli'nin resmî iftar yemeğinin Anayasa'nın özüne aykırı olduğunu söylediler. Bozbeyli'yi savunan Adalet Partisi Antalya Milletvekili İhsan Ataöv, Senatör Nadir Nadi'nin gazetesi *Cumhuriyet*'te yayımladığı bir başyazıda, Süleyman Demirel'in *Bayram* gazetesine dinî nitelikte bir yazı yazmasını eleştirmesini anlamsız bulduğunu söyledi. Nadir Nadi yazısında, din ile dünya işlerinin ayrı tutulduğu bir devlet düzeni içinde kişilerin, kendilerine emanet edilen şerefli görevi yasa sınırları içinde yapmalarını istemişti.

Profesör Doktor Christian Barnard.

1968

Ocak

1. AP Yozgat Senatörü İsmail Yeşilyurt, ortaokul ve liselerdeki seçmeli din derslerinin zorunlu hale getirilmesini istedi.
5. Alexander Dubcek, Çekoslovakya Komünist Partisi genel sekreterliğine getirildi.
8. İstanbul'da yapılacak Boğaz Köprüsü'nün bu yıl ihaleye çıkarılacağı açıklandı.
12. 4. Sanayi Kongresi sona erdi. ☞
13. CHP Genel Başkanı İnönü TİP'e çatarak, « NATO'dan ayrılmak fikrinde değiliz » dedi.
14. Eski DP'liler Celal Bayar başkanlığında « Bizim Ev » adlı bir kulüp kurdular.
15. İzmit Körfezi dondu.
16. AP Meclis ve Senato ortak grubunda konuşan Başbakan Demirel, « Laikliği dinsizlik sanmak yanlıştır » dedi.
18. Madenlerin devletleştirilmesi istendi.
20. Türkiye, Yunanistan'daki yeni rejimi tanıyan ilk ülke oldu.
22. Meclis'te Seçim Kanunu'na engelleme. ☞
22. Cumhurbaşkanı Sunay resmî bir ziyarette bulunmak üzere Suudî Arabistan'a gitti.
23. Suriye'nin Türkiye Askerî Ateşesi casusluk suçundan tutuklandı.
24. CHP Genel Başkanı İnönü, « Adalet, Ordu ve Cumhuriyet'in temeli değiştirilmek isteniyor » dedi. ☞
24. Suudî Arabistan'ı ziyaret eden Cumhurbaşkanı Sunay, Kâbe'yi tavaf etti.
25. Türk-İş, kıdem tazminatı kaldırılırsa olaylar çıkabileceğini açıkladı. ☞
26. CHP Genel Başkanı İnönü'ye cevap veren Başbakan Demirel, « Ellerinde delil varsa ortaya koysunlar » dedi. ☞
27. Suudî Arabistan ziyaretini tamamlayan Cumhurbaşkanı Sunay Libya'ya geçti.
31. Ankara Televizyonu yayına başladı.

ÖLÜM

10. Asker ve siyaset adamı Ali Fuat Cebesoy. ☞

İnönü, Başbakan Demirel'i suçladı

26 ocak - 21 ocakta yapılan Konya İl Kongresi'ne bir mesaj gönderen CHP Genel Başkanı İnönü, « Millî Mücadele devrinde olduğu kadar gelecek günler de önemli ve tehlikelidir » dedi. İnönü'nün bu mesajına cevap veren Başbakan Demirel, « Bu laflarla Türkiye kalkınamaz » dedi. Başbakan milletin sağduyusuna inandıklarını, kendi vehim ve endişelerini milletin endişesi gibi göstermediklerini bildirdi.

İnönü'nün mesajındaki « tehlike » kelimesinin ne anlama geldiği gerek siyasî çevrelerde gerekse kamuoyunda merak konusu oldu. 24 ocakta İnönü, *Ulus* gazetesinde « tehlike »nin ne olduğunu açıkladı ve « İktidar Anayasa'yı değiştirecek çoğunluğu sağlayıp adalet, Ordu ve Cumhuriyet'in temellerini tam tersine çevirme çabasındadır » dedi. Bu açıklamaya 26 ocakta cevap veren Demirel, « Ellerinde delil varsa ortaya koysunlar » şeklinde konuştu.

Kıdem tazminatının kaldırılması girişimi

25 ocak - Çalışma Bakanlığı tarafından hazırlanan ve 931 sayılı İş Kanunu'na göre işçilere verilmekte olan kıdem tazminatının kaldırılmasını öngören İşsizlik Sigortası Kanunu tasarısı tepkilere yol açtı. Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy, « Alarm haline geçmiş bulunuyoruz. Kıdem tazminatının kaldırılması halinde Türkiye'de büyük hadiseler olabilir » dedi. Demirsoy, kıdem tazminatının işçinin belli başlı emniyeti olduğunu belirterek, « ortadan kaldırılması düşünülemez bile » dedi. DİSK de bir bildiri yayımlayarak, iktidarın gücünün buna yetmeyeceğini belirtti.

Seçim Kanunu'na engelleme

22 ocak - Cumhuriyet Halk Partisi, Seçim Kanunu tasarısının Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne getirilme ihtimali üzerine, tasarıyı engellemek için daha önce hazırladığı gensoru önerilerinden ikincisini Meclis Başkanlığı'na verdi. CHP, MP ve TİP milletvekilleri, AP'nin Millet Meclisi içtüzüğünün 89. maddesini değiştirme çabasının son safhasına geldiğini dikkate alarak oturuma 40 dakika geç girdiler. İktidar partisi AP, içtüzüğün 89. maddesini değiştirmek suretiyle gensoru önergelerinin haftada sadece bir gün görüşülmesini sağlamak istiyor.

Cumhurbaşkanı Sunay, Suudî Arabistan'da Kral Faysal tarafından karşılandı.

1968

Menderes'in mezarı

9 ocak - AP Meclis grubunda konuşan Manisa Milletvekili Neriman Ağaoğlu, Menderes'e Eyüpsultan'da yer gösterilmemesini eleştirerek, « Ona bir karış toprağı bile çok gördüler » dedi. Demirel ise, « Merhum Menderes'in yeri bir karış toprak değildir. Onu seven milyonların kalbidir. Onu sevenler ona bir gün gereken mezarı da elbette yaptırır » dedi.

Sanayi Kongresi

12 ocak - 10 ocakta başlayan 4. Sanayi Kongresi sona erdi. Kongrede konuşan Türkiye Odalar Birliği Genel Sekreteri Necmettin Erbakan, Türkiye'de sanayinin gelişmesi için gerekli altyapının henüz mevcut olmadığını söyledi. Kongreye başkanlık eden Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı Turgut Özal, cuma namazına 15 dakika kala divandaki yerini terk etti.

Ali Fuat Cebesoy öldü

Ali Fuat Cebesoy bir konuşma sırasında.

10 ocak - Millî mücadele kahramanlarından Ali Fuat Cebesoy, 86 yaşında İstanbul'da öldü. Atatürk'ün okul arkadaşı ve millî mücadeleye ilk katılanlardan biri olan Ali Fuat Paşa, Amasya Tamimi'ni imzalayanlar arasında yer aldı, Umum Kuvayı Seyyare komutanlığı, Batı Cephesi komutanlığı görevlerinde bulundu. 1920-1922 arasındaki Moskova büyükelçiliği sırasında TBMM hükûmeti adına Moskova Antlaşması'nı imzaladı. Cumhuriyet'in ilk muhalefet partisi Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kurucuları arasında yer aldı, haziran 1926'daki İzmir Suikasti girişimiyle ilgili olarak yargılandı, beraat etti. 1920-1927 ve 1933-1960 yılları arasında milletvekili olarak TBMM'de görev yapan Ali Fuat Cebesoy, 1933-1934 ve 1939-1943 arası Bayındırlık, 1943-1946 arası Ulaştırma bakanlığı, 30 ocak - 1 kasım 1948 tarihleri arasında da TBMM başkanlığı yaptı.

Şubat

2. İstanbul Üniversitesi Rektörü Ekrem Şerif Egeli ile profesörler arasında anlaşmazlık çıktı.
3. Başbakan Demirel, « Meclis'te engelleme yersiz yapılıyor » dedi.
5. Seçim Kanunu tasarısı ve Meclis İçtüzük Tadili tasarısının görüşülmesi marta ertelendi.
5. İçişleri Bakanı Faruk Sükan, « TİP Suriye Baas Partisi'yle irtibat halinde » dedi. ☞
6. Doğu Anadolu'daki 400 eşkıya, Kuzey Irak'taki ayaklanmacı Kürt lider Barzanî'ye katıldı. ☞
7. İşçiler Zonguldak'ta sendika binasına hücum etti.
9. İşçi kıdem tazminatının iptaliyle ilgili tasarı geri alındı.
11. Adana Osmaniye'de halk, Kuran yakıldı haberi üzerine Kaymakamlık binasını taşladı. ☞
14. Güven Partisi'ne 500 000 liralık Hazine yardımı Meclis'te sert tartışmalara yol açtı.
15. Meclis'te CHP'lilerle AP'liler yumruklaştı. ☞
18. CHP Genel Başkanı İnönü, « İrtica iktidardan cesaret alıyor » dedi. ☞
19. AP'liler Meclis'te TİP'lileri dövdü. ☞
21. Millî Eğitim Bakanı İlhami Ertem, bütçe görüşmeleri sırasında, « Gayemiz her ilde bir imam hatip okulu açmaktır » dedi. ☞
23. Tarım Bakanı Bahri Dağdaş, « Türkiye'de ağa yoktur » dedi.
24. Ankara'da düzenlenen « Anayasa » mitinginde kavga çıktı.
25. İkinci « Uyanış » mitingi İstanbul'da yapıldı.

400 eşkıya Barzanî'ye sığındı

Kürt lider Molla Mustafa Barzanî.

6 şubat - Doğu'da çeşitli suçlardan aranan 400 eşkıya, bölgeye jandarma komando birliklerinin gelmesiyle daha da artırılan güvenlik önlemleri üzerine sınırı geçerek, Kuzey Irak'taki ayaklanmacı Kürt lider Molla Mustafa Barzanî'ye katıldı.

Kuran yakıldı haberi Osmaniye'de halkı galeyana getirdi

11 şubat - İstanbul'da yayımlanan bir gazetede çıkan « Kuran yakıldı » haberi Adana'nın Osmaniye İlçesi'nde olaylara neden oldu. Galeyana gelen halk Emniyet Müdürlüğü binasını bastı, Kaymakamlık binasını da taşladı. Olaylar sırasında 10 kişi tutuklanarak mahkemeye sevk edildi.
Bu olaydan sonra Komünizmle Mücadele Derneği'nin düzenlemek istediği mitinge izin verilmedi. İrticaî mahiyetteki bu olaylar, siyasî çevrelerce « son derece korkutucu ve ikaz edici » olarak değerlendirildi. İçişleri Bakanlığı gazetede çıkan haberin yalan olduğunu açıkladı.

Her ilde imam hatip okulu açılacak

21 şubat - Millî Eğitim Bakanı İlhami Ertem, « Gayemiz her ili bir imam hatip okuluna kavuşturmaktır. Yurdumuzda gerekli manevî cihazlanmayı sağlamak için bu miktar kâfidir. Allah'ın büyük ismini politik tartışmalara sokmak bir parti yöneticisinin ağırlığıyla kabili telif değildir » dedi.

1968

AP'liler Meclis'te TİP'lileri dövdü

23 şubat - 15 şubatta başlayan bütçe görüşmeleri, Meclis'te sürekli tartışma ve kavgalara yol açtı. İlk gün CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit'in millî gelir hesaplarının şişkin gösterildiğini iddia etmesi kavgaya neden oldu. AP Aydın Milletvekili Kemal Ziya Öztürk ve Elazığ Milletvekili Ömer Eken, CHP İstanbul Milletvekili Orhan Birgit'in üzerine yürüdü. Meclis Başkanı Ferruh Bozbeyli kavgayı yatıştırmak için oturumu bir süre tatil etti. 16 şubatta CHP Kırklareli Milletvekili Hasan Tahsin Uzun ile AP Bolu Milletvekili Şükrü Nihat Bayramoğlu tekme tokat dövüştü. Kavga, CHP Denizli Milletvekili Hüdai Oral'ın, « Boraksta yabancı şirketlere imtiyaz hakkı Adalet Partisi ve Demokrat Parti tarafından verilmiştir » sözleri üzerine çıktı.

Aynı gün MP Konya Milletvekili Seyit Faruk Önder de, « Adalet Partisi din istismarını artık bırakmalıdır. Halkın dinî inançlarını sömürmek Kuran'ın tarif ettiği münafıklığın ta kendisidir. Böyle kimseleri Allah da telin etmiştir » diyerek Başbakan Demirel'e atıfta bulundu. Bir gün sonra TİP İstanbul Milletvekili Çetin Altan'ın AP'lilere, « Çoğunluğunuz var ama ağırlığınız yok » demesi üzerine yine kavga çıktı.

19 şubat gecesi İçişleri Bakanlığı bütçesi görüşülürken, AP'liler, İçişleri Bakanı Sükan'ın vatana ihanetle suçladığı TİP milletvekillerine saldırdı. TİP milletvekillerinden Çetin Altan feci şekilde dövülürken, Yunus Koçak tabanca kabzasıyla başından yaralandı. Ertesi gün Meclis'te konuşan CHP Genel Başkanı İnönü, « Dün gece olan hadiseler her manasıyla esef vericidir. Herhangi bir sebep, bahane ve ithamla izah olunacak, hazım olunacak yeri yoktur. Hükûmet tasmim ettikleri, zararlı gördükleri bir parti aleyhinde Meclis'i tahrik etmek için bütün çabasını sarf etmiştir. İçişleri Bakanı bu kürsüde türlü misaller getirmeye çalışarak bir partiyi insanları ile, mevcudiyeti ile itham etmiştir. Bu ithamlar vicdanın hakimiyeti altında bulunan aklı başında hiç kimseyi ikna etmez » dedi. İçişleri Bakanı Faruk Sükan, TİP hakkında soruşturma açıldığını bildirdi. 23 şubatta TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar bir iftirayla karşı karşıya olduklarını açıkladı. Meclisteki kavga üzerine konuşan Başbakan Demirel, « Bu kürsüden ihtilal ışığı verme imkânı artık kalmamıştır. Kendilerini bu milletin kurtarıcısı addedenler gaflet içerisindedir » dedi. Demirel'in bu konuşması Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay ve Genelkurmay Başkanı Cemal Tural'ın kendisine destek verdiği anlamında yorumlandı.

TİP'in Baas'la irtibatı var mı?

5 şubat - Senato'da konuşan İçişleri Bakanı Faruk Sükan TİP'in Suriye Baas Partisi'yle irtibat halinde olduğunu ileri sürerek, « Bilimsel sosyalistleri takip etmekteyiz ve nefes alışlarını dahi bilmekteyiz » dedi.

TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar bu iddialara verdiği cevapta, hiçbir yabancı partiyle ilişkileri olmadığını, Bakan Sükan'ın ABD'ye dayanan sömürü düzenini sürdürmek ve sosyalist kanadı Meclis'ten silmek için bu gibi yalanlara başvurduğunu ileri sürdü.

İrtica tartışması

18 şubat - CHP Genel Başkanı İsmet İnönü Ankara İl Kongresi'nde yaptığı konuşmada, « İrtica tehlikesini yakın görüyor ve vatandaşı uyarıyorum. İrtica, AP iktidarından cesaret bulmaktadır » dedi. İnönü ilk defa mezhep konusuna da değinerek, « Sünnîlik ve Alevîlik mücadelesi de yeniden başlamış gibi görünüyor. Laik Cumhuriyet'in 40 senedir tedavi ettiği bir hastalık yeniden uyandırılmıştır » şeklinde devam etti. İnönü'nün bu konudaki konuşmasına yazılı cevap veren AP Lideri Demirel, « Din ve vicdan hürriyetini irtica olarak göstermeye siyasî baskı denir » dedi.

Zonguldak'taki sendika binasına gelen maden işçileri sorunlarının giderilmesini istediler.

Mart

1. Yeni Seçim Kanunu kabul edildi; millî bakiye sistemi kaldırıldı, CHP ve TİP'liler Meclis'i terk etti. ☞
2. Türkiye'nin yardımları kullanışı eleştirildi. ☞
2. Eski Diyanet İşleri Başkanı İbrahim Elmalı siyasete atıldı ve MP'ye girdi.
2. YTP Genel Başkanı İrfan Aksu görevinden istifa etti; yerine Yusuf Azizoğlu seçildi.
5. İlaç fiyatlarında yüzde 12,5 oranında indirim yapıldı.
9. Cumhurbaşkanı Sunay, yeni tarikatların türediğine dikkati çekti. ☞
15. Doların altın karşılığı fiyatı serbest bırakıldı; altının gramı bir günde 6,5 lira arttı.
17. Kıbrıs Rum hükûmeti, Türk toplumu liderlerinden Rauf Denktaş'a adaya girme izni verdi.
17. Silivri'de feci trafik kazası; 31 ölü. ☞
18. Mihri Belli, Siyasal Bilgiler fakültelerinde yaptığı « Bugünün Türkiyesi'nde Devrimci Eylem Nedir? » başlıklı konuşma dolayısıyla tutuklandı.
20. Bulgaristan Başbakanı Jivkov, Ankara'ya geldi.
21. Cumhurbaşkanı Sunay Seçim Kanunu'nu onayladı. ☞
22. Türkiye ile Bulgaristan arasında bir göç antlaşması imzalandı.
23. Başbakan Demirel, « Seçimler dürüstlük ve açıklık içinde olacak » dedi.
24. CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit « Sokak kavgasını Meclis'e iktidar sokmuştur » dedi.
26. Devrimlere karşı açılan kampanya için Senato araştırması istendi. ☞
26. AP Meclis grubu servet bildiriminin kaldırılmasını kabul etti.
30. Millî Türk Talebe Birliği'nin Ankara'da düzenlediği « Millî Şahlanma » mitingi tekbirlerle başladı. ☞

ÖLÜM

13. Yönetici Haşim İşcan.

Şahlanış mitinglerinde cihat çağrısı

30 mart - Sağcılar tarafından, 3 martta İstanbul'da düzenlenen « Uyanış » mitinginde konuşan şair Necip Fazıl Kısakürek'in « Yoldaş İnönü » sözüne itiraz eden bir vatandaş, dövülerek ağır şekilde yaralandı. Mitinge 10 Komünizmle Mücadele Derneği şubesi, 11 sendika ve 14 milliyetçi demek katıldı. Mitinge katılanlar, « Artık Şahlandı -Durmaz İslam'da İman - Dikkat Müslüman Komünizme Verme Aman », « Karakaşlı Behicem İpini Ben Çekecem », « Cellat Karaali Zengin Olacağın Günler Yakındır » gibi pankartlar taşıdılar. Mitingin büyük tepki yaratması üzerine 13 martta Anadolu Ajansı'na bir demeç veren AP Genel Başkanı ve Başbakan Süleyman Demirel, yeraltı ve sokak faaliyetleriyle mücadele edilmesini istedi. Demirel, « İhtilaller, otoriteyi tahrip eder » dedi. 23 martta Bursa'da yapılan Türkiye Milliyetçi Kuruluşları İstişarî Kongresi'nde 27 Mayıs ve Anayasa yerildi, II. Abdülhamid övüldü. 10 maddelik bir bildiri yayımlayan mukaddesatçılar, « Yurdun her tarafına bir fetih ordusu gibi sefere çıkacağız. Hâkimiyet milletin demek hâkimiyet Müslümanlığın demektir » dediler.

Millî Birlik Grubu Başkanı Fahri Özdilek, Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay ve Başbakan Süleyman Demirel'e başvurarak, çağdaş medeniyete nasıl kastedildiğine işaret etti ve önlem alınmasını istedi. 26 martta Aydın'da « Cihat başladı... » diye bağıran Nurculardan 8'i tutuklandı.

Konu 27 martta Meclis'e getirildi. Devlet Bakanı Sadık Tekin Müftüoğlu, bildiride suç unsuru olup olmadığının incelendiğini açıkladı. Aynı gün Türk-İş, « Bu akımların sahiplerine yumruğumuzu indireceğiz » şeklinde bir açıklama yaptı.

30 martta Millî Türk Talebe Birliği tarafından Ankara'da düzenlenen « Millî Şahlanma » mitingi tekbirlerle başladı ve « Yaşasın Ordumuz, İslamiyettir yolumuz » diye bağrışıldı. Gelişmeler üzerine bir açıklama yapan Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü, « Laik Cumhuriyet'in korunmasına her zamandan çok ihtiyaç var » dedi.

Necip Fazıl Kısakürek.

İstanbul Belediye başkanıyken yoğun bir asfaltlama çalışması başlatan Haşim İşcan, Eminönü Meydanı'nda işçileri denetlerken.

Din yoluyla siyasî baskı

26 mart - 1 martta Senato'da konuşan CHP İstanbul Senatörü Fevzi Hakkı Esatoğlu, Başbakan Demirel'i gericiliğin başlıca teşvikçisi olarak suçladı. Aynı gün Konya'nın Kulu İlçesi'nde konuşan CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, aşırı akımlara karşı vatandaşın dikkatini çekti. İnönü, « Din yoluyla siyasî baskı yapılıyor » dedi. 9 martta Kurban Bayramı dolayısıyla bir mesaj yayımlayan Cumhurbaşkanı Sunay, yeni tarikatların türediğini söyledi. Başbakan Demirel 23 martta, « Kanunlarımız, teokratik devlet fikrine yönelmiş cereyanları ve sınıf diktatörlüğüne götürecek açık veya maskeli ideolojileri yasaklamaktadır. Hükûmet her türlü zararlı cereyanın karşısındadır. Ancak onları önleme bahsinde kanunların verdiği yetkilerin dışına çıkılması elbette bahis konusu olamaz » dedi. 26 martta Tabiî Senatör Ahmet Yıldız ve 7 arkadaşı Senato'ya bir önerge vererek, Cumhuriyet'e, devrimlere, Anayasa'ya karşı bir kampanya açıldığını ileri sürdüler, bu tertiplerin meydana çıkarılması için Senato araştırması açılmasını istediler.

Türkiye, ABD yardımlarını yanlış kullanıyor

2 mart - Amerikan hükûmeti hesap uzmanları, Türkiye'ye yapılan yıllık ortalama 134 milyon dolarlık yardımın bir kısmının kullanılış şeklini eleştirdiler. Uzmanların Kongre'ye verdikleri raporda şu noktalara dikkat çekildi:

– Türkiye, Amerikan yardım fonlarından aldığı 1,8 milyon dolarla yeni yol ve iş makineleri almıştır. Oysa aynı makineler Amerika'nın ihtiyaç fazlası stoklarında 370 000 dolara alınabilirdi.

– Amerikan parası Milletlerarası Kalkınma Teşkilatı'nın politikasıyla bağdaşmayan bazı malların ithalinde kullanılmıştır.

– Türkiye'nin çelik üretimi, ülke ihtiyaçlarını karşılayacak güçtedir.

Silivri'de feci trafik kazası; 31 ölü

17 mart - Yılın en büyük trafik kazalarından biri akşam, Silivri yakınlarında Çamurlu mevkiinde meydana geldi. Saat 17.00 sıralarında Çorlu'dan İstanbul'a hareket eden bir otobüs, Silivri'ye yaklaşmaktayken, aynı yönde giden bir özel otomobili geçmek istedi. Otobüs sollama yapıp otomobili geçerken, karşı yönden gelen başka bir otobüsle çarpıştı. Çarpışma sonucu her iki otobüs hurda haline geldi; olay yerinde 31 kişi can verdi.

Kazada 15'i ağır olmak üzere 45 kişi de yaralandı. Yaralılar Silivri, Çorlu ve İstanbul'daki hastanelere kaldırıldı.

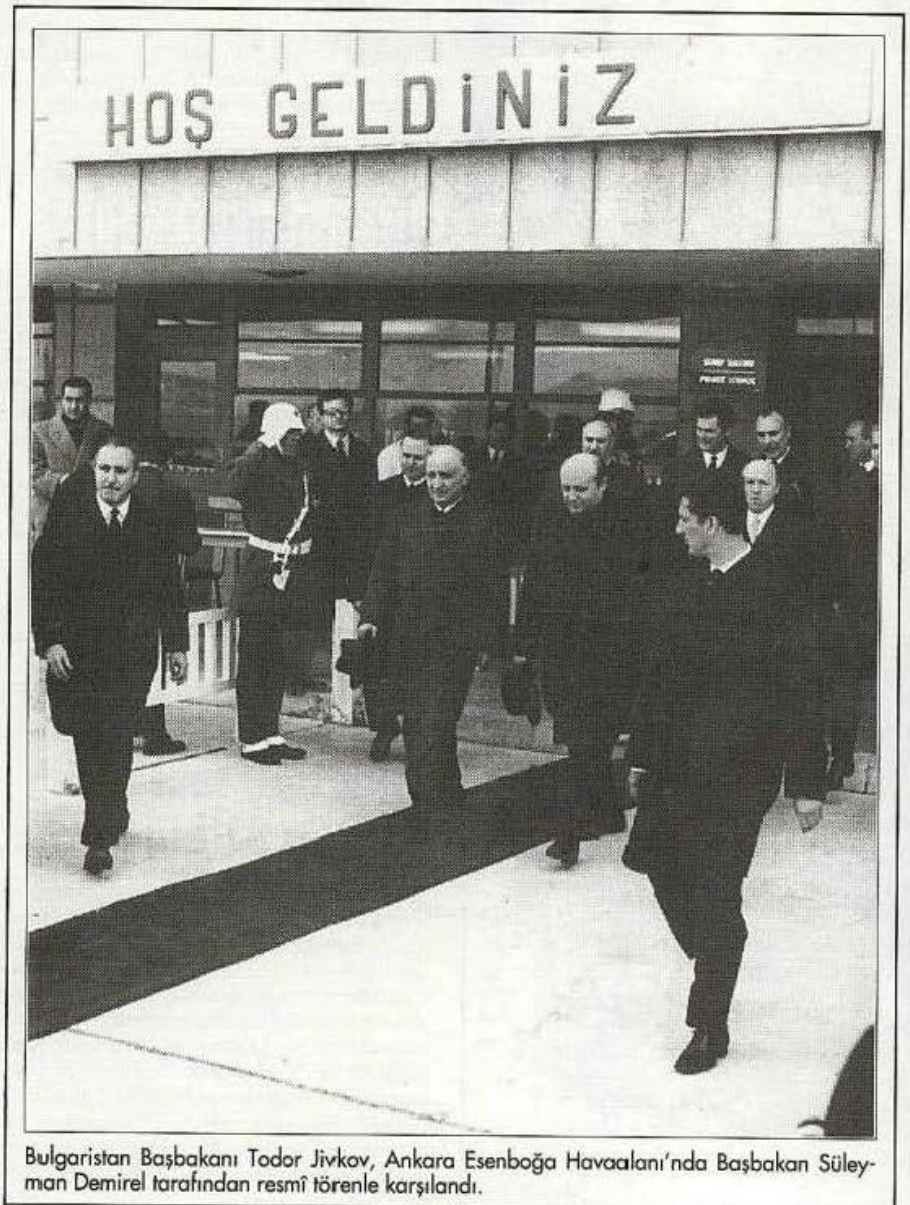
1968

Millî bakiyeye son

21 mart - Millet Meclisi, 1 marttaki oturumda Seçim Kanunu tasarısını görüşerek kabul etti. CHP ve TİP milletvekilleri bu karar üzerine Meclis'i terk ettiler.
Kabul edilen kanuna göre, millî bakiye sistemi kaldırıldı, yerine barajlı d'Hondt sistemi getirildi. CHP Genel Başkanı İnönü bunu endişeyle karşıladıklarını söylerken, TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, « Bu kanun çıkarsa memlekette huzursuzluk bir kat daha artacaktır. Hükûmet üyelerinden rica ediyorum, bu kanunu geri alınız. Aksi halde demokrasinin başına geleceklerden siz sorumlusunuz » dedi. AP Genel Başkanı ve Başbakan Demirel ise CHP'nin bu sistemi, küçük partileri koltuk değneği gibi kullanmak için ihdas ettiğini ileri sürdü.
19 martta Senato'da görüşülerek sabaha karşı kabul edilen kanun 21 martta Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay tarafından onaylandı.

THY pilotu 5 000 metreden boşluğa uçtu

16 mart - Türk havacılık tarihinde bugüne kadar eşi benzeri görülmemiş bir kaza meydana geldi.
Türk Hava Yolları'nın SEÇ uçağının kaptan pilotu Kemal Karapars yaklaşık 5 000 metre yükseklikten uçağın kapısıyla birlikte boşluğa uçtu. Hızla yere çarpan pilot Karapars paramparça oldu.
Havalandıktan bir süre sonra uçağın kapısının iyi kapanmadığını fark eden kaptan pilot Kemal Karapars'ın kapıyı kapatmaya çalışırken hava akımına kapılarak boşluğa uçtuğu anlaşıldı.
Uçakta yaşanan kısa bir panikten sonra ikinci pilot soğukkanlılığını muhafaza ederek uçağı zorlukla alana indirebildi.

Bulgaristan Başbakanı Todor Jivkov, Ankara Esenboğa Havaalanı'nda Başbakan Süleyman Demirel tarafından resmî törenle karşılandı.

Nisan

2. TİP Fatsa İlçe Kongresi'ne saldırı düzenlendi.
3. 308 üniversite öğretim üyesi NATO'yla ilişkilerin yeniden ele alınmasını istedi.
4. ABD'de, Nobel Barış Ödülü sahibi zenci lider Martin Luther King öldürüldü.
9. Eski Türkiye Odalar Birliği Genel Sekreteri Profesör Necmettin Erbakan, senatör adayı olmak için AP'ye başvurdu. ☞
10. Fas Kralı II. Hasan, Ankara'ya geldi.
10. Mart ayında Bursa'da yapılan Türkiye Milliyetçi Kuruluşları İstişarî Kongresi için soruşturma açıldı.
11. AP, eski Türkiye Odalar Birliği Genel Sekreteri Profesör Necmettin Erbakan'ın senatör adaylığı başvurusunu reddetti. ☞
15. İlahiyat Fakültesi öğrencileri boykota başladı. ☞
16. Savcılık iki TİP'li hakkında soruşturma açtı. ☞
17. Eski CHP'li Feridun Cemal Erkin, AP'ye girdi. ☞
19. Cumhurbaşkanı Sunay Bağdat'ta yaptığı açıklamada, İslam Ülkeleri Ortak Pazarı kurulmasını önerdi.
21. CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, Boğaz Köprüsü yerine ormanlara yatırım istedi. ☞
24. İTÜ Makine Fakültesi Dekanı Saffet Müftüoğlu bir öğrencisi tarafından öldürüldü. ☞
24. Ses sanatçısı Safiye Ayla servetini Türk Eğitim Vakfı'na (TEV) bağışladı.
24. Türk Millî Futbol Takımı tarihinin en büyük yenilgisini aldı; Polonya'ya 8-0 yenildi.
25. André Malraux'nun İspanya İç Savaşı'nı konu alan « Umut » adlı romanı toplatıldı.
27. Cumhurbaşkanı Sunay, resmî bir ziyaret için Irak'a gitti.
28. AP'nin İstanbul Belediyesi başkan adaylığını doktor Fahri Atabey kazandı. ☞
29. Türkiye Devrimciler Güçbirliği'nin Ankara'da düzenlediği « 29 Nisan » mitingine sağcılar saldırdı; 15'i polis 55 kişi yaralandı ☞

İki TiP'li için soruşturma

16 nisan - Ankara Cumhuriyet Savcılığı, İtalya'nın başkenti Roma'da düzenlenen Akdeniz Ülkeleri İlerici Partiler Konferansı'na katılan Türkiye İşçi Partisi Genel Sekreteri Rıza Kuas ile Genel İdare Kurulu üyesi Sadun Aren hakkında, millî menfaatlere aykırı faaliyetlerde bulundukları gerekçesiyle soruşturma açtı. Savcılık, her iki milletvekilinin dokunulmazlığının kaldırılması için Adalet Bakanlığı'na başvurdu.
Kuas ve Aren, Amerikan Donanması'na ait 6. Filo'nun Akdeniz'deki varlığını kınayan bildiriye imza atmakla suçlanıyor.

Atabey, AP'nin İstanbul Belediyesi başkan adayı

28 nisan - Adalet Partisi İstanbul Belediyesi başkan adaylığını, delegelerin 1 196'sının oyunu alan doktor Fahri Atabey kazandı. Diğer aday Faruk Ilgaz'a 967 oy çıktı.
İzmir'de Osman Kibar, Ankara'da da Ekrem Barlas Adalet Partisi'nden belediye başkan adayı oldu.
Cumhuriyet Halk Partisi'nde ise İstanbul Milletvekili Orhan Eyüboğlu, Genel Merkez tarafından İstanbul Belediyesi başkan adayı olarak belirlendi.

Başörtülü öğrenci İlahiyat Fakültesi'ni karıştırdı

27 nisan - 12 nisanda, öğretim görevlilerine saygısızlık ettikleri ve Atatürk devrimlerine karşı olduklarını belirttikleri için İlahiyat Fakültesi'nden uzaklaştırılan Hatice Babacan ve Mustafa Demirsoy adlı öğrencilerin derslere girmek istemesi üzerine olaylar çıktı, polis öğrencilerin sınıfa girmesini engelledi. Olayla ilgili bir açıklama yapan Millî Türk Talebe Birliği Başkanı İsmail Kahraman, « Gerçek haklı ses, İslamın sesidir » dedi. AP Adana Milletvekili Hasan Aksay da Millet Meclisi'nde yaptığı konuşmada, Hatice Babacan'ın başını örttüğü için fakülteden uzaklaştırıldığını belirterek, bunun bir zulüm olduğunu ileri sürdü.
15 nisanda Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencileri boykota başladı. Boykotun ikinci gününde başörtü takan kız öğrenci sayısı 1'den 6'ya çıktı. AP milletvekillerinden bazıları boykotu desteklediklerini açıkladılar. 27 nisandaysa önemli bir gelişme yaşandı. Fakülte Dekanı Profesör Hüseyin Yurtaydın, dekanlık ve öğretim üyeliğinden istifa etti. Yurtaydın, « Rektörlük uzaklaştırma kararını desteklemeyerek beni yalnız bıraktı » dedi.

Beyaz bir suikastçı tarafından öldürülen ABD Medenî Haklar Hareketi'nin zenci lideri Baptist Rahip Martin Luther King 1964 Nobel Barış Ödülü'nün de sahibiydi.

İTÜ Makine Fakültesi Dekanı Müftüoğlu öldürüldü

24 nisan - İstanbul Teknik Üniversitesi Makine Fakültesi Dekanı Profesör Saffet Müftüoğlu, devamsızlığı nedeniyle vize vermediği öğrencisi Erbil Koçkan tarafından bıçaklanarak öldürüldü.

Eski Dışişleri bakanlarından Feridun Cemal Erkin AP'ye girdi

17 nisan - 1962-1965 İnönü hükûmetlerinde TBMM dışından Dışişleri Bakanlığı yapan ve 1965'te Cumhuriyet Halk Partisi'nden Ordu milletvekili seçildikten sonra 1967'de partisinden istifa etmiş olan Feridun Cemal Erkin, Adalet Partisi'ne girdi.
Eski Dışişleri Bakanı, Adalet Partisi Genel Merkezi'nde düzenlenen törende yaptığı konuşmada, AP'ye herhangi bir menfaatin peşinde girmediğini, Adalet Partisi'ne geçmeye Genel Başkan Süleyman Demirel'le yaptığı konuşmalardan sonra karar verdiğini açıkladı. Feridun Cemal Erkin sözlerini « Süleyman Demirel'e, memleket davalarının halli konusunda büyük güven duyuyorum » diyerek tamamladı.

Erbakan'ın adaylık istemini AP reddetti

11 nisan - AP Genel Merkezi'nden yapılan bir açıklamada, eski Odalar Birliği Genel Sekreteri Profesör Necmettin Erbakan'ın Senato seçimlerinde aday olma isteğinin kanunî süre içinde müracaat edilmediği gerekçesiyle Genel İdare Kurulu tarafından reddedildiği bildirildi.
Erbakan, 4 nisanda Türkiye Odalar Birliği genel sekreterliği görevinden anî bir kararla istifa etmiş, Başkan Sırrı Enver Batun da, « Başbakan Demirel odamız çalışmalarına hiçbir zaman müdahale etmemiştir. Onunla bir ihtilafı olamaz » demişti.
Erbakan 9 nisanda da senatör adaylığı için AP Konya İl Başkanlığı'na başvurmuş ve işlemlerini usulüne uygun tamamladığını açıklamıştı.

1968

Olaylı miting; devrimciler ile milliyetçiler çatıştı

29 nisan - 29 nisan 1960 tarihinde İstanbul'da yaşanan olayların yıldönümü sebebiyle Ankara'da düzenlenen mitingde devrimciler ile milliyetçiler arasında çatışma çıktı. 15'i polis olmak üzere, 55 kişi çeşitli yerlerinden yaralandı. 56 kişi de güvenlik kuvvetlerince gözaltına alındı.
Ankara'da Türkiye Devrimciler Güçbirliği tarafından Zafer Alanı'nda düzenlenen miting bir grubun saldırısına uğradı. « Milliyetçiyiz » diye bağıran bu grup miting alanındakilere saldırınca olaylar patlak verdi. « Allahüekber » diye bağırarak mitingçilerin üzerine yürüyen yaklaşık 100 kişi olayların büyümesine sebep oldu. Polis olayları yatıştırmakta zorluk çekti.

CHP Genel Sekreteri Ecevit Boğaz Köprüsü'ne karşı

21 nisan - Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Bülent Ecevit, İstanbul'un Anadolu ve Avrupa yakalarını birleştirerek trafik sıkıntısını önleyecek Boğaz Köprüsü'nün inşasına karşı çıktı.
Burdur'da yaptığı bir konuşmada Bülent Ecevit, köprü, televizyon ve otomobil sanayii yerine, lüks olmayan organları işletecek yatırımlar yapılmasının daha doğru olacağını söyledi.

Servetini TEV'e bağışlayan Safiye Ayla Darüşşafaka Lisesi pilav gününde.

Mayıs

1. Cumhurbaşkanı Sunay, Irak'tan Afganistan'a geçti.
1. AP'de huzursuzluk; belediye başkanlığı aday yoklamaları sorun yarattı.
2. CHP Genel Başkanı İnönü Başbakan Demirel'den, hükümetin seçimde irticayı kullanmamasını istedi.
3. AP İstanbul İl Yönetim Kurulu görevden alındı.
6. Anayasa Mahkemesi, Seçim Kanunu'ndaki baraj sistemini iptal etti. ☞
7. Paris'te öğrenci gösterileri. ☞
7. Sümerbank « halk tipi » ayakkabı ve kumaş satışına başladı.
8. AP Genel Başkanı ve Başbakan Demirel, « Anayasa Mahkemesi'nin kararları münakaşa edilebilir » dedi. ☞
12. Senato kısmî, milletvekili ara, belediye başkanlığı, il genel meclisi ve muhtarlık seçimleri için propaganda dönemi başladı.
13. « NATO'ya Hayır » haftası başladı; 106 öğrenci bir gece gözaltında tutuldu. ☞
14. « İslam kız kolejleri » açılması istendi.
17. TİP'in İstanbul ve Ankara toplantılarına saldırı düzenlendi.
22. Nisan ayında okullarından uzaklaştırılan iki İlahiyat Fakültesi öğrencisinin itirazı üniversite senatosunca reddedildi.
24. AP Genel Başkanı ve Başbakan Demirel seçim gezisine başladı.
26. AP Genel Başkanı Demirel, « Düzeni değiştirmek isteyenler meczup, anarşist » dedi. ☞
27. CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, Demirel'in « bedavacılar cenneti »ni sürdürmek istediğini iddia etti. ☞
28. CHP Genel Başkanı İnönü, « Adalet Partisi kendine göre bir demokrasi istiyor » dedi. ☞
30. Fransa'da Cumhurbaşkanı De Gaulle, meclisi feshetti. ☞

Baraja iptal

8 mayıs - Anayasa Mahkemesi, Seçim Kanunu'ndaki Barajlı D'Hondt sisteminin baraj usulü hükmünü Anayasa'ya aykırı bularak 6 mayısta iptal etti. Mahkeme baraj konulmasını, Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan « Türkiye Cumhuriyeti demokratik bir hukuk devletidir » ilkesine aykırı buldu. Muhalefet alınan kararı olumlu bulurken, Başbakan Demirel 8 mayısta, « İki fıkrası iptal edilen Seçim Kanunu ile bakiye sistemi ortadan kalkmıştır. AP'nin iddiası ve taahhüdü tahakkuk etmiştir » dedi ve Anayasa Mahkemesi kararlarının münakaşa edilebileceğini söyledi.

İnönü: Demirel kendine göre bir demokrasi istiyor

30 mayıs - 2 haziranda yapılacak Senato kısmî, milletvekili ara, belediye, il genel meclisi ve muhtarlık seçimleri için partiler arasındaki çekişme her geçen gün sertleşiyor.
CHP Genel Başkanı İnönü 28 mayısta yaptığı konuşmada, Başbakan Demirel'in sosyal adalet fikrinden zerre kadar nasibi olmadığını söyledi. İnönü, « Demirel kendine göre bir demokrasi istiyor » derken, Ecevit de 27 mayısta yaptığı konuşmada, « Demirel bedavacılar cennetini sürdürmek arzusunda » dedi. Bu konuşmalara 30 mayısta İzmir'de sert bir cevap veren Demirel, düzen değişikliği isteyen CHP'ye çatarak, « Düzen ana hatlarıyla Atatürk'ün kurduğu düzendir, değişik düzen isteyenler meczup, ulufeci ve anarşistirler » dedi. Demirel iki gün önce de Gaziantep'te, « AP iktidarı memlekette huzur, sükun ve kanun hâkimiyetini sağlamış, vatandaşı kasvetli ve kederli olmaktan çıkarmıştır » demişti.

NATO'ya Hayır

13 mayıs - 17 öğrenci örgütünün ortaklaşa düzenlediği « NATO'ya Hayır » haftasının afişlerini asan 106 öğrenci polisce gözaltına alındı. Abidei Hürriyet Meydanı'nda 6 öğrenci, İlim Yayma Cemiyeti yurdundan çıkan 40 kişi tarafından dövüldü. 13 mayısta Taksim'de 6 m boyundaki bir NATO amblemini yakan gençler, « Bağımsızlık kahramanı Mustafa Kemal'in anıtı önünde bizi bağımlı kılan NATO'nun amblemini yakarak haftayı açıyoruz » dediler.

Nurcu dekan isteniyor

24 mayıs - 27 nisanda İlahiyat Fakültesi dekanlığından istifa eden Profesör Hüseyin Yurtaydın, bazı AP milletvekilleri ile öğrenci kuruluşlarının yaptıkları eleştiriler üzerine, « Onlar Nurcu, ümmetçi ve hilafetçi bir dekan istiyorlar » dedi.

Fransa diken üstünde

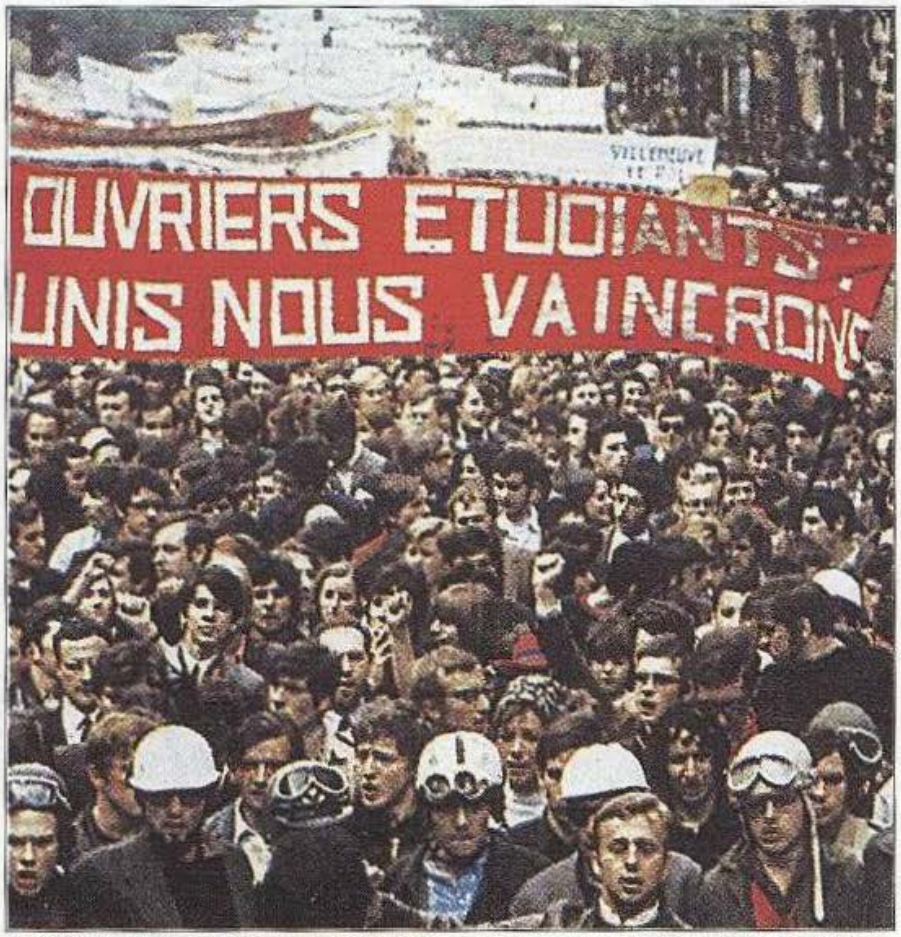

De Gaulle 30 mayısta yaptığı radyo konuşmasında meclisi feshettiği açıkladı.

30 mayıs - Fransa mayıs ayı boyunca öğrenci gösterileri ve grevlerle sarsıldı. Kampüsleri kapatılan öğrenciler Sorbonne Üniversitesi'ni işgal ettiler ve göz yaşartıcı bomba kullanan polise barikatlar, tuğlalar, kaldırım taşları ve molotof kokteylleriyle karşı koydular. Çatışmaların yoğunlaştığı öğrenci semti Quartier Latin ve Saint Germain bulvarı on gün boyunca sokak savaşlarına sahne oldu. Huzursuzluk işçilere de yayıldı ve 13 mayısta genel grev ilan eden sendikalar büyük bir gösteri düzenlediler. Gösteri ve grevler, üniversitelerin ve fabrikaların işgaliyle birlikte taşraya da yayıldı. Yaklaşık 10 milyon işçinin grevi Fransa'da hayatı felce uğrattı.

Ancak hareket, yaygınlığına rağmen birlikten yoksundu. Öğrenciler mevcut toplumsal yapıların toptan değiştirilmesini isterken işçiler meslek ve ücrete ilişkin talepler üzerinde duruyordu. Öğrenciler arasındaki Maocu, Troçkist, anarşist vb radikal gruplar eylemin sürdürülmesini isterken Fransız Komünist Partisi ve onun denetimindeki işçi federasyonu CGT radikal eğilimleri dizginlemeye çalışıyordu. 25 ve 27 mayısta hükûmetle sendikalar arasında yapılan görüşmeler grevleri durduramadı.

Süren grevler ve güçlü siyasî muhalefetin baskısı altındaki Cumhurbaşkanı De Gaulle, 30 mayısta Fransızlara hitap ederek istifa etmeyeceğini açıkladı. « Hayır, çekilmeyeceğim » diyen De Gaulle, 6 dakika süren radyo konuşmasında kendi konumunu savundu ve yasal yetkilerinden vazgeçmek niyetinde olmadığını söyledi. Fransa'nın yasal olmayan bir komünist dikta tehdidi altında bulunduğunu söyleyen De Gaulle, parlamentoyu feshettiğini, yeni genel seçimlere gidileceğini bildirdi. Konuşmanın hemen ardından 700 000 kadar De Gaulle taraftarı Paris sokaklarına dökülerek gösteri yaptı. De Gaulle'ün gücünü ordudan aldığı düşünülüyor. Muhtemel bir iç savaşı önlemek için motorize birliklerin ve paraşütçülerin hazır bekletildiği söyleniyor.

800 000 kişinin katıldığı 13 mayıstaki genel grevde öğrenciler ve işçiler kol kola yürüdüler.

Quartier Latin'deki öğrenci barikatları ve polisler.

1968

Haziran

2. Senato kısmî, milletvekili ara, belediye başkanlığı, il genel meclisi ve muhtarlık seçimleri yapıldı. ☞
5. New York Senatörü Robert Kennedy, Los Angeles'ta vurularak öldürüldü. ☞
10. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi öğrencileri fakülteyi işgal etti. ☞
11. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi işgal edildi. ☞
12. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi işgal edildi. ☞
13. Başbakan Demirel işgal ve boykotlar için, « Mesele ciddidir » dedi. ☞
13. Türkiye'den kaçırılan tarihî eserler Londra'da satışa çıkarıldı.
15. Özel yüksekokullarda sınavlar ertelendi. Ankara'da öğrenciler arasında silahlı çatışma oldu.
17. İstanbul Teknik Üniversitesi işgal edildi. ☞
17. Ordulu Mustafa üç sene art arda Kırkpınar başpehlivanı olarak Altın Kemer'in sahibi oldu.
18. CHP Genel Başkanı İnönü, « Gençliğin problemi eğitim politikasının değişmesiyle halledilir » dedi.
21. Meclis'te üniversite olayları için genel görüşme açıldı. ☞
22. Üniversitelerde işgal ve boykotlar sona ermeye başladı.
24. İstanbul Üniversitesi işgal kaldırılıncaya kadar kapatıldı. ☞
26. Başbakan Demirel, üniversite olayları için CHP ve TİP'i suçladı.
27. İstanbul Üniversitesi'nde işgal kalktı. ☞
29. Ankara'da Meclis önünde toplantı yapmak isteyen öğrencilere toplum polisi engel oldu. Olaylar sırasında Atalay Savaş adlı öğrenci öldü.
30. CHP Genel Başkanı İnönü, « Boykot neyse işgal de odur » dedi. ☞

ÖLÜM

6. Asker ve siyaset adamı Kâzım Özalp.

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi öğrenciler tarafından işgal edildi.

Boykot yapan Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencileri reform istediklerini bildirdiler.

Türkiye'de de 68 rüzgârları esiyor

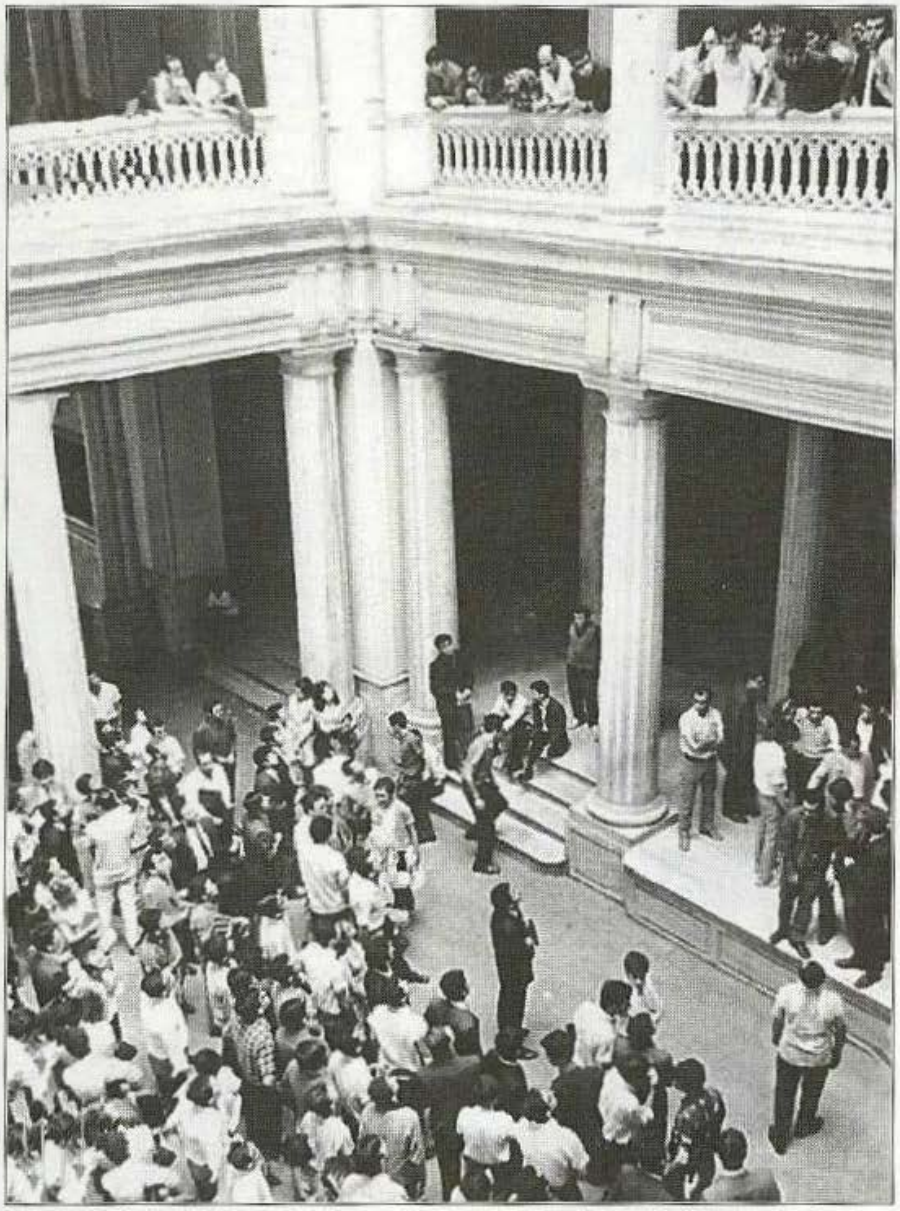
30 haziran - Türkiye haziran ayı boyunca üniversite öğrencilerinin işgal ve boykot eylemleriyle sarsıldı. İlk hareket 10 haziranda Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nde patlak verdi. Öğrenciler 13 maddelik bir tasarı hazırlayarak derhal reform istediler ve fakülteyi işgal ettiler. Hareket 11 haziranda Ankara Üniversitesi Hukuk ve Fen fakültelerine sıçradı. 12 haziranda İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde boykot kararı alan öğrenciler, ardından rektörlük binasını işgal ettiler.

17 haziranda işgal ve boykot, İstanbul Üniversitesi'nin bütün fakültelerini ve İstanbul Teknik Üniversitesi'ni kapsayacak biçimde genişledi. Bütün fakültelerde boykot ve işgal komiteleri ve merkezî düzeyde bir İşgal Komiteleri Yüksek Konseyi oluşturuldu.

Öğrenciler « köhnemiş » üniversite düzenine karşı tepkilerini ve reform taleplerini dile getiriyorlardı. İstanbul Üniversitesi İşgal Komiteleri Yüksek Konseyi'nin hazırladığı broşürde, « Belli çıkar gruplarının kendi çiftlikleriymiş gibi yönettikleri üniversitelerde yıllardır süren düzensizlikler, sonunda bu patlamaya yol açmıştır » denildikten sonra öğrencilerin yönetime katılma isteği vurgulanıyordu.

Öğrencilerin istekleri ülkede geniş bir yansıma buldu; basında, parlamentoda, kamuoyunda sürekli tartışıldı. 13 haziranda Başbakan Demirel « masum isteklerin » kışkırtıcı olaylara çevrilmemesini ümit ettiğini söyledi. Cumhurbaşkanı Sunay, « Ortaya atılan görüşler kamuoyuna ve sorumlulara mal olmuştur. İsteğim sorumluların bu gidişi, öğrencilerin haklı isteklerini yerine getirecek bir şekilde ve eğitim sorunlarını temelden çözecek bir şekle koymalarıdır » dedi.

Başlangıçta öğrenci temsilcilerini muhatap kabul etmeyen üniversite yönetimleri, işgallerin kararlılıkla sürdürülmesi karşısında yumuşadı. 21 haziranda radyoda İstanbul Üniversitesi Rektörü Ekrem Şerif Egeli ile İşgal Konseyi sözcüsü Toygun Eraslan'ın katıldığı, gazeteci Abdi İpekçi'nin yönettiği bir açık oturum yapıldı. 24 haziranda üniversite, işgal kaldırılıncaya kadar kapatıldı. Üniversite yönetiminin öğrencilerin hazırladığı reform taslağını görüşmeyi kabul etmesi üzerine 25 haziranda işgalin kaldırılmasına karar verildi. 27 haziranda öğrenciler üniversiteyi terk ettiler.

İstanbul Hukuk Fakültesi öğrencileri merkez binayı, santralı ve Rektörlüğü işgal ettiler.

Öğrenci eylemleri Meclis'te tartışıldı

30 haziran - İstanbul ve Ankara'daki öğrenci eylemlerinin Millet Meclisi'nde görüşülmesine 21 haziranda başlandı. CHP adına konuşan Kocaeli Milletvekili Nihat Erim, « Öğrencilerimizin, gençlerimizin son günlerde giriştikleri boykot ve işgal eylemlerini görüşmeye başlarken hemen şunu söylemeliyim ki, gençlerimizin bu davranışında biz takbih edecek hiçbir nokta görmemekteyiz » dedikten sonra, kimi çevrelerin gençlerin kışkırtıldığı veya siyasî emellere alet edildiği biçimindeki iddialarının gerçeği yansıtmadığını belirtti. Millet Partisi sözcüsü Hasan Latif Sarıyüce, « Bunca kötü koşullar altında öğrenim yapmaya zorladığımız gençlerimizin ayaklanışını, 'Hayır ben daha iyisine layığım' demesini çok görmek mümkün müdür? » dedi. TİP adına söz alan Urfa Milletvekili Behice Boran işgal ve boykot olaylarını, « Sosyal huzursuzluğun, sıkıntının, aksaklıkların dışa vurmuş biçimleri » olarak niteledi. AP grubunun görüşlerini açıklayan Aydın Yalçın, sol kanada bağlı Fikir Kulüpleri Federasyonu, Pahalılık ve İşsizlikle Mücadele Derneği, Türkiye Öğretmenler Sendikası gibi kuruluşların boykot ve işgal eylemlerini desteklediğini belirttikten sonra, ihtilalci Marksistlerin üniversite gençliğini kendilerine hedef aldıklarını unutmamak gerektiğini söyledi. 24 haziranda bir konuşma yapan Başbakan Demirel, « Şayet yasalara karşı gelmek onaylanırsa ve kışkırtılırsa, o zaman Türkiye'de emniyet ve asayişi, ki devletin bir numaralı görevidir, korumakta büyük sıkıntı çekeriz » dedi.

İktidarla muhalefet öğrenimdeki sorunlar üzerinde birleşmelerine rağmen, iktidar yalnızca boykot eylemlerini anlayışla karşılarken, muhalefet işgalinde yasal değilse bile meşru olduğunu ileri sürüyor. CHP Genel Başkanı İnönü 30 haziranda partisinin iller toplantısında, « Boykot neyse işgal de odur. Aynı hastalıktan geliyor, aynı derin tesirlerden geliyor. Bunlar, üniversite bünyesindeki derin hastalıkların geri tepmesidir » dedi.

1968

Seçimler olaylı geçti

2 haziran - Senato kısmî, milletvekili ara, belediye başkanlığı, il genel meclisi ve muhtarlık seçimleri olaylı geçti. Yurdun çeşitli yerlerinde çıkan olaylarda 19 kişi öldü, 90 kişi yaralandı.
Seçim sonuçlarına göre Adalet Partisi boş 5 milletvekilliğinin tamamıyla 38 senatörlük aldı. Cumhuriyet Halk Partisi 13, Millet Partisi 1 ve Güven Partisi 1 senatörlük kazandı. AP'nin milletvekili sayısı da 256'dan 261'e yükseldi. Öte yandan 520 belediye başkanlığından 302'sini Adalet Partisi, 124'ünü Cumhuriyet Halk Partisi aldı; diğerleri öteki partiler ve bağımsızlar arasında paylaşıldı.
Adalet Partisi adayı Doktor Fahri Atabey de İstanbul Belediye başkanı seçildi.

Istanbul'un Adalet Partili yeni Belediye Başkanı Doktor Fabri Atabey.

Robert Kennedy'ye ilk müdahale vurulduktan hemen sonra otelde yapıldı.

Robert Kennedy öldürüldü

6 haziran - 4,5 yıl önce öldürülen, ABD'nin eski başkanlarından John F. Kennedy'nin kardeşi Senatör Robert Kennedy de bir suikasta kurban gitti.
Los Angeles'ta başkan adaylığı için yapılan ön seçimleri kazanması üzerine 5 haziranda Ambassador Oteli'nde bir zafer konuşması yapan Senatör Robert Kennedy oteldeki ayrılmak üzere mutfak koridorundan geçerken silahlı bir saldırgan tarafından kurşun yağmuruna tutuldu. İsabet aldığı yaralarla önce dizleri üzerine çöken Kennedy, sonra yere yığıldı.
Suikastı düzenleyen saldırgan, Kennedy'nin özel muhafızı tarafından yakalanarak polise teslim edildi. Saldırganın Sirhan Bişar Sirhan adlı Filistinli bir göçmen olduğu bildirildi.
Bu arada derhal hastaneye kaldırılan Senatör Robert Kennedy tüm çabalara rağmen kurtarılamayarak 6 haziranda hayatını kaybetti.

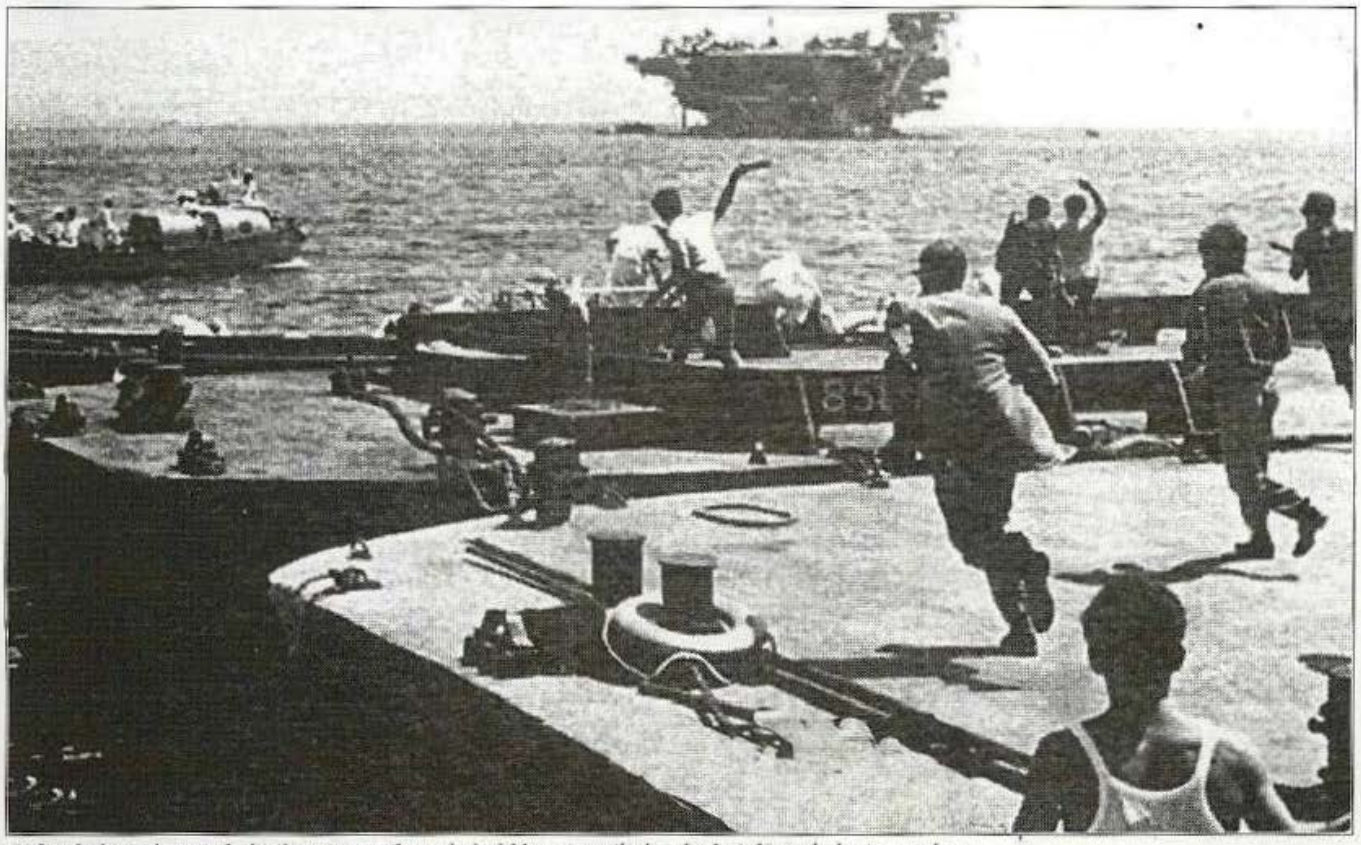

Kennedy'nin katili Sirhan Bişar Sirhan korumalar tarafından yakalandı.

Temmuz

1. İşgal ve boykot nedeniyle kapatılan İstanbul Üniversitesi yeniden açıldı.
1. Fransa'da De Gaulle görülmemiş bir zafer kazandı; sol muhalefet ezildi.
2. İTÜ'deki işgal sona erdi.
4. İstanbul'da Derby Lastik Fabrikası, işçiler tarafından işgal edildi.
8. Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil, Moskova'ya gitti.
9. CHP, Türkiye'nin NATO'da kalmasını uygun bulduğunu açıkladı.
10. MP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, AP'yi suçladı.
12. Yüksek Seçim Kurulu, İstanbul'un 14 ilçesinde AP'li belediye meclis üyelerinin tutanaklarını iptal etti.
13. Başbakan Demirel, Yüksek Seçim Kurulu'nun iptal kararını eleştirdi.
14. Muhalefet, Başbakan Demirel'e cevap verdi: « Kusur hâkime yüklenemez ».
15. Tunus Devlet Başkanı Habib Burgiba, Türkiye'ye geldi.
15. Bir grup genç, 6. Filo'nun İstanbul'a gelişini protesto etti.
17. Polis, 6. Filo'ya karşı eylemlerin merkezi durumundaki İTÜ Gümüşsuyu Öğrenci Yurdu'nu bastı.
17. Irak'ta Cumhurbaşkanı Arif devrildi.
18. 6. Filo'ya mensup denizciler dayak yedi ve denize atıldı. ABD Türkiye'yi uyardı: « İlişkilerimiz temelinden zedelenebilir ».
18. İTÜ rektörü, fakülte dekanları ve üniversite senato üyeleri istifa etti.
22. AP, Yüksek Seçim Kurulu'ndan iptal kararını düzeltmesini istedi.
23. Konya'da olaylar çıktı.
25. İstanbul'da öğrenciler polisle çatıştı.
26. Başbakan Demirel, « Devletin hâkimiyetini boğdurmayacağız » dedi.
27. AP, Yüksek Seçim Kurulu'na tekrar başvurdu.
28. CHP, polisin tarafsız olmasını istedi.

Öğrenciler ayaklandı: 6. Filo defol!

Dolmabahçe rıhtımında biriken öğrenciler yakaladıkları Amerikalı askerleri döverek denize attılar.

28 temmuz - Amerikan Donanması'na ait 6. Filo'nun 15 temmuzda İstanbul limanına demir atması, bir dizi protesto gösterisi ve çatışmalara yol açtı. 15 ve 16 temmuz gecesi öğrenciler Beyoğlu'na eğlenmeye çıkan 6. Filo erlerini mürekkep, boya ve çatapatlarla taciz ettiler. 17 temmuz günü sabaha karşı polis, 6. Filo'ya karşı eylemlerin merkezi durumundaki İTÜ'nün öğrenci birliği ve yurt binalarını bastı; 53 öğrenci ve 4 polis yaralandı. 18 temmuzda öğrenciler, saat 13.00'te Taksim'de bir miting yaptıktan sonra Dolmabahçe rıhtımına doğru yürüyüşe geçtiler. Rıhtımında biriken büyük bir kalabalık ellerine geçirdiği Amerikalı denizcileri döverek denize attı. 6. Filo'ya erzak getiren kamyonları tahrip etti. 19 temmuzda Ankara'da büyük protesto gösterileri düzenlendi, Amerikalılara ait binalar ve araçlar tahrip edildi. 20 temmuzda İstanbul'da Beyazıt Meydanı'nda « Barış İçin Amerikan Emperyalizmine Karşı Savaş » mitingi düzenlendi. Çok sayıda işçi ve öğrencinin katıldığı mitingte TİP Milletvekili Çetin Altan da bir konuşma yaptı. 17 temmuz gecesi polisin İTÜ yurduna yaptığı baskın sırasında yaralanan Hukuk Fakültesi öğrencisi Vedat Demircioğlu'nun 24 temmuzda ölümü üzerine Vilayet'e yürüyen gençler polis tarafından dağıtıldı, 47 öğrenci gözaltına alındı. 25 temmuzda, cenazesi Konya'ya gönderilen Vedat Demircioğlu'na boş bir tabutla cenaze töreni düzenleyen öğrenciler, Hukuk Fakültesi'nden Adliye'ye kadar « Katil İktidar », « Bağımsız Türkiye » sloganlarıyla yürüdüler, Vilayet'e yönelince polisle çatıştılar.

Denize atılan Amerika askerler, 6. Filo'ya ait botlarla kurtarıldılar.

27 temmuzda İstanbul'da Türkiye Millî Gençlik Teşkilatı tarafından, « Anayasa'ya ve Kanunlara Saygı » mitingi yapıldı. ABD'nin bir muhtıra vererek olaylardan endişe duyduğunu belirtmesi ve ilişkilerin temelinden zedelenebileceğine işaret etmesiyle ilgili olarak 27 temmuzda MGK toplandı. Bir açıklama yapan Başbakan Demirel, « Kanunsuzlara son verecek olan bütün tedbirlerin alınması ittifakla kararlaştırıldı » dedi. Olaylar üzerine CHP Parti Meclisi de 28 temmuzda olağanüstü toplandı. CHP Genel Başkanı İnönü, « Sorumlu insanlar olarak elbirliğiyle selamet tedbirlerini alalım » dedi. CHP yayımladığı bildiride polisin tarafsız olmasını istedi.

Yüksek Seçim Kurulu'ndan AP'lilere iptal

28 temmuz - Yüksek Seçim Kurulu Cumhuriyet Halk Partisi'nin itirazı üzerine İstanbul'un 14 ilçesinde Adalet Partili belediye meclis üyelerinin tutanaklarını iptal etti. 12 temmuzda alınan bu kararla, İstanbul Belediye Meclisi'nde Adalet Partili üye kalmadı. Adalet Partili üyelerin yerlerini oyların dağılımına göre Cumhuriyet Halk Partili, Millet Partili, Türkiye İşçi Partili adaylar ile diğer parti adayları alacak.

Kararı eleştiren Adalet Partisi Genel Başkanı ve Başbakan Süleyman Demirel, « Seçilmiş kimseleri işbaşından uzaklaştırarak seçilmemiş kişileri işbaşına getirmek, vatandaşın oy hakkı ile tezat teşkil eder » dedi.

Adalet Partisi Genel Başkanı ve Başbakan Süleyman Demirel'in bu sert eleştirisine karşılık, muhalefet partileri kusurun hâkime yüklenemeyeceğini söylediler.

16 temmuzda Yüksek Seçim Kurulu kararının gerekçesini açıkladı ve aday listesinin yasalara göre hazırlanmadığını belirterek, partilerin kanunî sonuca katlanmakla yükümlü olduklarını bildirdi.

Ancak Adalet Partisi bu açıklamayı yeterli bulmadı ve 22 temmuzda kararın tashihi için Yüksek Seçim Kurulu'na başvurdu. Dilekçenin reddi üzerine Adalet Partisi, Yüksek Seçim Kurulu'na 27 temmuzda yeniden başvurarak isteğinde israr etti.

28 temmuzda kurul Adalet Partisi'nin isteğini ikinci defa reddetti.

Konya mitinginde İslam devleti istendi

23 temmuz - Konya'da 24 temmuzda yapılacak olan « Amerikan Emperyalizmini Telin » mitinginden bir gün önce, mitingi engellemek amacıyla sağcılar tarafından olaylar çıkarıldı. yaklaşık 4 000 kişilik eli sopalı bir grup gazino ve pavyonları tahrip ederek orduevine gitti. Burada askerlerin engellemesiyle karşılaşan kalabalık *Yeni Konya* gazetesine giderek matbaayı tahrip etti. Kitabevlerini de basan göstericiler makineleri parçaladı ve TİP Konya İl Başkanlığı'nın bulunduğu binaya saldırdı. Ancak ordu birlikleri müdahale ederek göstericileri dağıttı. Olay üzerine İçişleri Bakanı Faruk Sükan Konya'ya gitti. Olaylar sonrası 16 kişi tutuklandı. Göstericilerin « Din elden gidiyor. İslam devleti istiyoruz » diye bağırmalarına değinen CHP Genel Başkanı İnönü polisin tarafsız olmasını istedi ve, « Olaylara doğru teşhis konmazsa felaket gelebilir » dedi.

150 milyon dolar kredi istedik

14 temmuz - Türk hükûmeti, görüşmelerde bulunmak üzere 6 temmuzda Türkiye'ye gelen Dünya Bankası Genel Müdürü Robert MacNamara'ya, 150 milyon dolarlık kredi talebini kapsayan bir rapor verdi. Dünya Bankası'nca da uygun görülen kredi talebi, gıda sanayiini, hayvancılığı ve orman ürünlerini geliştirerek, ihracatı yılda 180 ile 200 milyon dolar artırmak amacıyla kullanılacak.

Türkiye'yi ziyaret eden Tunus Devlet Başkanı Habib Burgiba tören kıtasını denetlerken.

MP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı.

Bölükbaşı: Sefalet de cehalet de sömürülüyor

10 temmuz - MP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, Çorum'un İskilip İlçesi'nde yaptığı konuşmada iktidarı ve Başbakan Demirel'i ağır bir dille suçlayarak, « Suiistimal, vurgun ve israf en yüksek seviyeye erişti » dedi.

Bölükbaşı konuşmasını, « Demokrasiyi soysuzlaştıran ve hatta felakete sürükleyen belli başlı sebeblerden biri de sefalet ve cehaletin sömürülmesidir » diyerek sürdürdü.

1968

Ağustos

1. Konya olayları sanıklarının yargılanmasına başlandı. ☞
2. MP Genel İdare Kurulu bir bildiri yayımlayarak AP'yi suçladı. CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit Başbakan Demirel'i Mao'ya özenmekle suçladı. ☞
3. İstanbul'da « Komünizmle Savaş » mitingi yapıldı.
3. AP Genel Başkanı ve Başbakan Demirel, Yüksek Seçim Kurulu'nu yeniden suçladı.
6. İstanbul Belediye Meclisi'nin ilk toplantısında kavga çıktı.
6. CHP Genel Başkanı İnönü, « Teşvik ve tertipler endişe uyandırıyor » dedi. ☞
7. 1968'in ilk beş ayında ticaret açığı 121,3 milyon doları buldu.
11. İzmir Amerikan Haberler Merkezi'ne molotof kokteyli atıldı.
14. Konya olayları tertipçilerinden 28'i mahkûm oldu. ☞
15. Kara, Hava ve Deniz kuvvetleri komutanları emekliye ayrıldı. ☞
15. 8 üniversitenin rektörü Başbakan Demirel'le görüştü. ☞
17. Kara, Hava ve Deniz kuvvetlerine yeni komutanlar atandı. ☞
17. AP Kastamonu Senatörü Nusret Tuna ve Kastamonu Milletvekili Zeki Oktay partiden istifa ettiler.
21. SSCB, Çekoslovakya'yı işgal etti. ☞
28. Özel yüksekokulların Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürüldü, kamulaştırılması istendi. ☞
29. İzmir'i ziyaret eden 6. Filo aleyhinde gösteriler; 2 öğrenci bıçaklandı.
30. 400 000 ton buğday ithali kararlaştırıldı.

Demirel ile Ecevit'in karşılıklı suçlaması

6 ağustos - Millet Partisi Genel İdare Kurulu 2 ağustosta bir bildiri yayımlayarak, « İktidar aczi ve küçük hesaplarıyla zararlı akımları besliyor » dedi. Bildiride İstanbul ve Konya olaylarına değinildi. Aynı gün Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Bülent Ecevit de, Adalet Partisi Genel Başkanı ve Başbakan Demirel'i kabadayılığı teşvik etmek ve Mao tarafından izlenen usullere özenmekle suçladı. Ecevit, göz göre göre iç çatışmaya ortam hazırlandığını ileri sürdü.
5 ağustosta Adalet Partisi Temsilciler Meclisi'nde konuşan Genel Başkan ve Başbakan Demirel ise, Cumhuriyet Halk Partisi'nin gaflet içinde olduğunu iddia etti. Demirel, « Türkiye'de sokak hâkim olursa komünizm gelir » dedi. Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İnönü 6 ağustosta bu suçlamaya verdiği cevapta, « Asıl Sayın Başbakan derin ve tehlikeli bir gafletin ortasında bulunmaktadır. Teşvik ve tertipler endişe uyandırmaktadır » dedi.

Nazmiye Demirel'in konuşması Kürtçe'ye çevrildi

20 ağustos - Doğu illerini kapsayan bir yurt gezisine çıkan Başbakan Süleyman Demirel, beraberinde eşi Nazmiye Demirel de olduğu halde Muş'un Altınova Köyü'nde mağarayı andıran bir evi ziyaret etti. Köylü kadınlarla konuşmak isteyen Nazmiye Demirel'in sözleri Muş valisinin eşi tarafından Kürtçe'ye çevrildi. Köyişleri Bakanı Turgut Toker'in su tesisilerinin açılışında yaptığı konuşma da Kürtçe'ye tercüme edildi.

Demirel rektörlerle görüştü

15 ağustos - Başbakan Süleyman Demirel, 8 üniversite rektörüyle 3,5 saat süren bir görüşme yaptı. Görüşmeden sonra bir açıklama yapan Demirel, « İcraya taallûk eden meselelerin üniversite yetkili kurullarınca bir an evvel bize intikal ettirilmesini istedim » dedi.

Konya olayları sanıkları serbest

14 ağustos - Konya olaylarının 46 sanığının yargılanmasına 1 ağustosta başlandı. Birbirlerini suçlayan sanıkların tahliye istemleri reddedildi.
14 ağustosta sonuçlanan mahkemede, olayların tertipçilerinden 28'i 5 ila 6 ay hapse mahkûm oldu, ancak cezalar paraya çevrildi ve sanıklar serbest bırakıldı.

TMTF, yönetime katılma hakkı istiyor

13 ağustos - Türkiye Millî Talebe Federasyonu Genel Başkanı Ekrem Özer, üniversite öğrencilerinin yönetime katılmaları gerektiğini söyleyerek, « Böyle bir hareket ve düşüncenin yöneticilerimizde mevcut bulunmayışı bizi üzüntüye sevk etmektedir » dedi. Özer daha sonra, « Türkiye'nin temel meselesi eğitimde reformun üniversiteden başlaması lazımdır. Reform anlayışından yoksun, sathi ve göstermelik kararlar Türkiye'yi ve üniversitelerimizi karanlığa iter » dedi.

Silahlı Kuvvetler'in üst kademesinde değişiklik

17 ağustos - 15 ağustosta emekliye ayrılan Kara, Hava ve Deniz Kuvvetleri komutanlarının yerine yenileri atandı. Refik Yılmaz'dan boşalan Kara Kuvvetleri komutanlığına Memduh Tağmaç, İrfan Tansel'den boşalan Hava Kuvvetleri komutanlığına Reşat Mater ve Necdet Uran'dan boşalan Deniz Kuvvetleri komutanlığına da Celal Eyicioğlu getirildi. Emekliye ayrılan komutanlardan İrfan Tansel'in Ottawa, Necdet Uran'ın Vatikan büyükelçiliklerine atanacağı bildirildi. Tansel ve Uran kuvvet komutanlığı görevini 7 yıldır sürdürüyordu.

Özel yüksekokullar Anayasa'ya aykırı bulundu

28 ağustos - Hukuk Fakültesi Dekanı Profesör Reha Poroy, Hukuk Fakültesi Genel Kurulu'nun, özel yüksekokulların devletleştirilmesinin kamuya büyük faydalar sağlayacağına dair bir karar aldığını açıkladı.
Üniversite diploması muadili diploma veren özel yüksekokulların Anayasa'nın 120. maddesine aykırı olduğu tespit edildi ve bu durumun düzeltilmesi önerildi.
Karar Senato'ya sunuldu, onaylandığı takdirde kanun tasarısı olarak Millet Meclisi'ne sunulacak.

Hava kirliliği kansere yol açıyor

19 ağustos - Hava kirliliğinin kansere yol açtığının açıklanması Ankaralılarda endişe uyandırdı. Bu konuda vatandaşları uyaran göğüs hastalıkları uzmanı Profesör Doktor Salahattin Akkaymak, Ankaralılara, « Sokağa çıkınca sakın derin nefes almayın » dedi ve tedbir olarak kaloriferlerde temiz kömür kullanılmasını önerdi.

Sovyet tankları Çekoslovakya'da: « Prag Baharı » sona erdi

Çekoslovakya'nın başkenti Prag sokaklarında bir Sovyet tankı işgali protesto eden göstericiler tarafından yakılırken.

21 ağustos - SSCB, Çekoslovakya'yı işgal etti. Sovyet tankları, diğer Varşova Paktı ülkelerinin birlikleriyle birlikte Prag'da. Çek başkentinde yer yer çatışmalar görülüyor, dağınık Çek gençleri zırhlı birliklere tabancayla, sopayla hatta bazen çıplak elle karşı koymaya çalışıyor. Rus birlikleri işgal etmek amacıyla Prag radyosu önüne geldiğinde halk onların önünü tıkadı. Mühimmat yüklü bir kamyonun patlamasıyla binalar ve Sovyet tankları yanmaya başladı, yüzlerce kişi yaralandı, birçoğu da öldü.

Sovyet görevliler Çekoslovak Komünist Partisi merkezine girdiler, Dubcek ve diğer liberalleşme yanlısı komünist liderler tutuklandı. Ulusal meclis işgal edildi ve Çek Haber Ajansı işgalle ilgili ilk haberleri verdikten sonra susturuldu.

İşgale yol açan gelişmeler 5 ocakta Antonin Novotny'nin yerine Alexander Dubcek'in Komünist Parti sekreterliğine seçilmesiyle başladı. Bu tarihten itibaren Dubcek ve diğer yöneticilerin öngörülerini de aşan bir liberalleşme dalgası bütün ülkeyi sardı. Parti prezidyumunda yeniler çoğunluğu ele geçirdi. Partili genç aydınların hazırladığı bir eylem programı 5 nisanda Merkez Komitesi'nde kabul edildi. Bu programla Komünist Parti'nin seçimlerde diğer siyasî hareketlerle yarışarak önderliğini ispat etmesi de savunuluyordu. Basındaki sansürün kalkmasıyla siyasî partiler hızla örgütlenmeye başladı. Çeşitli gençlik kuruluşları, kilise, azınlık ve insan hakları dernekleri yeniden etkin duruma geldi. 27 haziranda demokratikleşmenin daha da hızlandırılmasını isteyen ve çeşitli kesimlerden pek çok kişinin imzasını taşıyan « İki Bin Sözcük » adlı bildiri yayımlandı. Dubcek bu gelişmelerden kaygılanmakla birlikte, Çekoslovakya'daki dönüşümü yönlendirebileceğine inandı. SSCB'nin tutumu yavaş yavaş değişirken, Varşova Paktı ülkeleri bir toplantı yaparak, karşı devrim tehlikesine karşı Çekoslovakya'yı koruyacaklarını belirttiler. 11 ağustosta Tito ve 15 ağustosta da Çavuşesku, Dubcek'i desteklemek için Çekoslovakya'ya geldiler. Ancak 21 ağustosta Sovyet ve diğer doğu bloku ülkelerine ait tanklar Çekoslovakya sınırından içeri girmeye başladı.

Praglı gençler Sovyet tanklarını durdurmak için hayatlarını ortaya koymaktan çekinmedi.

1968

Eylül

3. CHP Genel Başkanı İnönü, « Dış politikada düşman yaratmayalım » dedi.
3. Bartın ve Amasra'da deprem; 29 kişi öldü.
5. Almanya Başbakanı Kurt Kissinger, Türkiye'ye geldi.
6. Yargıtay Başkanı İmran Öktem, « Anarşi komünizme yol açar » dedi.
7. Solcu basın telin edildi.
7. CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, « İktidar saldırıları teşvik ediyor » dedi.
9. CHP Genel Başkanı İnönü, aşırı akımlara çattı.
10. Başbakan Demirel, « İmam hatip okulları taassuba karşı açılmış aydınlık pencerelerdir » dedi. ☞
13. Boğaz Köprüsü için konsorsiyum kuruluyor.
14. Başbakan Demirel, « Anayasa dışında çözüm şekli aramak bir maceradır » dedi.
17. Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, « Türkiye'de 7 milyon gizli işsiz mevcut » dedi.
17. Almanya Türkiye'den askerî manevralar için arazi istedi.
18. Profesör Hüseyin Nail Kubalı ölümle tehdit edildi.
21. Parti liderleri Doğu'ya akın etti.
23. CHP Genel Başkanı İnönü 85 yaşına bastı.
24. NATO Başkomutanı Lemnitzer, Ankara'ya geldi.
25. NATO ülkeleri genelkurmay başkanları için Ergazi'de bir tatbikat yapıldı.
26. CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, Başbakan Demirel'i sahte temeller atmakla suçladı.
26. Profesör Hüseyin Nail Kubalı devrimci örgütleri işbirliğine çağırdı. ☞
27. Millî Eğitim Bakanı İlhami Ertem, « Özel yüksekokulların devletleştirilmesi Anayasa'ya aykırıdır » dedi.
29. Muhalefet partileri iktidarı suçladı.
30. Eski Hava Kuvvetleri Komutanı İrfan Tansel Ottowa büyükelçiliğine, eski Deniz Kuvvetleri Komutanı Necdet Uran Vatikan büyükelçiliğine atandı.

Başbakan Süleyman Demirel'in temel atma törenleri CHP'yi kızdırdı

30 eylül - Eylül ayı parti liderlerinin yurt gezileriyle geçti. Doğu illerinde bazı tesislerin temelini atan Başbakan Demirel, muhalefet tarafından inşaatı başlamış binaların temelini atmakla suçlandı. Bu gezi sırasında 3. Ordu Komutanı Refet Ülgenalp asker adına Demirel'e bir şilt verdi. Demirel, bu haberin radyonun 22.45 haber bültenine flaş haber olarak yetiştirilmesi için emir verdi. Demirel'in 8 eylüldeki ziyaretinden sonra 29 eylülde Erzurum'a giden CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit Doğu'nun kalkınması için en büyük görevin devlete düştüğünü belirterek, « Devletçiliği reddeden bir parti bile Doğu'da hiç değilse bir süre devletçi olmak zorundadır » dedi. Ecevit, banka kredilerinin Demirel'in akrabalarına verildiğini iddia etti. MP Genel Başkan Vekili Hüseyin Ataman da Erzurum'da, « Başbakan Demirel'i oy avcılığının bayraktarlığını yapıyor » dedi. Bülent Ecevit, 30 eylülde Trabzon'da yaptığı konuşmada Demirel'i sahte temeller atmakla suçladı.

Profesör Kubalı devrimcileri işbirliğine çağırdı

Profesör Hüseyin Nail Kubalı.

26 eylül - Profesör Hüseyin Nail Kubalı, öğretmen ve öğrenci örgütleri ile kültür kuruluşları ve sendikalara bir çağrıda bulunarak, dini irticanın pençesinden kurtarmak için işbirliği yapmalarını istedi.
Profesör Kubalı, Adalet Partisi iktidarının irticayla açık ve kapalı birçok bağının olduğunu ileri sürdü.
Profesör Hüseyin Nail Kubalı, 14 eylülde Kadıköy Osmanağa Camii'nde okuduğu hutbede dini siyasete alet ettiği gerekçesiyle vaiz Mehmet Çiçek'i de savcılığa ihbar etti. Vaiz Mehmet Çiçek, konuşmasında halifeliğin şart olduğunu söylerken, çocuklarını yabancı okullara gönderenlerin de kâfir olduğunu öne sürmüştü.
Savcılık ihbar üzerine soruşturma başlattı, ancak bundan sonra Kubalı'ya ölüm tehditleri gelmeye başladı.

İlk parti beatnikler sınırdışı edildi

4 eylül - Yabancı ülkelerden gelerek Sultanahmet'e yerleşen beatniklerden 29'u, 5 682 Sayılı Pasaport Kanunu'nun 8. maddesine göre sınırdışı edildi.
İçişleri Bakanlığı, 2 eylülde yaptığı açıklamada, beatniklerin kayıtsız şartsız hayat süren, uyuşturucu müptelası ve gayri ahlakî davranışlarda bulunan kişiler olduklarını ve Türk toplumunun değerlerine ters düştüklerini belirterek, Türkiye'ye giriş çıkışlarını yasaklamıştı.

İman ve İslam Konferansı

8 eylül - *Ittihad* gazetesi yazarlarından Zeynep Münteha Polat, « İman ve İslam » konulu bir konferans verdi. Polat konferansta şunları söyledi: « Dinimizin buyurduğu gibi yaşayan gençler artmaktadır. Aldatılmış gençlik uyanıyor. Şeyh Said'in bütün arkadaşları mücadelelerine devam edeceklerdir. Milliyetçi gençlik imansızlara karşı savaş açmıştır ».

Demirel imam hatip okullarını övdü

10 eylül - Başbakan Demirel, beraberindeki bakanlarla tekbir getirerek İzmir Yüksek İslam Enstitüsü'nü öğretime açtı. Demirel, « Politika ile dini birbirine karıştırmamak lazımdır » diyerek, imam hatip okullarının « taassuba karşı açılmış aydınlık pencereler » olduğunu söyledi.

Gönül Yazar yedi analı babalı çıktı

5 eylül - Yurtdışına yılda birkaç kere çıkabilmek için 1 200 kişinin sahte nüfus sureti elde ettiği tespit edildi. Bu arada şarkıcı ve film oyuncusu Gönül Yazar'ın da yurtdışına fazla çıkış yapmak için, kendisini 7 ayrı anne ve babanın çocuğu olarak gösterdiği belirlendi.

1968

Ekim

1. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde boykot başladı.
2. İstanbul Belediyesi ekmeğe 7,5 kuruş zam yaptı.
3. Meclis, İçişleri Bakanı Faruk Sükan hakkında verilen gensoru önergesini reddetti.
3. ODTÜ'de Mimarlık Fakültesi, İdarî İlimler Akademisi ile Ticaret ve Turizm Yüksekokulu'nda boykot başladı.
6. CHP Genel Başkanı İnönü, « Asayişsizlik hiçbir zaman bu kadar yıkıcı olmamıştır » dedi. ☞
6. TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, AP iktidarının Türkiye'yi iflasın eşiğine getirdiğini ileri sürdü. ☞
8. CHP Genel Başkanı İnönü partizanlıktan şikâyet etti. ☞
12. Meksiko Olimpiyat Oyunları açıldı.
15. Başbakan Demirel, « Türkiye'de darbe sözü etmek çılgınlıktan başka bir şey değildir » dedi.
16. Profesör Muammer Aksoy, « Cumhuriyet Halk Partisi hâlâ şahıs partisidir » dedi. ☞
18. CHP 19. Kurultayı açıldı; Genel Başkan İnönü, « Biz sosyalist parti değiliz » dedi. ☞
20. Meksiko Olimpiyatları'nda serbest güreşte 78 kiloda Mahmut Atalay ve 97 kiloda Ahmet Ayık altın madalya kazandılar.
20. CHP 19. Kurultayı'nda İsmet İnönü yeniden genel başkan seçildi. ☞
22. TRT'nin hesapları Senato'da ibra edilmedi. ☞
24. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde boykotcularla karşıtları çatıştı.
25. Fransa Cumhurbaşkanı De Gaulle, Ankara'ya geldi.
27. Meksiko Olimpiyatları sona erdi.
30. İlerici gençlerin düzenledikleri « Mustafa Kemal » yürüyüşü başladı.

ÖLÜM

6. Yazar Sabri Esat Siyavuşgil.
11. Eski Dışişleri bakanlarından siyaset adamı Selim Sarper.

Ankara'yı ziyaret eden De Gaulle, Cumhurbaşkanı Sunay'la halkı selamlarken.

CHP Genel Başkanı İnönü ve TİP Genel Başkanı Aybar iktidardan şikâyetçi

8 ekim - Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü 6 ekimde ülkede asayiş konusuna değinerek, « Asayişsizlik hiçbir zaman bu kadar genişlememiş ve yıkıcı olmamıştır » dedi. İnönü, Doğu'da ve özellikle Mardin'de asayiş olaylarının arttığını dikkat çekti ve ülkenin kudretli bir iktidara ihtiyacı olduğunu söyledi.

Aynı gün Türkiye İşçi Partisi İstanbul İl Kongresi'nde konuşan Genel Başkan Mehmet Ali Aybar da, Adalet Partisi iktidarının 3 yıl içinde Türkiye'yi iflasın eşiğine getirdiğini söyledi ve « Ekonomik iflasla politik iflas arasında sıkı bir bağlantı olduğundan, Adalet Partisi gizli veya açık tertipler peşinde koşan ve irtica hareketlerini besleyen kapkaççı düzenin savunucusudur » dedi.

Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İnönü 8 ekimde partisinin Isparta İl Kongresi'ne gönderdiği mesajda da, « Isparta'da partizanlık muamelelerinden işittiğim şikâyetler ölçüsüzdür » dedi.

Kasım 1963'te Dallas'ta bir suikasta kurban giden ABD Başkanı John F. Kennedy'nin dul eşi Jackie Kennedy, Yunanlı armatör Aristotelis Onassis'le evlendi.

1968

Aybar güven tazeledi

26 ekim - Genel Başkan Mehmet Ali Aybar'ın yaptığı son konuşmalardan dolayı parti üst yönetiminde çıkan görüş ayrılıklarını bir sonuca bağlamak için toplanan TİP Genel Yönetim Kurulu, 4 gün süren çalışmalarından sonra Aybar'a güvenoyu verdi. Sadun Aren, Behice Boran ve Şaban Erik, Aybar'ı SSCB'nin Çekoslovakya'yı işgalini kınayan son konuşmalarından dolayı eleştirmişler, ileri sürdüğü fikirlerin sosyalizme ters düştüğünü söylemişlerdi.

İnönü: Kadın hakları geri götürülemez

20 ekim - Ekim ayı CHP'de kurultaylar ayı olarak geçti. İlk olarak 15 ekimde 4. Kadın Kurultayı toplandı. Genel Başkan İnönü burada yaptığı konuşmada, « Kadın haklarını 300 yıl öncesine götürmek için yapılan çalışmalar zavallıdır. Türkiye'de öyle bir kadın nesli yaratılmıştır ki, haklarını da, ödevlerini de asla örseletmeyecektir » dedi.
Bir gün sonra toplanan 15. Gençlik Kolları Kurultayı'nda konuşan Parti Meclisi üyesi Profesör Muammer Aksoy, « Hâlâ şahıslar partisiyiz. Fikir partisi değiliz. Bunu söylemeyi namus borcu bilirim » dedi.
18 ekimde 19. Kurultay toplandı. Açılış konuşmasını yapan Genel Başkan İnönü, CHP'nin sosyalist bir parti olmadığını tekrarladı. Aynı gün kurultaya sunulan bir raporda da gericilerin halkı ayaklandırmak istedikleri, hükûmetin gericilerin eylemlerine seyirci kaldığı ileri sürüldü. İkinci gün konuşan Genel Sekreter Bülent Ecevit « ortanın solu »na demokrasi dışında bir sınır çizilemeyeceğini söyledi. Ecevit, CHP'nin her zaman değişime hazır bir parti olduğunu da belirtti. Kurultayın son gününde yapılan seçimde İnönü, genel başkanlığa yeniden seçildi.

İlk işçi kafilesi Avustralya'ya gitti

13 ekim - Avustralya'ya ilk Türk işçi kafilesi gönderildi. 42 aile, 9 bekâr erkek ve 1 bekâr kadından oluşan 169 kişilik kafile, uçakla Singapur üzerinden Sydney'e gitmek üzere yola çıktı.

TRT'nin hesapları ibra edilmedi

22 ekim - Senato Karma Komisyonu, TRT'nin 1964, 1965 ve 1966 yıllarına ait hesaplarını AP'lilerin oylarıyla ibra etmedi.
CHP Kars Senatörü Sırrı Atalay, « Adalet Partisi bu yolla TRT'yi hizaya getirmek istiyor » dedi.

Kasım

1. ABD Başkanı L.B. Johnson, Vietnam'ın bombalanmasını koşulsuz olarak durdurdu.
1. İstanbul Üniversitesi çatışmayla açıldı.
2. AP İstanbul il başkanlığına Faruk Ilgaz seçildi.
4. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde boykot başladı.
5. CHP Genel Başkanı İnönü, ülkede huzur istedi.
5. Richard Nixon, ABD başkanı seçildi. ☞
8. Başbakan Demirel, « Ordu hakkında yayılan haberler vatandaşı tedirgin ediyor » dedi.
9. « Mustafa Kemal » yürüyüşü Ankara'nın Kayaş İlçesi'nde sona erdi.
9. TİP 3. Kongresi Ankara'da toplandı. ☞
12. CHP Genel Sekreteri Ecevit, iktidarın gerici akımlara kanat gerdiğini söyledi.
14. Gaziantep'te bir grup valiliğe ve diğer resmî binalara saldırdı; polis kurşunuyla vurulan bir kişi öldü.
16. Başbakan Demirel, « Herkesten çok Atatürkçüyüz » dedi.
19. CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, Başbakan Demirel'i « tavizcilikle » suçladı.
20. TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, İstanbul Milletvekili Çetin Altan'ın partiden ihracını istedi.
23. Türkiye'de ilk kalp nakli ameliyatı yapıldı; Ankara Yüksek İhtisas Hastanesi'ndeki ameliyatta kalbi değiştirilen kadın 18 saat yaşadı.
27. İstanbul'da « Devr-i Süleyman » oyunu saldırıya uğradı.
28. ABD'nin yeni Ankara Büyükelçisi Komer olaylarla karşılandı. ☞
29. AP 4. Kongresi toplandı; Demirel, « Bölücü hareketleri önleyecek kanunî tedbirler hazır » dedi. ☞

ÖLÜM

4. Gazeteci ve yazar Refii Cevat Ulunay.

ABD'nin Ankara Büyükelçiliği'ne atanan eski CIA uzmanı Robert Komer.

ABD Büyükelçisi Komer olaylı karşılandı

28 kasım - ABD'nin Ankara Büyükelçiliği'ne atanan, Vietnam'daki barış programında görev almış CIA uzmanı Robert Komer'in Türkiye'ye gelişi olay yarattı. 28 kasımda bir grup genç, İstanbul Yeşilköy Havalimanı'na ineceği bildirilen Komer'in uçağını bekledi, ancak Büyükelçi'nin uçağı sanarak başka bir uçağı taşladı. Polisin göstericilere müdahalesi üzerine çatışma çıktı, olayla ilgili olarak gözaltına alınan 18 kişiden 5'i Bakırköy 1. Sulh Ceza Mahkemesi'nce tutuklandı. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na aykırı hareket ve polise mukavemetten tutuklanan üniversite öğrencileri şunlar: Deniz Gezmiş, Rahmi Aydın, Mustafa Zülkadiroğlu, Toygun Eraslan ve Mustafa Gürkan.

Barzanî'ye silah kaçırılması Meclis'te gündeme getirildi

20 kasım - Millet Meclisi'nde asayiş konusundaki gensoru önergesi görüşmeleri sırasında CHP adına konuşan Hatay Milletvekili Hüsnü Özkan, silah kaçakçılığına değinerek, bir yılda 50 makineli tüfek yakalandığını öne sürdü. Özkan ayrıca 1 073 tüfek, 4 183 tabanca, 40 kasatura ve 65 652 mermi ele geçirildiğini bildirerek, bunların Kuzey Irak'taki isyancı Kürt lider Molla Mustafa Barzanî'ye kaçırıldığını belirtti. İçişleri Bakanı Faruk Sükan silah kaçakçılığının öteden beri devam ettiğini, bu konuyu incelemek için Prag, Milano ve Varna'ya gidildiğini söyledi.

1968

Nixon ABD başkanı

ABD başkanlığını kazanan Nixon ve yardımcısı Spiro Agnew seçmenlerini selamlarken.

5 kasım - Richard Nixon, John F. Kennedy karşısında aldığı yenilgiden 8 yıl sonra ABD başkanı seçildi.
Richard Nixon ve yardımcısı Spiro Agnew, Demokrat Partisi adayı Hubert Humprey ile Edmund Muskie'yi yenilgiye uğrattılar.
Seçimde Cumhuriyetçi Parti 31 875 000 oy alırken, Demokrat Parti de 31 275 000 oy topladı. Seçime bağımsız aday olarak katılan George Wallace'a ise 10 000 000'a yakın oy çıktı. İkinci seçmenlerin yaptığı oylamadaysa Nixon 301, Humprey 191 oy aldı.

TİP'te Genel Başkan Aybar'a başkaldırı

22 kasım - 9 kasımda Ankara'da toplanan TİP 3. Kongresi, parti içindeki anlaşmazlıkları belirgin biçimde ortaya çıkardı. Aybar'ın Çekoslovakya'nın işgalini kınaması ve « güleryüzlü, insancıl bir sosyalizm »den söz etmesi, partinin özellikle aydın kesimden bazı üyeleri arasında rahatsızlık yaratmıştı. Kongreyi açış konuşmasında Aybar, tezlerini yineledi ve « Bazılarının sandığı gibi sosyalizm için hazır reçeteler yoktur. Hiçbir kitapta Türkiye'de sosyalizmin nasıl kurulacağı yazılı değildir, bunun kitabını biz yazacağız » dedi. Behice Boran ve Sadun Aren'in başını çektiği muhalefet grubuysa Aybar'ı, « Parti programı stratejisinden ve genel sosyalist prensiplerden ayrılmakla » suçladı. İdris Küçükömer, Murat Belge, Oya Sencer gibi aydınların oluşturduğu ve « Üçüncü Yol » adı verilen üçüncü bir grup, iki gruba da eleştiri yönelterek yeni bir program çalışmasına gidilmesini önerdi. Ancak kongre Aybar'ın tezlerini benimsedi ve kendisini yeniden genel başkan seçti. Aybar'ı, « tertipçilik ve jurnalcılıkla » suçlayan Sadun Aren, Behice Boran, Çetin Altan olağanüstü bir kongre için imza toplamaya başladıklarını açıkladılar. Öte yandan Aybar aleyhine bir yazı yazan İstanbul Milletvekili Çetin Altan, 22 kasımda Merkez Yürütme Kurulu tarafından kesin ihraç talebiyle Haysiyet Divanı'na sevk edildi.

AP 4. Kongresi

29 kasım - AP 4. Kongresi 29 kasımda Ankara'da toplandı. Kongre öncesi partide « Bilgiççiler », « Yeminliler », « Üçüncü Dünya », « Eski Demokratlar » gibi gruplar belirdi. « Bilgiççi », « Üçüncü Dünyacı » ve « Eski Demokratlar » birlikte hareket etme kararı aldılar. Kongreden birkaç gün önce Ankara'ya gelen ve eski DP'lilerin açtığı « Bizim Ev »in Ankara şubesini faaliyete geçiren DP'nin ilk Genel Başkanı ve eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar, siyasî haklarının iadesi için hazırlanan önergenin Kongre Başkanlığı'na verilmesini istedi, « Okul kitaplarında vatan haini olarak gösterilmek istemiyorum. Yoksa Adalet Partisi'nin içişlerine karışmıyorum » dedi.
Kongreyi açan Genel Başkan Demirel, Tedbirler Kanunu'nun kaldırılacağını ve bölücü hareketleri önleyecek kanunî tedbirlerin alınacağını söyledi. Demirel, « Hiçbir müessese Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin üstünde değildir ve olamaz » dedi. TRT Kanunu tasarısının Meclis'e sevk edileceğini söyleyen Demirel, « Radyo ve televizyonu, icranın denetimi dışında kalan müessese olarak mütalaa etmeye imkân yoktur » dedi. Kongrenin ilk günü İstanbul Milletvekili Profesör Aydın Yalçın solculukla suçlandı.
Kongrenin ikinci gününde eski DP'lilerin siyasî haklarının iadesi için verilen 439 imzalı önerge, oybirliğiyle ve ayakta alkışlarla kabul edildi.

Aralık

1. AP 4. Kongresi'nde, iktidara Anayasa'yı değiştirme görevi verildi. ☞
2. Sanayi Bakanı Mehmet Turgut, görevinden istifa etti. ☞
3. Millî Birlik Grubu, AP 4. Kongre kararını « karşı ihtilal » olarak niteledi. ☞
4. MP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, siyasî hak iadesine karşı çıktı. ☞
5. Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, görevinden istifa etti. ☞
9. Gümrük ve Tekel Bakanı İbrahim Tekin, görevinden istifa etti. ☞
9. 2 ABD savaş gemisi Karadeniz'e çıktı.
9. AP genel sekreterliğine Nizamettin Erkmen seçildi.
12. Senato'da 5 tabiî senatörün dokunulmazlığı kaldırıldı. ☞
13. Ege Sanayi Odası, ekonominin dar boğaza girdiğini belirten bir rapor hazırladı.
16. Bütçe Komisyonu'nda, Meclis'te mescit açılması kabul edildi.
16. Çalışma bakanlığına Turgut Toker, Köyişleri bakanlığına Selahattin Kılıç atandı.
17. Türk-İş zam ve vergilere karşı çıktı.
18. AP Samsun Milletvekili Namık Kemal Tülezoğlu, milletvekilliğinden istifa etti.
18. Ankara Sanayi Odası, kurumlar vergisinin artırılmasına karşı çıktı.
24. Genelkurmay Başkanlığı, Bulgaristan'dan elektrik alınmasına karşı çıktı.
26. İstanbul Üniversitesi süresiz kapatıldı. ☞
27. Ay yörüngesinde 10 defa dolanan ABD uzay aracı Apollo 8 Dünya'ya döndü.
27. Çukurova'yı sel bastı; 26 kişi öldü.
28. TİP Olağanüstü Kurultayı Ankara'da toplandı. ☞

Adalet Partisi'nde huzursuzluk

10 aralık - AP 4. Kongresi'nin son günü olan 1 aralıkta, Süleyman Demirel yeniden genel başkan seçildi.
AP Genel İdare Kurulu seçim sonuçları da aynı gün belli oldu ve « Yeminliler »in hazırladığı liste çoğunluk sağladı. Sanayi Bakanı Mehmet Turgut yeni kurulla çalışamayacağını belirterek, 2 aralıkta görevinden istifa etti.
Kongrede « siyasî yaraların sarılması » ilkesi kabul edilirken, iktidara Anayasa'yı değiştirme görevi verildi. Kongrede alınan kararlar üzerine Millî Birlik Grubu 3 aralıkta bir bildiri yayımlayarak, « Adalet Partisi'nin 4. Kongresi, ikinci husumet andını ilan ederek karşı ihtilal kampanyasını resmen açmıştır » açıklamasını yaptı.
Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı da 4 aralıkta siyasî hak iadesi kararına karşı olduklarını kamuoyuna duyurdu. 5 aralıkta Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem görevinden istifa etti. 9 aralıkta Gümrük ve Tekel Bakanı İbrahim Tekin'in istifasıyla istifacı bakan sayısı 3'e çıktı. Muhaliflerden Sadettin Bilgiç, görevine devam ettiğini açıkladı. 10 aralıkta AP Genel Başkanı ve Başbakan Süleyman Demirel kabinede bir bunalımın söz konusu olmadığını söyledi.

TİP'te kavgalı kurultay

30 aralık - 28 aralıkta Ankara'da toplanan TİP Olağanüstü Kurultayı çalışmalarını tamamladı, Genel Başkan Mehmet Ali Aybar ve ekibi kurultaydan zaferle çıktı. Ancak Aybar'ın yetkileri kısıtlandı, ayrıca tüzüğe « TİP demokratik, sosyalist bir siyasî örgüttür » hükmü konuldu. Aybar, 41 kişilik Genel İdare Kurulu'nda 29 oy alarak yeniden genel başkanlığa seçildi. Kurultayın ikinci gününde Profesör Sadun Aren konuşurken Diyarbakır İl Başkanı Tahsin Ekinci, « Köpek » diye bağırınca, kavga çıktı.

5 tabiî senatörün dokunulmazlığı kaldırıldı

12 aralık - Cumhuriyet Senatosu, Millî Devrim Ordusu adında gizli bir teşkilatla ilgileri olduğu ileri sürülen tabii senatörler Sezai Okan, Mucip Ataklı, Ekrem Acuner, Şükran Özkaya ve Suphi Karaman'ın dokunulmazlıklarını kaldırdı.

Apollo 8 Dünya'ya döndü.

İstanbul Üniversitesi süresiz kapatıldı

Süresiz kapatılan İstanbul Üniversitesi merkez binasının kuşbakışı görünüşü.

26 aralık - İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi asistanlarından Oya Sencer'in « Türkiye'de İşçi Sınıfının Doğuşu » adlı doktora tezinin kabul edilmemesi nedeniyle üniversitede olaylar çıktı. Rektörlük binası öğrenciler tarafından 3 saat süreyle işgal edildi. Binanın işgal edilmesi üzerine Fen Fakültesi'nde toplanan Üniversite Senatosu üniversiteyi süresiz olarak kapattı.
Öğrenciler daha sonra işgalden vazgeçerek bir basın toplantısı düzenlediler. Olayın yanlış anlaşıldığını, işgalin söz konusu olmadığını belirten öğrenciler, saat 19.00'da binayı ilgililere teslim ettiler.

Amerikalı eroin kaçakçısı ölüm saçtı

28 aralık - 33 yaşındaki Amerikalı eroin kaçakçısı Gary Ralp, İstanbul Karaköy'deki Malî Şube'de otomatik tabancayla etrafa rastgele ateş açarak, 4 kişinin ölümüne neden oldu. Ölenler arasında Beyoğlu Emniyet Amiri Kemal Eröge de var.
Tek gözü takma olan beyaz zehir kaçakçısı Ralp, 3 saatlik çatışma sonunda ölü olarak ele geçirildi.

Demirel: Vergisiz devlet yönetilemez

23 aralık - Maliye Bakanı Cihat Bilgehan'ın bütçe açığının kapatılması için bazı maddelerle vergilere zam yapılacağını açıklaması büyük tepki yarattı.
Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Bülent Ecevit, Başbakan'ın devletin gelir açığını yoksul halktan aldığı vergilerle kapattığını söyledi. Zamlara Ege ve Ankara sanayi odaları da karşı çıktı. Türk-İş de zam konusunda bir bildiri yayımlayarak, « Dar gelirlilerin 3-5 kuruşuna göz dikildi. Emeğiyle geçinenlerin yükü taşınamayacak kadar ağırlaşmıştır » açıklamasını yaptı.
AP Genel Başkanı ve Başbakan Süleyman Demirel gelen bu tepkilere, « Devlet vergisiz yönetilemez » diye cevap verdi.

1969

Ocak

2. Anayasa Mahkemesi, Senato'nun 12 aralıkta aldığı 5 tabiî senatörün dokunulmazlığının kaldırılması kararını iptal etti.
2. TİP bir bildiri yayımlayarak, AP'nin Türkiye'yi 1958'den daha kötü bir duruma getirdiğini ileri sürdü.
3. CKMP yöneticileri hakkında soruşturma açıldı. ☞
6. ABD'nin Ankara Büyükelçisi Robert Komer'in arabası yakıldı. ☞
9. Orta Doğu Teknik Üniversitesi 1 ay tatil edildi. ☞
10. CHP Genel Başkanı İnönü, « Komandolar olumsuz gelişmelere yol açabilir » dedi.
11. Danıştay, Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin kapatılması kararını durdurdu. ☞
11. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi kapatıldı.
11. İstanbul Kartal'daki Singer Fabrikası'nda işçiler polisle çatıştı. ☞
14. Altının fiyatı son iki yılda yüzde 35 oranında yükseldi.
14. Eski başbakanlardan Kayseri Bağımsız Senatörü Suat Hayri Ürgüplü, partilere « liderler toplantısı » teklif etti.
18. Ankara'da ABD Tuslog binasına bomba atıldı.
19. Kuzey Irak'taki isyancı Kürt lider Molla Mustafa Barzani'ye silah kaçıran 5 kişi yakalandı.
19. CHP bir bildiri yayımlayarak, rejim kundakçılarının cüret kazandıklarını ileri sürdü.
22. Teksif'e bağlı işçiler İstanbul Defterdar'daki Sümerbank fabrikasında grev başlattı. ☞
24. SSCB'nin Çekoslovakya'yı işgalini protesto eden Jan Palach adlı bir öğrenci kendini yaktı.
24. Teksif grevi yurda yayılıyor. ☞
30. İstanbul Üniversitesi'nde 6 fakültenin asistanları boykota başladı.
30. Teksif ve Sümerbank anlaştı. ☞

Büyükelçi Komer'in arabası üniversitenin bahçesinde yanarken.

ABD Büyükelçisi'nin arabasını yaktılar

15 ocak - Amerika Birleşik Devletleri'nin Ankara Büyükelçisi Robert Komer'in kullandığı 06 DC 001 plakalı makam arabası, Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğrencileri tarafından yakıldı. Polis, Büyükelçi Komer'in Rektör Kemal Kurdaş'ı ziyareti sırasında meydana gelen olayla ilgili olarak 9 öğrenciyi aramaya başladı.

ABD Türkiye'ye, otomobilin tazminatını da talep eden bir muhtıra verirken, Seçkin İnceefe ve Tuncay Çelen adlı iki öğrenci mahkemece tutuklandı.

9 ocakta Akademik Konsey, üniversitenin bir ay süreyle tatil edilmesini kararlaştırdı. 2 000 öğrenci bu kararı protesto ederek, Rektör Kurdaş'ın istifasını istedi. 11 ocakta Danıştay, üniversitenin kapatılması kararını durdurdu. 14 ocakta rektörlüğün itirazını inceleyen Danıştay, kararında ısrar etti.

15 ocakta bir açıklama yapan Rektör Kurdaş, bazı çevrelerce istifaya zorlandığını açıkladı ve « Hiçbir surette hiçbir zorlamayla istifa etmeyeceğim » dedi.

ABD Ankara Büyükelçisi Robert Komer.

AP İzmir Milletvekili Osman Zeki Efeoğlu: CHP ve TİP komünisttir

24 ocak - Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü, 10 ocakta davet üzerine Başbakan Süleyman Demirel'le Başbakanlık Konutu'nda bir görüşme yaptı. Görüşmede, komandolar meselesinin ve üniversite olaylarının görüşüldüğü bildirildi.

Görüşmeden sonra İsmet İnönü, Başbakan Demirel'e, komandoların olumsuz gelişmelere yol açabileceğini söylediğini açıkladı.

16 ocakta Başbakan Demirel bir açıklama yaparak, olaylara serinkanlılıkla bakılmasını istedi. « Üniversiteye polis girer mi, giremez mi? » tartışması için de, « Suç olan her şeye adlî vazifenin ifası bakımından zabıta kuvveti müdahale eder » dedi. Başbakan Süleyman Demirel, Anayasa nizamını korumak için Türk Ceza Kanunu'nda değişikliğe gidileceğini açıkladı. 24 ocakta Millet Meclisi'nde bir konuşma yapan Adalet Partisi İzmir Milletvekili Osman Zeki Efeoğlu, Türkiye İşçi Partisi'ni ve Cumhuriyet Halk Partisi'ni komünistlikle suçladı.

Ekrem Alican: Enflasyona gidiyoruz

Ekrem Alican.

14 ocak - YTP'nin kurucusu ve ilk genel başkanı Sakarya Milletvekili Ekrem Alican, « İstikrazla dahi kapatamadığımız bütçe açıkları gittikçe büyümektedir. Bu yol er geç ülkeyi enflasyona götürür » dedi.
Alican'ın bu açıklamasının nedeni son ekonomik göstergelerdi. Halk hayat pahalılığından şikâyet ediyor ve Meclis 1968 yılı bütçe açığını kapatmak için 500 milyon liralık iç borca gidilmesini kabul etti.

141. ve 142. maddelerin boşlukları doldurulacak

2 ocak - Karma Bütçe Plan Komisyonu toplantısında konuşan Adalet Bakanı Hasan Dinçer, TCK'nın 141. ve 142. maddelerinin boşluklarını doldurmak üzere hazırlanan kanun tasarısının Meclis'e sevk edileceğini açıkladı. Bakan, « 141. ve 142. maddelere hiç dokunulmayacaktır. Ancak, bu maddelerin boşluklarını doldurarak her türlü bölücü hareketi önleyecek bir tasarı hazırlanmıştır » dedi.

Singer'i işçiler işgal etti, Teksif grevi ise anlaşmayla bitti

30 ocak - İstanbul Kartal'daki Singer Fabrikası'nın işçileri, Çelik-İş Sendikası'ndan ayrılarak DİSK'e bağlı Maden-İş Sendikası'na geçmek istiyorlardı. Bu çalışmalara öncülük eden üç arkadaşlarının işten çıkarılması üzerine 10 ocakta fabrikayı işgal ettiler. 11 ocakta işgali sona erdirmek için fabrikaya girmek isteyen polisle işçiler arasında çatışma çıktı. Polisin gaz bombası kullandığı çatışmada 8'i polis, 22 kişi yaralandı, 114 işçi gözaltına alındı. İşçiler fabrikaya milyonlarca liralık hasar verdiler. Olayı tertipledikleri iddiasıyla mahkemeye çıkarılan 20 işçi, 13 ocakta serbest bırakıldı. Ancak savcılığın itirazı üzerine 5 kişi Kadıköy Ağır Ceza Mahkemesi'nce tutuklandı.
Öte yandan Sümerbank ile Teksif arasında çıkan ihtilaf sonrası lokavt kararı alındı. Sendika da grev kararını 22 ocakta İstanbul Defterdar'daki fabrikada uygulamaya başladı. 24 ocakta Kayseri ve Hereke fabrikalarında da grev uygulamasına geçildi. 27 ocakta iş bırakanların sayısı 7 915'e yükseldi. 30 ocaktaysa mutlu sona ulaşıldı, tarafların anlaşması sonucu saat 23.30'dan itibaren greve ve lokavta son verildi.

Türkeş « komando » yetiştiriyor

19 ocak - 3 ocakta Ankara Cumhuriyet Savcılığı, Cumhuriyet Halk Partisi'nin iddialarını dikkate alarak, yurdun çeşitli yerlerinde kurduğu kamplarda gençlere komando eğitimi verdiği gerekçesiyle Cumuriyetçi Köylü Millet Partisi hakkında soruşturma açtı.
Bu gelişmeden bir gün sonra, Profesör Arif Payaslıoğlu, Doçent Tuncer Bulutay ve Asistan Cem Çakmak, Ankara'daki Mülkiyeliler Birliği Lokali'nden ayrılırken komando olduklarını söyleyen bazı gençlerin saldırısına uğradılar.
10 ocakta konuyla ilgili bir açıklama yapan Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü, komandoların neden olabileceği olumsuz gelişmelere dikkati çekti.
11 ocakta kendisine ve partisine yönelik suçlamalara cevap veren Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi Genel Başkanı Alparslan Türkeş partisinin komando yetiştirdiğine dair iddiaları reddetti ve bu haberin partisinin itibarını kırmak için ortaya atıldığını ileri sürdü.
Ancak daha bir gün önce komandolar İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi'ni işgal etmişlerdi.
Bütün bu gelişmeler üzerine toplanan CHP Parti Meclisi konuyu görüşerek 19 ocak günü bir bildiri yayımladı. Bildiride, « Aşırı sol ve faşist tertipler anarşi ortamı yaratıyor » denilerek, bütün bu olaylara seyirci kalan İçişleri Bakanı Faruk Sükan tertipçi ve tahrikçi olarak suçlandı.

Okullarının 10 ocakta komandolar tarafından işgal edilmesini protesto eden İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi öğrencilerinin dershanelerde yaptıkları gösteri, fakültenin kapatılmasıyla sonuçlandı.

1969

Şubat

1. Türkiye ile ABD arasında yapılan bazı ikili anlaşmaların metinlerinin kaybolduğu açıklandı.
2. THY'nin SET uçağı Esenboğa'da düşüp yandı; can kaybı yok.
3. Yaser Arafat Filistin Kurtuluş Örgütü'nün başkanlığına getirildi. ☞
3. Genelkurmay Başkanı Cemal Tural sivil kuruluşları ziyaret ederek bilgi almaya başladı. ☞
4. MP Meclis grubu, milletvekillerinin iş takibi konusunda Meclis araştırması açılmasını istedi.
9. CKMP'nin adı Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) olarak değiştirildi. ☞
10. Tekel Genel Müdürlüğü, sigaraya yüzde 23, içkiye de yüzde 14 oranında zam yaptı.
10. 6. Filo'nun İstanbul ziyareti olaylı geçti. ☞
11. İstanbul'da 6. Filo aleyhine yapılan gösterilerde 68 kişi gözaltına alındı. ☞
13. Hükûmet, Anayasa Nizamını Koruma Kanunu tasarısını Meclis'e verdi.
15. İzmir ve Trabzon'da 6. Filo'yu protesto gösterilerinde 130 kişi yaralandı.
16. « Kanlı Pazar ». İstanbul'da 6. Filo'yu protesto amacıyla yapılan « Amerikan Emperyalizmine Karşı Mustafa Kemal » yürüyüş ve mitingine saldırı oldu; Taksim'deki olaylarda 2 kişi öldü, 200 kişi yaralandı. ☞
19. CHP bir bildiri yayımlayarak, « Sokak kabadayıları kışkırtılıyor » açıklamasını yaptı. ☞
19. Başbakan Demirel, « İçişleri Bakanı Sükan istifa etmeyecek » dedi. ☞
20. Millî Güvenlik Kurulu « Kanlı Pazar » olaylarını görüştü. ☞
21. AP Senato grubunda hükûmet suçlandı. ☞
26. Cumhurbaşkanı Sunay: İrtica, dinin çıkarcılar tarafından kullanılmasıdır. ☞

Ankara'da binlerce öğretmen yürüdü

15 şubat - Türkiye Öğretmenler Sendikası tarafından düzenlenen « Büyük Eğitim » yürüyüşü başkent Ankara'da yapıldı ve binlerce öğretmen yürüyerek bozuk eğitim düzenini protesto etti.
Ellerinde pankartlarla, kadınlı erkekli gruplar halinde önce Anıtkabir'i ziyaret eden öğretmenler, burada Ata'nın ve devrim şehitlerinin kabirlerine çelenk koyduktan sonra, Tandoğan Meydanı'nda toplandılar. Binlerce öğretmen tarafından doldurulan alanda herhangi bir olay çıkmasına meydan vermemek için polis sıkı güvenlik tedbirleri almıştı. Saat 13.30'da başlayan konuşmalar sonunda öğretmenler « Halkımızı sömürüden kurtaracağız » diye ant içtiler.

3 şubatta Filistin Kurtuluş Örgütü'nün başkanlığına getirilen Yaser Arafat.

Arafat FKÖ başkanı

3 şubat - El-Fetih örgütünün resmî sözcüsü Yaser arafat, Filistin Ulusal Konseyi'nin beşinci toplantısında Filistin Kurtuluş Örgütü'nün (FKÖ) başkanlığına getirildi.
Filistin Kurtuluş Örgütü'nün liderliğine seçilmesinin ardından Arafat, İsrail'le olan tüm barış girişimlerini reddettiğini açıkladı.

CKMP'nin adı MHP olarak değiştirildi

9 şubat - CKMP Olağanüstü Kongresi Adana'da 8 şubatta başladı. Komandolar tarafından «Başbuğ Türkeş» diye karşılanan CKMP Genel Başkanı Alparslan Türkeş, büyük kongrede yaptığı konuşmada, CKMP'nin iktidara talip olduğunu belirtti.
Genel başkan seçimi için yapılan oylama sırasında CKMP'li Komandolar ile bir kısım delegeler arasında kavga çıktı. Kavgaya, bazı partililerin « delege olmayanların oy kullandıkları » iddiası sebep oldu.
9 şubatta devam edilen olağanüstü kongrede CKMP'nin adı Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) olarak değiştirildi ve genel başkanlığa da Alparslan Türkeş seçildi.

Sen de mi Süleyman adlı oyuna tehdit

1 şubat - Bir süreden beri Şehzadebaşı Küçük Tiyatro'da oynanmakta olan « Sen de mi Süleyman? » oyunun adı, tiyatro yöneticilerine telefonla yapılan sürekli tehditler üzerine « Sen de mi Ayol? » olarak değiştirildi.
Tiyatronun sahibi ve oyuncularından Erden Ener yaptığı açıklamada, « On gündür telefonla birçok tehdit aldık. Hatta beni ölümle tehdit ederek oyunun kaldırılmasını istediler. Bu sebeple oyunun adını Sen de mi Ayol olarak değiştirmek zorunda kaldık » dedi.

Sunay: İrtica, dinin çıkarcılarca kullanılmasıdır

26 şubat - Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, Kurban Bayramı dolayısıyla yayımladığı kutlama mesajında irtica ve aşırı akımlar konusuna değinerek, « Aşırı sağın memleketimizdeki esas kaynağını dinî irtica teşkil etmektedir. Din ve irtica tarihin başlangıcından bu yana, her zaman ve her yerde birbirine zıt kavramlar olarak görülmüştür. İrtica, dinin çıkarcılar tarafından kendi çıkarlarına göre uydurulması ve yanlış yönlere doğru zorlanmasıdır » dedi. Cevdet Sunay, « Sokakları cinayet arenası haline getireceklere müsamaha gösterilemez » diye ekledi ve suçluların adalete teslim edilmesini istedi.

Genelkurmay Başkanı Tural sivil kurumları denetledi

28 şubat - Genelkurmay Başkanı Cemal Tural'dan alışılmadık ziyaretler!
Tural, 3 şubatta başladığı « gezisinde » bazı resmî kuruluşları, İktisadî Devlet Teşekküllerini, bankaları ve TRT'yi ziyaret etti. Cemal Tural gezisinin ilk gününde Orman Genel Müdürlüğü'nü ziyaret ederek ormanlar hakkında bilgi aldı.
Ancak Tural'ın sivil kurumları ziyareti siyasîlerden tepki aldı, Millet Partisi Sinop Milletvekili Hilmi Işgüzar, Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'a bir muhtıra vererek, « Bu davranışlar sizce doğru mudur? » diye sordu.

Taksim'de yaşanan kargaşada, polis ve askerî inzibat göstericilerle onlara saldıranlar arasında barikat oluşturmaya çalışıyor.

Taksim'de « Kanlı Pazar »

21 şubat - 10 şubatta İstanbul Dolmabahçe'ye gelen Amerika Birleşik Devletleri Donanması'na ait 6. Filo'yu protesto amacıyla öğrenci ve işçiler tarafından 16 şubatta düzenlenen, « Amerikan Emperyalizmine Karşı Mustafa Kemal » yürüyüşü ve mitingine, gericiler, « Kahrolsun komünizm », « Komünistlere ölüm » sloganlarıyla saldırdı, çıkan çatışmada 2 kişi öldü, ilk belirlemelere göre 200 kişi de yaralandı.

İstanbul Üniversitesi önünden harekete geçmiş olan yaklaşık 30 000 kişilik yürüyüş kolu Taksim Meydanı'na girerken gericilerin saldırısına uğradı. Saldırganlar bıçak, sopa ve elle yapılmış bomba kullandılar. Göstericilere saldırırken, « Allahsızlara ölüm » diye bağırdıkları ifade edilen saldırganların önce toplu namaz kıldıkları ve günün erken saatlerinden itibaren gerçekleştirecekleri eylem için hazırlık yaptıkları belirlendi.

16 şubat pazar günü İstanbul Taksim Meydanı'nda meydana gelen üzücü olayları muhalefet, « Kanlı Pazar » olarak adlandırdı.

Konu 17 şubat gecesi Millet Meclisi'ne getirildi. Görüşmeler sırasında söz alan Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Bülent Ecevit, « Üç buçuk yıldır işlemekte olduğunuz Anayasa suçundan sizi kurtaramam. Yalnızca sizi uyarmaya çalışıyorum » dedi. Başbakan Süleyman Demirel ise Taksim'de meydana gelen olayların müsebbibi olarak Cumhuriyet Halk Partisi'ni gösterdi ve « Yumruklar işlemeye başlarsa, kimin yumruğunun kuvvetli olacağı hiç belli olmaz » şeklinde bir açıklama yaptı.

Yeni Türkiye Partisi Genel Başkanı Raif Aybar, Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı ve Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar da Cumhuriyet Halk Partisi'nin iddialarını destekleyerek, Taksim'de meydana gelen olaylardan dolayı hükûmeti suçladılar ve AP kabinesinin derhal çekilmesini istediler.

19 şubatta Cumhuriyet Halk Partisi Merkez Yönetim Kurulu bir bildiri yayımlayarak İçişleri Bakanı Faruk Sükan'ın istifasını istedi. Başbakan Demirel buna, « Sükan çekilmeyecek » cevabını verdi.

20 şubatta Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay başkanlığında toplanan Millî Güvenlik Kurulu olayları görüştü. Toplantı sonrası Başbakan Demirel, «"Türkiye'de gerginlik var, batıyoruz demeye lüzum yok » dedi.

21 şubatta Adalet Partisi Senato grubunda da hükûmetle ilgili suçlamalar dile getirildi, yıpranan bakanların istifası istendi. Adalet Partisi Ankara Senatörü Mahmut Vural, « Yeni bir şer kuvvetinin karşısında diğer bir kuvvet polislik yapacaksa, bu memlekette düzensizliktir ve anarşidir » dedi.

Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, köy köy dolaşıp Başbakan Demirel'in ipliğini pazara çıkaracağını söyledi.

« Kanlı Pazar » olaylarının Ankara TV'sinde gösterilmesi yasaklandı. Yasaklama konusunda soru soran gazetecilere Başbakan Demirel, « Televizyonda kızıl bayrakları mı gösterecektik ! » diye cevap verdi.

Başbakan'ın bu sözlerine karşılık muhalefet getirilen yasakları, « Demirel, Atatürk düşmanı yobazları televizyona çıkartmayıp koruyor » şeklinde açıkladı.

1969

Mart

9. Türk-İş, hükümetin 13 şubatta Meclis'e verdiği Anayasa Nizamını Koruma Kanunu tasarısına karşı çıktı.
10. Anadolu Ajansı'nda grev.
11. Genelkurmay Başkanı Cemal Tural görevinden alındı; yerine Kara Kuvvetleri Komutanı Memduh Tağmaç atandı. ☞
12. Yassıada'da mahkûm olan eski DP'lilere iadei muhakeme yolunun açılması istendi.
14. Meclis, İçişleri Bakanı Faruk Sükan için verilen gensoru önergesini reddetti. ☞
16. CHP Genel Sekreteri Ecevit, « Demirel'in çobanlığı şimdi mi aklına geldi? » dedi. ☞
17. Genelkurmay ikinci başkanlığına Faruk Gürler, Kara Kuvvetleri komutanlığına Fikret Esen getirildi. ☞
17. Golda Meir, İsrail başbakanı oldu.
18. İstanbul Üniversitesi'nde devrimciler ile milliyetçiler arasında silahlı çatışma çıktı.
18. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyeleri, Anayasa Nizamını Koruma Kanunu'nu gereksiz bulduklarını açıkladılar.
21. İstanbul Üniversitesi, mahkeme kararıyla polis tarafından arandı. ☞
22. Başbakan Demirel, « 1960 modeli olayların tekrarını hayal edenler var » dedi. ☞
25. Pakistan'da Eyüb Han, iktidarı orduya devretti; yerine Yahya Han geldi.
25. İnönü, Anayasa Nizamını Koruma Kanunu'nun, Tahkikat Komisyonu'ndan da daha tehlikeli olduğunu söyledi. ☞
26. AP Malatya Milletvekili Hamit Fendoğlu, partiden ihraç edildi.
26. Romanya Devlet Başkanı Nikolae Çavuşesku, Türkiye'ye geldi.
28. Manisa'da deprem; Alaşehir'de 42, Sarıgöl'de 11 kişi öldü.

ÖLÜM

11. Bestekâr Sadi Işılay.
28. Dwight D. Eisenhower.

Genelkurmay Başkanı Tural görevinden alındı, yerine Memduh Tağmaç atandı

17 mart - Başbakan Süleyman Demirel 11 martta bir açıklama yaparak, Genelkurmay Başkanı Cemal Tural'ın görevinden alınarak Yüksek Askerî Şûra üyeliğine atandığını, yerine de Kara Kuvvetleri Komutanı Memduh Tağmaç'ın getirildiğini söyledi. Bir gün sonra Tural ile Tağmaç arasında devir teslim töreni yapıldı.

17 martta yapılan bir açıklamada da Genelkurmay ikinci başkanlığına Faruk Gürler'in, Kara Kuvvetleri komutanlığına da Fikret Esen'in getirildiği bildirildi.

Siyasî ve askerî çevreler Tural'ın görevden alınmasına neden olarak, sivil kurumları denetlemesiyle ortaya çıkan bazı spekülasyonları gösterdiler.

Yeni Genelkurmay Başkanı Orgeneral Memduh Tağmaç.

Atatürk'ün bazı arkadaşları YTP'ye katıldı

6 mart - Atatürk'ün yakın arkadaşlarından eski Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras, eski Gaziantep Milletvekili Kılıç Ali ve eski Millî Eğitim Bakanı Cemal Hüsnü Taray törenle Yeni Türkiye Partisi'ne girdiler.

Atatürk'ün ölümünden bu yana ilk defa siyasî bir partiye üye olan Aras, « Atatürk'ün kurduğu devlet o kadar güçlü ki, ben bu ülkenin geleceği için hiçbir tehlike görmüyorum » dedi.

Resmî bir ziyaret için Türkiye'ye gelen Romanya Devlet Başkanı Nikolae Çavuşesku, İstanbul Yeşilköy Havaalanı'nda Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil (soldan ikinci) tarafından törenle karşılandı.

Siyonist hareketin dünya çapındaki liderlerinden ve İsrail Devleti'nin kurucularından, eski Çalışma Bakanı ve Dışişleri Bakanı Golda Meir, İsrail'in dördüncü başbakanı ve bu göreve getirilen ilk kadın siyasetçi oldu.

Kanlı Pazar Meclis'te görüşüldü

14 mart - Birlik Partisi Genel Başkanı Hüseyin Balan, 16 şubatta İstanbul Taksim'de yaşanan Kanlı Pazar olayları nedeniyle İçişleri Bakanı Faruk Sükan hakkında Meclis'e bir gensoru önergesi verdi. Ancak önerge, AP'lilerin oylarıyla reddedildi. Muhalefet sözcüleri, « Kanlı Pazar »ı hükûmetin düzenlediğini ileri sürdüler. CHP Genel Başkanı İnönü, « İçişleri Bakanı istifa etmedikçe, akıbetimizin ne olacağını bilmemekteyiz » dedi. Nihat Erim de olaylarda AP örgütünün başrolü oynadığını ileri sürdü. Kendini savunan İçişleri Bakanı Sükan, « Biz hesabımızı burada da veririz, mahkemeyi kübrada da » dedi.

« Nizam » tartışması

25 mart - Ankara Hukuk Fakültesi öğretim üyeleri 18 martta bir bildiriyle hükûmetin 13 şubatta Meclis'e verdiği Anayasa Nizamını Koruma Kanunu tasarısına karşı çıktılar. Bildiride, « Anayasal düzenin korunması için aynı anayasanın temin ettiği temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması çelişki yaratmaktadır » denildi. 22 martta Demirel muhalefetten şikâyet ederek, « 1960 modeli olayların tekrarını hayal edenler var » dedi ve özerkliği sorumsuzluk haline getiren TRT'nin kontrolsüz bırakılamayacağını belirtti. MP Genel Başkanı Bölükbaşı verdiği cevapta, « Hükûmet TRT'yi kanun zoruyla işgal etmek istiyor » dedi. İnönü de 25 martta, « Nizam tasarısı DP'nin kurduğu Tahkikat Komisyonu'ndan daha tehlikeli » dedi.

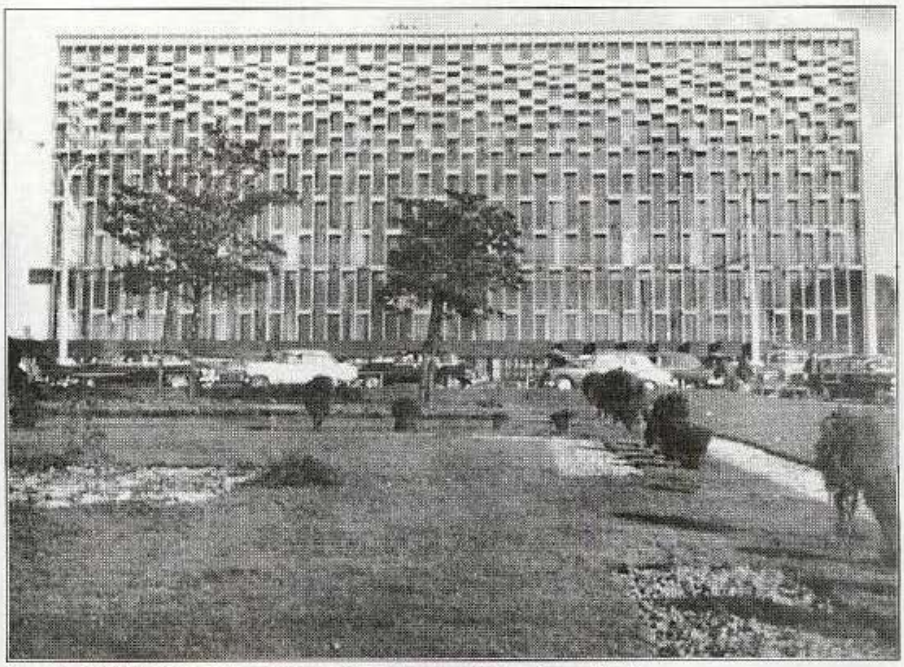
İstanbul Üniversitesi'nde arama yapıldı

21 mart - İstanbul Üniversitesi'nin Beyazıt'taki merkez binası mahkeme kararıyla polis tarafından arandı. Gece yapılan arama öncesi Rektör Ekrem Şerif Egeli 2 ay süreyle izin aldı. 50 kadar polisin görev aldığı aramada üniversitede, bir şiş, bir cop ve molotof kokteyli yapımında kullanılan bazı kimyevî maddeler bulundu.

1969

Nisan

2. Washington'da Başbakan Demirel Nixon'la görüştü.
3. Partilere Hazine yardımı kesilince, CHP halktan para yardımı istedi.
4. ABD'nin Ankara büyükelçiliğine, Robert Komer'in yerine William Handley atandı.
4. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 5 gün süreyle kapatıldı.
7. Komandolar, Hacettepe Üniversitesi'nde yapılan Uluslararası Doğum Kontrol Semineri'ni bastı.
8. ODTÜ'de öğrenciler rektörlüğü işgal etti.
9. İstanbul Barosu, Anayasa Nizamını Koruma Kanunu tasarısına karşı çıktı.
10. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencilerce işgal edildi.
12. ODTÜ 1 ekime kadar kapatıldı. ☞
12. Başbakan Demirel, « Öğrencilerin girişimlerinden CHP sorumludur » dedi. ☞
12. İstanbul Kültür Sarayı açıldı. ☞
14. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi 1 hafta kapatıldı.
14. İnönü, « Siyasî huzura muhtacız » dedi.
15. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Anayasa Nizamını Koruma Kanunu tasarısının Anayasa'ya aykırı olduğuna dair rapor hazırladı.
15. İTÜ öğrencileri Başbakan Demirel'i protesto etti.
17. Hükûmet Nizam tasarısını geri çekti. ☞
21. CHP Genel Başkanı İnönü, Cumhurbaşkanı Sunay'a muhtıra verdi. ☞
23. İnönü, « TRT Kanunu tasarısı memleketi 60 yıl geri götürecek » dedi. ☞
24. Başbakan Demirel, TRT Kanunu'nu değiştirmek için kararlı olduklarını açıkladı.
28. Senato'nun işleyişi ve yerel yönetimlerle ilgili değişiklikler konusundaki Anayasa referandumunu kaybeden Fransa Cumhurbaşkanı De Gaulle istifa etti.

İstanbul Kültür Sarayı'nın Taksim Meydanı'na bakan ön cephesi.

İstanbul Kültür Sarayı açıldı

12 nisan - İstanbul Kültür Sarayı, 29 mayıs 1946'da temelinin atılışından tam 23 yıl sonra, Devlet Opera ve Balesi'nin « Çeşmebaşı » balesini ve « Aida » operasını sahnelediği bir törenle açıldı.

Yaklaşık 93 milyon liraya mal olan İstanbul Kültür Sarayı, çeşitli kültürel etkinlikleri barındıracak şekilde planlanmış ve elektrik, havalanma ve sahne tertibatı olarak en modern olanaklarla donatılmış bir kültür merkezi olarak dünyada dördüncü, Avrupa'da ikinci sırada yer alıyor.

Başbakan Süleyman Demirel 2 nisanda Washington'da Başkan Nixon'la görüştü.

1969

TRT iki liderin arasını açtı

23 nisan - TRT Kanunu tasarısı, Başbakan Demirel ile CHP Genel Başkanı İnönü arasında büyük bir söz düellosu başlattı. 23 nisanda İnönü Demirel'i, seçimden önce TRT'yi ele geçirerek bu yolla seçimi kazanmaya çalışmakla suçladı. CHP tasarıyı engellemek için direnirken, Demirel « Onların bu telaşına anlam veremiyorum » dedi.
MP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı ise, İnönü'nün sözlerinin Demirel'i pek endişelendirdiğini belirterek, « Uzun bir balayı devresinden sonra bozuşmuş görünen bu iki dostun arasına girmek istemem. Sayın Demirel, İnönü'nün sözlerinden endişelendi. Temennim korktuğunun başına gelmemesidir » dedi.

Demirel, öğrenci olayları için CHP'yi suçladı

12 nisan - Rektör Kemal Kurdaş, ODTÜ'yü 1 ekime kadar kapattı. İstanbul'da Fen Fakültesi, Çapa Öğretmen Okulu ve Hukuk Fakültesi'nde karşıt görüşlü öğrenciler arasında çatışma çıktı, olaylarda 31 öğrenci yaralandı. Hukuk Fakültesi'ndeki olaylarla ilgili bir demeç veren Başbakan Demirel, « Üniversitelerin ve gençlerin bugünkü halinden Cumhuriyet Halk Partisi sorumludur. Hadiselerin kontrolünü kaybedince dönüp başkalarını suçlamak onların âdetidir » dedi. 14 nisanda fakülte 1 hafta süreyle kapatıldı.
CHP ise yayımladığı bildiride, gençlerden üniversite boykotlarına son vermelerini istedi.

Hükûmet « nizam » tasarısını geri aldı

17 nisan - Başbakan Demirel, Bakanlar Kurulu toplantısından sonra yaptığı açıklamada, Anayasa Nizamını Koruma Kanunu tasarısının Meclis'ten geri alındığını söyledi.
Hükûmet bu kararı, muhalefetin ve bazı kurumların sert tepkisi üzerine aldı. Tasarı yeniden gözden geçirilecek.

CHP Cevdet Sunay'a muhtıra verdi

21 nisan - CHP Genel Başkanı İnönü, TRT konusunda iktidarı uyarması için Cumhurbaşkanı Sunay'a bir muhtıra verdi.
Öte yandan Meclis, TRT Kanunu tasarısının Geçici Komisyon'a sevkini kararlaştırdı. Geçici Komisyon'a üye verecek 8 komisyondaki 28 CHP'li üye görevlerinden istifa ettiler.
CHP Genel Sekreteri Ecevit, « Hak ve özgürlükleri korumak için direnmek yalnız bir hak değil, aynı zamanda bir görevdir » dedi.

Mayıs

1. CHP Genel Başkanı İnönü, « Buhran yaratan hükûmettir » dedi.
3. Yargıtay Başkanı İmran Öktem'in cenazesinde olaylar çıktı.
4. İnönü, Meclis'i göreve çağırdı.
6. Hükûmet için gensoru açılmasını isteyen önerge, Meclis'te reddedildi.
7. Ankara'da hukukçular « İrticayı Telin » mitingi düzenledi.
7. Eski DP'lilerin siyasî haklarının iadesini öngören kanun teklifi Meclis'e verildi.
9. İnönü, Celal Bayar'la görüşeceğini açıkladı.
10. İnönü, eski DP'lilerin siyasî haklarının iadesi için çalışacağını söyledi.
12. İnönü, Meclis ve Senato ortak grubunda Bayar için, « Kuyuya düşen adamı kurtaracağım » dedi.
13. Cumhurbaşkanı Sunay, Başbakan Demirel ve CHP Genel Başkanı İnönü'yle bir görüşme yaptı.
14. Eski DP'lilere siyasî haklarının iadesini öngören kanun teklifi Meclis'te kabul edildi.
14. İsmet İnönü, Celal Bayar'la görüştü.
14. Ordu, eski DP'lilerin affına karşı olduğunu belirtti.
15. Cumhurbaşkanı Sunay, kuvvet komutanlarıyla toplantı yaptı.
18. Sunay, Anayasa değişikliğine karşı çıktı.
21. Siyasî hakların iadesini öngören kanun teklifi, komisyona iade edildi.
26. Türkiye Odalar Birliği Başkanı Erbakan, görevden alındı.
28. Millet Meclisi ve Senato, seçim tatiline girdi.
30. Meclislerin Üniversite Reform Kanunu tasarını görüşmeden tatile girmesi üzerine İstanbul ve Ankara üniversitelerinde 23 öğretim üyesi istifa etti.
30. 6 fakültenin işgali üzerine İstanbul Üniversitesi kapatıldı.

ÖLÜM

1. Hukukçu İmran Öktem.

Türkiye Odalar Birliği Başkanı Necmettin Erbakan görevden alındı

26 mayıs - 25 mayısta yapılan Türkiye Odalar Birliği 23. Genel Kurul Toplantısı'nda başkan seçilen Necmettin Erbakan, Ticaret Bakanlığı'nca görevinden alındı.
Bakanlık, Bakanlar Kurulu'nun almış olduğu seçimlerin aralık ayına kadar ertelenmesini öngören karar nedeniyle yapılan seçimin usulsüz olduğunu belirterek, eski yönetim kurulunun göreve devam etmesi gerektiğini açıkladı.
Erbakan bu karara, « Birliğin 23. Genel Kongresi'nde seçilen biz dokuz kardeş işbaşındayız » şeklinde cevap verdi.
Erbakan, daha önce genel sekreterlik görevinden istifa ettiğini belirterek, kendilerinin « Takunyacılar » diye tanıtılmaları konusunda, « Bu namaz kılmak için abdest alırken takunya giydiğimizden dolayı takılan bir isimdir » dedi.
Eski Odalar Birliği Başkanı Sırrı Enver Batur seçimin iptali için Danıştay'a başvururken, savcılık tarafından görevlerinden uzaklaştırılacağına dair söylentiler çıkan Erbakan, « Bizim buradan ayrılmamız için mahkeme kararı gereklidir » diye cevap verdi.

İstanbul Üniversitesi süresiz kapatıldı

30 mayıs - İstanbul Üniversitesi, öğrencilerin Hukuk, İktisat, Cerrahpaşa ve İstanbul Tıp, Eczacılık ve Kimya fakültelerini işgalleri üzerine, üniversite senatosunca süresiz kapatıldı.
Olaylara, Üniversite Reformu Kanunu tasarısının Büyük Millet Meclisi'nin tatile girmesinden önce görüşülememesi neden oldu. Bu durum protesto eden öğrenciler, Rektörlüğe yürüyerek Ekrem Şerif Egeli'nin otomobilini taşladılar.
Aynı nedenle 29 mayısta İstanbul Üniversitesi'nden 5, 30 mayısta da Ankara Üniversitesi'nden aralarında rektörün de bulunduğu 18 öğretim üyesi görevlerinden istifa etti.

Bir baba kızını satışa çıkardı

8 mayıs - 50 yaşlarında köylü kılıklı bir adam, 16 yaşındaki nişanlı kızını, Ankara Mithatpaşa Caddesi'ndeki boş bir arsada satışa çıkardı. Çevrelerinde toplanan kalabalığa « 35 000 lirayı veren kızımı alır götürür » diyen köylü, tam kızına bir müşteri bulduğu sırada, olay yerine gelerek duruma el koyan polisler tarafından yakalandı ve başkente getirerek satmaya çalıştığı kızıyla birlikte karakola götürüldü.

Ordu, siyasî hakların iadesini istemiyor

22 mayıs - Eski DP'lilerin siyasî haklarının iadesi amacıyla Anayasa'nın 68. maddesinde değişiklik yapılmasını öngören kanun teklifi 7 mayısta Meclis'e verildikten sonra, CHP Genel Başkanı İnönü bu teklife destek verdiğini belirtti ve eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar için, « Kuyuya düşen adamı kurtaracağım » dedi. Konuyla ilgili olarak Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'la da görüşen İnönü, Bayar'la bir görüşme yapacağını bildirdi. 11 mayısta konu CHP Parti Meclisi'nde görüşüldü ve DP'lilere siyasî haklarının iadesi desteklenmesi kararı alındı. Ancak bu karara ters düşenler de vardı, Muammer Aksoy ve Nermin Abadan karar üzerine Parti Meclisi üyeliğinden istifa ettiler. Bunun üzerine İnönü, « Memlekette kin gütme davasını kaldırmak bende iman halindedir » dedi.

13 mayısta Cumhurbaşkanı Sunay, Başbakan Demirel ve CHP Genel Başkanı İnönü, Çankaya Köşkü'nde birlikte yemek yiyerek bu konuyu görüştüler, siyasî hakların iadesi konusunda görüş birliğine vardılar. Aynı gün Demirel, AP Meclis ve Senato ortak grubunda bir konuşma yaparak, « Siyasî afla Parlamento kendini tamir etmiş olacaktır » dedi. 14 mayısta, TİP ve MP dışındaki partilerin, AP, CHP ve YTP milletvekillerinin oylarıyla siyasî hakların iadesini öngören teklif Meclis'te kabul edildi. Aynı gün İnönü, Pembe Köşk'te Bayar'la bir araya gelerek tarihî görüşmeyi yaptı.

Bu arada Ordu, eski DP'lilere siyasî haklarının iadesini öngören Anayasa değişikliği konusundaki görüşünü belirleyerek, Meclis Başkanı Ferruh Bozbeyli, Başbakan Süleyman Demirel ve CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'ye bildirdi. 14 mayısta Genelkurmay'da yapılan görüş belirleme toplantısından Anayasa değişikliğine « Hayır » kararı çıktı. 15 mayısta yüksek komutanlar Cumhurbaşkanı Sunay'ı ziyaret ettiler. Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç'ın Sunay'a, « Anayasa'nın hiçbir şekilde değiştirilmesine izin verilmemelidir ve bu yolda gerekli teşebbüslere geçilmesi lazımdır » dediği öğrenildi.

19 mayısta Cumhuriyet Senatosu'nda görüşülecek olan kanun teklifi, gece yarısı alınan anî bir kararla görüşülemedi. Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, 19 Mayıs mesajında, « Meclis'in itibarı gölgelenmemelidir » diyerek Anayasa değişikliğine karşı çıktı. Aynı gün Anayasa değişikliği aleyhine gösteriler yapıldı. Demirel, ordunun aktif politika içine çekilmemesini istedi, İnönü ise, « İhtilalin haklı görülecek mesnedi yoktur. Gürültülere pabuç bırakacak teşkilat değiliz » açıklamasını yaptı. İnönü, gece yarısı Cumhurbaşkanı Sunay'a mesaj göndererek, « Bu Anayasa değişikliği gerçekleştiği takdirde önüne geçilemeyecek vahim olaylar cereyan edebileceği, bu olayların önlenmesi için, CHP'nin Anayasa değişikliğini desteklemekten vazgeçmesi gerektiği bize telkin edilmektedir » dedi. 21 mayısta AP Senato grubunda bir konuşma yapan Demirel, « günün icapları bakımından » Anayasa'nın 68. maddesinde değişiklik yapılmasını öngören kanun teklifinin komisyona iadesini istedi. Önerisi kabul edilmezse istifa edeceğini söyleyen Demirel konuşmasında, « Siyasî hakların iadesi vazifemiz de, orduyu rencide etmemek vazifemiz değil mi? » dedi. Grup, Genel Başkan'ın önerisini 4'e karşı 82 oyla kabul etti. Aynı gün eski DP'lilere siyasî haklarının iade edilmesini öngören kanun teklifi 63'e karşı 83 oyla komisyona havale edildi. Bu suretle af seçimden sonraya kaldı.

Başbakan Demirel'in, verdiği demeçlerde affın çıkmamasına CHP'yi neden göstermesi tepkilere yol açtı. Yeni Türkiye Partisi Genel Başkanı Yusuf Azizoğlu, Demirel'i çirkin oyunlar çevirmekle suçladı. Demirel'e kendi partisinden de tepkiler geldi ve 22 mayısta hükûmet hakkında gensoru istendi. Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Bülent Ecevit de, « 27 Mayıs'tan sonra idamları İsmet İnönü yaptırdı » diyen Demirel'e, « Bir başbakanın bu kadar açık ve çirkin bir yalan söylediği görülmedi » dedi.

14 mayıs 1950 günü darılan ve tam 19 yıl sonra 14 mayıs 1969'da barışan İsmet İnönü ve Celal Bayar, Bayar'ın Çiftehavuzlar'daki evinin önünde.

Bozkurtlar Şehir Tiyatrosu'nu bastı

4 mayıs - Kadıköy Şehir Tiyatrosu bir temsil sırasında « Bozkurtlar » tarafından basıldı.

Aziz Nesin'in Karacan Armağanı'nı kazandığı « Karagöz Berber Nonoş » adlı eseri sahnelenirken ön sıralarda bazı kıpırdanmalar olduğu gözlendi. Oyunun, « Bozkurt kanı kurtludur » cümlesinin geçtiği yerine gelindiğinde, 30 kişi birdenbire sahneye fırladı ve sahnedeki üç kişiye saldırdı. Dayak yiyen oyunculardan birinin kafası yarıldı. Dekorları da kırıp parçalayan saldırganlar daha sonra olay yerinden uzaklaştılar.

Tiyatro yöneticisi Üner İlsever, « Nazi devrinde bile bu dehşet verici olay görülmemiştir. Bu adamlar ölüleri mezarlarına dahi gömdürmüyorlar » dedi.

Dikta için hazırlık

30 mayıs - CHP Parti Meclisi'nin sabah yaptığı toplantıya sunulan Merkez Yönetim Kurulu raporunda, « Bazı küçük grupların anarşist bir ortam yaratarak seçimlerin yapılmasını önlemek, böylece bir diktanın iktidara gelmesini sağlamak için, üniversitelerde eylül ayında işgal ve boykotlara girişmeye karar aldıkları » açıklandı.

1969

Yargıtay Başkanı Öktem'in cenaze töreni, 31 Mart Vakası'na dönüştü

8 mayıs - 1 mayısta 65 yaşında vefat eden Yargıtay Başkanı İmran Öktem'in 3 mayıstaki cenaze töreninde 31 Mart Vakası'nı andıran olaylar yaşandı.

Ankara Maltepe Camii'ndeki tören sırasında cenaze namazının kılınmasını engellemek isteyen bazı kişiler cemaate saldırdı. Gerici akımlarla mücadele etmekle tanınan İmran Öktem'in dinsiz olduğunu söyleyen saldırganlar, « Dinsizlerin cenaze namazı kılınmaz » diye bağırdılar.

Kalabalığın arasında sıkışma tehlikesi geçiren Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü'yü, Tuğgeneral Nabi Alpartum tabancasını çekerek camiden çıkardı.

Caminin imamı cenaze namazını kıldıramayacağını bildirdi. Bunun üzerine cenaze namazını cemaatten biri kıldırdı.

İsmet İnönü olayı, « Türkiye'nin yaşadığı yeni bir 31 Mart Vakası » diye adlandırarak Meclis'i göreve çağırdı.

6 mayısta tekrar bir açıklama yapma ihtiyacı duyan Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İnönü, « AP Hükûmeti saldırganları korudu » derken, olaya sivil kuruluşlardan da Türkiye çapında tepki geldi.

7 mayısta Ankara'da Yargıtay, Danıştay, Sayıştay, Yüksek Hakimler Kurulu üyeleri, üniversite hocaları, hâkimler, avukatlar cübbeleriyle Anıtkabir'e kadar yürüyerek, hızla tırmanan irtica hareketlerini ve ona taviz veren tutumları kınadılar.

Yargıtay Başkanı İmran Öktem'in cenazesinde çıkan olayları protesto eden öğrenciler, İstanbul Adliye Sarayı önünde toplandı.

Haziran

1. İstanbul Üniversitesi'ndeki öğrenci işgali sona erdi.
3. İstanbul'da milliyetçi gençler Site Erkek Öğrenci Yurdu'nu bastı.
4. İstanbul Üniversitesi'nde 183 öğretim üyesi, Rektör Egeli ve üniversite senatosunun istifasını istedi.
4. CHP, Senato'yu olağanüstü toplantıya çağırdı; bu istek Başbakan Demirel'i kızdırdı.
5. Öğrenciler İstanbul Üniversitesi'ni 15 saat süreyle işgal etti.
6. İstanbul Üniversitesi polis kordonuna alındı.
7. CHP Meclis'i toplantıya çağırdı.
9. İstanbul Üniversitesi'nde öğrenciler polisle çatıştı; sınavlar yapılamadı.
10. İstanbul Üniversitesi'nde öğrenci-polis çatışması; 100 öğrenci, 14 polis yaralandı, üniversite süresiz kapatıldı.
10. 140 ton tarihî gümüş yurtdışına satıldı.
13. Meclis ve Senato, çoğunluk sağlanamadığından toplanamadı.
14. İstanbul ve Ankara üniversitelerindeki olaylarda 31 öğrenci tutuklandı.
14. Danıştay, İstanbul Üniversitesi'nin kapatılması kararını durdurdu.
15. Eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar ilk basın toplantısını yaptı ve « DP'lilere siyasî haklarının verilmemesi büyük adlî hatadır » dedi.
15. Fransa cumhurbaşkanlığına, De Gaulle'cülerin adayı Georges Pompidou seçildi.
16. Başbakan Demirel, siyasî hakların iadesi için şartlarını açıkladı.
20. Ege Üniversitesi'nde öğrenciler polisle çatıştı, 15 öğrenci yaralandı; üniversite süresiz kapatıldı.
25. Kırıkkale-Tarsus futbol maçında çıkan kavgada 4 kişi öldü.
28. CHP Genel Başkanı İnönü ile eski Cumhurbaşkanı Bayar, İstanbul'da görüştüler.

Fransa cumhurbaşkanı seçilen Georges Pompidou, Elysée Sarayı'na gelirken.

Çağlayangil'in bahşişini devlet ödemeyecek

21 haziran - En çok dış geziye çıkan Dışişleri Bakanı unvanını alan İhsan Sabri Çağlayangil'in gittiği yerlerde, otellerin personeline ve Türk büyükelçilikleri çalışanlarına verdiği bahşişler kayda değer bir artış gösterince, Sayıştay, son iki gezide verilen bahşişlerin devlet bütçesinden ödenmesini reddetti.

Demirel: Borç yiğidin kamçısıdır

28 haziran - İzmir'e yaptığı gezi sırasında Çamdibi'nde, beyaz başörtülü 100'e yakın Kuran kursu öğrencisi genç kız tarafından dualarla karşılanan Başbakan Süleyman Demirel, çimento fabrikasının açılışında yaptığı konuşmada muhalefetin dış borçların arttığı yolundaki eleştirilerine değinerek, « Her gün borç hesabı yaparlar. Borç yiğidin kamçısıdır » dedi.

Kırıkkale-Tarsus maçında kavga: 4 ölü

25 haziran - Kırıkkalespor ile Tarsus İdmanyurdu futbol takımları arasında Kırıkkale'de oynanan ve 1-1 berabere biten maçtan sonra kavga çıktı. Bu sonuçla şampiyonluktan olan Kırıkkalespor'un seyircileri, kavgayı stad dışına da taşıdı; 4 kişi öldü, 100'den fazla yaralı var. Olaydan sonra cephaneliğe saldıran halkı Ankara'dan gelen iki bölük jandarma zor durdurabildi.

Üniversitelerde öğrenci-polis çatışması

20 Haziran - İstanbul Üniversitesi 5 haziranda 15 saat süreyle öğrenciler tarafından işgal edilince, 6 haziranda polis üniversiteyi kordon altına aldı. Aynı gün toplanan üniversite senatosu, sınavların 9 haziran gününden başlayarak ve polis gözetiminde yapılmasına karar verdi.

9 haziranda sınavları engellemek isteyen öğrenciler polisle çatıştı, 17 toplum polisi yaralandı, 29 öğrenci gözaltına alındı.

Çatışma19 haziranda daha da şiddetlenerek devam etti. Beyazıt Meydanı'nda ve meydana açılan cadde ve sokaklarda yaklaşık 6 saat süren çatışmalar sırasında 100'e yakın öğrenci ve 14 polis yaralandı. Bunun üzerine İstanbul Üniversitesi Senatosu, okulu süresiz kapatma kararı aldı. Ancak Danıştay 14 haziranda bu kararı durdurdu.

20 haziranda da Ege Üniversitesi'nde öğrenciler polisle çatıştı, 15 öğrenci yaralandı, üniversite süresiz kapatıldı.

Çapa Yüksek Öğretmen Okulu öğrencileri Beyazıt Meydanı'nda.

Bayar Başbakan Demirel'i affı geciktirmekle suçladı

28 haziran - 4 haziranda Senato'yu, 7 haziranda da Millet Meclisi'ni olağanüstü toplantıya çağıran Cumhuriyet Halk Partisi, Adalet Partisi'ni Büyük Millet Meclisi çalışmalarından kaçmakla suçladı.

13 haziranda Meclis ve Senato, iki defa yoklama yapılmasına rağmen çoğunluk sağlanamadığından toplanamadı. Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü, « İktidar çok üzülünecek bir misal vermiştir. Bundan sonrası seçmene kalıyor » dedi. Meclis çalışmalarının tıkanması konusunda muhalefet Adalet Partisi'ni suçlarken, Adalet Partisi de Cumhuriyet Halk Partisi'ni suçladı.

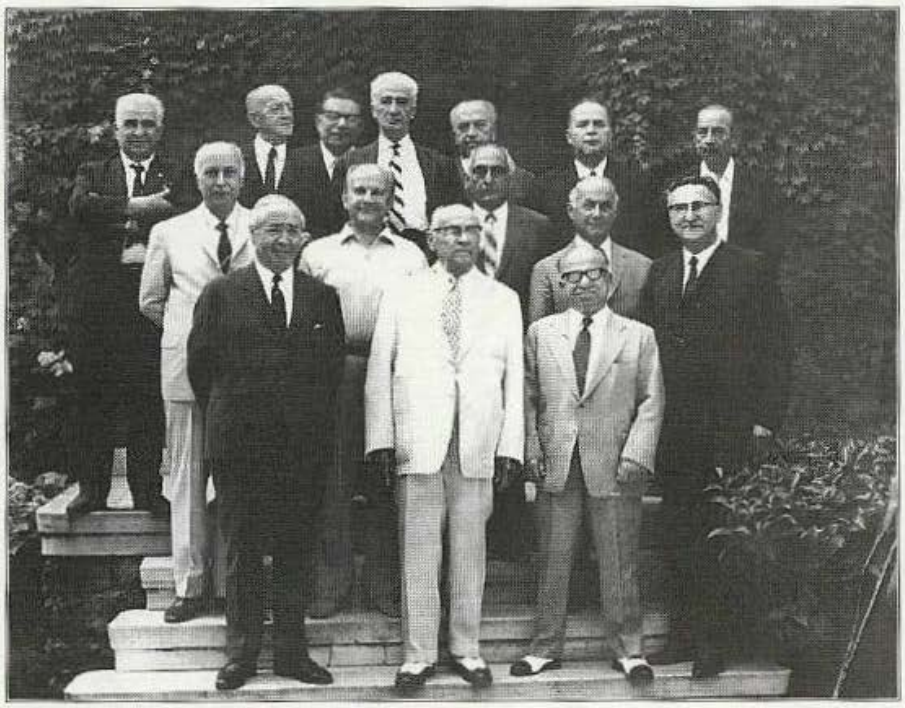
15 haziranda eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar, 1960 yılından sonra ilk defa düzenlediği basın toplantısında, « Muhalefet, siyasî affın çıkarılması konusuda iktidar partisine ciddî ve samimî surette yardımcı olmuş, reyleri ve sözleriyle bu gerçeği göstermiştir. Atılan adımın başarıya ulaşması ve meselenin tamamen tasfiyesinin Adalet Partisi yöneticilerinin de aynı duygu içinde sebat ve hassasiyet göstermelerine bağlı kaldığını ifade etmek isterim » dedi. Celal Bayar ayrıca, Demokrat Partililerin siyasî haklarının iade edilmemesinin büyük bir adlî hata olduğunu da bir kere daha tekrarladı.

Başbakan ve Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel, Celal Bayar'ın kendisinin ve Adalet Partilileri, affı çıkarmak için isteksiz olmakla suçlar nitelikteki bu konuşmasına 16 haziranda, « Yeni meseleler ortaya çıkarmamak şartıyla siyasî hakların iadesine taraftarız » diye karşılık verdi.

28 haziranda Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü, eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ı İstanbul Çiftehavuzlar'daki evinde ziyaret etti ve bu yakınlığın halka çok faydalı olacağını söyledi.

İsmet İnönü'yle yaptığı görüşmeden sonra Bayar, siyasî af konusunda görüşünü almak isteyen gazetecilere, « Benim bu konuda konuşmam fazla olur. Asıl imkân sahibi olanlar bu konuyu ciddiyetle takip ettiklerini söylüyorlar. Bu durumda ben de memnuniyetimi bildirmekten başka bir şey diyemem » cevabını verdi.

Bu buluşmayla ilgili olarak Başbakan Demirel, « İnönü ile Bayar konusu tarihçileri ilgilendirir » dedi.

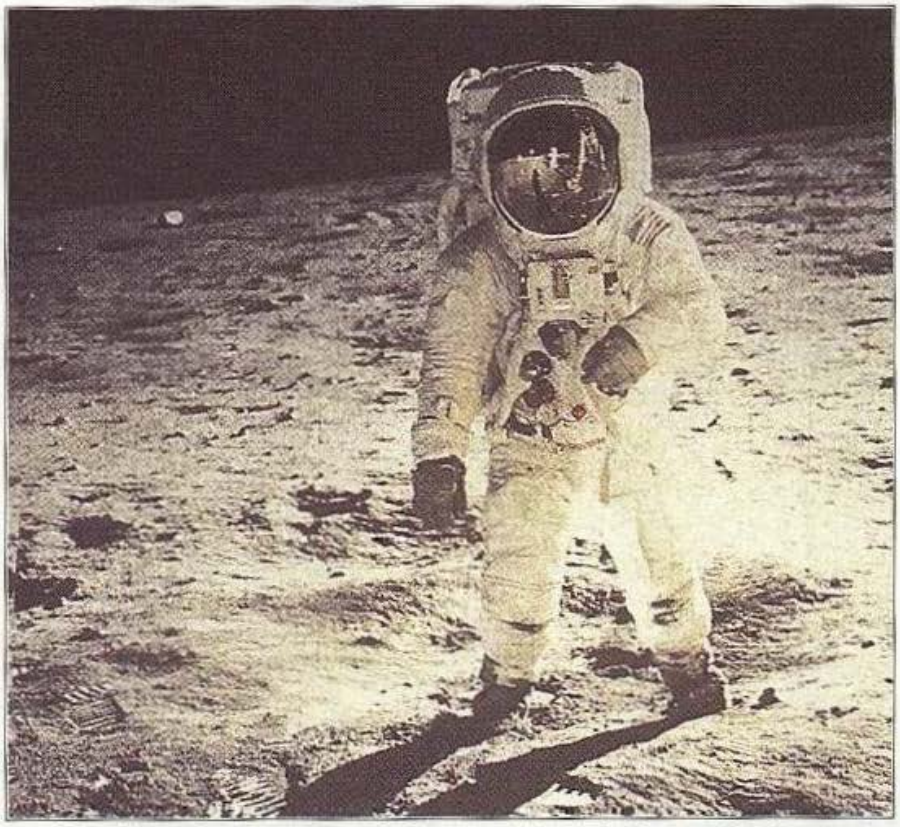

Bayar'ın evinde yapılan basın toplantısında, Tahsin Yazıcı (arka sıra, soldan ikinci), Halim Alyot (soldan üçüncü), Muammer Çavuşoğlu (en sağda); Mükerrem Sarol (ikinci sıra, soldan ikinci), Samet Ağaoğlu (soldan üçüncü), Hayrettin Erkmen (soldan dördüncü), (en ön sırada, soldan sağa) Celal Yardımcı, Celal Bayar ve Emin Kalafat diğer DP'lilerle.

1969

Temmuz

1. Eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar, « İnönü'yle yakınlaşmamız CHP'yi destekleyeceğimiz anlamına gelmez » dedi. ☞
3. Türkiye ile ABD arasında ikili bir anlaşma imzalandı.
5. Başbakan Demirel, « Demokrasiyi birlikte savunalım » dedi. ☞
7. Kayseri'de 2 cami ve imam hatip okulunda patlama oldu. ☞
8. Kayseri'de, Türkiye Öğretmenler Sendikası üyesi öğretmenler linç edilmek istendi. ☞
11. AP Ağrı Milletvekili Abdülbârı Akdoğan, partisinden istifa etti. ☞
12. Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu (TÖDMF) kendini feshederek TÖS'e katıldı.
21. İnsanoğlu Ay'a ayak bastı. ☞
24. İzmir Arkeoloji Müzesi soyuldu; müze bekçisi öldürüldü, 118 parça tarihî eser çalındı.
24. CHP Genel Başkanı İnönü, « Demirel iktidarı ülkeyi uçuruma götürüyor » dedi.
28. Güneydoğu sınırındaki mayın tarlalarının temizlenmesi kararlaştırıldı.
30. Seçim Kanunu gereğince dün istifa eden Adalet Bakanı Hasan Dinçer'in yerine Hidayet Aydıner, İçişleri Bakanı Faruk Sükan'ın yerine Ragıp Üner ve Ulaştırma Bakanı Sadettin Bilgiç'in yerine Mehmet İzmen atandı; üç yeni bakan da bağımsız senatör.
30. Profesör Muammer Aksoy, CHP'den istifa etti.
31. Eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın kızı Bursa Milletvekili Nilüfer Gürsoy ile DP dönemi bakanlarından Samet Ağaoğlu'nun eşi Manisa Milletvekili Neriman Ağaoğlu, AP'den istifa etti. ☞
31. İzmir'de müze soyanlar yakalandı. ☞

Ay'a ilk ayak basan insan Armstrong'un görüntüsü, Aldrin'in başlığının camında yansıyor.

Apollo 11'in mürettebatı: Neil Armstrong, Michael Collins ve Edwin Aldrin.

İnsanoğlu Ay'da

21 temmuz - İnsanoğlu Ay'a ayak bastı. Apollo 11 uzay aracının komutanı Neil Armstrong Ay modülünün merdivenlerinden inip Ay yüzeyinde ilk adımı attığında, « Bir insan için küçük bir adım, insanlık için büyük bir sıçrayış » dedi. Armstrong'un Ay'a inişini milyonlarca kişi televizyondan izledi.

Armstrong'dan sonra Edwin Aldrin de indi. İki astronot Ay'ın düşük çekiminde deneyler yaptı, toz ve taş örnekleri aldı, fotoğraf çekti ve Ay yüzeyine Amerikan bayrağı diktiler.

Apollo 11, Cape Kennedy Uzay Üssü'nden fırlatıldıktan 4 gün sonra Ay'a ulaşıp, Ay çevresindeki yörüngesine oturduktan sonra, Armstrong ve Aldrin Ay modülüne geçtiler ve birkaç dakika süren heyecanlı bir yolculuktan sonra modül Ay yüzeyine indi.

İki astronot Ay'da bir günden biraz daha az kaldıktan sonra, kendilerini astronot Michael Collins'in beklediği Apollo 11'e geçecekler. Ay modülünü boşluğa fırlattıktan sonra, Dünya'ya dönmek üzere motoru ateşleyecekler.

1969

Kayseri'de olaylar: Türkiye Öğretmenler Sendikası Kongresi'ne saldırı

10 temmuz - Kayseri'de, Türkiye Öğretmenler Sendikası Kongresi'nin başladığı 7 temmuz gecesi, Mimarsinan ve Örnekevler camileriyle Kayseri İmam Hatip Okulu ve Türk Kültür Derneği yakınında patlamalar oldu. 8 temmuzdaysa tekbir getirerek Alemdar Sinemasi'ndaki TÖS Kongresi'ni basan binlerce kişi, polis ve öğretmenlerle çatıştı. Saldırganlar daha sonra, Kayseri Öğretmenler Derneği'ni, TÖS Teşkilatı'nı, TİP Kayseri İl Başkanlığı'nı ve sol yayın satan dükkânları basarak tahrip ettiler. Barda çalışan konsomatrislerin kaldığı bir oteli de basan göstericiler, bir kadını çırılçıplak soyarak faytonla şehirde dolaştırdılar. Olaylarla ilgili olarak 5 kişi gözaltına alındı. 9 temmuzda bir bildiri yayımlayan Türk Kadınlar Birliği bu olayı, « irticai aşan bir barbarlık » olarak niteledi. Türk Hukuk Kurumu da olayların bir tertip olduğunu ileri sürerken, Başbakan Demirel de, Türkiye'de amatör ve profesyonel tahrikçiler olduğunu söyledi.

İzmir Arkeoloji Müzesi soyuldu

31 temmuz - 24 temmuzda bekçiyi öldürerek İzmir Arkeoloji Müzesi'ni soyan ve 118 parça tarihî eserle kayıplara karışan hırsız, 31 temmuzda İstanbul'da yakalandı. Alman vatandaşı olan Maximilien adındaki soyguncuyla birlikte müzeden çalınan eserler de ele geçirildi, Alman soyguncunun 2 Türk suç ortağı da belirlenerek aranmaya başladı.

Bayar'ın kızı ve Ağaoğlu'nun eşi AP'den istifa etti

31 temmuz - 11 temmuzda AP Ağrı Milletvekili Abdülbâri Akdoğan, içinde bulunduğu iktidar partisinin ülkede huzuru sağlayamadığını öne sürerek partisinden istifa etti.

Ay sonunda da Bayar'ın kızı Bursa Milletvekili Nilüfer Gürsoy ile Samet Ağaoğlu'nun eşi Manisa Milletvekili Neriman Ağaoğlu'nun milletvekilliğinden ve AP'den ayrılmaları farklı görüşlere yol açtı. Bir AP yöneticisi, « Parti olarak vuzuha kavuşuruz » diyerek, istifaların nedeninin seçim kazanma şansı olmaması olduğunu ileri sürdü. Bazı AP'lilerse DP'lilere gereken ilginin gösterilmediğini ve seçimde bunun zararını çekeceklerini söylediler.

İstifa eden Gürsoy ile Ağaoğlu, AP Kongresi'nde eski DP'lilere siyasî haklarının iadesini sağlamak için karar alındığını, ancak yöneticilerin bu işi savsakladıklarını ileri sürdüler.

Ağustos

1. CHP Genel Sekreter Yardımcısı Besim Üstünel, « Başarısız yönetim ekonomiyi krize sürüklüyor » dedi.
3. Türkiye'nin fiyat artışında dünya ikincisi olduğu açıklandı.
5. İstanbul Silahtarağa'daki Demirdöküm fabrikasındaki işçi işgali, asker yardımıyla kaldırıldı.
6. Türkiye Odalar Birliği'nde « ikibaşlı » yönetim krizi. ☞
8. Başbakan Demirel, « Adalet Partisi-Demokrat Parti ayırımı hayaldir » dedi. ☞
8. Orman Bakanlığı kuruldu; ilk bakan Artvin Milletvekili Sabit Osman Avcı.
9. Tarım Bakanı Bahri Dağdaş görevinden istifa etti.
11. CHP köy politikasını açıkladı: « Toprak işleyenin, su kullananın ». ☞
11. Bahri Dağdaş'ın istifasıyla boşalan Tarım bakanlığına Kütahya Milletvekili Mesut Erez atandı.
12. Ereğli Demir Çelik Fabrikaları'nda 4 400 işçi greve başladı.
13. Bakanlar Kurulu, Ereğli Demir Çelik Fabrikaları grevini 30 gün süreyle erteledi.
13. AP Genel Başkanı Demirel, partide bölünme söylentilerini reddetti.
17. Millî Türk Talebe Birliği Kongresi'nde kavga çıktı.
18. AP, aralarında Necmettin Erbakan'ın da bulunduğu 12 milletvekili adayının başvurusunu reddetti. ☞
19. MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş, « Ben 27 Mayıs'a taraftar değildim » dedi. ☞
20. AP'den « veto yiyen » Necmettin Erbakan, « Vahim sonuçlardan mesul değiliz » dedi. ☞
22. Türkiye'nin nüfusu 34,4 milyona yükseldi.
26. CHP Genel Başkanı İnönü seçim kampanyasını başlattı.
31. Partiler, 12 ekim milletvekili seçimleri için ön seçim yaptılar.

Roman Polanski'nin 8 aylık hamile eşi aktris Sharon Tate, çiftin Kaliforniya'daki villasında, 4 misafiriyle birlikte vahşice katledildi. Saldırının amacının hırsızlık olmaması, cinayetleri bir tarikata mensup ruh hastalarının işlediğini düşündürüyor.

« Toprak işleyenin, su kullananın »

11 ağustos - CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, partisinin seçim bildirgesinin köylülerle ilgili bölümünü açıklayarak, « Toprak işleyenin, su kullananın » dedi. Köylüye dönük düzen değişikliği tasarılarını açıklayan Ecevit, yeni düzenle Doğu'da sanayi toplumu yaratılacağını söyledi. Ecevit orman köylüsünün suç işlemekten kurtarılacağını da belirterek, « Devlet Doğu'ya jandarmayla, komandoyla, mayınla, silahla, baskıyla değil, okulla, fabrikayla, yolla, suyla, ışık ve enerjiyle, krediyle, kooperatifçilikle, sağlık hizmetleriyle ve hepsinin üstünde sosyal adaletle ve halka dönük halka yakın bir yöntemle gidecektir » dedi. Ecevit sözlerini, « Çağdışı bozuk düzen Doğu'yu yoksul yaptı » diye tamamladı.

Alman soyguncuya işkence

4 ağustos - 24 temmuzda bekçiyi öldürerek İzmir Arkeoloji Müzesi'ni soyan, ancak çaldığı tarihî eserlerle birlikte 31 temmuzda İstanbul'da yakalanan Alman vatandaşı Maximilien'in sorgulanması sırasında « polisçe uygulanan usuller » tepki yarattı. Sanık Almanın ayakta duramayacak şekilde dövülmüş fotoğraflarının gazetelerde yayımlanması üzerine İçişleri Bakanı Ragıp Üner, « Alman sanığa dayak atılması çok ayıp. Dayak atanlardan hesap sorulacaktır » dedi. Bakan Üner, işkenceyi kınayan bir demeç verdi.

Celal Bayar: İnönü'yle görüşmemi bana Başbakan Demirel telkin etti

11 ağustos - AP Genel Başkanı ve Başbakan Demirel, 8 ağustosta verdiği demeçte 12 ekimde yapılacak milletvekili seçimlerine değinerek, « AP-DP ayırımı yapmak bir hayaldir, çünkü AP daha önce DP'ye oy veren vatandaş kitlesine dayanıyor » dedi. 9 ağustosta Celal Bayar'ın yaptığı bir açıklamaya 10 ağustosta cevap verirken de, eski Cumhurbaşkanı Bayar'ı CHP Genel Başkanı İnönü'yle görüşmeye teşvik etmediğini açıkladı. Demirel, « Sayın Bayar'ın böyle bir şey söyleyeceğini zannetmiyorum. Çünkü Sayın Bayar, kendi hareketini kendisi ayarlayagelmiştir. Kimsenin telkiniyle kendi düşündüğü yolun dışına çıkacağını zannetmem » dedi. Bir gün sonra eski Cumhurbaşkanı Bayar, İnönü ile görüşmesini Demirel'in teşvik ettiğini tekrarladı. Bayar, kızı Nilüfer Gürsoy aracılığıyla yaptığı açıklamasında, « Sayın Demirel'in bu görüşmeden önceden haberdar edildiği ve muvafakatinin alındığı bir vakadır » dedi. Bayar, görüşmeler için aracılık yapan eski DP'li bakanlardan Sıtkı Yırcalı'nın da bu konuda bilgi sahibi olduğunu sözlerine ekledi.

Necmettin Erbakan.

Barzanî'den, Türkiye'de de eylem yapmasını istediler

25 ağustos - Almanya'nın Berlin şehrinde yapılan Kürt Talebe Federasyonu 13. Kongresi'ne Türkiye'den de 18 kişinin katıldığı açıklandı. Gizli yapılan kongreyle ilgili bilgileri CENTO adına çalışmalar yapan istihbarat kaynakları verdi. Kuzey Irak'taki ayaklanmacı Kürt lider Molla Mustafa Barzanî'nin temsilcisi Sami Rahmanî başkanlık ettiği kongrede delegeler, Barzanî'den, Irak'ta olduğu gibi Türkiye'de de silahlı eylem yapmasını istediler. Türkiye'de Kürt Demokrat Partisi'nin kurulmasını isteyen ve Doğu Anadolu illerini Kürdistan diye gösteren haritalar dağıtan bazı kişiler, Türkiye'deki Kürtlerin eğitimden yoksun bırakıldıklarını ileri sürdüler.
Dışişleri Bakanlığı, Türkiye'nin 20 ilinin de içinde yer aldığı Kürdistan haritası ile Almanya'daki kongre hakkında daha fazla bilgi toplamaya başladı.

Türkeş: 27 Mayıs'a taraftar değildim

19 ağustos - Antalya'nın Manavgat İlçesi'nde konuşan MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş, 27 Mayıs Devrimi'ne değinerek şöyle dedi: « İhtilal hazırlandı ve mutlaka yapılacaktı. Önüne geçilmesi imkânsızdı. Şahsen ihtilale taraftar değildim. Fakat bunun bir partinin lehine veya aleyhine yapılmasına mani olmak, sol temayüller ve kaymaları önlemek üzere birkaç arkadaşımla birlikte ihtilale karıştım ».

Pir Sultan Abdal oyunu arbede çıkardı

25 ağustos - Halk Oyuncuları'nın « Pir Sultan Abdal » adlı oyunu Elazığ'dan sonra Tunceli'de sahnelemek istemeleri olaylara neden oldu. Olaylar, polis oyunu yasaklamak isteyince patlak verdi, 1 kişi öldü, 11 kişi yaralandı. 80 kişi de gözaltına alındı.

Orman Bakanlığı kuruldu; ilk bakan Artvin Milletvekili Sabit Osman Avcı, Gümrük ve Tekel Bakanı Nahit Menteşe (soldan birinci), Tarım Bakanı Mesut Erez (soldan üçüncü) ve Köyişleri Bakanı Selahattin Kılıç (soldan dördüncü) İstanbul'da yapılan bir toplantıda.

AP'den milletvekili adayı Erbakan'a veto

20 ağustos - Eski Odalar Birliği Başkanı Sırrı Enver Batur, 5 ağustosta beraberinde polisler olduğu halde Odalar Birliği Genel Merkezi'ne geldi ve Danıştay kararına uyarak göreve başladığını açıkladı. Bir gün sonra da Necmettin Erbakan, başkanın kendisi olduğunu ileri sürerek makamına geldi. Bunun üzerine savcılık, 7 ağustosta ihtilafla ilgili olarak soruşturma açtı. 8 ağustosta Sırrı Enver Batur polis gücüyle makamına oturdu. Türkiye Odalar Birliği Başkanlığı elinden alındıktan sonra milletvekilliği aday adaylığı için AP'ye başvuran Necmettin Erbakan, 18 ağustosta AP Genel İdare Kurulu tarafından veto edildi. 20 ağustosta Erbakan, « Adalet Partisi'ndeki arkadaşlarımız hata ettiler. Veto ettiler, yanıldılar diyorum. Bu vetodan çok büyük ve vahim neticeler doğabilir » dedi.

CHP'den « Köykent » projesi

11 ağustos - CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, düzenlediği basın toplantısında, CHP seçim bildirgesini açıkladı. « Köylüye Dönük Düzen Değişikliği » başlığını taşıyan birinci bölümün girişinde, « Türk halkının üçte ikisi köylüdür. Ortanın solunda insancıl ve halkçı bir tutum izleyen CHP, halkın çoğunluğunu oluşturan köylülerimizi öncelikle kalkındırmayı görev sayar » denerek, « toprak reformu yapılacağı, kooperatifçiliğe yeni bir yön verileceği, « Köykent » adı verilen merkezler kurularak köylüye kendi şehrini kendisinin yapması imkânının tanınacağı » belirtiliyor. Ecevit, bildirgenin bir hükûmet programı niteliği taşıdığını ve CHP tarihinde ilk defa böyle bir bildirgeyle seçime gidildiğini kaydetti.

1969

Eylül

1. Libya'da darbe; yönetimi ele geçiren Albay Muammer el-Kaddafi, cumhuriyet ilan etti. ☞
2. Konya'dan bağımsız aday olan eski Türkiye Odalar Birliği Başkanı Necmettin Erbakan, AP'ye meydan okudu. ☞
3. CHP yer altı kaynakları için görüşünü açıkladı: « Tabiî kaynaklar tümüyle ulusundur ».
3. İstanbul Üniversitesi'nde karşıt görüşlü öğrenciler arasında çatışma; 1 öğrenci bıçaklanarak yaralandı. ☞
5. YTP, Silahlı Kuvvetler tehdidiyle millî hâkimiyete karşı çıkıldığını ileri sürdü.
13. YTP'li Burhan Apaydın, Başbakan Demirel'i korkaklıkla suçladı. ☞
14. Yurt gezisine çıkan eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar, eski DP'lilere, « Sandığa gitmeyin » dedi. ☞
15. CHP, Türkiye'nin Ortak Pazar geçiş dönemine girmesini erken bulduğunu açıkladı.
16. THY uçağı Sofya'ya kaçırıldı. ☞
16. Başbakan Demirel, Türkiye'nin İslam Zirve Konferansı'na katılacağını açıkladı.
18. OECD, enflasyonist gidişe karşı Türkiye'yi uyardı.
18. 5 milletvekili adayı Genel Başkan Bölükbaşı'yı protesto ederek MP'den istifa etti.
20. AP, eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ı suçladı. ☞
20. Eski Türkiye Odalar Birliği Başkanı Necmettin Erbakan, « Adalet Partisi esir gemisidir » dedi. ☞
23. Sol görüşlü ODTÜ öğrencisi Taylan Özgür, İstanbul'da polis tarafından vurularak öldürüldü.
29. Ereğli Demir Çelik Fabrikaları'nda yeniden grev başladı.
30. Yüksek Seçim Kurulu, AP'nin seçim bildirilerinin dağıtımını yasakladı. ☞

ÖLÜM

4. Hô Chi Minh. ☞

Sofya'ya kaçırıldıktan sonra İstanbul'a getirilen SEÇ uçağı.

THY uçağı Sofya'ya kaçırıldı

16 eylül - Sadi Toker adında akıl hastası olduğu öne sürülen bir üniversite öğrencisi THY'ye ait, Ankara-Samsun seferini yapan SEÇ yolcu uçağını oyuncak bir tabanca yardımıyla Bulgaristan'ın başkenti Sofya'ya kaçırdı. Kaçırılan uçakta Türkiye'nin savunmasıyla ilgili çok önemli bir kurye ve kurye çantasının bulunmasından dolayı Güvenlik Kurulu derhal toplanarak, Bulgaristan'dan « uçağa ve içindekilere dokunulmadan » uçağın iadesini istedi ve SEÇ yolcu uçağı 56 yolcusuyla İstanbul'a geri getirildi.

Libya'da Albay Kaddafi darbe yaptı

1 eylül - Başkent Trablus'ta bir grup subay, Kral I. İdris'i devirerek Libya'da yönetimi ele geçirdi. Ülkede 70 yılık monarşiye son veren darbenin lideri Muammer Kaddafi, Libya Silahlı Kuvvetler başkomutanlığına ve Devrim Komuta Konseyi'nin başına getirildi. Konsey başkanı Albay Kaddafi ilk iş olarak ülkede cumhuriyet ilan etti.

Libya'da bir darbeyle iktidarı ele geçiren Albay Muammer Kaddafi.

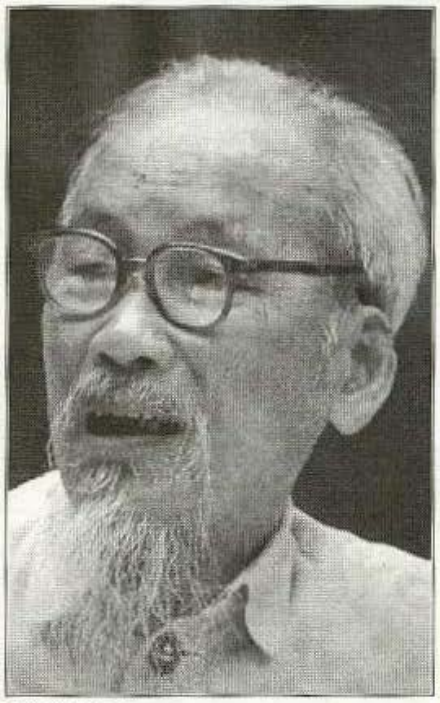
Üniversitede çatışma

3 eylül - İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde karşıt görüşlü öğrenciler arasında bir kere daha çatışma çıktı. 5 no'lu amfide yapılan forum sırasında kendilerine « Devrimci » ve « Mücahitler » adını veren iki grup çatıştı, çıkan arbedede bir Hukuk Fakültesi öğrencisi bıçakla yaralandı.

Berberin masrafı Demirel'e ödettirildi

18 eylül - Başbakan Süleyman Demirel'in 2 yıl önce Romanya ve SSCB'ye yaptığı resmi geziye, eşi Nazmiye Demirel'in berberi olarak götürülen Nuh Akgün'ün seyahat masrafının devlet kasasından ödenmesi talebi Sayıştay tarafından reddedildi, masrafları Demirel ödeyecek.

Hô Chi Minh öldü

Hô Chi Minh.

3 eylül - Vietnamlı devlet adamı Hô Chi Minh 79 yaşında Hanoi'de öldü.
1911'de bir Fransız gemisinde aşçı olarak işe başlayan Hô Chi Minh, dünyanın çeşitli limanlarını gezme fırsatı buldu. 1915-1917'de Londra'da yaşadıktan sonra Fransa'ya gitti ve burada geçirdiği 6 yıl içinde etkin bir sosyalist oldu. 1919'da Versailles Barış Konferansı'na katılan büyük devletlerin temsilcilerine 8 maddelik bir dilekçe sunarak, sömürgeci devlet Fransa'nın Çinhindi'ndeki uyruklarına eşit haklar tanımasını istedi. 1920'de Fransız Komünist Partisi'ne girdi. Paris'te İngiliz ve Fransız sömürgeciliğine karşı *Le Paria* gazetesini kurdu. 1923 sonunda Moskova'ya geçen Hô, burada siyasal öğrenim gördü, 1924'te Çin ve Tayland'da devrimci propagandayla görevlendirildi. 1930'da Çinhindi Komünist Partisi'nin kurucuları arasında yer aldı. Partinin kuruluşu Vietnam'da şiddetli bir ayaklanmayla çakıştı. Fransızlar ayaklanmayı bastırdı, Hô gıyabında ölüm cezasına çarptırılınca (1931), SSCB'ye sığındı. 1938'de Çin'e geçti ve Mao Zedong'la tanıştı. 1941'de Vietnam'a geçerek, Çin ve ABD'nin de desteğiyle, Japonya ve Fransa'yla mücadele için Vietminh'i (« Vietnam'ın Bağımsızlığı İçin Devrimci Birlik ») kurdu. Japonya'nın teslim olmasının ardından, Hanoi'de Vietnam'ın bağımsızlığını ilan etti. Ancak Fransa bu bağımsızlık ilanını tanımadı, görüşmelerden bir sonuç alamadı ve Çinhindi Savaşı başladı. Fransızlar'a karşı Diên Biên Phu'da (1954) kazanılan zaferin ardından Hô Chi Minh, Cenevre Antlaşması'yla ikiye bölünen Vietnam'da Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'nin (Kuzey Vietnam) temellerini attı ve bu devletin cumhurbaşkanlığına getirildi. 1959'dan itibaren ABD ve Güney Vietnam birlikerine karşı silahlı savaşı başlattı.

AP'de Bayar ve Erbakan krizi

20 eylül - YTP'li Burhan Apaydın 13 eylülde, « Adalet Partisi, Demokrat Parti'nin devamı değil, düşmanıdır » diyerek, eski DP'lilere siyasî haklarının iadesini öngören kanunu çıkarmak istemeyen Demirel'i, « Askerin arkasına sığınan korkak » diyerek suçladı.
Eski Demokrat Partilileri siyasî haklarının iadesini öngören kanunun söz verildiğinin aksine bir türlü çıkarılmaması üzerine AP'ye cephe alan Celal Bayar da, çıktığı yurt gezisinde eski DP'lileri sandık başına gitmemeye çağırdı. Bayar'ın bu çağrısına sert bir cevap veren Adalet Partisi Genel Başkan Yardımcısı Talat Asal ise, « Adalet Partisi'ne oy vermemek Demokrat Parti ruhuna ihanettir » dedi.
Adalet Partisi'nden milletvekilliği adaylığı kabul edilmeyen eski Türkiye Odalar Birliği Başkanı Profesör Necmettin Erbakan'ın Konya'dan bağımsız aday olması ve bazı AP'lileri de bu yönde ikna etmesi üzerine, AP bir bildiri yayımlayarak partiden ayrılanların bir daha geri alınmayacağını açıkladı.
AP Genel Başkan Yardımcısı İsmet Sezgin de Necmettin Erbakan'ı « Don Kişot » olarak nitelendirdi.
20 eylülde bu suçlamaya cevap veren Erbakan « AP esir gemisidir » diyerek, kaptan köşkünün birkaç eli silahlı mason tarafından ele geçirildiğini ileri sürdü.

Süleyman Demirel.

Adalet Partisi'nin hazırladığı yeni seçim bildirisinin dağıtımı yasaklandı

30 eylül - Yüksek Seçim Kurulu, Adalet Partisi'nin 12 ekim pazar günü yapılacak genel seçimler için hazırlattığı ve yurt çapında dağıtımına başladığı seçim bildirilerinin toplatılmasına karar verdi.
Bildiriyle ilgili toplatma kararına, Adalet Partisi'nin 24 sayfalık seçim bildirisine, 398 sayılı kanunun 58. maddesine aykırı olarak fotoğraf konulması neden oldu.
İçlerinde Adalet Partisi'nin seçim bildirisinden başka, Devlet Planlama Teşkilatı, Toprak Su Genel Müdürlüğü ve çeşitli kuruluşların broşürlerinin de yer aldığı paketlerin PTT'den geri alınmasına, mahkeme kararı gereği 30 eylül sabahı itibariyle başlandı.

Zonguldak'ta grizu patlaması; 13 ölü

12 eylül - Zonguldak'ta Ereğli Kömürleri İşletmesi'ne bağlı Karadoğan ocağında, 11 eylül sabahı meydana gelen grizu patlamasında 6 işçi öldü, 13 işçi yaralandı. Bu arada tüm çabalara rağmen mahsur kaldığı tespit edilen 5 işçiye ulaşılamadı ve hayatlarından ümit kesildi. 12 eylülde yaralılardan 2'si daha hayatını kaybedince ölü sayısı 13'e yükseldi.

İsrail Mısır'a saldırdı

9 eylül - İsrail 1967'den bu yana giriştiği askerî hücumların en büyüğünde, kara, hava ve denizden Mısır'a saldırdı. Süveyş Kanalı boyunca 50 km'lik bir hatta 10 saat süren harekât sonucu, askerî hedefler imha edilirken, 100'den fazla Mısır askerinin de öldüğü bildirildi. Harekâtın, son günlerde artan Arap saldırganlığı nedeniyle düzenlendiği açıklandı.

1969

Ekim

1. AP Genel Başkanı Demirel, partisinin seçim kampanyasını Erzurum'da başlattı.
2. 6 öğrenci birliği mahkeme kararıyla feshedildi.
5. AP Genel Başkanı Demirel, « Gençliği modern gericiler tahrik ediyor » dedi.
6. Eski DP'li bakanlardan Samet Ağaoğlu, AP Genel Başkanı Demirel için, « Bizim işlediğimiz hataları işliyor » dedi.
7. Diyarbakır'da AP'liler ile YTP'liler kavga etti; 5 kişi yaralandı. ☞
8. CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, « Halkı sömürmek için bölmek istiyorlar » dedi.
10. Adnan Menderes'in oğlu Mutlu Menderes AP'ye girdi.
11. AP Genel Başkanı Demirel, Konya bağımsız milletvekili adayı Profesör Necmettin Erbakan'a çattı.
12. Genel seçim yapıldı; AP iktidarda kaldı. ☞
19. CHP Genel Başkanı İnönü, « Adalet Partisi iktidarıyla dalaşmayacağız » dedi. ☞
21. Sosyal Demokrat Willy Brandt, Federal Almanya şansölyesi oldu.
22. AP İstanbul Milletvekili Ferruh Bozbeyli, Millet Meclisi başkanlığına yeniden seçildi.
22. Cumhurbaşkanı Sunay, AP Genel Başkanı Demirel'i hükûmeti kurmakla görevlendirdi.
23. İşçilerle ilgili Emeklilik Kanunu kabul edildi.
24. AP Meclis grubu seçimlerinde, Sadettin Bilgiç yanlıları hezimete uğradı. ☞
25. Anayasa Mahkemesi yetki kanununun bazı maddelerini iptal etti; özel sektöre devlet yardımı yapılmayacak. ☞
28. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Öğrenci Birliği ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğrenci Derneği mahkeme kararıyla kapatıldı.

ÖLÜM

24. Şair Behçet Kemal Çağlar. ☞

Seçimin galibi gene AP

19 ekim - Yüksek Seçim Kurulu, 12 ekim pazar günü yapılan milletvekili genel seçiminin resmî sonuçlarını açıkladı. 14 788 552 kayıtlı seçmenden 9 516 035'inin (yüzde 64,35) sandık başına gittiği seçimde oyların yüzde 46,63'ünü alan AP 256 milletvekilliği kazanarak tek başına iktidar oldu. Oyların yüzde 27,36'sını alan CHP 143, yüzde 6,58'ini alan GP 15, yüzde 3,22'sini alan MP 6, yüzde 3,03'ünü alan MHP 1, yüzde 2,80'ini alan BP 8, yüzde 2,68'ini alan TİP 2, yüzde 2,18'ini alan YTP 6 ve yüzde 5,62'sini alan bağımsızlar 13 milletvekiliği kazandılar.

Seçim sonrası bir açıklama yapan AP Genel Başkanı Demirel, « İkinci Türkiye'yi kuracağız » diyerek, küçük partilerin tasfiye edilmesiyle demokrasinin güçleneceğini söyledi. CHP Genel Başkanı İnönü ise siyasî hayattan çekileceği yönündeki söylentileri yalanlayarak, « Seçimden kazançlı çıktık » dedi ve muhalefet yükünün CHP'nin omzuna yüklendiğini ileri sürdü. 19 ekimdeki ilk Meclis grubu toplantısında da İnönü, « Darbeye heves edecek kadar gözü kararmışların demokrasiyi bertaraf etmelerine izin vermeyeceğiz » diyerek, iktidarla dalaşmayacaklarını belirtti.

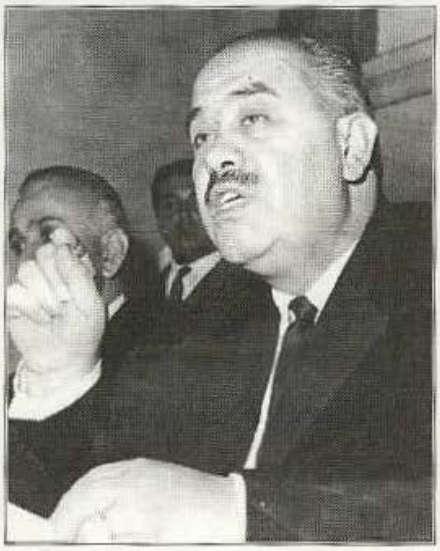
Diyarbakır'da seçim öncesi olaylar

7 ekim - Genel seçim öncesi yurt gezisine çıkan Demirel, Diyarbakır'da konuşurken, YTP'lilerin protestolarına maruz kaldı. AP'liler de karşı gösteriye başlayınca iki grup arasında, YTP İl Başkanlığı binasının kurşunlanmasına kadar giden kavga çıktı, 5 kişi yaralandı.

Özel sektöre devlet yardımı bitti

25 ekim - Anayasa Mahkemesi, İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın uygulanmasına dair yetki kanununun bazı hükümleri iptal etti ve böylece hükûmetin planın uygulanmasıyla ilgili bazı yetkileri kaldırıldı. Bu durumda özel sektöre devlet yardımı da yapılmayacak.

AP'de Bilgiç grubu ağır hezimete uğradı

Sadettin Bilgiç.

24 ekim - Adalet Partisi Meclis grubunda yapılan başkan vekillikleri ve yönetim kurulu üyelikleri seçimlerinde Süleyman Demirel taraftarı « Yeminliler » grubu, « Bilgiççiler »e karşı büyük bir zafer kazandı.

Böylece Isparta Milletvekili Sadettin Bilgiç, seçim sonrası başlattığı mücadelesinde grup içinde ağır bir hezimete uğradı ve daha seçim sonuçları açıklanmadan Millet Meclisi'nden ayrılmayı tercih etti.

Öte yandan, Mardin Bağımsız Milletvekili Abdülkadir Özmen de AP'ye katıldı.

Behçet Kemal Çağlar öldü

24 ekim - Cumhuriyet döneminin ünlü şairlerinden Behçet Kemal Çağlar, 62 yaşında İstanbul'da öldü. « Görmeye Geldim » adlı şiiriyle Atatürk'ün ilgisini çeken şair, Cumhuriyet'in 10. yıldönümü için Faruk Nafız Çamlıbel'le « Onuncu Yıl Marşı »nı yazmıştı. 1934 yılında Atatürk tarafından İngiltere'ye gönderildi. Halkevleri müfettişliği, milletvekilliği (1941-1946), Kurucu Meclis üyeliği, TRT Yönetim Kurulu başkanlığı gibi görevlerinde bulundu. Güçlü bir şiir tekniğine sahip olan Behçet Kemal, söylev sanatının bir uzantısı olarak gördüğü şiirlerinde, genellikle halk şiirinin biçimsel özelliklerine bağlı kalmayı tercih etmiştir.

Behçet Kemal Çağlar.

1969

Kasım

1. Elazığ Bağımsız Milletvekili Ali Rıza Septioğlu ile Malatya Milletvekili Ahmet Karaaslan AP'ye girdi.
3. Başbakan Demirel yeni hükûmeti açıkladı. ☞
5. CHP eski genel sekreterlerinden Kasım Gülek, Cumhurbaşkanı Sunay tarafından kontenjan senatörlüğüne atandı.
6. Senato, eski DP'lilere siyasî haklarının iadesi amacıyla Anayasa'nın 68. maddesinde değişiklik yapılmasını öngören kanun teklifini kabul etti. ☞
9. Şeriat isteyen Hizb-üt Tahrir'ci 5 kişi yakalandı.
11. TRT Program Dairesi Başkanı Mahmut Tali Öngören görevinden alındı. ☞
12. Demirel hükûmeti Meclis'ten güvenoyu aldı.
12. Cumhurbaşkanı Sunay resmî bir ziyaret için SSCB'ye gitti.
14. TİP, eski DP'lilere siyasî haklarını geri veren kanunun iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu.
15. Mehmet Ali Aybar, TİP genel başkanlığından istifa etti.
16. TİP genel başkanlığına Mehmet Ali Aslan seçildi. ☞
19. Beşiktaş futbol takımı tarihinde ilk defa sahadan çekildi.
22. Eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar, senatörlük hakkının tescilini bekliyor. ☞
23. *Günaydın* gazetesi Ankara bürosuna ateş açıldı. ☞
24. Birlik Partisi (BP) genel başkanlığına Sivas Milletvekili Mustafa Timisi seçildi. ☞
25. Adalet Bakanı Yusuf Ziya Önder, 141. ve 142. maddelerin değişmeyeceğini açıkladı.
25. Anayasa Mahkemesi, TİP'in eski DP'lilere siyasî haklarının iadesini öngören kanunun iptali için yaptığı itirazı reddetti. ☞
30. 1970 malî yılı bütçesi 28,9 milyar lira olarak açıklandı.

İkinci Demirel Hükûmeti kuruldu (31. hükûmet)

3 kasım - 12 ekimde yapılan genel seçim sonrası 22 ekimde Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay tarafından Türkiye Cumhuriyeti'nin 31. hükûmetini kurmakla görevlendirilen AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, yeni Bakanlar Kurulu'nu açıkladı. 10 eski bakanın yer almadığı İkinci Demirel Hükûmeti şu isimlerden oluşuyor:
Başbakan: Süleyman Demirel
Devlet Bakanı: Gürhan Titrek
Devlet Bakanı: Refet Sezgin
Devlet Bakanı: Hüsamettin Atabeyli
Devlet Bakanı: Turhan Bilgin
Adalet Bakanı: Yusuf Ziya Önder
Millî Savunma Bakanı: Ahmet Topaloğlu
Dışişleri Bakanı: İhsan Sabri Çağlayangil
İçişleri Bakanı: Haldun Menteşeoğlu
Millî Eğitim Bakanı: Orhan Oğuz
Maliye Bakanı: Mesut Erez
Ticaret Bakanı: Ahmet Dallı
Bayındırlık Bakanı: Turgut Gürez
Çalışma Bakanı: Seyfi Öztürk
İmar ve İskân Bakanı: Hayrettin Nakipoğlu
Ulaştırma Bakanı: Nahit Menteşe
Turizm ve Tanıtma Bakanı: Necmettin Cevheri
Köyişleri Bakanı: Turhan Kapanlı
Orman Bakanı: Hüseyin Özalp
Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanı: Sabit Osman Avcı

Süleyman Demirel.

Gümrük ve Tekel Bakanı: Ahmet İhsan Birincioğlu
Tarım Bakanı: İlhami Ertem
Sanayi Bakanı: Selahattin Kılıç
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı: Vedat Ali Özkan
Gençlik ve Spor Bakanı: İsmet Sezgin

Celal Bayar.

Bayar'ın tabiî senatörlüğü sorunu

27 kasım - Cumhuriyet Senatosu, 6 kasımdaki oturumda eski DP'lilere siyasî haklarının iadesini öngören kanun teklifini kabul etti. 127 oyla kanunlaşan teklife Millî Birlik grubu karşı çıkarken, Cumhuriyet Halk Partisi destek verdi. Başbakan Demirel tabiî senatörlerin eleştirileri üzerine, « Seçim, güvensizlikleri yağmur gibi silip götürdü. Muhtemel bir buhran geride kaldı » dedi. Teklifin kanunlaşması üzerine Anayasa gereği eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın senatörlük hakkı doğdu.
22 kasımda Anadolu Ajansı'na bir demeç veren Celal Bayar, Senato'ya katılma isteğini açık olmamakla birlikte, imalı bir dille ifade etti. Tabiî senatörlüğü konusunu incelettirdiğini açıklayan Bayar, Senato'nun görevini yapmasını beklediğini açıkladı. Senato Anayasa ve Adalet Komisyonu Başkanı Ahmet Nusret Tuna, Bayar'ın tabiî senatörlük hakkını kazandığını açıkladı.
Öte yandan TİP'in kanunun iptali için Anayasa Mahkemesi'ne yaptığı itiraz 25 kasımda reddedildi.

1969

TİP'e yeni başkan

16 kasım - 15 kasımda Sadun Aren ve taraftarlarını ağır bir dille suçladıktan sonra, Türkiye İşçi Partisi genel başkanlığından istifa eden Mehmet Ali Aybar'ın yerine, partinin eski Ağrı il başkanlarından avukat Mehmet Ali Aslan seçildi.

Günaydın'ın Demirel'lerle ilgili haberi tutuklamalara yol açtı

26 kasım - *Günaydın* gazetesi Ankara muhabiri Necdet Onur, Başbakan Süleyman Demirel'in eşi Nazmiye Demirel'e yayın yoluyla hakaret ettiği iddiasıyla Ankara 3. Sulh Ceza Mahkemesi'nce tutuklandı. Mahkeme, gazetenin yazı işleri müdürü Rahmi Turan hakkında da gene aynı yazı nedeniyle tutuklama kararı verdi.

Günaydın gazetesi, tutuklamalara neden olan haberde, Başbakan'ın eşi Nazmiye Demirel'in bir ayakkabı satıcısıyla ilişkisi olduğuna dair imada bulunmuştu.

19 kasımdaki bu karardan sonra cezaevine konulan gazeteci Necdet Onur'un otomobili 21 kasımda kimliği belirsiz kişiler tarafından yakıldı.

22 kasımda, hakkında tutuklama kararı bulunan yazı işleri müdürü Rahmi Turan savcılığa teslim oldu.

23 kasımda *Günaydın*'ın Ankara bürosuna gene kimliği belirsiz kişilerce ateş açıldı.

TRT Program Dairesi Başkanı Öngören, görevden alındı

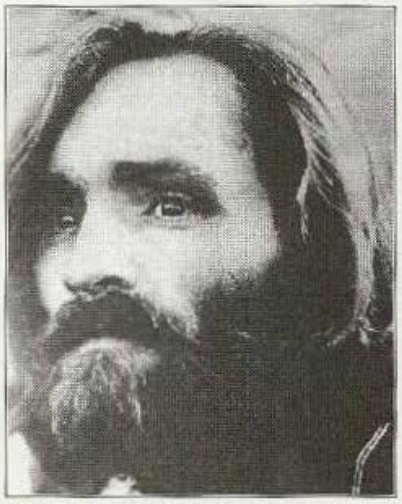
11 kasım - TRT Program Dairesi Başkanı Mahmut Tali Öngören, Atatürk'ün ölümünün 31. yıldönümü dolayısıyla Ankara TV'since düzenlenen bir programda Sovyet yönetmen Ayzenştayn'ın « Türkiye'nin Kalbi Ankara » filminin oynatılmasına izin vererek komünizm propagandası yapılmasına neden olduğu iddiasıyla görevinden alındı.

Mustafa Timisi, BP genel başkanı seçildi

24 kasım - Birlik Partisi 2. Kongresi'nde Sivas Milletvekili Mustafa Timisi delegelerden 151 oy alarak genel başkanlığa seçildi. Daha çok Alevîlerin desteğine dayanan Birlik Partisi'nin, Timisi'nin genel başkanlığa seçilmesiyle daha dinamik ve radikal bir tutum takınacağı söyleniyor.

Aralık

2. İstanbul Çapa Öğretmen Okulu'nda çatışma; 6 öğrenci yaralandı.
2. Tekel içki fiyatlarına yüzde 30 zam yaptı.
6. 1 600 öğretmen Erzurum'da boykota başladı.
8. CHP Kocaeli Milletvekili Nihat Erim, Genel Sekreter Bülent Ecevit'i suçladı. ☞
8. Yıldız Üniversitesi Mimarlık ve Mühendislik Akademisi'nde öğrenciler çatıştı; 1 ölü, 2 yaralı var. ☞
13. 1950'den beri yurtdışında yaşayan gazeteci Zekeriya Sertel, Türkiye'ye geldi; ama yurda sokulmadı. ☞
14. Yıldız Üniversitesi'nde 1 öğrenci daha öldürüldü; polis, Mücadele Birliği lokalini bastı. ☞
15. TÖS ve İlk-Sen'in ortaklaşa düzenledikleri öğretmen boykotu başladı. ☞
16. İstanbul Boğaz Köprüsü 303 milyon liraya ihale edildi.
17. Öğrenci ve öğretmen olayları Meclis'te tartışıldı; CHP Genel Başkanı İnönü, « Her gün 31 Mart'ı yaşıyoruz » dedi. ☞
18. CHP, Başbakan Demirel hakkında soruşturma açılmasını istedi. ☞
20. İzmir'e gelen 6. Filo'dan 7 denizci, protestocular tarafından yaralandı. ☞
20. Yıldız Üniversitesi Mimarlık ve Mühendislik Akademisi kapatıldı.
21. TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aslan istifa etti; yerine Şaban Yıldız seçildi. ☞
21. Bildiri yayımlayan deniz subayları hakkında soruşturma açıldı; 1 teğmen tutuklandı.
22. Başbakan Demirel'le ilgili gensoru Meclis'te reddedildi; CHP'liler Meclis'i terk etti. ☞
25. AP Meclis grubunda, Demirel suçlandı.
28. AP Meclis grubunda yolsuzluk iddialarıyla ilgili genel görüşme tamamlandı.

Ağustos ayında Kaliforniya'da, Sharon Tate ve 4 misafirini katleden üçü genç kız biri erkek dört hippi, körü körüne bağlı oldukları liderleri Charles Manson'la birlikte yargı önüne çıkarıldı.

Nihat Erim'den Ecevit'e eleştiri

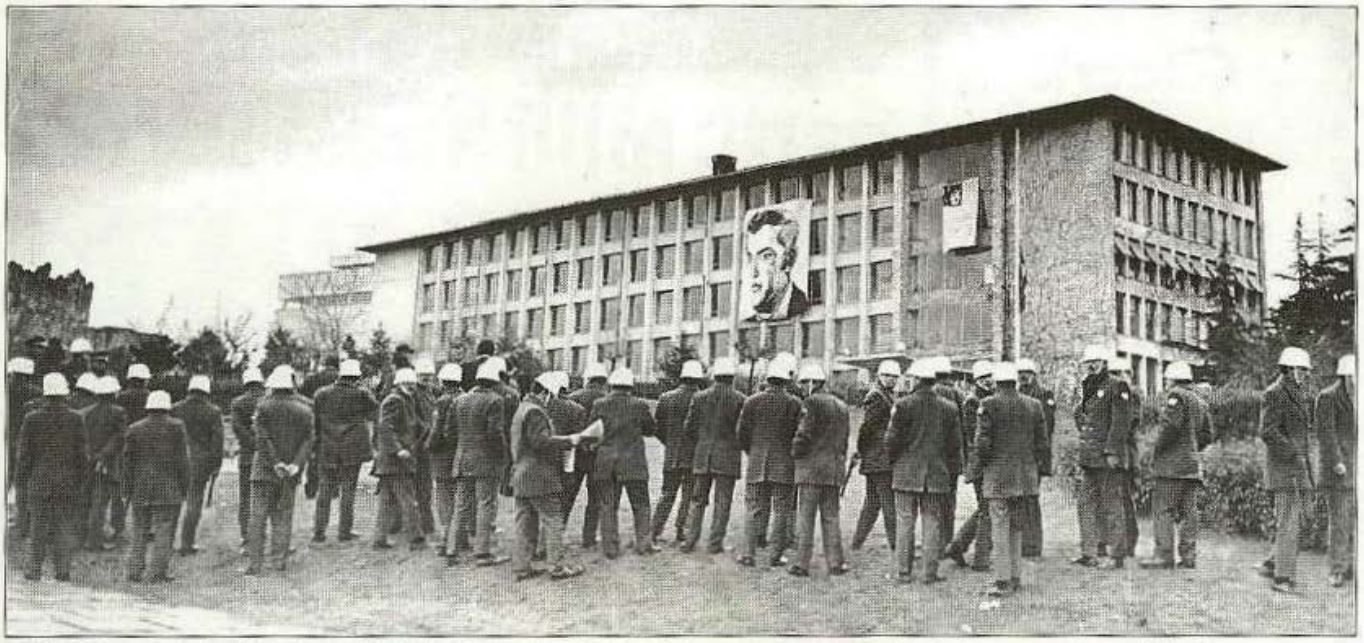
10 aralık - CHP Kocaeli Milletvekili Profesör Nihat Erim, parti üst düzey yönetimini eleştirdi. Genel Sekreter Bülent Ecevit'e, « Atatürk'ü reddederek CHP'li ve devrimci olmak mümkün değildir. Hele CHP'nin kurucusu olan Atatürk'ü CHP'nin genel sekreteri eleştiremez » dedi. Kendini savunan Ecevit, « Altyapı devrimlerini biz yapacağız. Atatürk feodaliteyi yıkmaya yetişememiştir. Atatürk'ü bir tanrı olarak ele almamak gerekir » dedi.

TİP genel başkanı gene değişti

21 aralık - Aybar'ın istifası üzerine 16 kasımda genel başkanlığa seçilen Mehmet Ali Aslan da istifa etti, yerine Şaban Yıldız seçildi. Yıldız görevinin geçici olduğunu söyledi.

Tip Genel Başkanı Şaban Yıldız.

Yıldız Üniversitesi'nde, öldürülen sol görüşlü öğrenci Battal Mehetoğlu'nun cenazesi sırasında okulu saran toplum polisleri.

İktidar, tırmanan öğrenci eylemleri karşısında duyarsız

22 aralık - Aralık ayında üniversite öğrencileri arasındaki şiddet olayları daha da arttı. 8 aralıkta Yıldız Üniversitesi Mimarlık ve Mühendislik Akademisi'nin önündeki durakta otobüs bekleyen sol görüşlü öğrenci Mehmet Büyüksevinç tabancayla öldürüldü, 2 öğrenci de yaralandı. 14 aralıkta aynı üniversitede, yine sol görüşlü 22 yaşındaki Battal Mehetoğlu açılan ateş sonucu öldürüldü. 16 aralıkta Mehetoğlu'nun cenazesi kaldırılırken İstanbul Üniversitesi öğrencileri süresiz boykota gitme kararı aldı.

17 aralıkta öğrenci olayları Meclis'e getirildi. CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, « Her gün 31 Mart'ı yaşıyoruz » diyerek gerici akımları suçladı ve ne aşırı sağın ne de aşırı solun ülkeyi istediği yöne götürebileceğini söyledi. Başbakan Demirel, İnönü'ye verdiği cevapta ülkenin ihtilal fobisinden kurtarılması gerektiğini belirtti. Buna karşılık eski DP'lilere siyasî af konusu Senato'da görüşülürken Demirel'in « Ordu istemiyor » diye durdurduğunu söyleyen CHP'li Turgut Özgümer, Başbakan'ın kendi partisinin menfaati için ihtilal havası estirdiğini, sonra da bundan şikâyetçi olduğunu ileri sürdü.

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 18 aralıkta verdiği, öğrenci olayları nedeniyle Başbakan Demirel hakkında gensoru açılmasını isteyen önerge, 22 aralıkta Meclis'te reddedildi. Gensoru önergesi sahibi CHP İstanbul Milletvekili Necdet Uğur, « Bu konular üzerine size bir fırsat vermek istedik. Sayın Adalet Partililer çoğunlukla bu memleketi idare etmek sevdasından vazgeçmelidir » dedi ve CHP'liler Meclis'i terk etti.

İzmir'de göstericilerin astığı, 6. Filo'yu protesto eden bir afiş.

7 Amerikalı denizci yaralandı

20 aralık - İzmir limanında demirleyen Amerika Birleşik Devletleri Donanması'na ait 6. Filo'yu protesto etmek için miting düzenleyenlerle polis arasında çatışma çıktı, polis 154 göstericiyi gözaltına aldı. Bu arada göstericilerin karaya çıkan denizcilere taş attığı ve Amerikalı denizcilerden 7 kişinin yaralandığı bildirildi.

Öğretmen boykotu

23 aralık - Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS) ve İlkokul Öğretmenleri Sendikası'nın (İlk-Sen) 15 aralıkta başlattığı 4 günlük boykot 18 aralık akşamı sona erdi. 125 000 öğretmenin katıldığı boykotun ilk gününde TRT'ye yayın yasağı kondu. Hükûmet, İlk-Sen genel başkanı ile 16 yönetici ve 9 öğretmeni bakanlık emrine çekti, 100'e yakın öğretmen ve öğrenci de gözaltına alındı. TÖS Genel Başkanı Fakir Baykurt'a işten el çektirildi, 2 000 öğretmen için idarî kovuşturma açıldı.

Gazeteci Sertel yurda sokulmadı

13 aralık - 1950'den beri yurtdışında olan ve Fransa'nın başkenti Paris'te yaşayan sosyalist gazeteci Zekeriya Sertel, *Hürriyet* gazetesinin girişimiyle 12 aralıkta İstanbul'a geldi. Ancak Yeşilköy Havaalanı'nda polis tarafından yurda sokulmayan ve bekletilen Sertel, geceyi havaalanında geçirdikten sonra sınır dışı edilerek Fransa'ya döndü.